

Nr 110.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatens fjärde huvudtitel för budgetåret 1951/52 m. m.; given Stockholms slott den 16 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Allan Vougt.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen framläggas slutliga anslagsäskanden beträffande vissa anslag under fjärde huvudtiteln som i förslaget till riksstat upptagits med allenast beräknade belopp. Till flygvapnets materielanskaffning äskas ytterligare anslag och bemyndiganden. Förslag framlägges om ytterligare anskaffning av nattjaktflygplan och fortsatt modernisering av luftbevakningen.

Förslag framläggas om begränsning av arméns fredsorganisation genom indragning av följande utbildningsenheter, nämligen Norrbottens artillerikår den 1 juli 1951, Skånska kavalleriregementet och Göta trängregementes kompani i Nora den 1 juli 1952 samt arméns jägarskola i Kiruna framdeles, när förutsättningar därför föreligga. Öresunds marindistrikt föreslås skola indragas den 1 juli 1951. Militärmusikorganisationen föreslås skola något reduceras. En fråga om den fortsatta remonteringen av hästar underställes riksdagen.

Vidare framläggas förslag om ändrad statsammansättning för flottans underofficerare samt om återinförande tills vidare av kategorien reservofficerare i flygförartjänst vid flygvapnet.

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 16 mars 1951.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN, HAMMARSKJÖLD.

Efter gemensam beredning med chefen för finansdepartementet och, såvitt avser punkten 7, jämväl med chefen för jordbruksdepartementet anför chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Vougt, följande.

I de anslagsäskanden som framlagts i årets statsverksproposition vid anmälan av fjärde huvudtiteln har ett mindre antal anslag upptagits med allenast beräknade belopp. Slutliga anslagsberäkningar ha sedermera framlagts beträffande några av dessa anslag. Jag får nu anmäla de övriga anslag som återstå att slutligt äska. I sammanhang härmed upptager jag till behandling vissa andra försvarsfrågor av ekonomisk betydelse.

En sammanställning av de uppskjutna slutliga anslagsäskandena under fjärde huvudtiteln för budgetåret 1951/52 torde få intagas i protokollet efter anslagsberäkningarna.

[1.] Koncentrering av utbildningsverksamheten inom vissa av arméns truppdrag m. m.

I årets statsverksproposition lämnades en sammanfattande redogörelse för de förslag som 1949 års försvarsutredning i skrivelse den 4 juli 1950 framlagt om koncentration av utbildningen inom vissa av arméns truppdrag samt om indragning av Öresunds marindistrikt ävensom för de över förslaget avgivna yttrandena. Försvarsutredningens förslag i vad avser armén åsyftade att arméns jägarskola (JS) skulle flyttas till Norrbottens regemente (I 19) i Boden, att kavalleriets cykelutbildning skulle överflyttas till infanteriet och att Skånska kavalleriregementet (K 2) i Hälsingborg i anslutning därtill skulle indragas, att Norrbottens artillerikår (A 5) i Boden skulle sammanslås med det på samma ort förlagda Bodens artilleriregemente (A 8) samt att Göta trängregementes kompani i Nora (T 2 N) skulle indragas. I statsverkspropositionen tog jag icke ställning till dessa förslag; jag förutsatte emellertid att ifrågavarande spörsmål skulle efter vissa detaljutredningar upptagas till behandling i samband med anmälan av försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag för budgetåret 1951/52. Jag återkommer nu till dessa frågor.

Allmän översikt över försvarsutredningens förslag och däröver avgivna yttranden.**Försvarsutredningens förslag.**

Försvarsutredningen har i fråga om *armén* framhållit, att den nuvarande utbildningsverksamheten karakteriserades av en splittring på ett betydande antal i vissa fall relativt små enheter. Antalet förband hade nämligen anpassats med hänsyn till utbildningskontingentens storlek, möjligheten att erhålla lämplig spridning och militärområdesvis fördelning av förbanden samt, i vissa fall, beredskapsskäl.

Utredningen framhåller vidare, att splittringen av utbildningsverksamheten på ett stort antal enheter föranledde en betydande administrationsapparat med stora kostnader. Åtgärder hade under de senaste åren vidtagits för att begränsa fredsorganisationen i första hand genom att införliva vissa småförband med större enheter. Inom arméstaben påginge undersökningar om en ytterligare koncentrerings av utbildningsorganisationen. På begäran av utredningen hade chefen för *armén* lämnat utredningen en redogörelse för det preliminära resultatet av undersökningarna och rörande konsekvenserna av en centraliserad värnpliktsutbildning. Utan att detaljundersökningar kunnat verkställas hade två alternativ skisserats, det ena med mycket stora utbildningsenheter, förslagsvis omkring 20 mot för närvarande ett 50-tal, det andra med en sammanslagning av förband med utnyttjande av det överskott på förlägningsutrymme — omkring 5 500 platser — som under åren fram till 1960 beräknats föreligga, därest *arméns* värnpliktskontingent bibehölls vid 29 500 man. Det första alternativet hade arméchefen ansett icke på länge kunna genomföras redan med hänsyn till de betydande investeringar — 200 miljoner kronor eller mera — som dess realiserande skulle kräva. Den mera begränsade förbandssammanslagningen enligt det andra alternativet skulle innebära en minskning med sammanlagt 10 förband. Utan att minska utbildningskapaciteten eller krigsorganisationen syntes nämligen infanteriet kunna minskas med 3 regementen och JS anslutas till ett regementsförband, kavalleriet minskas till 2 regementen, artilleriet minskas med 1 regemente och 1 kår, ingenjörtrupperna minskas genom sammanslagning av 2 kårer till 1 regemente och trängtrupperna minskas med 1 regemente och 1 detachment.

Beträffande arméchefens utkast har försvarsutredningen till en början framhållit, att grunderna för det mindre omfattande alternativet rubbades redan genom utredningens i annat sammanhang framförda förslag om skärpning av besiktningsföreskrifterna, varigenom *arméns* värnpliktskontingent komme att minskas med 1 000 man (se statsverkspropositionen 1951, bil. 6, s. 5 o. f.). Emellertid måste förutsättas, framhåller utredningen, att den slutliga avvägningen mellan försvarets olika grenar kunde komma att medföra ytterligare förändringar i fråga om anspråken på utbildningskapacitet inom *armén* och därmed i fråga om möjligheterna att vidtaga ändringar i fredsorganisationen. Sålunda påverkade organisationen av marinen och flygvapnet dessa försvarsgrenars behov av värnpliktiga och därmed i sista hand även storleken av *arméns* värnpliktskontingent. Beträffande arméorganisationen borde jäm-

väl framhållas, att det av kostnadsskäl kunde komma att visa sig nödvändigt att vidtaga sådana åtgärder, som minskade kraven på utbildningsorganisationens storlek.

Med hänsyn till det anförda har försvarsutredningen i nuvarande läge icke ansett sig böra förorda mera genomgripande förändringar i fråga om arméns fredstruppförband. En så omfattande koncentration, som avsåges med det av arméchefen först anförda alternativet, syntes för övrigt redan av hänsyn till de stora engångskostnaderna icke böra övervägas. Även en koncentration av utbildningen enligt det senare alternativet — inom ramen för i huvudsak det befintliga fastighetsbeståndet — förutsatte emellertid icke blott indragningar av förband utan även utbyten av etablissement mellan kvarvarande förband. Fullt genomförd skulle en dylik omläggning kunna komma att visa sig olämplig med hänsyn till den arméorganisation som framkomme som resultat av den slutliga avvägningen mellan försvarsgrenarna.

Försvarsutredningen har å andra sidan framhållit angelägenheten av att den begränsning av antalet utbildningsenheter, som kan ske utan att det fortsatta utredningsarbetet föregripes, genomföres utan dröjsmål. Utredningen har därvid ansett att i första hand mindre förband med förhållandevis höga administrationskostnader böra utgå ur organisationen. Utredningen har med denna utgångspunkt funnit sig böra förorda i det föregående redovisade förslag om indragning inom varterdera av infanteriet, kavalleriet, artilleriet och trängtrupperna av ett truppförband. Försvarsutredningen har emellertid i detta sammanhang framhållit att det i avvaktan på ett kommande förslag från utredningens sida icke bör föreligga hinder att, därest arméchefen i särskilda fall funne möjligt föreslå förenklingar i förbandsorganisationen som icke föregrepe det slutliga ställningstagandet till frågan om fredsorganisationens utformning, genomföra sådana förenklingar.

Beträffande den närmare motiveringen till försvarsutredningens förslag till koncentration av utbildningsverksamheten inom armén återkommer jag i det följande.

Försvarsutredningen har såsom redan nämnts i fråga om *marinen* föreslagit indragning av Öresunds marindistrikt. Utredningen har framhållit att utredningen i avbidan på att slutligt förslag i avvägningsfrågan föreläge icke ansett sig böra fatta någon ståndpunkt beträffande frågan om den militärterritoriella ledningen och indelningen. Utredningen har emellertid uppmärksammat att enighet tidigare rått bland de militära myndigheterna om att Öresunds marindistrikt kunde utgå och införlivas med Sydkustens marindistrikt. Denna sammanslagning har även ansetts kunna ske oberoende av det slutliga ståndpunktstagandet beträffande den territoriella ledningen. Sammanslagningen synes, framhåller utredningen, kunna motiveras förutom av rationaliseringsskäl jämväl av rent militära skäl, då ledningen av försvaret inom vattenområden, som i händelse av krig med stor sannolikhet komma att bli gemensamma stridsområden, så vitt möjligt bör bli enhetlig. Kostnadsbesparingen vid en sammanslagning har uppskattats till omkring 50 000 kronor.

Yttranden.

Chefen för armén (utlåtande 30/s 1950) har under vissa förutsättningar i princip tillstyrkt vad försvarsutredningen föreslagit beträffande armén. Arméchefen har emellertid i anslutning därtill framhållit bland annat följande. Det av försvarsutredningen omnämnda utkastet till koncentration av arméns organisation på fredsförband hade uppgjorts med utgångspunkt från att arméns värnpliktskontingent skulle komma att uppgå till omkring 29 500 man. Den nuvarande kontingenten vore emellertid — trots att delar av två åldersklasser inginge i den — exceptionellt liten. Efter 1960 komme årskontingenten att snabbt stiga ända upp till 45 000 man. Då kontingenterna ökade måste antingen stängda etablissemang åter öppnas eller de utnyttjade kasernerna utbyggas. Det senare alternativet vore avgjort att föredraga. En förutsättning vore dock att utbyggandet av kvarvarande kaserner påbörjades i så god tid att förbanden vore beredda mottaga årskontingenterna i den takt de ökade. En nybyggnad av kaserner bleve under slutet av 1950-talet för övrigt nödvändig även av det skälet att medelåldern av de nuvarande då komme att vara omkring 50 år.

För arméchefens utlåtande i fråga om försvarsutredningens förslag till förbandsindragningar lämnas en närmare redogörelse i det följande

Chefen för marinen (utlåtande 26/s 1950) har avstyrkt förslaget om sammanslagning av Sydkustens och Öresunds marindistrikt. Sammanfattningsvis har marinchefen framhållit, att han i nuvarande än ytterligare skärpta läge ansåge det olämpligt att vidtaga en ändring i den under beredskapstiden prövade marindistriktsorganisationen, enär en dylik ändring under övergången till den nya organisationen kunde komma att medföra osäkerhet och fördröjning vid ett eventuellt intagande av beredskapstillstånd eller mobilisering.

Överbefälhavaren (utlåtande 29/s 1950) har förklarat sig i stort sett dela chefens för armén uppfattning om de föreslagna indragningarna och sammanslagningarna av vissa truppförband. Överbefälhavaren har dock funnit förflyttningen av JS böra anstå i nuvarande läge. Beträffande den föreslagna indragningen av Öresunds marindistrikt har överbefälhavaren funnit frågan därom böra lösas i samband med en kommande översyn av den militärterritoriella indelningen.

Länsstyrelsen i Norrbottens län (utlåtande 31/1 1951) har, efter hörande av stadsfullmäktige i Kiruna, i likhet med stadsfullmäktige avstyrkt en förflyttning av JS.

Hälsingborgs stads drätselkammare (skr. 9/11 1950 och 7/2 1951) har hemställt, att förslaget om indragning av K 2 icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Försvarsutredningens förslag beträffande ändringar i arméorganisationen.

Jag övergår härnäst till att lämna en närmare redogörelse för försvarsutredningens förslag till ändringar i arméorganisationen och i anslutning därtill avgivna yttranden.

Av vad jag i det följande anför framgår, att jag icke räknar med överflyttning av JS eller indragning av K 2 och T 2 N under budgetåret 1951/52. Anledning torde därför saknas att i förevarande sammanhang ingå på de personalfrågor som sammanhånga med dessa organisationsförändringar. Övriga av förordade organisationsförändringar betingade personaländringar komma att anmälas vid behandlingen av vederbörlig försvarsgrens avlöningsanslag.

Förflyttning av arméns jägarskola (JS) från Kiruna till Boden.

Försvarsutredningen har föreslagit att JS skall flyttas till Boden och där anslutas till I 19. Till stöd för förslaget har utredningen åberopat uttalande av arméchefen att utbildningsförhållandena i Boden vore ojämförligt bättre än i Kiruna. Därjämte skulle besparingar vinnas genom att regementets förvaltningsorganisation kunde utnyttjas. Dessa besparingar ha uppskattats till omkring 660 000 kronor.

Chefen för armén har närmare utvecklat sin ståndpunkt beträffande utbildningsförhållandena och därvid framhållit att jägarskolans förläggning till Kiruna 1942 betingades bland annat av det dåvarande strategiska läget och dess krav på utbildning i fjällterräng. Emellertid måste utbildningen främst koncentreras på skogsområdenas problem. Då Kiruna saknade typisk norrländsk skogsterräng vore det önskvärt att bedriva jägarutbildningen i östra Norrbotten. En förläggning till Boden motsvarade bäst detta krav. En förflyttning till Boden vore önskvärd även av det skälet att Kirunaetablissemmentet icke försloge för den ökade värnpliktskontingent som erfordras för att återupptaga utbildning av värnpliktiga för s. k. fri jägarverksamhet. Efter att ha närmare berört förläggningsfrågan ur kuppberedskaps- och mobiliseringssynpunkter har arméchefen förklarat sig anse övervägande militära skäl tala för skolans förflyttning till Boden från och med utbildningsåret 1951/52.

Beträffande frågan om förläggningen av JS efter dess förflyttning till Boden har chefen för armén i sitt utlåtande framhållit, att utrymme kunde beredas i I 19:s etablissement, därest av arméchefen förordat förslag till lösande av med sammanslagning av A 5 och A 8 sammanhängande lokalfrågor genomfördes. Vid anslutning till I 19 borde jägarskolan erhålla ändrad benämning till Norrbottens regementes jägarbataljon. Det vore önskvärt att jägarbataljonen erhöles egen skjutbana, kostnadsberäknad till 180 000 kronor.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har funnit en förflyttning av JS ur flera synpunkter mindre lämplig. Länsstyrelsen har framhållit att länet vore synnerligen vidsträckt — avståndet mellan Boden och Kiruna vore 30 mil — och att det syntes naturligt att ett militärt förband vore förlagt till en ort, där det kunde tjänstgöra som lämplig bas för en utbyggd krigsorganisation. Länsstyrelsen har funnit kuppberedskapsskäl tala för en bibehållen förläggning och har ansett utbildningsförhållandena i Kiruna vara ur vissa synpunkter bättre än i Boden. Länsstyrelsen har slutligen betonat att den cen-

trala delen av Kiruna stad i försörjningshänseende vore uteslutande beroende av gruvdriften och att det varit en stor förmån att i samhället äga tillgång till JS, som ur ekonomisk synpunkt visserligen icke betydde så mycket men som likväl visat att även andra företag än gruvdriften kunde rymmas i staden. Länsstyrelsen har avstyrkt förslaget om förflyttning av JS.

Överflyttning av kavalleriets cykelutbildning. Indragning av Skånska kavalleriregementet (K 2).

Försvarsutredningen förordar såvitt gäller kavalleriet att dess cykelutbildning överflyttas till infanteriet. Då kavalleriets utbildningskontingent härigenom reduceras med i runt tal 50 %, blir därefter en betydande begränsning av truppslagets fredsorganisation möjlig. Utredningen anser, att redan nu beslut bör fattas om indragning av ett kavalleriregemente. På grund av den begränsade användbarheten av ryttarförband särskilt i södra Sverige har utredningen stannat för att föreslå att K 2 utgår ur organisationen. Kostnadsbesparingen har uppskattats till omkring 1 000 000 kronor. Utredningen har förutsatt att en mobiliseringscentral skall upprättas såsom ersättning för K 2.

Chefen för armén har — under förutsättning att planerad utbyggnad av Södra skånska infanteriregementets (I 7) etablissement kommer till stånd — tillstyrkt, att K 2 indrages och att i samband därmed K 2:s cykelkontingent förlägges till I 7 och K 2:s ryttarkontingent till Livregementets husarer (K 3). Arméchefen har därjämte föreslagit, att K 3:s cykelkontingent förlägges till Älvsborgs regemente (I 15). Arméchefen har i anslutning därtill anfört i huvudsak följande.

Enligt gällande krigsorganisation uppsätts av kavalleriet dels ryttarskvadroner och dels cykelbataljoner. Cykelbataljonerna bestå av cykelförband med motoriserad tross ävensom av stridsvagnskompanier, till vilka personal och materiel lämnas av pansartrupperna. Cykelbataljonernas organisation och utrustning överensstämmer i huvudsak med de s. k. pansarskyttebataljonernas, vilka organiseras av pansarinfanteriregementena Svea livgarde (I 1), I 7 och I 15. Inom båda dessa förbandstyper samverka cykelförband med stridsvagnsförband. Utbildningen är därför likartad, även om kavalleriförbandens utbildning främst måste inriktas på de speciella kavalleriuppgifterna spaning, beslöjning och fördröjande strid.

Vid kavalleriet bedrivs från och med 1950 redan under de värnpliktigas första tjänstgöring utbildning i såväl ryttar- som cykeltjänst. På grund av kavalleriets ringa värnpliktskontingent och dubbleringen av utbildningslinjerna på ryttar- och cykeltjänst blir varje utbildningslinje av oproportionerligt liten omfattning. Detta försvårar i sin tur förbandsutbildningen och innebär misshushållning med tillgången på instruktörer. En koncentration av cykelutbildningen till ett kavalleriregemente och ryttarutbildningen till ett annat är emellertid icke möjlig av mobiliseringsskäl, hänsyn till de värnpliktigas fördelning och resor m. m.

En undersökning genom arméstaben angående möjligheterna att förlägga cykelkavalleriutbildningen till pansarinfanteriregementena har givit vid handen, att cykelkontingenten vid Norrlands dragonregemente (K 4) i Umeå icke

bör överflyttas till pansarinfanteriregemente, enär dessa äro förlagda till södra Sverige och K 4:s cykelkontingent måste bibringas erforderlig vinterutbildning. Av pansarinfanteriregementena är I 1 mindre lämpat såsom förläggning för cykelkavalleriförband på grund av dels sin förläggning i anslutning till huvudstaden, vilket medför ständigt återkommande förläggningskrav för tillfälliga skolor och kurser m. m., dels ock att i regementet redan utöver normalorganisationen ingår ett garnisonskompani. För förläggning av cykelkavalleriutbildningen komma I 7 och I 15 närmast i fråga. Vid I 15 finnas redan från och med utbildningsåret 1951/52 tillräckliga utrymmen för ändamålet. En förläggning av utbildningen till I 7 förutsätter emellertid utbyggnad av etablissemnet.

Omfattningen av den för förläggning till I 7 och I 15 avsedda cykelstyrkan beräknas till sammanlagt 400 man. Styrkan bör lämpligen uppdelas med en kavalleribataljon på vardera regementet, varje bataljon bestående av en cykelskvadron och en specialskvadron. Vid vardera regementet är en särskild kavalleribataljon med en regementsofficer såsom chef nödvändig för att utöver den gemensamma pansarinfanteri- och cykelkavalleritjänsten kunna tillgodose kavalleriets specialutbildning. Åtgärden erfordrar emellertid ingen ökning av antalet bataljoner vid pansarinfanteriregementena, enär dessas 3:e bataljon kan omorganiseras till kavalleribataljon.

Arméchefen har beträffande frågan om utbyggnad av I 7:s etablissemnt i anledning av den ifrågasatta överföringen av cykelkavalleriutbildningen till regementet till en början erinrat om att, enligt de beräkningar som lågo till grund för Kungl. Maj:ts förslag i proposition (nr 135) till 1949 års riksdag rörande samförläggning av I 7, kostnaderna för i en första etapp ingående ny- och ombyggnadsarbeten, vilka vore ovillkorligen erforderliga för att flytta över regementets i Revinge bedrivna utbildningsverksamhet till Ystad, beräknats till i runt tal 4,7 miljoner kronor. Sedan riksdagen avslagit Kungl. Maj:ts berörda förslag hade, efter förnyad utredning, arméchefen förordat ett nytt alternativ beträffande erforderliga byggnadsåtgärder i Ystad. Därvid hade i första byggnadsetappen medtagits endast sådana byggnadsarbeten, som bedömdes oundgängligen erforderliga för att förlägga truppen och hjälpligt bedriva utbildningen. Utrymme hade beräknats för omkring 1 000 man. Kostnaderna för arbetena hade beräknats till 3,58 miljoner kronor. Medel, (200 000 + 39 000 =) 239 000 kronor, hade sedermera anvisats för anläggande av skolskjutningsbana och korthållsbana för regementet.

Genom försvarsutredningens nu framlagda förslag att indraga K 2 och förlägga utbildningen av cykelkavalleriet till pansarinfanteriet har, framhåller arméchefen vidare, I 7:s förläggningsfråga delvis kommit i nytt läge. Förslaget har sin grund i den plan för rationalisering av arméns fredsorganisation, som för närvarande utarbetades inom arméledningen. Efter att ha erinrat om att under utbildningsåret 1950/51 omkring 450 man av I 7:s värnpliktskontingent förlagts till Ystad och omkring 280 till Revinge och att i kasernerna i Ystad med utnyttjande av alla utrymmen kunna förläggas 700 man, har arméchefen vidare framhållit att berörda plan i ett slutläge förutsätter utbyggnad av I 7 med 400 platser från 700 till 1 100. Tills vidare vore dock 1 000 platser tillräckliga, varav omkring 800 för pansarinfanteriet och 200 för cykelkavalleriet. Kostnaderna för utbyggnad i en första etapp av

etablissementet för tillgodoseende av sistnämnda behov rymdes inom ramen för förut angivna belopp av 3,58 miljoner kronor. En utbyggnad inom denna kostnadsram av I 7 har av arméchefen angivits utgöra förutsättning för att en cykelkavallerikontingent skall kunna mottagas vid I 7 och ett kavalleriregemente som en följd härav indragas.

Därest den vid K 2 och K 3 bedrivna cykelutbildningen överflyttas i enlighet med arméchefens förslag, frigöres visst förlägningsutrymme vid K 3:s etablissement. Arméchefen har förordat att K 2:s ryttarkontingent överflyttas till K 3. I anslutning härtill har arméchefen beträffande frågan om vilket av kavalleriregementena som bör ifrågakomma för indragning anfört följande.

Av befintliga tre kavalleriregementen har försvarsutredningen föreslagit, att K 2 skall indragas och motiverat detta med den begränsade användbarheten av ryttarförband särskilt i södra Sverige. Cykelkavalleri lämpar sig däremot väl för slättområdena i söder.

Utbildningsförhållandena vid Hälsingborg äro väsentligt ogynnsammare än vid Skövde och Umeå. Ytterligare tillkommer, att ett fortsatt utnyttjande av kavallerietablissementet i Hälsingborg kräver en omfattande reparation av detsamma. Bland annat måste enligt anmälan från fortifikationsförvaltningen en ny värmeanläggning installeras till en kostnad av 750 000 kronor. Denna stora summa bör rätteligen avdragas från kostnaderna för tillbyggnaden av I 7, som sålunda netto uppgår till (3 580 000—200 000¹—39 000¹—750 000 =) 2 591 000 kronor.

Med anledning av vad sålunda anförts har arméchefen — under förutsättning att I 7 utbygges enligt insänt förslag — tillstyrkt att K 2 indrages, varvid detta regementet ävensom K 3:s cykelkontingenter förläggas till I 7 och I 15 och K 2:s ryttarkontingent överflyttas till K 3.

Arméchefen har vidare framhållit, att utbyggnaden av I 7 och indragningen av K 2 icke förutsätter någon ändring beträffande användningen av förläggningen vid Revinge. Lägre och övningsfältet böra fortfarande avses för en sjukvårdsbataljon ur Skånska trängkåren (T 4), I 7 mobiliseringsförråd samt viss förbandsutbildning för skånetrupporna. Så länge Ystadsetablissementet icke fullständigt utbyggs enligt plan, måste emellertid övergångsvis visst utrymme å Revingehed reserveras för I 7.

Såsom tidpunkt för indragning av K 2 har arméchefen under förutsättning att byggnadsarbetena vid I 7 kunna påbörjas sommaren 1951 angivit början av utbildningsåret 1952/53.

Hälsingborgs stads drätselkammare har erinrat om att indragningen av K 2 skulle innebära att nordvästra Skåne framdeles kommer att sakna fredsförband och framhållit vikten av att denna landsdel har en stark militär kupperedskap. Drätselkammaren har vidare hävdad, att kronan utan medgivande av staden icke kan förfoga över de av K 2 utnyttjade markområdena. Härjämte har understrukits den betydelse förhandenvaron av K 2 haft för den frivilliga befälsutbildningen. Tillika har framhållits att placeringen av de värnpliktiga från K 2:s rekryteringsområde i Ystad och Skövde bleve olämplig för de värnpliktiga såväl ekonomiskt som rent personligt.

¹ Redan beviljade medel för anläggning av skjutbana och korthållsbana.

Sammanslagning av Norrbottens artillerikår (A 5) och Bodens artilleriregemente (A 8).

Försvarsutredningen har i fråga om artilleriet framhållit att, med de utgångspunkter utredningen haft, närmast borde ifrågakomma att inställa värnpliktsutbildningen vid något av de minsta, såsom kårer organiserade förbanden. Utredningen har föreslagit att A 5 i Boden utgår ur fredsorganisationen genom sammanslagning med det på samma ort förlagda A 8. Kostnadsbesparingen har uppskattats till omkring 800 000 kronor.

Chefen för armén har erinrat om att utbildningen vid A 5 bedreves i hästanspänd tjänst under det att utbildningen vid A 8 ägde rum i motoriserad tjänst. Frågan om A 5:s transportsätt hade emellertid nu på grund av den inom Övre Norrland pågående starka ökningen inom jord- och skogsbruk av för militärt bruk användbara traktorer kommit i ett nytt läge. Möjlighet förefunnnes sålunda att motorisera kårens krigsförband i samma takt som den årligen utbildade värnpliktskontingentens storlek medgäve. Beslut borde därför nu fattas om denna motorisering. Därigenom undanröjdes de tidigare svårigheterna och olägenheterna av att sammanslå A 5 med A 8. Arméchefen har med hänsyn härtill förordat en sammanslagning av dessa förband, därvid A 5:s två divisioner borde uppgå i A 8.

Chefen för armén har sedermera i skrivelse den 13 januari 1951 — efter arméförvaltningens hörande samt efter samråd med försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse och statens organisationsnämnd — framlagt närmare förslag rörande genomförande av sammanslagningen av A 5 med A 8. Arméchefen har därvid förordat, att A 5 utgår ur fredsorganisationen den 1 juli 1951 samt att sammanslagningen påbörjas omedelbart efter det beslut därom fattats av riksdagen. I anslutning därtill har arméchefen anfört följande.

Sammanslagningen av A 5 med A 8 bör så långt möjligt förberedas redan innevarande budgetår. Utbildningen av A 5:s och A 8:s sammanslagna värnpliktskontingent, som inrycker den 28 maj 1951, avses äga rum inom ramen av en hjultraktordragen krigsdivision och med utnyttjande av A 8:s anordningar för utbildning i motortjänst m. m. Erforderlig motormateriel (hjultraktorer och kraftuttagsskärror) finnes eller är under anskaffning med antitande av till förfogande stående anslag. Intill dess garagefrågan för Bodens garnison blivit slutgiltigt löst, kan nytillskottet av motorfordon m. m. provisoriskt uppställas i förråd, stallar m. m. efter smärre förändringsarbeten, kostnadsberäknade till 4 700 kronor. Medel härför beräknas kunna disponeras från anslag till smärre nybyggnads- och förändringsarbeten m. m.

Arméchefen har föreslagit, att A 8 efter sammanslagningen skall bestå av regementsstab och tre divisioner. Divisionerna förutsätts skola indelas i sammanlagt nio batterier, nämligen ett skolbatteri, ett befälsbatteri, tre pjäs- och motorbatterier, ett eldledningsbatteri, ett signalbatteri, ett stormkanonbatteri samt ett kasernbatteri.

I samband med förbandssammanslagningen förutsättes antalet hästar för militärt behov i Boden kunna minskas. Arméchefen har därvid erinrat om att enligt gällande bestämmelser vid A 5 och A 8 skola finnas 142 respektive 10 stamridhästar. Avvecklingen av huvuddelen av A 5:s hästbestånd före-

slås skola genomföras om möjligt redan i samband med utryckningen den 15 mars 1951 av ineliggande åldersklass. Av A 5:s hästbestånd förutsättes 127 hästar antingen skola överlämnas till kavalleriregementena för utackordering eller försäljas samt 15 överförs till A 8. Sistnämnda antal förordas emellertid skola snarast enligt arméchefens bestämmande nedbringas till 5, varigenom antalet stamridhästar vid A 8 skulle uppgå till $(10 + 5 =) 15$.

Vad härefter angår i samband med förbandssammanslagningen uppkommande lokalfrågor har arméchefen framhållit, att regementsstaben och två divisioner alltjämt böra vara förlagda i A 8:s etablissement. Den tredje divisionen måste emellertid tills vidare förläggas i den ena av A 5:s kaserner med hänsyn till, bland annat, att en batterilokal vid A 8 alltjämt måste tills vidare disponeras av regementets mobiliserings- och artilleriavdelningar. Den andra av A 5:s kaserner, vars bottenvåning är inredd till sjukhus, har arméchefen föreslagit skola i dess helhet omändras till centralt sjukhus för garnisonen i Boden. En följd härav skulle, framhåller arméchefen, emellertid bli, att signalkompaniet i Boden (S 1 B), som tidigare avsetts skola överflyttas till A 5:s etablissement, alltjämt måste vara förlagt till I 19. Detta låte sig emellertid göra utan att väsentligt inkräkta på I 19:s egna lokalbehov genom att en för närvarande för sjukvård använd kompanilokal vid I 19 frigjordes sedan centralsjukhuset färdigstälts. A 8:s nuvarande sjukhus avsåges främst tagas i anspråk för regementets förvaltningsavdelningar. Sjukhusfrågans snara lösning utgjorde därför enligt arméchefen en förutsättning för en rationell organisation av A 8:s stabs- och förvaltningstjänst. Arméchefen har vidare föreslagit, att A 5:s kanslihus skulle få disponeras av Bodens försvarsområdesstab. I fall av behov kunde även S 1 B:s stab inrymmas i denna byggnad. Enär den till A 5:s etablissement förlagda styrkan förutsatts skola utspisas vid I 19 kunde matinrättningen och manskapsmatsalen vid A 5 stängas men borde dock bibehållas såsom reserv. För det gemensamma garnisonsstallet hade av A 5:s etablissement avsetts en halv stallänga, ett ridhus och sjukstallet. Övriga stall- och ridhusutrymmen föreslås skola disponeras såsom provisoriska garage och andra förrådslokaler. Förvaltningen av A 5:s etablissement förutsättes skola omhänderhavas av A 8.

Arméchefens förenämnda förslag att inrätta ett centralt sjukhus för garnisonen i Boden har av *försvarets sjukvårdsstyrelse* och *fortifikationsförvaltningen* i gemensam skrivelse den 8 februari 1951 upptagits till närmare behandling. Myndigheterna ha därvid, i anslutning till arméchefens förslag, förordat, att ett centralt truppförbandssjukhus tillskapas inom den kasern vid A 5, där förbandets nuvarande sjukhus är inrymt, varvid samtliga tre våningar i kasernen förutsatts skola tagas i anspråk. Då det icke ansetts möjligt att helt centralisera även den öppna sjukvården till centralsjukhuset, ha sjukvisitationslokalerna vid A 8 och Ing 3 förutsatts skola bibehållas samt en särskild tandpoliklinik, avsedd för personal vid A 8 och Ing 3, inrättas i anslutning till sjukvisitationslokalen vid A 8. Mottagningsavdelning för sjukvisitation vid A 8 samt tandpoliklinik för A 8 och Ing 3 föreslås sålunda skola inrymmas i den år 1943 tillbyggda delen av det nuvarande sjukhuset vid A 8,

varvid i återstående delen av sjukhuset expeditionslokaler för A 8 kunna inrymmas. Kostnaderna för genomförande av förslaget ha beräknats till sammanlagt 735 500 kronor.

Indragning av Göta trängregementes kompani i Nora (T 2 N).

Försvarsutredningen har såsom skäl för indragning av T 2 N framhållit, att förbandet på grund av sin ringa storlek föranleder förhållandevis höga administrationskostnader. Då något överskottsutrymme icke finnes på trängregementena har försvarsutredningen ansett T 2 N i stället böra förläggas till förband ur annat truppslag, förslagsvis Livregementets grenadjärer (I 3) i Örebro. T 2 N:s indragning har beräknats medföra en årlig kostnadsbesparing av omkring 200 000 kronor. Förbandet förutsattes skola ersättas med en mobiliseringscentral.

Chefen för armén har tillstyrkt, att T 2 N indrages med utgången av juni 1951. Därvid har förutsatts, att förbandets huvuddel, ett permanent organiserat sjukvårdskompani, förlägges till Västernorrlands regemente (I 21) i Sollefteå, där förläggningsutrymme finnes tillgängligt, och i utbildningshänseende underställes chefen för Norrlands trängregemente (T 3). Ett vid T 2 N varje år tillfälligt organiserat sjukvårdskompani åter bör enligt arméchefens mening icke längre organiseras såsom självständig enhet utan värnpliktskontingenten uppdelas på trängregementena. Alternativt anses emellertid kompaniet kunna förläggas till Linköping (I 4 eller T 1) eller Skövde (P 4 eller T 2). Vilken organisationsform som skulle väljas bör fastställas av arméchefen för varje utbildningsår med hänsyn till tillgängliga förläggningsutrymmen m. m.

Arméchefen har förutsatt att den mobiliseringscentral, som för närvarande är ansluten till T 2 N, bibehålles vid sin förläggning i Nora. Beträffande användningen av återstoden av T 2 N:s etablissement har arméchefen förklarat sig icke hava något att erinra mot dess ifrågasatta utnyttjande för förläggning av en central civilförsvarsskola.

I detta sammanhang må framhållas, att *civilförsvarsstyrelsen* i skrivelse den 22 januari 1951 framlagt förslag angående organiserande av en civilförsvarsskola, förlagd till T 2 N:s etablissement i Nora. Engångskostnaderna för ändringsarbeten och inredning ha beräknats till omkring 1 100 000 kronor. De årliga kostnaderna ha uppskattats till 630 000 kronor.

Övriga förslag till ändringar i arméorganisationen.

Motorisering av Göta artilleriregemente (A 2).

I skrivelse den 7 februari 1951 har *chefen för armén*, efter samråd med chefen för försvarsstaben och fortifikationsförvaltningen samt efter hörande av arméförvaltningen, framlagt förslag om motorisering av A 2.

Arméchefen har inledningsvis erinrat om att, sedan beslut fattats om motorisering av Svea och Wendes artilleriregementen, återstående artilleri-

förband, som organisera lätta artilleridivisioner — A 2 och Norrlands artilleriregemente (A 4) samt A 5 — vore hästanspända. A 5 hade föreslagits skola motoriseras i samband med sammanslagningen med A 8. Det vore angeläget, framhåller arméchefen, att samtliga artilleridivisioner snarast möjligt omorganiserades från hästanspänning till motordragning. En dylik motorisering kunde av kostnadsskäl icke bygga på användning av specialbyggda terränggående fordon. Ätminstone tills vidare kunde en billigare lösning ernås genom att utnyttja i jordbruket använda hjultraktorer, uttagna i fred för att vid mobilisering rekvireras. Jordbrukets minskade behov av traktorer i krig förutsattes medgiva detta. Av A 2 och A 4 borde A 2 med hänsyn till utbildningsförhållanden och uppgifterna i krig i första hand motoriseras. Utbildningen i motortjänst vid regementet borde påbörjas redan utbildningsåret 1951/52. För utbildningen erforderliga hjultraktorer och kraftuttagsdrivna kärror vore beställda och beräknades kunna tilldelas förbandet våren 1951. Behovet för krigsförbanden av specialutrustning för uttagna hjultraktorer och av övrig fordonsmateriel borde fyllas i takt med krigsförbandens omorganisation; denna takt bestämdes på sätt närmare angäves i en skrivelsen bilagd promemoria i sin tur av tillgången på motorutbildade värnpliktiga. Kostnaderna för erforderlig mobiliseringsmateriel för de två första krigsdivisionerna kunde rymmas inom ramen för befintliga beställningsmyndiganden och anslag. Kostnaderna för motorisering av övriga divisioner — omkring 3 miljoner kronor — avsåges skola äskas för budgetåren 1952/53 och 1953/54.

Beträffande de byggnadsåtgärder som omedelbart erfordras för A 2:s övergång till motorutbildning har arméchefen framhållit, att dessa till följd av gynnsamma lokalförhållanden kunde givas en begränsad omfattning. De inskränkte sig till inredning i befintligt varmgarage av serviceverkstad och utvidgning av portar i vissa stallbyggnader. I framtiden borde emellertid byggnadsbeståndet kompletteras med permanent smörj- och spohall, drivmedelsstation och vissa varmgarage.

I fråga om A 2:s hästbestånd har arméchefen föreslagit, att antalet stamridhästar, för närvarande 213 inräknat remonter, snarast borde reduceras till det för motoriserat artilleriregemente fastställda, eller 15. Överskottet borde sålunda, sedan erforderliga utbyten och kassation inom i första hand tredje militärområdet ägt rum, utackorderas eller, i den mån detta icke visade sig möjligt, försäljas. Remontutbildningen har förutsatts skola upphöra redan med utgången av innevarande utbildningsår. I avvaktan å hästbeståndets avveckling borde emellertid regementets remontryttare och remontskötare helt eller delvis kvarstå i tjänst för att efter hand avskedas. Vidare kunde en tjänst för regementsveterinär samt 2 hovslagaröverfurirer och 2 hovslagarfurirer efter hand indragas.

Chefen för armén har sammanfattningsvis föreslagit, att A 2 motoriseras, att de krigsförband, som organiseras av regementet, motoriseras i den takt materielanskaffningarna och tillgången på utbildade värnpliktiga medgiver,

att stamridhästarna vid regementet snarast nedbringas till 15 samt att i anslutning därtill möjliga personalindragningar äger rum.

Organisering av arméns radarskola.

I proposition (nr 135) till 1949 års riksdag anmälde jag ett av chefen för armén framlagt förslag om inrättande av en arméns radarskola. Ehuru utredning icke förelåg rörande skolans slutliga organisation fann jag mig böra förorda inrättande av en särskild beställning för skolans chef. För ändamålet upptogs å luftvärnets stat en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major. Vidare förordade jag inrättande av en för skolan avsedd extra ordinarie beställning för arméingenjör av 1. graden (Ce 29). Riksdagen biföll förslagen.

Vid avgivande av berörda förslag hade arméchefen ansett möjligt att såsom ett provisorium ansluta arméns radarskola till signalskolan. Verksamheten vid radarskolan har hittills bedrivits i enlighet härmed.

I skrivelse den 10 december 1949 har *chefen för armén* anmält resultatet av ytterligare utredning om skolans förlägningsfråga. Enligt denna utredning bör radarskolan förläggas i anslutning till ett luftvärnsförband för att få tillgång till eldlednings- och annan luftvärnsmateriel samt övningstrupp. Vidare bör vid förlägningsfrågan beaktas tillgången på civila speciallärare i radarteknik. Ur dessa synpunkter vore Göteborg lämplig förlägningsort. Förläggning kunde beredas skolans elever antingen vid A 2 eller Göteborgs luftvärnsskär (Lv 6). Vilket förband som än valdes erfordrades tillbyggnad av en skolbyggnad och en radarhall, till en beräknad kostnad av 900 000 kronor (Lv 6) eller 1 000 000 kronor (A 2). Den fasta lärarpersonalen vid skolan kunde tillgodoses inom nuvarande personalstater med undantag av 2 arméingenjörer, radaringenjörer.

Sedermere har arméchefen i skrivelse den 7 november 1950 föreslagit att radarskolan förläggas i anslutning till A 2. Denna förläggning vore lämpligare än en anknytning till Lv 6, vars etablissement inom en snar framtid beräknades bliva kringbyggt. Skolan borde i utbildningshänseende underställas inspektören för luftvärnet och i förvaltningshänseende chefen för A 2.

Chefen för försvarsstaben, på uppdrag av överbefälhavaren, har tillstyrkt förslaget.

Departementschefen.

Vid anmälan i statsverkspropositionen till årets riksdag av frågorna under fjärde huvudtiteln erinrade jag inledningsvis om de besparingar inom den nuvarande försvarsorganisationens ram, som i samband med rationalisering av stabs- och förvaltningstjänsten nåtts under senare år. Jag framhöll i anslutning därtill att sådana besparingsåtgärder, som skulle ha påverkat gällande försvarsordnings omfattning, hittills fått anstå i avvaktan på resultatet av 1949 års försvarsutrednings arbetsresultat.

Den utredning som sedan någon tid bedrivits inom arméstaben angående begränsning av arméns fredsorganisation och därmed fredskostnaderna har givit vid handen, att en koncentration av utbildningsorganisationen är möjlig med bevarande av krigsorganisationens kvalitet, kvantitet och mobiliseringsberedskap. De av försvarsutredningen i skrivelse den 4 juli 1950 framlagda förslagen till organisationsförändringar bygga på denna utredning. Förslagen äro mindre vittomfattande än vad arméchefen funnit i princip vara möjligt, då endast sådana förslag framlagts, som befunnits kunna genomföras utan att det fortsatta utredningsarbetet beträffande den framtida avvägningen mellan försvarsgrenarna påverkas.

Försvarsutredningens ordförande har sedermera i skrivelse den 16 januari 1951 till statsministern — med erinran att utredningsarbetet under det första verksamhetsåret blivit fördröjt och därefter i avbidan på utlåtande från överbefälhavaren måste praktiskt taget helt ligga nere — framhållit, att tidpunkten för arbetets återupptagande på grund av nyligen inträffade omständigheter måst ytterligare uppskjutas på oviss tid. Med hänsyn till det utrikespolitiska läget har det ansetts för närvarande ej kunna bedömas vilka riktlinjer som skola följas vid en allmän omprövning av vår försvarsorganisation, då arbetet därmed en gång kan återupptagas. Under dessa förhållanden har utredningens ordförande, efter samråd med utredningens övriga ledamöter, ansett sig böra anmäla saken för de åtgärder, vartill statsministern må finna anledning.

I skrivelsen anföras vissa synpunkter på frågan om försvarskostnadernas nedbringande. Sålunda framhålles, att åtagna försvarsbördor icke kunna förväntas att i någon för statsbudgeten betydelsefull omfattning kompenseras av rationaliserings- och besparingsåtgärder. Skola försvarskostnaderna en gång åter nedbringas synes det icke kunna ske annorledes än genom mer eller mindre betydande nedskärningar av vår försvarsorganisation i materiellt eller personellt hänseende.

Med hänsyn till i nyssberörda skrivelse angivna förhållanden måste det betraktas som ovisst under vilka former det fortsatta utredningsarbetet beträffande försvarets organisation på längre sikt skall bedrivas. Då det emellertid är tydligt att ett snabbt utredningsresultat icke kan ernås, är det, såsom redan framgår av vad som anförts i statsverkspropositionen, av vikt att utan avvaktan därpå tillvarataga alla de möjligheter till besparingar som kunna åvägabringas utan att försvarets effektivitet äventyras.

Försvarsutredningens i det föregående anmälda förslag till organisationsförändringar innebära avsevärda besparingar i fredskostnaderna, av utredningen uppskattade till omkring 2,7 miljoner kronor årligen. Av vad jag i det följande anför framgår, att förändringarna kunna genomföras med förhållandevis ringa engångskostnader; investeringsbehovet uppgår till allenaast omkring 915 000 kronor. Även om så stora besparingar som utredningen angivit av skilda skäl icke torde kunna uttagas, torde dock ekono-

miska skäl tala för att förslagen snarast realiserar, därest mot desamma icke kunna resas vägande invändningar av annan art.

Arméchefens principförslag till krympning av fredsorganisationen är uppgjort med utgångspunkt från ett utnyttjande av under 1950-talet förefintligt överskott på förläggingsutrymme, så att huvuddelen av kasernetablissemanten fylles med värnpliktiga medan återstoden nedlägges eller stänges. Efter 1950-talets slut, då arméns nu exceptionellt låga värnpliktskontingent åter ökas — vid oförändrade principer i fråga om uttagning och tilldelning upp till 45 000 man — måste därför enligt arméchefens åsikt antingen stängda etablissement åter öppnas eller de utnyttjade kasernerna utbyggas. Det torde emellertid enligt min mening icke vara erforderligt att här taga ställning till detta problem. De nu föreslagna förbandsindragningarna äro nämligen av så begränsad räckvidd, att de knappast kunna inverka på frågan i stort. Jag finner alltså ur här angivna synpunkter hinder icke möta mot ett beslut i positiv riktning beträffande de ifrågasatta förbandsindragningarna.

Det är förklarligt, att de kommunala myndigheterna i vissa av de av indragningarna berörda städerna rest invändningar mot förslagets realisering. Önskvärt hade varit att frågorna om etablissementens framtida användning kunnat lösas i samband med besluten om indragning av förbanden. Tidpunkten för genomförandet av de förslag till indragningar som jag i det följande förordar lämnar emellertid rådrum för ytterligare undersökningar härutinnan. Frågorna om användningen av etablissementen kunna i allt fall enligt min mening icke få bliva slutligt avgörande vid ett ställningstagande till de framlagda förslagen. De militära och statsfinansiella skälen måste därvid bliva av utslagsgivande betydelse.

Vad härefter angå de rent militära bevekelsegrunderna får jag till en början erinra om att frågorna om indragning av K 2 och T 2 N samt sammanslagningen av A 5 och A 8 tidigare varit föremål för överväganden. Förslag i dessa hänseenden avgåvos redan av 1945 års försvarskommitté. Vid anmälan av kommitténs betänkande (proposition 1948:206) ställdes emellertid förslagen på framtiden. Jag ansåg nämligen då att i anslutning till av mig förordad översyn av arméns organisation utredning borde verkställas om och i vad mån K 2 borde på lämpligt sätt helt eller delvis omorganiseras. I fråga om artilleriet fann jag bland annat omfattningen av den hästspannda artilleritjänsten tala för att en sammanslagning för det dåvarande icke borde föreslås. Vad slutligen angår frågan om indragning av T 2 N fann jag bland annat med hänsyn till knappheten på förläggingsutrymme vid trängregementena att lokalutrymmena vid T 2 N i avbidan på vissa utredningar tills vidare borde utnyttjas.

De förutsättningar, som förelägo 1948, hava numera väsentligt ändrats. Vad först angår *kavalleriets fredsorganisation* har arméchefen funnit numera verkställda utredningar utvisa, att den vid K 2 och K 3 bedrivna cykelutbildningen efter organiserandet av pansarinfanteriet lämpligen bör överflyttas till pansarinfanteriregementena. Av arméchefen till stöd för denna uppfattning

anförda skäl måste anses bärande. Från Hälsingborgs stads sida har till stöd för ett bibehållande av K 2 främst åberopats behovet av en stark kupperberedskap i nordvästra Skåne. Dylika synpunkter ha givetvis beaktats vid utformandet av det nu framlagda förslaget. Vid det slutliga ställningstagandet ha emellertid — förutom besparingssynpunkter — övriga militära skäl varit utslagsgivande. Det må i detta sammanhang framhållas att, därest K 2:s cykelkontingent förlägges till ett pansarinfanteriregemente, den kvarvarande ryttarstyrkan icke blir av sådan storlek att den ur utbildningssynpunkt motiverar bibehållandet av K 2 som självständigt förband och att en alternativ lösning att bibehålla K 2 för ryttarutbildning och nedlägga K 3 med hänsyn till utbildningsförhållandena vid Hälsingborg och Skövde och K 2:s etablissemens relativt dåliga skick icke ansetts kunna ifrågakomma. Med hänsyn till vad sålunda förekommit och under framhållande av de besparingar, som här stå att vinna, har jag ansett mig icke böra motsätta mig försvarsutredningens av de militära myndigheterna tillstyrkta förslag om indragning av K 2.

En förutsättning för överflyttning av K 2:s cykelutbildning enligt arméchefens förslag är att förlägningsutrymme för omkring 200 man tillskapas vid ett pansarinfanteriregemente. Arméchefen har förordat förläggning av K 2:s cykelkontingent till I 7. Hans förslag har samordnats med den alltjämt olösta frågan om samförläggning av I 7:s nu på Ystad och Revinge uppdelade värnpliktskontingenter. Jag är med hänsyn till uppkommande kostnader och svårigheter att inrymma erforderliga byggnadsåtgärder inom tillgänglig byggnadskvot icke beredd att nu framlägga förslag om genomförandet av denna samförläggning. På mitt uppdrag under hand verkställd utredning har emellertid givits vid handen, att utan mera omfattande byggnadsåtgärder I 7 nu kan utbyggas för omkring 200 man till en kostnad av omkring 200 000 kronor. Erforderligt utrymme kan därigenom beredas K 2:s cykelkontingent vid I 7.

Vad härefter angår *sammanslagningen av A 5 och A 8* synas ur materiel-synpunkt hinder icke längre möta mot en motorisering av de av A 5 uppsatta krigsförbanden. För ett rationellt lösande av de i samband med sammanslagningen uppkommande lokalfrågorna erfordras emellertid en viss omDisposition av inom Bodens garnison tillgängliga utrymmen ävensom vissa om- och tillbyggnader av för sjukvårdsändamål avsedda lokaler. Vad härutinnan föreslagits har icke föranlett erinran från min sida. Det förtjänar i detta sammanhang framhållas, att kostnaderna enligt tidigare utarbetade förslag enbart för ett nöjaktigt lösande av truppförbandssjukvården vid enskilda Bodenförband beräknats överstiga det sammanlagda beloppet för nu föreslagna investeringskostnader.

I fråga om *indragningen av T 2 N* må till en början framhållas, att sedan beslut numera fattats om intendenturutbildningens inlemmande i trängtrupperna den avgörande tveksamheten i fråga om etablissemets bibehållande — svårigheten att överblicka förlägningsförhållandena — eliminerats. Nu-

mera verkställda utredningar tala för att fredsutbildningen av den hittills till T 2 N förlagda värnpliktskontingenten bör ordnas i enlighet med arméchefens förslag. Några byggnadsåtgärder erfordras icke för förslaget genomförande.

Vad slutligen angår *överflyttningen av JS från Kiruna till Boden* finner jag de skäl, som ur utbildnings- och mobiliseringssynpunkt anförs för förflyttningen, vara så vägande, att de böra i princip tillmätas avgörande betydelse i förhållande till de mot förflyttningen anförda kuppberedskapssynpunkterna. Jag delar emellertid överbefälhavarens uppfattning att överflyttningen icke bör i nuvarande läge omedelbart genomföras. Tidpunkten för överflyttningen bör sålunda tills vidare lämnas öppen. De i samband med sammanslagningen av A 5 och A 8 förordade byggnadsåtgärderna tillgodose jämväl JS lokalbehov i Boden.

Av vad jag här förut anfört framgår, att jag finner övertygande statsfinansiella och militära skäl tala för att principbeslut nu fattas om *dels* överflyttning av cykelutbildningen vid K 2 och K 3 till I 7 och I 15, överflyttning av ryttarutbildningen vid K 2 till K 3 och indragning i samband därmed av K 2, *dels* motorisering av de av A 5 hittills uppsatta krigsförbanden och i samband därmed sammanslagning av A 5 och A 8, *dels* indragning av T 2 N, *dels* ock överflyttning av JS från Kiruna till Norrbottens regemente i Boden.

Beträffande *tidpunkten för genomförandet av nu förordade organisationsförändringar* har jag redan förordat att med överflyttningen av JS tills vidare bör anstå. Avvecklingen av K 2 är beroende av tidpunkten för färdigställandet av erforderliga lokalutrymmen i Ystad; man torde icke kunna räkna med att K 2 skall kunna indragas förrän från och med budgetåret 1952/53. Sammanslagningen av A 5 och A 8 synes kunna genomföras från och med budgetåret 1951/52. Avvecklingen av T 2 N slutligen skulle i och för sig kunna genomföras redan från och med utbildningsåret 1951/52. Skäl torde emellertid tala för att indragningen får anstå ännu ett år. Enligt vad jag inhämtat läser förslag om Nora-etablissemantets utnyttjande för civilt försvarsändamål icke vara att förvänta till innevarande års riksdag, varför den för Nora stad betydelsefulla frågan om etablissemantets framtida utnyttjande alltså står öppen. Svårigheterna på bostadsfronten synas vidare motivera, att något rådrum beredes av överflyttningen berörd personal.

Jag tillstyrker arméchefens förslag om *motorisering av A 2* och av regementet uppsatta krigsförband. Utbildningen i motortjänst bör påbörjas så snart lokalförhållandena det medger.

Jag har heller icke något att erinra mot att principbeslut fattas om *förläggning av arméns radarskola* i anslutning till A 2. I årets statsverksproposition har bemyndigande begärts till omdisponering av medel ävensom ytterligare anvisning som möjliggör färdigställandet av den för skolan erforderliga radarhallen. Enligt vad jag erfarit förslå sålunda tillgängliga medel jämväl för anordnande av erforderliga skollokaler.

Vad arméchefen förordat i fråga om avvecklingen av stamridhästarna vid A 2 och A 5 har icke givit mig anledning till erinran.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande indragning av de tjänster, som bliva övertaliga i anslutning till minskningen av hästbeståndet vid A 2. Några förändringar beträffande kavalleriets personalstater beräknas icke kunna ske under budgetåret 1951/52. Till frågan om personalförändringar i samband med sammanslagningen av A 5 och A 8 återkommer jag i det följande vid behandlingen av arméns avlöningsanslag. Jag förutsätter att, därest riksdagen bifaller förslagen om indragning av K 2 och T 2 N samt förflyttning av JS, vederbörlig hänsyn till dessa minskningar av fredsförband tas vid tillsättandet av ledigblivande tjänster vid förbanden.

I förevarande sammanhang må vidare följande framhållas.

Efter förhandlingar med Ystads stad rörande vissa med samförläggningen till staden av I 7 sammanhörande markfrågor har tidigare överenskommit med staden angående överlåtelse av mark för övningsändamål. Stadens åtaganden ha därvid knutits till den förutsättningen att samförläggning kommer till stånd och att förläggningsstyrkan i Ystad i samband därmed ökas. Jag förutsätter att slutlig överenskommelse i markfrågan skall kunna åvägbringas på grundval av nu förestående utökning.

Vad härefter angår frågan om *indragning av Öresunds marindistrikt* har, såsom försvarsutredningen framhållit, tidigare enighet rått bland de militära myndigheterna om att marindistriktet kunde utgå och införlivas med Sydkustens marindistrikt. Med hänsyn till de besparingar som stå att vinna genom en indragning och då beredskapssynpunkterna beträffande Öresundsområdet lärer kunna tillgodoses jämväl inom ramen för Sydkustens marindistrikts organisation, finner jag mig nu böra förorda, att Öresunds marindistrikt indrages den 1 juli 1951. Härav föranledda personalförändringar beaktas i det följande vid behandlingen av marinens avlöningsanslag.

Vid anmälan i annat sammanhang av vissa ytterligare äskanden å kapitalbudgeten för nästa budgetår avser jag hemställa om förslag till riksdagen att anvisa medel för i det föregående omnämnda byggnadsåtgärder vid I 7 och för anordnande av vissa lokaler i Boden. I förevarande sammanhang får jag under åberopande av vad ovan anförts hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen besluta

a) att Norrbottens artillerikår skall utgå ur fredsorganisationen från och med budgetåret 1951/52 och den vid kåren bedrivna utbildningen överflyttas till Bodens artilleriregemente,

b) att Skånska kavalleriregementet skall indragas från och med budgetåret 1952/53 och ersättas med en mobiliseringscentral, i samband varmed regementets cykelkontingent skall förläggas till Södra skånska infanteriregementet och dess ryttarkontingent till Livregementets husarer,

c) att Livregementets husarers cykelkontingent skall i samband med indragningen av Skånska kavalleriregementet förläggas till Älvsborgs regemente,

d) att Göta trängregementets kompani i Nora skall från och med budgetåret 1952/53 utgå ur fredsorganisationen, i samband varmed förbandets permanent organiserade sjukvårdskompani skall underställas chefen för Norrlands trängregemente och förläggas till Västernorrlands regemente,

e) att arméns jägarskola skall från och med tidpunkt som framdeles bestämmes förläggas till Norrbottens regemente,

f) att Göta artilleriregemente skall motoriseras,

g) att arméns radarskola skall organiseras i anslutning till Göta artilleriregemente samt

h) att Öresunds marindistrikt skall indragas den 1 juli 1951.

[2.] **Rationaliseringsverksamhet i övrigt inom försvaret.** Liksom skett till tidigare motsvarande propositioner torde i detta sammanhang böra lämnas en översikt över det aktuella läget beträffande den rationaliseringsverksamhet inom försvaret som bedrivs genom statens organisationsnämnds försorg, särskilt i den mån denna verksamhet påverkar anslagsberäkningarna i det följande eller eljest utformningen av skilda organisationsenheter under nästa budgetår.

Undersökningarna rörande den centrala förrädsorganisationen pågå och beröra huvudsakligen arméns centrala tyganstalter. Därjämte pågår i samråd med arméstaben, arméförvaltningens tygavdelning och statens sakrevision en utredning med därav betingade organisationsundersökningar rörande tygreparationstjänsten i vad avser driften vid arméns tygverkstäder. Representanter från den privata industrien deltaga även i utredningen.

Försöksverksamheten avseende den regionala och lokala fortifikations- och byggnadsförvaltningen inom I. och III. militärområdena, i vilka organisationsnämnden medverkat, ha nu slutförts. Förslag i ämnet torde komma att avgivas inom den närmaste tiden.

En sedan länge föreliggande rapport över organisationsundersökningar vid kavalleriregemente har, i avvaktan på att frågan om kavalleriets organisation blir slutligt löst, ännu icke föranlett förslag till ny regementsorganisation.

Omorganisationen av stabs- och förvaltningstjänsten m. m. vid trängregementena pågår.

Ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten m. m. vid pansarregementena, de motoriserade artilleriregementena samt luftvärnsregementena har nu fastställts att gälla som normalorganisation, i första hand för typregementena, Skaraborgs pansarregemente, Smålands artilleriregemente och Ostgöta luftvärnsregemente. Bodens artilleriregemente har varit föremål för särskilda undersökningar i samband med utredning av frågan om samman-

slagning av Norrbottens artillerikår med detta regemente. Genomförandet av organisationen vid de övriga förband som tillhöra nämnda truppslag pågår successivt i samråd med och under medverkan av nämnden. Nödvändiga byggnadsarbeten fördröja icke oväsentligt genomförandet, som dock i stort sett beräknas slutfört under innevarande budgetår.

Förslag till ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten föreligger nu även för luftvärnsskärerna efter undersökningar vid Skånska luftvärnsskåren.

Undersökningarna vid infanteriskjutskolan äro avslutade och förslag har avgivits om ändrad organisation av skolans stabsorgan m. m. Förslaget är f. n. föremål för remissbehandling.

Avgivet förslag om ändrad organisation av arméhundskolan har ännu icke upptagits till behandling.

Vid försvarsområdesstaberna pågå förnyade organisationsundersökningar, omfattande stabs- och förvaltningstjänsten m. m. Grundundersökningarna ha utförts vid Karlstads försvarsområde samt Norrköping-Linköpings försvarsområde. Rapport över dessa undersökningar ha framlagts.

Under budgetåret 1950/51 har organisationsnämnden i samråd med därav berörda myndigheter påbörjat en översyn rörande tillämpningen av den nya organisationen vid förbanden. Uppmärksamheten har därvid särskilt inriktats på ekonomitjänsten och förrådstjänsten.

Organisationsundersökningarna vid Syd kustens marindistrikt ha slutförts och rapport därom avgivits.

Genomförandet av den föreslagna nya organisationen vid marinens underofficersskola pågår.

Försöksverksamheten vid Stockholms kustartilleriförsvär är nu avslutad och försöksledaren, chefen för Stockholms kustartilleriförsvär, har avgivit slutrapport över verksamheten. Då möjligheter visat sig föreligga att under vissa förutsättningar gå längre i rationalisering än vad försöksverksamheten syftat till, har chefen för marinen erhållit uppdrag att närmare klarlägga dessa förutsättningar.

Vid flygvapnet beräknas försök med flottiljorganisation, grundade på verkställda undersökningar vid en flottilj, kunna igångsättas under 1952.

Vissa av de här angivna förslagen till organisationsändringar vid armén kunna nu upptagas till behandling. De personalförändringar som äro erforderliga för övergång till ny organisation komma att behandlas i det följande under arméns avlöningsanslag. Där behandlas också personalfrågor som föranledas av anpassningen av personalorganisationerna vid pansar-, artilleri- och luftvärnsförband till fastställda normalorganisationer för förband ur dessa truppslag. I den mån det skulle visa sig möjligt att tidigare än nu beräknats genomföra rationaliseringen även vid andra enheter än som sålunda förutsatts skola kunna omorganiseras före utgången av nästa budgetår böra givetvis sådana möjligheter tillvara-

tagas. Jag förutsätter därför att — liksom varit fallet för innevarande och tidigare budgetår — Kungl. Maj:t skall äga att jämväl under budgetåret 1951/52 vidtaga de jämkningar i vederbörande personalorganisationer som kunna bliva erforderliga i anledning av beslut om organisationsändringar, dock givetvis alltjämt icke såvitt avser personalstaterna för ordinarie personal, samt att bereda särskild ersättning åt personal som med bibehållen löneställning bestrider göromål som i en ny organisation ankomma på innehavare av högre tjänst.

[3.] **Flottans underofficerare.** I enlighet med vad som förutsatts i 1948 års riksdagsbeslut rörande försvarets organisation (prop. nr 206; rd. skr. nr 369) tillkallades enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1948 fem utredningsmän¹ för att biträda med utredning rörande marinens maskinbefäl och marinens underofficerskårer i övrigt. De sakkunniga, som antagit benämningen marinens underofficerssakkunniga, skulle enligt direktiven undersöka underofficerarnas arbetsuppgifter, ansvarsområden, tjänsteställning, anställningsvillkor m. m. Därjämte borde bland annat allmänna riktlinjer för förvaltares placering och befordran tagas under övervägande samt undersökas huruvida och i vilken omfattning det kunde visa sig möjligt att ersätta underofficerare i mindre kvalificerade befattningar med långtjänstunderbefäl.

Marinens underofficerssakkunniga ha med skrivelse den 19 januari 1951 avgivit betänkande rörande flottans underofficerare (stencilerat), varvid anmäls, att betänkande rörande kustartilleriets underofficerare senare kommer att avlämnas.

Över underofficerssakkunnigas förslag ha *yttranden* avgivits av statskontoret, statens lönenämnd, försvarets civilförvaltning, chefen för marinen, statens organisationsnämnd, försvarets sjukvårdsstyrelse, 1949 års tjänsteförteckningskommitté, svenska underofficersförbundet, marinens maskinbefälsförening, försvarsväsendets underbefälsförbund, svenska officersförbundet, försvarets civila tjänstemannaförbund och svenska maskinbefälsförbundet.

Underofficerssakkunnigas betänkande är i vissa delar icke enhälligt. Beträffande skiljaktiga meningar torde få hänvisas till det följande.

Marinens underofficerssakkunniga.

Nuvarande befordringsförhållanden.

De sakkunniga ha bland annat undersökt de faktiska befordringsåldrarna för försvarets underofficerare under åren 1947—1949. Dessa undersökningar ha de sakkunniga sammanfattat på följande sätt.

¹ Överdirektören i arbetsmarknadsstyrelsen C. W. Curtman, ordförande, numera kommandörkaptenen av 1. graden vid flottan S. O. Bergelin och numera byråchefen i civildepartementet A. V. L. Rydbeck samt för frågor rörande maskinbefälet flaggmaskinisten vid flottan K. G. Sjöberg och för frågor rörande underofficerskårerna i övrigt numera flaggradiomästaren vid flottan A. E. V. Nyman. Sedan Sjöberg anhållit om befrielse från uppdraget anmodades den 24 november 1950 förvaltaren vid flottan G. G. Hellman att i Sjöbergs ställe vara ledamot av utredningen i frågor rörande maskinbefälet.

Försvarsgren	Genomsnittsålder under åren 1947—1949 vid		
	befordran till förvaltare	befordran till flaggunder- officer (fanjunkare)	utnämning till underofficer av 2. graden (sergeant)
Flottan	50	40	27
Kustartilleriet	48	36	26
Armén	45	35	27
Flygvapnet	39	31	27

I anslutning härtill framhålles, att av det statistiska material som redovisats ej får dragas alltför långtgående slutledningar. Flera faktorer — vilkas verkan ej kan återges statistiskt — påverka de förhållanden, som här behandlas. Vad särskilt angår de för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningarnas inverkan framhålles, att dessa befattningar icke påverka befodringsförhållandena inom underofficerskårerna utan endast förskjuta tidpunkten för definitiv pensionsavgång.

De sakkunniga ha beräknat den procentuella delen av varje årlig avgång flaggunderofficerare (fanjunkare), som teoretiskt kunna nå arvodesbefattning, och kommit till följande värden: flottan 15 %, kustartilleriet 23 %, armén 43 % och flygvapnet 31 %.

Vissa beräkningar över kommande befodringsförhållanden grundade på nuvarande personalstater ha ävenledes verkställt. Därvid har framhållits, att en sådan undersökning endast kan giva värden för inbördes jämförelser. Man har vid beräkningarnas utförande måst bortse från vissa faktorer såsom möjligheten för underofficerare att övergå till andra än underofficersbeställningar inom krigsmakten, rådande olikheter i fråga om befodringsenheter m. m. Värdena i nedanstående tablå äro beräknade med dessa förutsättningar och dessutom grundade på antagandet att de för budgetåret 1950/51 fastställda underofficersstaterna äro helt besatta.

Försvarsgren	Genomsnittlig befodrings- ålder till flaggunderofficer, därest befodringsålder till förvaltare utgör	
	45 år	50 år
Flottan	45.9 år	46.1 år
Kustartilleriet	44.1 »	44.3 »
Armén	38.8 »	39.5 »
Flygvapnet	35.7 »	36.7 »

De sakkunniga ha ävenledes beräknat hur stor del — angiven i procent — av varje årskull 45-åriga respektive 50-åriga flaggunderofficerare (fanjunkare) som ha möjlighet att vinna förvaltarbefordran, därest denna inträffar vid 45

år respektive 50 år. Ifrågavarande beräkningar redovisas i nedanstående tablå.

Försvarsgren	Procent av hel årskull 45-åriga resp. 50-åriga flaggunderofficerare, som bli förvaltare därest förvaltarbefordran inträffar vid	
	45 år	50 år
Flottan.....	10·2	15·8
Kustartilleriet	16·0	24·8
Armén	22·8	36·5
Flygvapnet.....	45·2	75·8

Allmänna synpunkter.

De sakkunniga ha kommit till den uppfattningen, att det nuvarande vakansläget inom flottan har sin grund icke enbart i konjunkturbetonade omständigheter såsom exempelvis knappheten på arbetskraft utan även till icke oväsentlig del i djupare liggande orsaker. Som exempel nämnas de tätt på varandra följande organisationsändringarna, vilka menligt inverkat på arbets- och trivselförhållandena samt på möjligheterna att hålla fulltaliga kadrar. I anslutning härtill framhålla de sakkunniga bland annat följande.

Det må dock här anföras, att ett icke ringa antal underofficerare, särskilt sådana som erhållit en för staten kostsam utbildning inom vissa tekniska yrken, övergår till andra och som regel bättre avlönade befattningar inom såväl enskild som offentlig verksamhet. Den stora avgången bland flottans maskinister torde till en icke oväsentlig del bero på att rådande stora behov såväl till sjöss som i land av personal med maskinistutbildning för närvarande huvudsakligen kan tillgodoses endast med personal, som erhållit utbildning vid sjöbefälsskola eller inom marinen.

De sakkunniga vilja vidare peka på den bristande överensstämmelsen mellan den under andra, äldre förhållanden uppbyggda personalorganisationen och de nuvarande arbetsuppgifterna och därav betingade krav av personal.

Vid sina överväganden ha de sakkunniga funnit anledning ingå på frågan om den nuvarande underofficerskårens avskaffande och fördelning av dess arbetsuppgifter på övriga personalgrupper vid flottan. De sakkunniga ha funnit skäl föreligga för en omprövning av flottans hela personalorganisation. Med hänsyn till att direktiven för de sakkunnigas arbete begränsat utredningsarbetet till att beröra frågor rörande marinens underofficerare ävensom till befälsutredningens pågående arbete ha de sakkunniga ansett sig icke kunna ingå på en sådan omprövning. De sakkunniga understryka dock vikten av att en sådan utredning snarast kommer till stånd.

Som redan i propositionen 1948: 206 anfördes (s. 362) ha marinens maskinister framlagt förslag till omorganisation av marinens maskinistkårer. Förslaget innehåller i huvudsak följande.

Flottans maskinister böra utbrytas ur underofficerskårerna och bilda en civilmilitär gren av sjöförsvaret. Kustartillerimaskinisterna böra inlemmas i flottans maskinbefälskader. Utbildningen bör ändras och effektiviseras. Pensionsåldern för vissa kategorier bör höjas. Löne- och pensionsförhållanden böra ändras. Titulaturen bör ändras och göras jämförbar med den som användes i civil verksamhet av motsvarande art.

De sakkunniga ha framhållit, att vad maskinunderofficerarna föreslå äger i stort sett samma aktualitet även för andra grupper av underofficerare inom marinen än maskinisterna, exempelvis för underofficerare tillhörande hantverksavdelningen. De sakkunniga anföra vidare följande.

Det torde sålunda icke vara möjligt att genomföra förslaget endast i fråga om maskinister. Att utsträcka förslaget till att omfatta såväl maskinavdelningens underofficerare som vissa underofficerare tillhörande andra yrkesavdelningar och bibehålla övriga underofficerare i nuvarande militära ställning skulle emellertid, enligt de sakkunnigas mening, varken innebära någon fördel för tjänsten eller vara till gagn för personalen. De sakkunniga äro för övrigt av den uppfattningen, att åtskilliga av de arbetsuppgifter som åvila maskinisterna inom örlogsflottan äro speciellt militära och specifika i det att motsvarighet saknas inom handelsflottan. Detta förhållande i förening med det därav föranledda behovet av utbildning i militära ämnen och färdigheter samt behovet av okomplicerade och självklara lydadsförhållanden i alla situationer utgöra enligt de sakkunnigas uppfattning starka skäl för att marinens maskinister skola tillhöra den rent militära personalen.

De sakkunniga framhålla dessutom att de irritationsmoment, som ha sin orsak i den nuvarande uppdelningen av personalen i olika kategorier knappast skulle minska i styrka vid en sådan ytterligare uppdelning i kategorier, som ett genomförande av maskinunderofficerarnas förslag skulle innebära. Därest marinen tillfördes ännu en personalkategori skulle detta sannolikt medföra att de redan nu svårösta frågorna rörande förläggning och mässning såväl ombord som i land ytterligare försvårades.

De sakkunniga ha efter värdering och lönegradsplacering av samtliga mobiliseringsbefattningar för underofficerare vid flottan funnit, att de i förslaget framlagda önskemålen om förbättrad löneställning för maskinister i viss utsträckning varit befogade. Värderingen hade dock givit vid handen, att en skälig löneställning kunde beredas befattningshavarna vid maskinavdelningen inom ramen för de lönegrader som enligt gällande avlöningsföreskrifter vore avsedda för underofficerare. De sakkunniga anföra i denna fråga vidare följande.

Det av de sakkunniga på grundval av värderingen och lönegradsplaceringen av underofficersbefattningarna framlagda förslaget till stat för underofficerare vid flottan, i vilket bland annat lönegraden Ma 8 avsetts för vissa förvaltare, innebär väsentliga förbättringar för maskinisternas del såväl vid jämförelse med nuvarande förhållanden för maskinister som vid jämförelse med de sakkunnigas förslag i vad det avser övriga underofficersgrupper inom flottan. Med hänsyn till det samband som förefinnes mellan löne- och tjänstställning medför de sakkunnigas förslag även förbättringar för maskinunderofficerarna i fråga om tjänstställningen inom underofficerskaderns ram.

Enligt underofficerssakkunnigas mening böra sålunda flottans maskinister även i fortsättningen vara underofficerare. Till följd av detta ställningstagande ha underofficerssakkunniga ansett sig sakna anledning att närmare behandla av maskinunderofficerarna avgivna förslag i fråga om titulatur och pensionsförhållanden.

Herr *Hellman*, som anser, att de sakkunnigas förslag med vissa jämkningar kan provisoriskt genomföras, föreslår, att främst frågan om maskinbefällets förhållanden vid flottan blir föremål för förnyad utredning.

Vissa utgångspunkter för de sakkunnigas arbete.

Underofficerssakkunniga ha räknat med underofficerarna som en befälsgrupp mellan underbefäl och officerare, d. v. s. med nuvarande förhållanden i detta hänseende oförändrade. Av den undersökning, som sammanfattningsvis redovisats i det föregående, ha de sakkunniga konstaterat, att flottans underofficerare i fråga om befordringsförhållanden äro mindre gynnsamt ställda än huvuddelen av försvarets underofficerare i övrigt. Enligt vad de sakkunniga inhämtat äro för närvarande cirka 350 beställningar vakanta. Inom en treårsperiod med början hösten 1950 kommer enligt de sakkunnigas beräkningar antalet vakanser att nedgå med omkring 150, om ingen onormal avgång inträffar.

De sakkunniga ha prövat olika sätt för att förbättra befordringsförhållandena för flottans underofficerare. Därvid har framkommit, att detta skulle kunna ske genom en »reglerad befordringsgång».

De sakkunniga ha emellertid framhållit, att frågan om att införa en reglerad befordringsgång till flaggunderofficer är av sådan räckvidd att den till större delen faller utom de sakkunnigas verksamhetsområde. Då frågan därjämte är under övertvägande inom 1949 års tjänsteförteckningskommitté ha de sakkunniga ansett sig icke böra taga ställning till frågan.

Erforderliga förbättringar av befordringsförhållandena för flottans underofficerare skulle, framhålla de sakkunniga, även kunna åstadkommas genom en ändrad sammansättning i förbättrande riktning av underofficersstaten, uppnådd som ett resultat av antingen en prövning av lönegradsplaceringen av flottans underofficersbefattningar eller en ur befordringssynpunkt skälig avvägning av antalet beställningar i olika lönegrader. De sakkunniga ha valt att i huvudsak följa den förstnämnda utvägen, vilken givetvis skulle ha kunnat leda till oförändrade eller försämrade befordringsförhållanden men som å ena sidan möjliggör en rättvisande undersökning huruvida och i vilken omfattning det kan visa sig möjligt att ersätta underofficerare i mindre kvalificerade befattningar med långtjänstunderbefäl samt å andra sidan tillvarata såväl statens som personalens berättigade intressen i denna mycket viktiga fråga.

I likhet med 1941 års försvarsutredning och 1945 års försvarskommitté ha de sakkunniga lagt mobiliseringsbehovet av stamunderofficerare till grund för underofficerskaderns storlek och sammansättning. Kaderns storlek är baserad på de mobiliseringstabeller som gällde den 27 maj 1950.

1941 års försvarsutredning och 1945 års försvarskommitté angåvo vilka befattningar, som borde avses för förvaltare, men prövade icke huruvida annan i krigsorganisationen ingående betättning borde bestridas av flaggunderofficer eller underofficer av 2. graden. Underofficerssakkunniga ha undersökt och prövat samtliga stamunderofficersbefattningar i krigsorganisationen och med ledning därav hänfört varje befattning till viss lönegrad. I fråga om fartyg ha de sakkunniga lönegradsplacerat samtliga underofficersbefattningar och därefter — med uteslutande av de för förvaltare avsedda befattningarna — fördelat desamma på stam och reserv (värnpliktiga) enligt de proportioner som finnas i flottans mobiliseringstabeller.

För att utröna i vad mån en på mobiliseringsbehovet grundad underofficerskader passar för fredsbehoven (sommar- och vinterbehoven) ha de sakkunniga lönegradsplacerat befattningarna i fredsorganisationen. En jämförelse mellan de beräknade mobiliserings- och fredsbehoven har enligt de sakkunnigas mening utvisat att den på grundval av mobiliseringsbehovet föreslagna underofficerskadem i stort sett överensstämmer med fredsbehoven av underofficerare.

Som en följd av det principiella ställningstagandet att grunda arbetet på den nuvarande organisationen ha de sakkunniga ansett sig icke böra taga hänsyn till de av statens organisationsnämnd i augusti 1950 beträffande Syd-kustens marindistrikt och av 1946 års militära förvaltningsutredning i oktober 1950 beträffande den centrala förvaltningsorganisationen avgivna förslagen. Med hänsyn till pågående utredning rörande militärmusiken ha underofficerssakkunniga ansett sig icke böra till behandling upptaga frågor, som beröra flottans musikpersonal.

Avlöningsfrågor.

Underofficerarna äro för närvarande lönegrads- och löneklassplacerade enligt följande.

Tjänstegrad	Lönegrad	Omfattande löneklasserna
Underofficer av 2. graden	Ma 4	14, 15, 16 och 18
Flaggunderofficer	Ma 5	15, 16, 18 och 20
Förvaltare.....	Ma 6	18, 20 och 22

I det från och med den 1 juli 1947 gällande avlöningssystemet har därutöver upptagits en lönegrad, Ma 8, omfattande löneklasserna 22—25, avsedd för förvaltare. Någon inplacering i denna lönegrad har emellertid hittills icke skett. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 30 juni 1949 har uppdragits åt 1949 års tjänsteförteckningskommitté att verkställa utredning rörande löneställningen för förvaltare och därmed sammanhängande frågor. Underofficerssakkunniga ha haft underhandsöverläggningar med tjänsteförteckningskommittén i dessa frågor och ha ansett sig kunna utan hinder av inom tjänsteförteckningskommittén pågående arbete avgiva förslag beträffande löneställ-

ning för förvaltare med utnyttjande av såväl lönegraden Ma 6 som lönegraden Ma 8. De sakkunniga äro emellertid medvetna om att deras förslag i detta avseende ej kan undantagas från tjänsteförteckningskommitténs prövning. Detta gäller även de av de sakkunniga tillämpade normerna för förvaltarbefattningarnas fördelning på lönegrader, särskilt som vissa av de sakkunniga behandlade befattningar inom flottan ha motsvarigheter inom försvaret i övrigt. En placering av samtliga förvaltare i lönegraden Ma 8 skulle enligt de sakkunnigas mening påkalla en omprövning av den av de sakkunniga verkställda gränsdragningen mellan förvaltar- och flaggunderofficersbeställningarna. De av de sakkunniga i lönegraden Ma 6 placerade förvaltarna skulle sålunda sannolikt komma att fördelas på flaggunderofficersbefattningar i Ma 5 och förvaltarbefattningar i Ma 8.

Befattningarna såsom maskintjänstchefer (uppbördsmaskinister) på ubåtar ha av de sakkunniga lönegradsplacerats såsom förvaltarbeställningar. Med hänsyn till att innehavarna av ifrågavarande befattningar, enligt vad de sakkunniga inhämtat, icke kunna kvarstå i dessa till uppnådd pensionsålder — 60 år — föreslå de sakkunniga att ett system med vikariatslöneförordnanden i lönegraderna Ma 8 och Ma 6 för maskintjänstchefer (uppbördsmaskinister) på ubåtar införes.

I följd av vad sålunda anförts skulle löneskalan för underofficerare vid flottan komma att omfatta lönegraderna Ma 4, Ma 5, Ma 6 och Ma 8 mot tidigare Ma 4, Ma 5 och Ma 6.

De sakkunniga ha tagit ställning till vissa frågor, vilka avse de särskilda avlöningsförmåner, som enligt gällande föreskrifter utgå vid tjänstgöring ombord. Härmed äsyftas den särskilda ersättning som utgår för omhänderhavande av viss uppbörd ävensom sjötillägg (isbryartillägg och beredskapstillägg). Mässpenningarna, som ha karaktär av traktamentsersättning, ha de sakkunniga ansett sig sakna anledning behandla.

Enligt 33 § B. Försvaret, punkt 3, statens allmänna avlöningsreglemente utgår till sådan tjänsteman vid flottan eller flygvapnet, som under sjötjänstgöring omhänderhar annan uppbörd än penninguppbörd, särskild ersättning med 50 öre för dag. De sakkunniga föreslå, med hänsyn till att de vid värderingen av ifrågavarande befattningar beaktat det speciella med uppbördsmanuskapet förenade ansvaret, att dylik ersättning i fortsättningen icke skall utgå till underofficerare, vilka omhänderha uppbörd ombord. De sakkunniga föreslå emellertid att sådan beställningshavare varom här är fråga bör övergångsvis bibehållas vid rätten till ersättningen så länge han kvarstår i den beställning, han innehade omedelbart före tidpunkten för genomförandet av de sakkunnigas förslag.

Därest den särskilda ersättningen för omhänderhavande av uppbörd slopas för underofficerare vid flottan, bör enligt de sakkunnigas mening ersättningen borttagas även för övriga personalkategorier. Med hänsyn till begränsningen av utredningsuppdraget ha de sakkunniga icke avgivit förslag härom.

Enligt 35 § 2 mom. Försvaret, statens allmänna avlöningsreglemente äger beställningshavare under sjötjänstgöring uppbära sjötillägg i enlighet med de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t meddelar. Sjötillägget utgår med högre belopp vid tjänstgöring på ubåt än vid tjänstgöring på annat fartyg samt inom samma lönegrad med högre belopp till »vissa yrkesmän» än till »beställningshavare i allmänhet».

Med hänsyn till att frågan om sjötilläggets bibehållande prövades av statsmakterna år 1948 (prop. 1948:225) ha de sakkunniga icke ingått på detta spörsmål utan förutsatt att sjötillägg även fortsättningsvis skall utgå. De sakkunniga ha icke heller ifrågasatt ändring i det nu gällande förhållandet att högre sjötillägg uppbäres vid tjänstgöring på ubåt än vid tjänstgöring på övervattensfartyg. Däremot ha de sakkunniga till prövning upptagit frågan, huruvida nuvarande differentiering av sjötillägget mellan, å ena sidan, »vissa yrkesmän» och, å andra sidan, »beställningshavare i allmänhet» bör bibehållas.

De sakkunniga ha kommit till den slutsatsen, att högre sjötillägg tillerkänts vissa personalkategorier av i huvudsak det skälet att de, som tillhöra dessa personalkategorier, ansetts ha en särskilt krävande och ansvarsfylld tjänstgöring ombord. Vidare har rekryteringsskäl tillmätts viss betydelse.

De sakkunniga ha för sin del funnit övervägande skäl tala för att vid sin värdering i lönehänseende av olika underofficersbefattningar ombord utgå från att sjötillägget skall vara lika stort för samtliga innehavare av underofficersbeställning i en och samma lönegrad. Hänsyn till mera ansvarsfylld och krävande tjänstgöring i vissa befattningar ombord har i stället tagits vid avvägningen av lönegradsplaceringen för de särskilda befattningarna. Av resultatet av de sakkunnigas arbete framgår, att den förmånligaste statsammansättningen — sett ur befordringssynpunkt — kommer de underofficersgrupper till del, vilka hittills åtnjutit förhöjt sjötillägg. Angivna förhållande synes kunna tillmätas lika stor betydelse ur rekryteringssynpunkt som nuvarande förhöjning av sjötillägget.

Under åberopande av anförda omständigheter förorda de sakkunniga, att här ifrågavarande differentiering av sjötilläggen slopas. Vad angår tidpunkten för en sådan åtgärd ha de sakkunniga erinrat, att det med hänsyn till lönerelationerna mellan underbefäl och underofficerare icke synes möjligt att vidtaga densamma för den senare gruppen, innan motsvarande spörsmål utretts för övriga personalkategoriernas del. De sakkunniga ha ansett det falla utom uppdraget att behandla frågor, som avse manskapets avlöningsförmåner och till följd därav föreslagit att spörsmålet snarast göres till föremål för särskild utredning. I avbidan härpå föreslås att förhöjningen av sjötilläggen övergångsvis bibehålles för vissa yrkesmän även i underofficersgraderna.

Beträffande isbryartillägg och beredskapstillägg ha de sakkunniga avgivit förslag som motsvara de nyssnämnda förslagen rörande sjötillägg.

De sakkunnigas expert, marindirektören *Cagnell* har reservationsvis framhållit, att förslagen jämkning av kaderns sammansättning motiverat ett bibehållande av differentierade sjötillägg.

Underofficerskaderns storlek och sammansättning.

De sakkunniga framhålla, att för närvarande erfordras 1 591 underofficerare för att täcka flottans mobiliseringsbehov av stamunderofficerare. De sakkunniga föreslå att 102 befattningar utgå.

De sakkunniga föreslå vidare att 309 befattningar för underofficerare överföras till befattningar för högbåtsmän. I anslutning härtill anföra de sakkunniga bland annat följande.

En konsekvent tillämpning av de principer, som legat till grund för de sakkunnigas arbete, borde ha medfört att ytterligare ett antal befattningar — främst inom maskinavdelningen — för närvarande avsedda för underofficerare skulle ha överförts till befattningar för manskap. Ur utbildningssynpunkt har det emellertid ansetts ofrånkomligt att placera underofficerare i befattningar vilkas bestridande i och för sig icke motivera underofficers löneförmåner. Med hänsyn härtill ha de sakkunniga hänfört ett antal befattningar till lönegraden Ma 4 ehuru en strikt tillämpning av värderingsgrunderna skulle ha medfört att befattningarna placerats i lönegraden Ma 3. I den mån ifrågavarande till lönegraden Ma 4 hänfödda befattningar visat sig icke rätta till för att täcka behovet av utbildningsplatser för underofficerare torde det bli nödvändigt att låta underofficerare bestrida befattningar, som av de sakkunniga hänförts till lönegrad Ma 3.

Genom här angivna förslag nedbringas underofficerskadern till att omfatta (1 591 — 102 — 309 =) 1 180 beställningar. Tidigare har anförts, att en på grundval av mobiliseringsbehovet beräknad underofficerskader enligt de sakkunnigas mening i stort sett överensstämmer med fredsbehoven av underofficerare.

Vid sitt arbete med lönegradsplaceringen av underofficersbefattningarna funno de sakkunniga, att ett 70-tal befattningar kunde hänföras likaväl till lönegraden Ma 5 som till lönegraden Ma 4. Ifrågavarande befattningar ha av de sakkunniga fördelats på nämnda lönegrader i syfte att uppnå största möjliga jämnhet i fråga om befodringsförhållandena mellan de av de sakkunniga föreslagna befodringsenheterna. Efter denna fördelning verkställda beräkningar utvisade emellertid, att befodringsläget för däcksavdelningens underofficerare skulle bli avsevärt sämre än för övriga underofficerare. För att komma till rätta med detta problem ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå en överföring av 33 beställningar för underofficerare (vid däcksavdelningen) i lönegraden Ma 4 till lönegraden Ma 5. Vid sina befodringsberäkningar ha de sakkunniga förutsatt att förvaltarbeställningarna komma att vara anknutna till yrkesgrenarna på visst sätt.

I följande tablå detaljredovisas de sakkunnigas förslag i fråga om förvaltarbefattningar vid flottan i fredstid.

Förslaget förutsätter att tre underofficerare i arvodesbefattningar utbytas mot förvaltare i lönegraden Ma 6 samt att en civil tjänsteman i lönegraden Ce 21 vid Karlskrona örlogsvärd ersättes med en förvaltare i lönegraden Ma 6.

De sakkunnigas förslag till förvaltarbeställningar innefattar samtliga i personalförteckningen för budgetåret 1950/51 upptagna med undantag för två

Befattningar	Antal
Lönegrad Ma 8.	
Förvaltare tjänstgörande vid marinstabens organisationsavdelning	1
Chef för underofficersdetalj vid ÖSS och ÖSK	2
Chef för registerdetalj ÖSG	1
Maskintjänstchef (uppbördsmaskinist) på 9 stadsjagare och jagaren Klas Horn	10
Uppbördsmaskinist på 3 kryssare	3
Kontrollant vid maskinsektion ÖVK	2
Kontrollant vid elektrosektion ÖVK	1
Kontrollant vid fartygsavdelning ÖVS	1
Kontrollant vid maskinsektion ÖVK	1
Biträde åt chef för fartygsavdelning ÖVS, ÖVK och ÖVG	3
Kontrollant vid fartygsavdelning ÖVS	3
Chef för radiostation MDO, MDS och MDV	3
Biträde åt chef för skrovsektion ÖVK	1
Summa beställningar i lönegrad Ma 8	32
Lönegrad Ma 6.	
Uppbördsman vid artilleriinventarieförråd ÖVS och ÖVK	2
Biträde åt kontrollofficer Bofors	1
Uppbördsman vid marinförvaltningens förråd Bofors	1
Uppbördsman vid artilleriammunitionsförråd ÖVS och ÖVK	2
Skjutfältsföreståndare artillerisektion ÖVK	1
Uppbördsman vid artilleriinventarie- och artilleriammunitionsförråd ÖVG	1
Förvaltare vid minsektion ÖVS	2
Förvaltare vid minsektion ÖVK	1
Uppbördsman vid min- och svepförråd ÖVG	1
Kasernuppbördsman ÖSS och ÖSK	2
Kasernuppbördsman Bergaskolorna	1
Uppbördsman vid material- och drivmedelsförråd ÖVS, ÖVK och ÖVG	3
Chef för underofficersdetalj ÖSG	1
Kassachef vid marin staben	1
Uppbördsman vid centralt intendenturförråd	1
Kassachef vid Bergaskolorna	1
Uppbördsman vid beklädnadsförråd MDO och MDS	2
Uppbördsman vid intendenturinventarieförråd MDO och MDS	2
Chef för avlöningsdetalj MDO och MDS	2
Expeditionsunderofficer vid registerdetalj ÖSS och ÖSK	2
Uppbördsman vid beklädnads- och intendenturinventarieförråd MDV	1
Fartygschef på 3 tendrar och 3 tankfartyg	6
Uppbördsman vid sjöreserv ÖVS, ÖVK och ÖVG	3
Arbetsledare vid sjöreserv ÖVK	1
Expeditionsunderofficer vid rättsvårdsdetalj ÖSG	1
Uppbördsman vid proviantförråd MDO, MDS och MDV	3
Förvaltare tjänstgörande vid intendenturavdelningen marinförvaltningen	1
Maskintjänstchef (uppbördsmaskinist) på 2 ubåtsjaktfartyg och 6 kustjagare ..	8
Uppbördsmaskinist på 3 pansarskepp och 2 landskapsjagare	5
Vaktbefälhavare i maskin på 2 kryssare	4
Biträde åt nybyggnadskontrollant marinförvaltningen	3
Instruktionsunderofficerare vid vissa skolor eller kurser	2
Maskintjänstchef (uppbördsmaskinist) på minfartyget Älvsnabben och stats- isbrytaren Ymer	2
Elektrotjänstchef (uppbördselektriker) på 10 stadsjagare och jagaren Klas Horn	11
Uppbördselektriker på 3 pansarskepp och 3 kryssare	6
Eldledningsuppbördsman på 2 kryssare typ Tre Kronor	2
Förvaltare vid artillerisektionens eldledningsdetalj ÖVS	1
Kontrollant vid elektrosektion ÖVS	1
Biträde åt chef för elektrosektion ÖVK	1
Uppbördsman vid elektroinventarieförråd tillika föreståndare för kraftcentral ÖVG	1

Befattningar	Antal
Biträde åt nybyggnadskontrollant marinförvaltningen	1
Uppbördsman vid reservdelsförråd för ubåtars, minsvepares m. fl. mindre fartygs motorer ÖVS	1
Förvaltare tjänstgörande i marinöverdirektörens expedition	1
Uppbördsman vid maskin- och elektroinventarieförråd ÖVS och ÖVK	2
Föreståndare för kommenderings- och militär personaldetalj ÖVS och ÖVK ..	2
Uppbördsman vid teleförråd ÖVS, ÖVK och ÖVG	3
Chef för radioskola ÖSS tillika uppbördsman för radiostation m. m. MDO	1
Förste instruktionsunderofficer vid flottans signalskola på Berga, tillika uppbördsman för radiostation	1
Chef för radiostation MDG	1
Förste instruktionsunderofficer vid radioskola ÖSK	1
Tygföreståndare vid artillerisektion ÖVK	1
Uppbördsman vid centralt torpedförråd	1
Förvaltare vid torpedsektion OVS och ÖVK	2
Föreståndare för torpedinsjutningsstation ÖVK	1
Uppbördsman vid torpedförråd, tillika föreståndare för torpedverkstad ÖVG ..	1
Uppbördstimmerman på 2 kryssare typ Tre Kronor	2
Biträde åt chef för skrovsektion ÖVS	1
Biträde åt chef för fartygsavdelning ÖVG	1
Teleuppbördsman på 3 kryssare	3
Teleuppbördsman på radarfartyget Prins Carl	1
Förvaltare tjänstgörande vid telebyrån marinförvaltningen	1
Förste instruktionsunderofficer vid teleskolan MDO	1
Summa beställningar i lönegrad Ma 6	123

kasernuppbördsmän vid Karlskrona örlogsstation, en uppbördsman vid Hårsfjärdens örlogsdepå samt en uppbördsman vid sjukvårdsmaterieförrådet vid Syd kustens marindistrikt.

De sakkunniga anse, att det vid genomförandet av de sakkunnigas förslag bör ankomma på de marina myndigheterna att undersöka i vad mån innehavarna av nämnda befattningar kunna överföras till andra befattningar för förvaltare. Därest överföring icke kan ske, böra befattningshavarna enligt de sakkunnigas förslag kvarstå över stat med full tjänstgöringsskyldighet. Härvid bör motsvarande antal beställningar i lönegraden Ma 5 hållas vakant.

De sakkunniga föreslå följande stat för flottans underofficerare.

Benämning	Antal	Lönegrad
Förvaltare	32	Ma 8
”	123	Ma 6
Flaggunderofficerare	¹ 453	Ma 5
Underofficerare av 2. graden	547	Ma 4
Flaggunderofficerare eller underofficerare av 2 gr. (musikunderofficerare)	25	Ma 5 el. Ma 4
Summa	1 180	
¹ Av dessa må högst 24 regelmässigt inneha vikariatslöneförordnande i högre lönegrad (maskintjänstchefer på ubåtar).		

De sakkunnigas förslag till fördelning av underofficersbeställningarna på yrkesavdelningar framgår av följande tablå.

Yrkesavdelning	Lönegrad				Summa
	Ma 8	Ma 6	Ma 5	Ma 4	
Däcksavdelningen.....	4	40	189	221	454
Ekonomiavdelningen.....	—	6	26	30	62
Maskinavdelningen.....	24	54	170	248	466
Hantverksavdelningen.....	4	23	68	78	173
Summa	32	123	453	547	1 155

¹ 25 musikunderofficerare ha icke redovisats i denna tablå.

Herr *Rydbäck* har reserverat sig mot den föreslagna jämkningen av staten genom överförande av 33 beställningar i lönegraden Ma 4 till beställningar i lönegraden Ma 5.

Herr *Nyman* har icke kunnat ansluta sig till utgångspunkterna för värderingsarbetet. Han har vidare föreslagit inrättande av ytterligare 24 förvaltarbeställningar samt ansett klassificeringen av förvaltare i lönegraderna Ma 6 och Ma 8 såsom provisorisk.

Befordringsenheter m. m.

Sedan Kungl. Maj:t fastställt staten för flottans underofficerare fördelas dessa av chefen för marinen till de tre örlogsstationerna. Samtliga underofficerare vid örlogsstation bilda en kår, som utgör befordringsenhet. Detta har medfört, framhålla de sakkunniga, att underofficerarna som regel befordras (utnämnas) vid den örlogsstation, vid vilken de erhållit beställning såsom manskap. Överföring från en örlogsstation till en annan har enligt vad de sakkunniga inhämtat endast förekommit vid särskilda tillfällen såsom exempelvis vid uppsättandet av Göteborgs örlogsstation. De sakkunniga framhålla, att systemet medför att befordringsförhållandena bli ojämnade de tre örlogsstationerna emellan på grund av ojämnheter i kårernas sammansättning, oväntade avgångar, skilda rekryteringsmöjligheter m. m. Detta medför särskilda olägenheter på de fartyg, som ha bemanning från mer än en örlogsstation.

De sakkunniga ha funnit att fördelar skulle vinnas och rättvisesynpunkter tillgodoses, om flottans underofficerare sammanfördes till befordringsenheter gemensamma för hela flottan, d. v. s. oberoende av örlogsstation, och avgivit förslag i denna riktning. Enligt de sakkunnigas mening medför detta förslag krav på vissa organisatoriska ändringar. Bland annat kräves ett stationscheferna överordnat organ. De sakkunniga anse nämligen, att samtliga stamunderofficerare skola bilda en enda kår, flottans underofficerskår, och anföras i anslutning härtill bland annat följande.

Beställningarna för underofficerare böra icke fördelas till örlogsstationerna, men det bör alltjämt åligga marinchefen att fördela beställningarna

på yrkesgrenar med ledning av bland annat krigs- och fredsorganisationernas behov. Vidare skall det ankomma på marinchefen att utnämna och befordra stamunderofficerare ävensom att tilldela underofficer viss örlogsstation. Stationschef skall vara personalchef för de underofficerare, vilka tilldelats honom underlydande örlogsstation, och skall beträffande desamma fullgöra alla de åligganden, som ankomma på stationschef, med undantag av utnämning och befordran. Han skall till chefen för marinen inkomma med förslag till utnämning till och befordran av underofficerare.

De sakkunniga räkna med att marinchefen i högre grad än som nu är fallet kommer att genom direktiv till stationscheferna få reglera manskapets utbildning till underofficerare samt dessas tjänstgöring och utbildning för att säkerställa tillgången på lämplig personal för olika yrkesgrenar och befattningar. Marinchefen kommer att i icke ringa utsträckning få övervaka alla de frågor, som sammanhånga med underofficerarnas utnämning, befordran och kommendering m. m. Sådana ärenden, varav flertalet nu handläggas i marinstabens organisationsavdelning, komma att öka i antal och omfattning. För att biträda vid handläggningen samt för insamlande och bearbetning av statistik, skötande av register och dylikt bör personalen vid marinstaben ökas med en underofficer. De sakkunniga ha i sitt förslag till stat för flottans underofficerare beräknat en beställning i lönegraden Ma 5 för nu nämnd befattningshavare. De sakkunniga ha övervägt, huruvida det vore möjligt och lämpligt att överföra ytterligare arbetsuppgifter från stationscheferna till chefen för marinen eller till annat centralt organ. Sådana åtgärder skulle komma att medföra ganska avsevärda organisationsändringar. Ehuru de sakkunniga hålla det för sannolikt att vissa fördelar kunde vinnas genom att överföra ytterligare arbetsuppgifter, framlägges icke förslag därom. Den främsta anledningen härtill är, att de sakkunnigas förslag om överföring allenast av ärenden rörande utnämning och befordran gör det möjligt att utan nämnvärd ändring i organisationen pröva en centralisering, varvid värdefulla erfarenheter därom kunna vinnas. Visa de vunna erfarenheterna att en mera genomgripande centralisering bör komma till stånd, torde ett ökat personalbehov vid det centrala organet kunna täckas genom överföring av personal från örlogsstationernas underofficersdetaljer. De sakkunnigas nu framlagda förslag medför icke sådan ändring i arbetsuppgifterna och arbetsomfånget vid nämnda detaljer, att en minskning av personalen vid desamma är möjlig.

Som tidigare nämnts, ha de sakkunniga föreslagit att 309 befattningar för stamunderofficerare överföras till befattningar för högbåtsmän på aktiv stat.

Härvid ha de sakkunniga förutsatt, att högbåtsmän, som avses för vissa av de sålunda överförda befattningarna, skola erhålla längre yrkesutbildning — huvudsakligen praktisk — än som för närvarande meddelas i underbefälsutbildningen. Den ytterligare utbildningen beräkna de sakkunniga kunna rymmas inom en tidrymd av 6 månader och bedrivs inom den utbildningsorganisation, som redan finnes vid flottan.

Övergångsfrågor.

De sakkunniga beräkna, att under budgetåret 1951/52 komma att finnas totalt omkring 1 300 stamunderofficerare. Enligt de sakkunnigas förslag erfordras 1 180. Med hänsyn till underofficerarnas yrkesgrenstillhörighet beräknas det komma att finnas överskott på underofficerare i vissa yrkesgrenar samtidigt som det föreligger brist i andra. De sakkunniga anse att omskol-

ning och omregistrering av underofficerare kan ske i viss utsträckning. Av de därefter övertaliga underofficerarna beräknas omkring 110 bestrida befattningar, för vilka de sakkunniga avsett högbåtsmän. Resten — omkring 40 underofficerare — erfordras icke enligt de sakkunnigas förslag. De sakkunniga föreslå, att även dessa underofficerare utnyttjas för att kompensera vakanserna inom högbåtsmannakadern men understryker, att om svårigheter i fråga om rekrytering av högbåtsmän skulle uppstå på grund av att mot antalet övertaliga underofficerare svarande antal beställningar för högbåtsmän vakant hållas, särskilda åtgärder böra vidtagas efter prövning av statsmakterna.

De sakkunniga föreslå vidare, att samtidigt med att den föreslagna ordinarie staten för underofficerare genomföres, de övertaliga underofficerarna överföras till särskild stat. De övertaliga underofficerarna böra enligt de sakkunnigas mening inom sin särskilda stat särhållas från övriga underofficerare. De böra icke befordras till förvaltare. Till staten för övertaliga hörande underofficer av 2. graden bör befordras till flaggunderofficer i tur med underofficer i den nya staten.

Kostnadsberäkningar.

De sakkunnigas förslag, fullt genomfört, beräknas medföra en lönekostnadsminskning såvitt avser underofficerare med i runt tal 2 770 000 kronor i förhållande till den för budgetåret 1950/51 fastställda staten. Beträffande lönekostnaderna för manskap beräknas däremot en kostnadsökning med drygt 2 100 000 kronor (lönekostnaderna för 309 befattningshavare i lönegraden Ma 3). Totalt beräknas förslaget, fullt genomfört, medföra en lönekostnadsminskning med i runt tal 660 000 kronor.

De sakkunniga ha emellertid anfört att förslaget, därest det genomföres under budgetåret 1951/52, kommer att medföra en lönekostnadsökning i förhållande till lönekostnaderna för flottans underofficerare under budgetåret 1951/52 enligt nuvarande stat med i runt tal 300 000 kronor.

De sakkunniga ha med hänsyn till rådande vakanser inom nuvarande högbåtsmannakader ansett det icke erforderligt att för budgetåret 1951/52 beräkna några lönekostnader för den utökning av högbåtsmannakadern som föreslagits.

De sakkunnigas förslag om slopande av den i 33 § statens allmänna avlöningsreglemente föreskrivna särskilda ersättningen för omhänderhavande av uppörd beräknas av de sakkunniga, efter en viss övergångstid, medföra en årlig kostnadsminskning av i runt tal 36 000 kronor.

I fråga om kostnaderna för sjötillägg, isbryartillägg, beredskapstillägg (under isbrytarberedskap), rese- och traktamentsersättningar, flyttningssättningar m. m. beräkna de sakkunniga att förslaget medför mindre kostnadsökningar.

Under nu rådande vakanser inom underofficerskadern ha, framhålla de sakkunniga, underbefäl beordrats att bestrida underofficersbefattningar och till följd därav mässat i underofficersmäss samt uppburit sjötillägg i likhet med

underofficerare av 2. graden. De sakkunnigas förslag beräknas — på grund av överföring av befattningar till manskapskadern — komma att medföra att kommendering av underbefäl till att bestrida befattningar avsedda för underofficerare upphör. Härigenom ernås enligt de sakkunnigas beräkningar mindre kostnadsminskningar.

Slopandet av 102 underofficersbefattningar medför, enligt vad de sakkunniga slutligen anföra, kostnadsminskningar i flera andra avseenden.

Remissutlåtanden.

Behovet av en allmän omprövning av flottans personalorganisation understrykes i flera av remissutlåtandena.

Sålunda finner *chefen för marinen* önskvärt, att en dylik utredning snarast kommer till stånd ehuru under nuvarande utrikespolitiska förhållanden stora svårigheter anses föreligga att frigöra för utredningsarbetet erforderlig personal. I likhet med de sakkunniga anser marinchefen det icke möjligt att inom ramen för nuvarande personalorganisation komma till rätta med vissa av de förhållanden, som kunna tänkas inverka på trivseln ombord.

Minskningen av antalet underofficersbeställningar får som konsekvens, framhåller marinchefen, minskade möjligheter för manskapet att nå underofficersbeställning. Visserligen erbjudes en häremot svarande ökad möjlighet för anställning som högbåtsman. Totalt sett, fortsätter marinchefen, torde dock de framtida utsikter som bjudas det extra ordinarie och kontraktsanställda manskapet enligt de sakkunnigas förslag knappast innebära sådana fördelar, att av denna anledning en förbättrad manskapsrekrytering är att påräkna. Marinchefen understryker särskilt, att de sakkunnigas förslag enligt hans mening icke löser flottans personalfrågor på längre sikt. De av dem föreslagna åtgärderna i löneförbättrande syfte anses väl motiverade men måste betraktas som åtgärder av mer eller mindre provisorisk art, som nu få vidtagas i avvaktan på resultatet av översyn av flottans hela personalorganisation.

Marinchefen delar helt de av de sakkunniga anförda synpunkterna rörande marinens maskinisters förslag till omorganisation av maskinistkårerna vid marinen.

I fråga om de sakkunnigas förslag rörande förvaltarbefattningar föreslår chefen för marinen den avvikelsen, att det bör räknas med förvaltarbeställningar även för uppbördsmaskinister på de under byggnad varande jagarna Småland och Halland.

Marinchefen tillstyrker den föreslagna löneförbättringen för maskintjänstchefer på ubåtar, men anser att den endast bör utgå under sjötjänstgöring på ubåt. Det föreslås, att för 33 av de sakkunniga föreslagna förvaltarbefattningar får gälla vad för uppbördsmaskinist på ubåt föreslagits d. v. s. att vikariatslöneförordnande må meddelas under tid vederbörligt fartyg är rustat. Marinchefen anser det bör övervägas, huruvida icke befattningshavare, vilka tillsatts medelst vikariatslöneförordnande borde få ökade pensionsförmåner i relation till tiden för innehavda förordnanden.

Marinchefen föreslår att den föreslagna underofficersstaten ökas med 7 beställningar i Ma 5 och med 8 i Ma 4 avsedda för radiostyrmän.

Chefen för marinen biträder de sakkunnigas förslag rörande slopande av ersättning till uppbördsmännen ombord samt borttagande av differentieringen av sjötillägget inom en och samma lönegrad men framhåller att sjötilläggen med hänsyn till penningvärdet äro för lågt beräknade och föreslår att frågan om revision av sjötilläggsbeloppen snarast upptages till behandling. Marinchefen avger dessutom vissa förslag i anslutning till dessa lönefrågor beträffande vilka torde få hänvisas till yttrandet.

Marinchefen avstyrker bestämt de sakkunnigas förslag rörande beföringsenheter och anför i anslutning härtill bland annat följande.

Med av de sakkunniga föreslagen ordning skulle skapas för den berörda personalen osäkra beföringsförhållanden, varjämte den kommer att berövas det stöd den i den nuvarande organisationen har i personalkårchefen. Det vore nämligen orimligt att begära att chefen för marinen skulle kunna fullgöra personalkårchefens åligganden för såväl sjöofficers-, underofficers- och sjömanskårerna och bland annat tillgodose all denna personals rätt och bästa.

Chefen för marinen anser enda alternativet till nuvarande ordning vara en centralisering av alla personalfrågor beträffande underofficerare och manskap till en chef, som sålunda beträffande nyssnämnd personal skulle ha de befogenheter som i nuvarande organisation tillkommer stationschef beträffande denne underställda personalkårer. I realiteten skulle detta innebära att de nuvarande tre örlogsstationerna centraliserades till en. Alternativet förutsätter en större rörlighet beträffande personalens placering än vad med nuvarande organisation är att räkna med. Ett visst personalmotstånd torde förefinnas mot en sådan ordning.

Av vad marinchefen i övrigt anför torde i förevarande sammanhang endast behöva påpekas att ifrågasatta organisationsändringar enligt marinchefens förmenande icke i sin helhet kunna verkställas i ett sammanhang utan kräva noggrann planläggning för att först därefter successivt genomföras. Å andra sidan, framhåller marinchefen, är det angeläget, att de förbättringar, som förslaget innebär för personalen, redan från och med den 1 juli 1951 såvitt möjligt effektueras. Sålunda anser marinchefen intet hinder böra möta för inrättande av de nya förvaltarbeställningarna. Marinchefen förutsätter dock, att det icke blir möjligt att redan den 1 juli 1951 tillsätta samtliga förvaltarbeställningar, emedan sannolikt icke alla sådana kunna tillsättas utan att befattningshavaren erhållit föregående för befattningen erforderlig utbildning. I avvaktan på att för befattningen avsedd befattningshavare tillträder bör, föreslår marinchefen, i befattningen kommenderad beställningshavare i lägre lönegrad åtnjuta vikariatsersättning, sjötjänstgörande beställningshavare oberoende av föreskrifterna i statens allmänna avlöningsreglemente 31 §, B. Försvaret, sista stycket.

Även *försvarets civilförvaltning* anser, att marinens personalorganisation icke är lämpligt anpassad efter nuvarande förhållanden och vill för sin del förorda att en översyn snarast igångsättes. Därvid borde särskilt undersökas, huruvida icke anledning kunde föreligga att även för marinens del skapa en

särskild personalkår för det stora antal militära beställningshavare som sysselsättes i teknisk tjänst. Ehuru civilförvaltningen sålunda är av den uppfattningen, att den förordade utredningen kan komma att till väsentlig grad påverka sammansättningen av de skilda personalkårerna och därmed också frågan om lämpliga löneställningar, anser ämbetsverket sig likväl böra tillstyrka, att i avvaktan på en dylik utredning provisoriska åtgärder vidtagas i syfte att förbättra befordringsförhållandena för flottans underofficerare i huvudsaklig överensstämmelse med de sakkunnigas förslag. Detta tillgodoser enligt ämbetsverkets mening i tillräcklig utsträckning önskemålet om förbättrade befordringsförhållanden.

Behovet av en allmän omprövning av flottans befälsorganisation understrykes jämväl av *statskontoret*, som däremot anför erinringar mot vissa detaljer i de sakkunnigas förslag. Sålunda framhålles, att det skulle ha förefallit naturligare att till utgångspunkt för värderingen och bestämmandet av antalet tjänster taga fredsorganisationen samt att därefter undersöka i vad mån av beredskapshänsyn en utbyggnad därutöver skulle vara påkallad.

I fråga om underofficerarnas lönegradsplacering understryker *statskontoret* betydelsen av att en inplacering i lönegraderna Ma 8 och Ma 6 för marinens vidkommande föregås av en allmän omprövning av lönesättningen för samtliga förvaltarbeställningar inom försvaret, så att enhetliga principer komma till användning inom de olika försvarsgrenarna.

Liksom ledamoten Rydbeck ställer sig *statskontoret* avvisande till förslaget om att överföra 33 beställningar inom däcksavdelningen från lönegraden Ma 4 till lönegraden Ma 5.

Den särskilda ersättningen för omhänderhavande av viss uppbörd bör med hänsyn till ersättningens ringa storlek (50 öre för dag) enligt *statskontorets* mening kunna borttagas utan några särskilda övergångsanordningar.

Ämbetsverket delar de sakkunnigas uppfattning, att förhöjningen för vissa yrkesmän av sjötilläggen bör slopas. Att vänta med reformens genomförande i avbidan på att en motsvarande reglering genomföres för underbefälet vid flottan förefaller *statskontoret* mindre välbetänkt. Enligt *statskontorets* uppfattning borde förhöjningen redan nu i princip kunna slopas för alla kategorier, om samtidigt föreskrevs, att förmånen övergångsvis finge behållas av de för närvarande därtill berättigade, så länge de kvarstå i sina nu innehavda tjänster.

Statens lönenämnd har funnit skäl föreligga för en placering även av kassachefen vid marinstaben respektive vid Bergaskolorna i den högre förvaltarlönegraden, Ma 8. Lönenämnden förutsätter, att samma grunder komma att tillämpas för bestämmandet av löneställningen av förvaltare inom samtliga försvarsgrenar.

Lönenämnden finner för sin del, att överföringen av 33 beställningar från lönegraden Ma 4 till lönegraden Ma 5 kan vara ägnad att väcka betänkligheter, men vill icke motsätta sig förslaget, då någon bestämd gräns mellan befattningar avsedda för Ma 5 och Ma 4 — såsom de sakkunniga framhållit — icke

torde kunna dragas och det dessutom synes ofrånkomligt, att hänsyn tages till önskemålet att åstadkomma likvärdiga befordringsmöjligheter inom olika befordringsenheter.

Lönenämnden har intet att erinra mot ett borttagande av den särskilda ersättningen för omhänderhavande av viss uppörd. Då ersättningen är knuten till viss befattning ombord bör densamma enligt lönenämndens mening emellertid utgå övergångsvis allenast så länge beställningshavaren i en följd bestrider enahanda befattning ombord som omedelbart före tidpunkten för genomförandet av de sakkunnigas förslag.

Lönenämnden kan för sin del icke tillstyrka, att vid genomförande av utredningens förslag de för vissa yrkesmän förhöjda sjötilläggen skola utgå även i fortsättningen. Detta skulle medföra dubbel kompensation. Nämnden föreslår i stället, att differentieringen av sjötillägget för underofficerarna borttages i samband med regleringen, dock att förhöjda sjötillägg få utgå övergångsvis så länge beställningshavare kvarstår i den beställning, han innehade före genomförandet av förevarande förslag. Vad lönenämnden beträffande sjötillägg anfört har avseende jämväl å isbrytar- och beredskapstillägg. Nämnden förutsätter att differentieringen av ifrågavarande tillägg upptages till omprövning i lämpligt sammanhang jämväl för manskapet. Detsamma gäller för övrigt också den särskilda ersättningen för omhänderhavande av viss uppörd.

Lönenämnden finner förslaget att maskintjänstchef på ubåt må förordnas att mot vikariatslön bestrida göromål, som eljest ankomma på tjänsteman i högre lönegrad, vara ägnat att inge vissa principiella betänkligheter. Enligt nämndens mening hade det varit önskvärt att reglera denna lönefråga genom inrättande av beställningar för maskinisterna. Med hänsyn till de särskilda förhållandena inom ubåtstjänsten har lönenämnden emellertid ansett de sakkunnigas förslag vara en godtagbar lösning.

Statens organisationsnämnd förutsätter att de sakkunnigas förslag jämkas med hänsyn till kommande organisation av marindistriktet. Nämnden har icke något att erinra mot att arvodestjänsterna för expeditiönsunderofficerare vid örlogsstationernas registerdetaljer utbytas mot förvaltartjänster på sätt de sakkunniga föreslagit. Expeditiönsunderofficeraren vid rättsvårdsdetaljen vid Göteborgs örlogsstation bör enligt nämndens mening icke vara förvaltare. Nämnden anser vidare att vissa förvaltarbefattningar vid örlogsstationerna icke böra hänföras till lönegraden Ma 8 men att däremot kassacheferna vid Ostkustens och Sydkustens marindistrikt motivera lön enligt lönegraden Ma 8.

Uppördsmännen vid Ostkustens och Sydkustens sjukvårdsmaterielförråd böra enligt *försvarets sjukvårdsstyrelse* vara förvaltare i lönegraden Ma 6.

1949 års tjänsteförteckningskommitté anför att kommittén ur sina utgångspunkter ej funnit anledning till erinran mot att lönegraden Ma 6 utnyttjas huvudsakligen i föreslagen omfattning. Vad åter angår lönegraden Ma 8 anses ett utnyttjande av densamma i nuvarande läge i och för sig kunna

föregripa tjänsteförteckningskommitténs prövning av förvaltarfrågan. Rent begreppsmässigt förefaller det kommittén som om de tekniska befattningarna falla utanför förvaltarproblemet i egentlig mening. Skäl kunna därför åberopas för att betrakta frågan om dessas löneställning som ett spørsmål för sig vid sidan av förvaltarfrågan. Kommittén vill heller icke motsätta sig en inplacering i respektive vikariatslöneförordnande enligt lönegraden Ma 8 av sådana hithörande beställningar med speciell ansvarsställning, vilka äro förenade med huvudsakligen tekniska arbetsuppgifter, om det anses angeläget att den föreliggande frågan avgöres redan vid innevarande års riksdag.

Svenska underofficersförbundet har icke blivit övertygat om att de sakkunnigas arbete medfört de förbättringar av sjöunderofficerarnas olika förhållanden, vilka förbundet funnit skäligen anledning förvänta. Med hänsyn till angelägenheten av att flottans underofficerare snarast möjligt bli delaktiga av de nu föreslagna förbättringarna, anser sig dock förbundet böra i huvudsak godtaga de sakkunnigas förslag att tills vidare gälla i avvaktan på att den föreslagna utredningen rörande flottans hela personalorganisation genomföres och lägges till grund för en slutlig personalorganisation. Såsom ett villkor för detta har dock förbundet framställt yrkande om att de av reservanten Nyman föreslagna uppvärderingarna av vissa befattningar vinnor beaktande.

Marinens maskinbefälsförening kan icke godtaga det framlagda förslaget. Föreningen framhåller att förslaget icke kan anses vara sådant, att däri föreslagna åtgärder motverka avgångarna från marinens maskinbefälskårer. Enligt föreningens uppfattning är det därför nödvändigt att frågan om maskinbefälets förhållanden upptages till förnyad behandling. I avvaktan på den förnyade utredningen kan det föreliggande förslaget, enligt föreningens mening, tillämpas i form av ett provisorium under förutsättning att vissa i yttrandet föreslagna ändringar vidtagas.

Försvarsväsendets underbefälsförbund ansluter sig till den uppfattningen att en utredning av hela personalorganisationen vid flottan är befogad och vill särskilt framhålla önskvärdheten av att en översyn snarast kommer till stånd rörande behovet av fast anställt underbefäl.

Beträffande överföringen av 309 befattningar från underofficerare till högbåtsmän anför förbundet bland annat följande.

Då de sakkunniga förutsatt att särskild utbildning av högbåtsmännen blir erforderlig vid ett genomförande av förslaget, måste detta innebära, att högbåtsmännen framdeles skola komma att tagas i anspråk för tjänstgöring i mera kvalificerade befattningar än hittills. Detta synes skäligen böra medföra att en omprövning av högbåtsmännens löneställning kommer till stånd. Förbundet anser sig därför ha anledning räkna med att det vidgade och mera kvalificerade verksamhetsområde, som avses skola anvisas högbåtsmännen, skall beaktas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté vid prövningen av tjänsteförteckningen för den militära personalen.

Förbundet anser att förbättringarna av underofficerarnas befordringsförhållanden åstadkommits på det sättet att befordringsmöjligheterna för det

fast anställda underbefälet i ungefär motsvarande grad försämrats. Även om detta utgjort anledning till tveksamhet från förbundets sida vill förbundet icke motsätta sig förslagets genomförande, då därigenom kunna vinnas bättre avvägda arbets- och befälsförhållanden framförallt ombord.

Svenska officersförbundet har icke någon erinran mot det framlagda förslaget.

Svenska maskinbefälsförbundet anser att bristen på maskinister inom marinen mindre beror på de ekonomiska förhållandena och mera på att maskinunderofficerarna icke få sitt krav på specialofficerskår tillräckligt beaktat. Förbundet har därutöver anfört vissa synpunkter till frågan om likvärdigheten mellan marinens och handelsflottans maskinister varom torde få hänvisas till yttrandet.

Departementschefen.

Jag har i tidigare sammanhang framhållit, att de skiljaktigheter, som för närvarande föreligga med avseende på befordringsförhållandena mellan flottans underofficerare och motsvarande personal vid armén och flygvapnet, i viss mån kunna ha bidragit till de betydande vakanser bland flottans underofficerare, som nu förefinnas. Underofficerssakkunniga ha närmare undersökt de nuvarande befordringsförhållandena för underofficerare, och av denna undersökning kan konstateras att läget för flottans underofficerare är påtagligt ogynnsamt. Det förslag till stat för underofficerare, som de sakkunniga ha framlagt och som är grundat på arbetsvärdering av samtliga underofficersbefattningar, innebär en väsentlig förbättring härutinnan. De sakkunniga ha genom sitt värderingsarbete påvisat, att flottans underofficerare för närvarande icke ha den löneställning som arbetsuppgifter och ansvarsställning i såväl krigs- som fredsorganisation motivera. Med beaktande av de sakkunnigas värdering av arbetsuppgifter och ansvar i fredsorganisationen förordar jag, att de sakkunnigas förslag till statsammansättning för flottans underofficerare i huvudsak lägges till grund för förslag till riksdagen. Såsom närmare framgår av det följande förordar jag dock vissa avvikelser från de sakkunnigas förslag.

Marinens maskinbefälsförening har föreslagit vissa organisatoriska ändringar innebärande bland annat att flottans maskinister böra utbrytas ur underofficerskårerna och bilda en civilmilitär gren av sjöförsvaret. Jag delar de sakkunnigas uppfattning att flottans maskinister tills vidare böra intaga den ställning i organisationen som de för närvarande ha. Erforderliga förbättringar torde kunna beredas dem inom underofficerskårens ram. Jag delar de sakkunnigas uppfattning, vilken för övrigt rönt instämmande från flertalet remissmyndigheter, att skäl föreligga för en omprövning av flottans hela personalorganisation. Vad här föreslås får anses vara ett provisorium närmast i avvaktan på resultatet av befälsutredningens arbete.

Gällande personalförteckning för marinen upptager underofficersbeställningar i tre lönegrader: Ma 4 (underofficer av 2. graden), Ma 5 (flaggunder

officer) och Ma 6 (förvaltare). Enligt beslut av 1947 års riksdag har i avlöningsreglementet upptagits ytterligare en lönegrad för förvaltare, Ma 8. Vid lönegradens inrättande lämnades emellertid öppet, i vilken omfattning och efter vilka grunder förvaltarna böra inplaceras i den nya lönegraden. Denna fråga har sedermera hänskjutits till 1949 års tjänsteförteckningskommitté, vilken har att snarast framlägga förslag i ämnet.

Marinens underofficerssakkunniga ha nu avgivit förslag om inplacering av ett antal förvaltare i Ma 8 men framhållit, att förslaget i detta avseende icke kan undantagas från tjänsteförteckningskommitténs prövning. I sitt utlåtande har kommittén förklarat, att den icke motsätter sig att befattningar med huvudsakligen tekniska arbetsuppgifter och med speciell ansvarsställning inplaceras i respektive vikariatslöneförordnas enligt Ma 8. Med beaktande härav kan jag biträda de sakkunnigas förslag rörande löneställningen för uppborðsmaskinisterna på kryssarna Tre Kronor, Göta Lejon och Gotland, sju av kontrollanterna vid örlogsvarven samt cheferna för marindistriktens radiostationer, sammanlagt 13 befattningar. Övriga av de sakkunniga föreslagna beställningar i Ma 8 utom de som avsetts för maskintjänstchefer på stadsjagare och jagaren Klas Horn samt en av kontrollanterna vid Karlskrona örlogsvarvs maskinsektion torde i avvaktan på resultatet av tjänsteförteckningskommitténs arbete böra inplaceras i Ma 6.

Med hänsyn till vad marinchefen i remissyttrandet anfört kan jag icke utan ytterligare utredning biträda de sakkunnigas förslag att inrätta förvaltarbeställningar för vaktbefälhavare i maskin på kryssare, maskin- och elektrotjänstchefer på stadsjagare och jagaren Klas Horn, maskintjänstchefer på ubåtsjaktfartyg och kustjagare, instruktionsunderofficerare vid vissa skolor eller kurser samt en kontrollant vid maskinsektionen vid Karlskrona örlogsvarv. Jag kan icke heller biträda förslaget att inrätta en förvaltarbeställning för expeditionsunderofficeren vid rättsvårdsdetaljen vid Göteborgs örlogsstation. För samtliga nu nämnda befattningar räknar jag med beställningar i Ma 5. Jag förordar emellertid att maskintjänstchef på stadsjagare, jagaren Klas Horn och större ubåt under sjötjänstgöring skall anses bestrida göromål som ankomma på beställningshavare i Ma 8 samt att vaktbefälhavare i maskin på kryssare, maskintjänstchef på ubåtsjaktfartyg, kustjagare och mindre ubåt och elektrotjänstchef på stadsjagare och jagaren Klas Horn under sjötjänstgöring skola anses bestrida göromål som ankomma på beställningshavare i Ma 6. Jag tillstyrker i samband härmed de sakkunnigas förslag, att sjötillägg må utgå till befattningshavare i Ma 6 och Ma 8 med kronor 9: 25 och 11: — vid tjänstgöring på undervattensbåt samt kronor 3: 70 och 5: 20 vid tjänstgöring på annat fartyg samt att isbrytar- och beredskaps-tillägg må utgå till befattningshavare i Ma 6 med kronor 5: 20 och 8: — respektive kronor 2: 60 och 4: —, varvid det högre beloppet inom varje grupp avser vissa yrkesmän.

De sakkunniga ha föreslagit att befintliga förvaltarbeställningar för två kasernuppborðsmän vid Karlskrona örlogsstation, en uppborðsman vid sjukvårdsmaterieförrådet i Sydkustens marindistrikt och en uppborðsman vid

Hårsfjärdens örlogsdepå skola utgå. Jag biträder de sakkunnigas förslag i detta avseende och räknar med att ifrågavarande beställningar indragas i den mån de nuvarande innehavarna kunna placeras på andra förvaltarbeställningar samt att fyra beställningar i Ma 5 i avvaktan härpå hållas vakanta.

Statens organisationsnämnd har i rapport rörande organisationsundersökningar vid Sydkustens marindistrikt föreslagit att personalen inom berörda delar av marindistriktet minskas med bland annat fem förvaltare. Av dessa fem förvaltare har jag i det föregående på förslag av underofficerssakkunniga förordat indragning av tre. Organisationsnämndens förslag har ännu icke slutligt prövats. Utan att nu taga ställning till förslaget förordar jag att föreskrift meddelas om att beträffande två förvaltarbeställningar, avsedda den ena för kasernuppbördsman och den andra för förvaltare vid intendenturförvaltningen vid marindistriktet, frågan om återbesättande skall prövas vid nuvarande innehavares avgång. Då det synes möjligt att antalet förvaltarbeställningar jämväl inom Ostkustens och Västkustens marindistrikt på grundval av fortsatta organisationsundersökningar inom marinen kan minskas, föreslår jag motsvarande anordning beträffande ytterligare tre förvaltarbeställningar.

Jag biträder de sakkunnigas förslag rörande ombildningen av de nuvarande arvodesbefattningarna vid personalavdelningarna vid Stockholms och Karlskrona örlogsstationer och vid artillerisektionen vid Karlskrona örlogsvarv till tre befattningar för förvaltare i lönegraden Ma 6 sätillvida att befattningarna vid nuvarande innehavares avgång böra besättas med förvaltare i lönegraden Ma 6. Samtidigt med att ifrågavarande befattningar återbesättas med förvaltare böra arvodesbefattningarna indragas.

Jag kan icke nu tillstyrka att i stället för en tjänsteman i lönegraden Ce 21 vid torpedinskjutningsstationen tillhörande Karlskrona örlogsvarv inrättas en befattning för förvaltare i lönegraden Ma 6.

På grundval av underofficerssakkunnigas förslag med de ändringar jag i det föregående förordar räknar jag för nästkommande budgetår med 13 beställningar i lönegraden Ma 8 och 99 beställningar i lönegraden Ma 6. Härtill komma nio övergångsvis kvarstående beställningar i Ma 6. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att fördela beställningarna på befattningar. Nyinrättade förvaltarbefattningar böra besättas i den takt personalläget medger.

Mot storleken av den beräknade stamunderofficerskadern i övrigt har jag för närvarande intet att erinra. Jag vill emellertid framhålla, att de fortsatta organisationsundersökningarna inom marinen kunna föranleda jämkningar i personalberäkningarna. Personalbehovet påverkas även av ändringar i flottans fartygsbestånd. I detta sammanhang får jag framhålla, att någon ökning av underofficerskadern icke bör komma i fråga med anledning av tillkomsten av de två landskapsjagare som nu äro under byggnad. Genom planerad utrangering av pansarskepp kommer nämligen ett flertal beställningar att frigöras.

Med hänsyn till att chefen för mariuen bestämt avstyrkt de sakkunnigas för-

slag till befördringsenheter är jag icke beredd att nu förorda detsamma. Härvid bortfalla i huvudsak de skäl, som föranlett de sakkunnigas majoritet att föreslå en överföring av 33 beställningar i lönegraden Ma 4 till lönegrad Ma 5. Med beaktande härav och med hänsyn till de minskningar i förvaltargraderna, som jag i det föregående föreslagit, räknar jag med 457 beställningar i lönegraden Ma 5 och 580 beställningar i lönegraden Ma 4 sedan underofficerskadern anpassats till den nya staten. Därtill komma 25 beställningar i lönegraderna Ma 5 och Ma 4 för musikunderofficerare. Jag tillstyrker förslaget om att öka antalet beställningar för högbåtsmän (lönegraden Ma 3) med 309. Övergångsvis bör emellertid minskningen av underofficerskadern respektive ökningen av högbåtsmannakadern ske successivt enligt närmare bestämmelser av Kungl. Maj:t. I förslaget till personalförteckningar för nästa budgetår har jag beaktat de förslag rörande underofficerskaderns sammansättning som här framlagts.

Jag tillstyrker att den särskilda ersättningen för omhänderhavande av viss uppbörd borttages. I fråga om övergångsanordningar ansluter jag mig i stort sett till de sakkunnigas förslag.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående föreslagit rörande flottans underofficerare.

[4.] Personalorganisationen vid de fasta maskinanläggningarna vid lägre förband inom försvaret m. m. Vid 1950 års riksdag (prop. 196, skr. 385) fastställdes vissa allmänna riktlinjer för lönegradsplacering av eldar-, reparatörs- och maskinistpersonal vid statsförvaltningens fasta maskinanläggningar.

I årets statsverksproposition (jfr bil. 2, För flera huvudtitlar gemensamma frågor, p. 4) ha framlagts detaljförslag rörande lönegradsplacering av viss eldar-, reparatörs- och maskinistpersonal, m. m. Förslaget har godtagits av riksdagen (skr. nr 44).

Det sålunda i statsverkspropositionen framlagda förslaget grundade sig, såvitt avser försvaret, närmast på resultatet av den översyn av personalorganisationerna vid de fasta maskinanläggningarna inom försvaret som fortifikations- och arméförvaltningarna efter uppdrag företagit i samverkan med statens organisationsnämnd och i samråd med försvarets civilförvaltning och som redovisats i skrivelse den 12 oktober 1950. Till de principiella frågor som uppkommit i ärendet — såsom beträffande anställningsformerna och lönegradsplaceringarna m. m. — ha statsmakterna redan tagit ställning, även såvitt avser försvaret, i anledning av förslaget i statsverkspropositionen. I förhållande till vad myndigheterna föreslagit innebär detta ställningstagande i stort sett ingen annan avvikelse än att samtliga helårsanställda eldare placerats i 10 lönegraden medan myndigheterna föreslagit en fördelning på 9 och 10 lönegraderna.

I statsverkspropositionen ha, såvitt gäller försvaret, även detaljfrågorna

beträffande personalantalet vid varje anläggning reglerats, i vad avser krigsmaterielverket och garnisonssjukhusen. Härefter återstå att reglera detaljfrågorna beträffande fortifikationsförvaltningen samt i fråga om försvarskrafternas maskinanläggningar. Dessa frågor behandlar jag i detta sammanhang gemensamt.

Den nu beslutade löneregleringen har en i viss mån provisorisk karaktär. 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete har förutsatts kunna komma att medföra förändringar i nu beslutade löneställningar. Därjämte föreligger för försvaret fråga om en samordning av den fasta maskintjänsten vid två eller flera närliggande förband. Denna fråga hade i brist på närmare utredning lämnats öppen i det förslag som myndigheterna avgåvo den 12 oktober 1950. I anledning därav hade myndigheterna där föreslagit, att den löneförbättring, som eljest skulle utgå i form av placering i högre tjänst, i tjänster som berördes av denna samordningsfråga skulle beredas personalen endast i form av vikariatslöneförordnanden att bestrida göromål som eljest ankomma på tjänstemän i viss högre lönegrad eller i form av extra anställning. Tills vidare hade myndigheterna också beräknat normalbehovet av personal vid anläggningar av här avsett slag i huvudsak enligt samma grunder som tillämpats vid fristående anläggningar.

Utredningsarbetet beträffande den s. k. garnisonsmaskinistorganisationen har därefter fortsatt av vederbörande myndigheter — fortifikations- och arméförvaltningarna i samverkan med statens organisationsnämnd. Full enighet mellan myndigheterna om ett förslag i frågan har icke kunnat nås. *Organisationsnämnden* har därför i en promemoria angående samordning av den fasta maskintjänsten inom vissa av försvarets garnisoner sammanfattat sitt förslag i ämnet. Denna promemoria ha fortifikations- och arméförvaltningarna överlämnat med gemensam skrivelse den 10 februari 1951. Arméförvaltningen har förklarat sig kunna ur de synpunkter detta ämbetsverk har att företräda biträda organisationsnämndens förslag. Fortifikationsförvaltningen däremot har ur sina synpunkter anfört erinringar mot förslaget men ansett sig icke böra motsätta sig en samordning i viss begränsad omfattning.

Beträffande innebörden i förslaget och de däröver avgivna yttrandena torde här i största korthet få nämnas följande.

Organisationsnämnden har ansett, att en samordnad maskintjänst kunde anordnas beträffande förband och enheter, där förutsättningarna härför föreläge, utan hinder av att den militära fastighetsförvaltningens organisation icke slutligt fastställts. Genom att frågan om personalorganisationen för den fasta maskintjänsten kunde lösas samtidigt i dess helhet kunde man undvika provisoriska löneanordningar och onödiga personalkostnader.

Grundtanken i systemet med samordnad maskintjänst är att personal disponeras gemensamt för de olika enheter som omfattas av samordningen. Den i tidigare sammanhang diskuterade frågan om ansvarsfördelningen vid en dylik samordning föreslås skola lösas därigenom, att maskintjänsten garnisonsvis sammanföres till en enda anläggning. Personalen, underställd en garnisonsmaskinist, skulle disponeras gemensamt för alla förbanden. Varje förband skulle tilldelas en mindre personaluppsättning som fast styrka. Gar-

nisonsmaskinisten skulle vara ansluten till ett förband och underställd dess fastighetsförvaltning men kunna i frågor som röra ett enskilt förband tillfälligt underställas detta förbands kasernvårdsavdelning.

Organisationsnämnden föreslår samordnad maskintjänst vid vissa anläggningar i Karlskrona, forten i Boden samt militärstabs- och förvaltningsbyggnaderna i Stockholm ävensom vid förband, skolor, garnisonssjukhus m. m. på följande garnisonsorter, nämligen Boden, Umeå, Uppsala, Östersund, Solna, Stockholm, Skövde, Karlsborg, Linköping, Eksjö och Visby.

I förhållande till det i oktober 1950 avgivna personalförslaget innebär det nu avgivna förslaget en nettominskning med 11 tjänster. Kostnadsminskningen har angivits till omkring 80 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen har varit tveksam om fördelarna med förslaget och därjämte framhållit, att den föreliggande frågan icke kunde helt skiljas från spörsmålet angående den lokala och regionala fastighetsförvaltningens organisation. Ambetsverket har dock icke velat motsätta sig en samordning på vissa orter och enheter. Fortifikationsförvaltningen har framlagt ett i förhållande till organisationsnämndens till omfattningen väsentligt begränsat förslag till samordnad maskintjänst och förutsätter därvid, att befälsförhållandena skola instruktionsvis kunna ordnas på ett godtagbart sätt. Fortifikationsförvaltningens förslag redovisar i personal- och kostnadsminskningar i förhållande till förslaget i oktober 1950 sex tjänster och omkring 50 000 kronor.

Statskontoret har förordat samordning i den omfattning organisationsnämnden föreslagit, under det att *försvarets civilförvaltning* i denna del tillstyrkt fortifikationsförvaltningens förslag.

Byggnadsstyrelsen har ansett nödvändiga förutsättningar för ett fullgott ekonomiskt resultat vara, att garnisonsmaskinisten icke vore underställd mer än en chef och att han i fråga om arbetsledning och arbetsfördelning beträffande all i organisationen ingående personal hade befogenhet som ansvarsmaskinist vid en icke samordnad anläggning. Detta kunde åstadkommas endast med en gemensam fastighetsförvaltning. Med erinran jämväl om väckt fråga om sammanslagning mellan det militära och civila byggnads- och underhållsväsendet har byggnadsstyrelsen förklarat sig icke kunna tillstyrka, att ställning toges till det föreliggande förslaget om samordnad maskintjänst, förrän klarhet vunnits om den militära fastighetsförvaltningens framtida gestaltning.

Tjänstemännens centralorganisation, som i ärendet hört försvarets civila tjänstemannaförbund och Sveriges arbetsledareförbund, har understrukit angelägenheten av att ansvars- och lydnadsförhållandena otvetydigt regleras, om en omorganisation kommer till stånd.

Vid behandlingen i propositionen 1950:196 av riktlinjerna för lönesättningen beträffande här ifrågasatt personal ifrågasattes huruvida icke vid utarbetandet av detaljförslagen jämväl, bland annat, fortmaskinisterna vid Bodens fästning borde bli föremål för undersökning i löne regleringshänseende. I särskild bilaga till förslaget den 12 oktober 1950 upptogs denna fråga till behandling.

För närvarande finnas beställningar i Ca 16 för åtta civilmilitära fortmaskinister, varav sju avses för Bodens fästning och en för vissa anläggningar på Gotland. Den organisation som i nämnda sammanhang föreslogs beträffande maskintjänsten i Bodens fästning förutsatte bland andra en maskinmästare i 17 lönegraden och sex maskinister i 15 lönegraden. För de

ifrågavarande anläggningarna på Gotland föreslogs en tjänst för maskinist i 13 lönegraden. Det förutsattes vidare i detta förslag, att samtliga dessa maskinisttjänster skulle vara civila, enär särskilda skäl för civilmilitär anställning icke syntes föreligga. Förslagen om anläggningsindelning och löneställningar angavos vara provisoriska i avbidan på prövning av frågan om en samordning av maskintjänsten inom fästningen i Boden.

Civilmilitära tjänstemannaförbundet har i yttrande över detta förslag yrkat, att den civilmilitära anställningsformen skulle bibehållas för fortmaskinisterna med hänsyn till såväl freds- som krigsförhållanden, att, med hänsyn till arbetsuppgifter utöver maskintjänsten som ankomma på denna personal, löneställningen för personalen provisoriskt skulle bestämmas till 19 respektive 17 lönegraderna för fortmaskinisterna i Boden och, slutligt, 15 lönegraden för fortmaskinisten på Gotland, samt att tjänstebenenämningen på ifrågavarande personal i Boden skulle vara fortmaskinmästare.

I anledning av tjänstemannaförbundets framställning har *chefen för armén* föreslagit, att den civilmilitära anställningsformen för fortmaskinisterna måtte bibehållas, vilket bedömdes vara av stor betydelse ur militär synpunkt. *Fortifikationsförvaltningen* har heller icke haft något att erinra mot detta förslag.

I samband med frågan om samordnad maskintjänst har *organisationsnämnden* beträffande anläggningarna i Bodens fästning föreslagit, att samtliga dessa anläggningar sammanföras till en anläggning under en maskinmästare i 19 lönegraden. Med detta förslag kunde samtliga sju maskinister placeras i 15 lönegraden. Övrig personal beräknas till samma antal och löneställningar som i det tidigare provisoriska förslaget. Förslaget har motiverats med, att den tidigare beräknade organisationen icke skulle kunna tillfredsställande tillgodose behovet av effektiv användning, vård och underhåll av den dyrbara och militärt synnerligen betydelsefulla tekniska materielen i fortet. Den sammanförda anläggningen har klassificerats i grupp 6. Vid klassificeringen hade nu liksom tidigare tagits hänsyn till att särskilda arbetsuppgifter påvilade ifrågavarande personal.

Organisationsnämndens här angivna förslag har tillstyrkts av *fortifikationsförvaltningen*, som föreslagit, att maskinmästaren i personellt och expeditionellt avseende skulle sortera under fortifikationsbefälhavaren. *Chefen för försvarsstaben* har likaledes tillstyrkt förslaget.

Departementschefen.

Det förslag beträffande samordnad maskinisttjänst som statens organisationsnämnd avgivit och för vilket jag i det föregående lämnat en mycket kortfattad redogörelse innebär vissa kostnadsbesparingar i förhållande till det i oktober 1950 avgivna förslaget till personalorganisationer för maskintjänsten vid försvaret. Säkerligen kunna också med en dylik samordning vinnas fördelar i fråga om driftsekonomi och beträffande underhåll. Med den korta tid som stått till buds för ärendets behandling i departementet — vissa av remissyttrandena ha varit tillgängliga mindre tid än en vecka — har

det icke varit mig möjligt att ännu taga slutlig ställning till förslaget. Med hänsyn till vad som anförts av fortifikationsförvaltningen och i vissa remissyttranden är jag tveksam om icke skäl kunna finnas att avvakta ställningstagandet till frågan om den militära lokala fastighetsförvaltningens framtida organisation, innan förevarande fråga löses. Vad beträffar de befarade olägenheterna ur personalsynpunkt med ett uppskov kan jag nämna, att försvarets civila tjänstemannaförbund bedömt dessa olägenheter icke vara av den art att man på denna grund skulle ha anledning att forcera frågan om garnisonsmaskinisttjänsten.

I vart fall är jag icke beredd att i detta sammanhang framlägga något förslag till garnisonsvis samordnad maskintjänst eller över huvudtaget samordning av maskintjänsten i andra fall än där en gemensam fastighetsförvaltning i övrigt redan föreligger.

Med detta mitt ställningstagande förordar jag, att på grundval av organisationsnämndens förslag vissa jämkningar göras i det organisationsförslag som framlades i oktober 1950.

De skäl som anförts för en samordnad maskintjänst inom Bodens fästning synas mig starkt tala för att den av organisationsnämnden föreslagna anordningen därstädes bör komma till stånd. Jag förutsätter, att för den maskinmästartjänst i Ca 19 som skulle bli erforderlig kan utnyttjas den tjänst för övermaskinist i nämnda lönegrad som nu finnes i Boden. De nuvarande fortmaskinisttjänsterna kunna vid nuvarande innehavarnas avgång ersättas med tjänster i 15 lönegraden. Ur militär synpunkt torde övervägande skäl tala för att maskinisttjänsterna vid Bodens fästning skola vara civilmilitära. Jag biträder därför förslaget om fortsatt civilmilitär anställningsform och föreslår i anslutning härtill att tjänstebenenämningen fortmaskinist bibehålles även för tjänsterna i 15 lönegraden.

Däremot finner jag icke skäl biträda förslaget om fortsatt civilmilitär anställningsform för den tjänst som avses skola ersätta fortmaskinisttjänsten på Gotland.

Jag tillstyrker vidare, att under Lv 3 i Stockholm sammanföras anläggningarna vid I 1:s före detta etablissement och intendenturförvaltningsskolan, varigenom enligt förslaget en personalminskning med två tjänster kan göras i förhållande till oktober-förslaget.

Slutligen torde såsom också föreslagits anläggningarna vid förvaltningsbyggnaderna på Gärdet och vid militärstabsbyggnaden böra sammanföras, vilket i förhållande till tidigare förslag innebär en förskjutning mellan vissa tjänster vid fortifikationsförvaltningen.

Sedan numera alltså de garnisonsorter angivits, som enligt organisationsnämndens uppfattning ha kunnat komma i fråga till samordning beträffande maskintjänst, respektive de förband eller enheter i övrigt angivits, som inom en garnisonsort kunnat komma i fråga till samordning med övriga förband inom samma ort, torde anledning icke längre föreligga att beträffande anläggningar som sålunda icke ifrågasättas för samordnad maskintjänst behålla de

provisoriska anordningar med vikariatslöneförordnanden och extra anställningsform som i vissa fall förekomma enligt oktober-förslaget. I det följande föreslår jag därför, att tjänster inrättas i dessa fall i enlighet med de principer som i övrigt tillämpats i oktober-förslaget och godtagits i statsverkspropositionen. Å andra sidan föranleder nu framlagt förslag om en vidgad samordning av maskinanläggningar i Karlskrona, att provisorier böra införas beträffande en del tjänster vid dessa anläggningar. Beträffande garnisons-sjukhusen har i statsverkspropositionen föreslagits provisoriska anordningar i en del fall där i enlighet med vad nu sagts fasta tjänster hade kunnat inrättas. Då dessa anordningar utan alltför stora olägenheter böra kunna äga bestånd under ett budgetår, ifrågasätter jag icke nu några ändringar i vad härutinnan föreslagits beträffande tjänster som eljest skulle ha upptagits såsom ordinarie. Jag förutsätter, att erforderliga ändringar i dessa hänseenden vidtagas till ett kommande budgetår.

I statsverkspropositionen behandlades också frågan om anställningsformerna för här ifrågavarande personal. Härvid godtogs myndigheternas förslag, vilket i fråga om tjänstemannaanställning eller anställning enligt kollektivavtal innebar, att för all helårsanställd personal vid anläggningar som berördes av förslagen skulle tillämpas tjänstemannaanställning. För säsonganställd och tillfällig personal förutsattes likaså anställning som tjänsteman kunna ifrågakomma, ehuru såsom extra. I vissa angivna fall har dock räknats med att även anställning enligt kollektivavtal skulle kunna komma i fråga. Vid beräkningarna i årets statsverksproposition av försvarsgrenarnas anslag till avlöningar till viss arbetarpersonal har jag utgått från att all säsonganställd personal av här ifrågavarande slag skulle vara kollektivavtalsanställd. I enlighet härmed räknar jag under anslagen till avlöningar till aktiv personal endast med löner för heltidsanställd personal men vill då framhålla, att det alltså kan förekomma att avlöningsanslagen kunna komma att belastas jämväl med avlöningskostnaderna för extra tillfällig eller säsonganställd personal i maskintjänst.

Med de avvikelser som jag sålunda i det föregående angivit räknar jag med personaluppsättningar och löneställningar vid de olika maskinanläggningar, om vilka här är fråga, i enlighet med det förslag som myndigheterna avgåvo med skrivelse den 12 oktober 1950. Den personal som härvid bör beräknas under fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag redovisar jag i det följande vid behandlingen av detta anslag.

Vid försvarsgrenarna böra från och med budgetåret 1951/52 vidtagas följande förändringar beträffande ordinarie tjänstemän.

Armén.

- 6 maskinister Ca 16 — maskinmästare Ca 19
- 13 maskinister Ca 16 — maskinmästare Ca 17
- 27 eldare av 1. klassen Ca 11 — reparatörer Ca 13
- 10 eldare av 1. klassen Ca 11 — reparatörer Ca 11

Marinen.

- 1 eldare av 1. klassen Ca 11 — reparatör Ca 13
- 1 eldare av 1. klassen Ca 11 — reparatör Ca 11
- 1 maskinist Ca 16 indrages

Flygvapnet.

- 19 maskinister Ca 16 — maskinmästare Ca 19
- 1 maskinist Ca 16 — maskinmästare Ca 17
- 1 eldare av 1. klassen Ca 11 — reparatör Ca 13
- 19 eldare av 1. klassen Ca 11 — reparatörer Ca 11

Beträffande de nya ordinarie tjänsternas fördelning på förband m. m. får jag hänvisa till förslaget till personalförteckningar, av vilket jämväl framgå erforderliga förändringar beträffande extra ordinarie tjänstemän. Av nämnda förslag framgår vidare vilka redan befintliga ordinarie eller extra ordinarie tjänster som vid ledigblivande icke böra få återbesättas utan Kungl. Maj:ts medgivande eller vilkas innehavare böra meddelas förordnande att mot vikariatslön bestrida göromål i högre lönegrad.

Vad beträffar pensionerad personal i arvodesbefattningar böra följande befattningar vid marinen indragas, nämligen en kasernmaskinist i 1:20 vid Stockholms örlogsstation samt två kasernmaskinister, tillika föreståndare för kasernverkstad, vid Karlskrona örlogsstation.

I fråga om de extra tjänstemän, som böra finnas anställda vid försvarsgrenarnas fasta maskinanläggningar under budgetåret 1951/52, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela beslut.

De kostnadsökningar å försvarsgrenarnas avlöningsanslag som uppkomma i anledning av dessa personalförändringar kunna uppskattas till för armén 2 050 000 kronor, för marinen 600 000 kronor och för flygvapnet 550 000 kronor. Ökningarna motsvaras i stort sett av begränsningar av anslagen till avlöningar till viss arbetarpersonal.

[5.] **Reservofficerare i flygförartjänst.** Enligt 1942 års försvarsbeslut skulle huvuddelen av flygvapnets reservanställda officerare vara flygförare. I övrigt skulle reservofficerarna vara flygspanare, personal i bastjänst och personal i intendenturtjänst. Efter tillkomsten i enlighet med beslut vid 1946 års riksdag av yrkesgrenen stamflygförare — numera fältflygare — har kategorien reservofficerare i flygförartjänst, liksom kategorierna underofficerare i flygförartjänst och värnpliktiga flygförare, varit under avveckling. Enligt beslut vid 1948 års riksdag skola även samtliga reservofficerare i flygspaningstjänst utgå. I stället skola tillkomma reservofficerare i luftbevakningstjänst. Behovet av reservanställda officerare vid flygvapnet har härvid beräknats till 349, varav 104 i bastjänst, 45 i intendenturtjänst och 200 i luftbevakningstjänst.

Chefen för flygvapnet har i skrivelse den 8 februari 1951 avgivit förslag om att övergångsvis ånyo utbilda reservofficerare i flygförartjänst. Till stöd för förslaget har flygvapenchefen åberopat den otillfredsställande rekryteringen

av flygförarpersonal under de senaste åren. Chefen för flygvapnet har här-
om närmare anfört i huvudsak följande.

Rekryteringen av flygförarpersonal (officerare, fältflygare och viss flyg-
ingenjörspersonal) hade under senaste åren icke varit tillfredsställande. Det
årliga utbildningsbehovet av flygförare vid krigsflygskolan (F 5), där grund-
läggande flygutbildning bedrevs, hade enligt 1948 och 1949 års riksdagsbeslut
beträffande flygvapnets organisation beräknats till cirka 145 utgående elever
(utom flygingenjörspaspiranter).

Antalet från F 5 utgångna elever hade varit 129 år 1948, 126 år 1949 och
97 år 1950. För närvarande vore antalet elever vid skolan 92. Bristerna i för-
hållande till det beräknade behovet fördelade sig på både officersaspiranter
och fältflygare.

I fråga om följderna av det otillfredsställande rekryteringsresultatet har
chefen för flygvapnet anfört i huvudsak följande.

Bristen på nya flygförare orsakade brist i krigsorganisationen. Denna brist
hade hittills täckts med i förhållande till den åren 1948 och 1949 beslutade
personalorganisationen övertaliga flygförarutbildade reservofficerare, aktiva
underofficerare och värnpliktiga flygförare. Dessa reservofficerare och värn-
pliktiga flygförare kunde emellertid icke under dem i fred normalt åvilande
tjänstgöring (repetitionsövningar) omskolas till de nya flygplantyper, som
nu efter hand togs i bruk.

Om allvarlig brist i krigsorganisationen icke skall uppstå, måste därför
enligt chefen för flygvapnet åtgärder vidtagas för att öka tillgången på flyg-
förarpersonal. Förutom ökad upplysnings- och rekryteringsverksamhet, för-
bättring av löneförmånerna för den flygande personalen samt omskolning av
viss icke-aktiv flygförarpersonal borde därvid i första hand ifrågakomma till-
fälligt rekrytering av andra flygförare än officersaspiranter och fältflygare.
Chefen för flygvapnet anför i anslutning härtill.

Antalet år 1951 utgående elever kunde icke ökas, då utbildningstiden vore
10 månader. För år 1952 kunde man — med utgångspunkt i det antal yng-
lingar som sökt flygutbildning i år respektive det antal fältflygare, som nu
genomginge förberedande utbildning — räkna med att högst omkring 105
elever bleve godkända i den grundläggande flygutbildningen. En väsentlig
brist skulle således bli resultatet. Denna brist kunde emellertid fyllas eller
minskas genom rekrytering redan i år av flygförare av annan kategori än
officersaspiranter och fältflygare. De kategorier flygförare, som härvid när-
mast skulle kunna komma i fråga, vore reservofficerare och värnpliktiga flyg-
förare. Härvid ifrågasattes emellertid icke för närvarande någon principiell
ändring av den år 1946 beslutade organisationen.

Med hänsyn bland annat till den ogynnsamma verkan som en rekrytering
av värnpliktiga flygförare kunde befaras få på rekryteringen av fältflygare —
rekryteringsunderlaget vore i huvudsak detsamma för båda kategorierna —
borde denna utväg för närvarande icke ifrågakomma. Den grupp av ynglingar,
från vilka reservofficersaspiranter vanligen rekryterades, togs däremot för
närvarande i anspråk av flygvapnet i mycket liten omfattning. Tillström-
ningen av reservofficersaspiranter i flygtjänst hade vidare under den tid, då
sådana tidigare rekryterats, varit av stor omfattning. Förfrågningar om
möjligheterna att bli reservofficer-flygförare vid flygvapnet förekomme fort-
farande. Verkställd undersökning tydde dessutom på att intresse för anställ-
ning funnes hos sådana ynglingar, som skulle kunna komma i fråga. Flyg-
vapenchefen ansåge därför, att förutsättningar funnes att kunna anställa ett

relativt stort antal reservofficersaspiranter i flygförartjänst, och att — såsom ett provisorium — denna rekryteringsväg borde väljas för att täcka behovet av flygförare. Då det nu vore omöjligt att bedöma, om tillräckligt antal officersaspiranter och fältflygare kunde erhållas i fortsättningen, borde möjligheten att täcka eventuella brister med reservofficersaspiranter hållas öppen tills vidare även efter år 1951.

Chefen för flygvapnet hemställer i anslutning till det anförda, att reservofficersaspiranter i flygförartjänst måtte få anställas till erforderligt antal och att ett belopp av 10 000 kronor måtte ställas till förfogande för förberedande rekryteringsverksamhet innevarande budgetår.

Utbildningen av reservofficersaspiranterna avses skola igångsättas sommarens 1951. Då kapaciteten vid flygskola 1 vid F 5 i år är omkring 100 utgående elever och omkring 40 officersaspiranter och fältflygare beräknas fullfölja den flygkurs som påbörjas innevarande år, har samma år plats ansetts kunna beredas för 60 reservofficersaspiranter, motsvarande med normal gallring omkring 120 inryckande elever. Chefen för flygvapnet finner det tveksamt om detta antal kan erhållas men anser att verksamheten bör inriktas därpå.

Reservofficersaspiranterna avses skola utbildas under sammanlagt omkring 26 månader, varav, i överensstämmelse med vad som gäller beträffande andra flygförarelever, grundläggande flygutbildning omkring 10 månader och grundläggande flygslagsutbildning omkring 12 månader. Härtill skulle komma reservofficerskurs under 4 månader.

Premie föreslås skola utgå till reservofficersaspirant i flygförartjänst med tillhoppa 3 000 kronor, varav 1 000 kronor efter grundläggande flygslagsutbildning, första perioden, och med 2 000 kronor efter grundläggande flygslagsutbildning, andra perioden.

Efter antagning till reservofficerare avses vederbörande skola fullgöra repetitionsövningar i enlighet med vad som enligt 9 § 1 mom. b. reservbefälskungörelsen för flygvapnet (SFS 1943: 817) gäller för i flygtjänstbefattning placerad reservanställd personal. Emellertid föreslår chefen för flygvapnet, att repetitionsövningarna skola få delas upp i högst tre omgångar.

Chefen för flygvapnet framhåller, att ifrågavarande reservofficerare beräknas kunna krigsplaceras som förare på den krigsflygplantyp, på vilken de erhållit sin grundläggande flygslagsutbildning, under 1—3 år efter det att de avslutat sin första tjänstgöring. I den mån läget nödvändiggör att vederbörande inkallas till beredskapstjänstgöring kan denna tid förlängas genom kompletterande utbildning eller genom omskolning till ny flygplantyp. Även genom frivillig korttidstjänstgöring kan ifrågavarande tid utsträckas. Efter ett antal år kunna reservofficerarna dock icke länge utnyttjas som förare i krigsflygplan. I vissa fall anses de likväl under någon tid kunna användas som förare i transport- eller sambandsflygplan. Slutligen måste de dock helt sluta att flyga. De böra härvid utnyttjas i luftbevaknings- och stridsledningsorganisationen, där personalbrist föreligger. Deras utbildning under den första tjänstgöringen kan i viss utsträckning inriktas härför.

Någon medelsanvisning för budgetåret 1951/52 utöver för samma budgetår redan äskade anslag har angivits icke vara erforderlig i anledning av ifrågasvarande aspirantutbildning.

Försvarets civilförvaltning har anfört, att flygvapenchefens förslag ur kostnadssynpunkt ingåve vissa betänkligheter, då ifrågasvarande reservofficerare efter en kostsam utbildning kunde utnyttjas i flygtjänst allenast under relativt kort tid. Med hänsyn till föreliggande personalbrist och nödvändigheten av att snabbt täcka denna hade civilförvaltningen emellertid intet att erinra mot att reservofficersaspiranter i flygförartjänst finge anställas enligt de grunder, som flygvapenchefen angivit. Civilförvaltningen hade intet att erinra mot den föreslagna premiens storlek.

Civilförvaltningen, som inhämtat att det för innevarande budgetår äskade beloppet, 10 000 kronor, för rekryteringsverksamhet är avsett att täcka kostnaderna för annonsering i två omgångar i ett antal dagliga tidningar, har ansett kostnaderna i fråga principiellt böra belasta flygvapnets expensanslag. Ämbetsverket har emellertid inhämtat, att medel för ändamålet icke finnas tillgängliga under nämnda anslag.

Departementschefen.

Såsom framgår av den lämnade redogörelsen ställdes kategorierna reservofficerare i flygförartjänst, underofficerare i dylik tjänst och värnpliktiga flygförare under avveckling i samband med att vid 1946 års riksdag fattades beslut om att införa den nya kategorien manskapsanställda flygförare, nu benämnda fältflygare. För tjänstgöring såsom flygförare rekryteras alltså numera endast officerare på aktiv stat och fältflygare. Tyvärr har emellertid såsom framgår av vad flygvapenchefen anfört denna rekrytering icke tillfört flygvapnet tillräckligt antal flygförare, varför en allvarlig brist på flygförare i krigsorganisationen hotar att uppstå. I detta läge synes det vara en beredskapsangelägenhet av vikt att åtgärder vidtagas, som äro ägnade att tillförsäkra flygvapnet en i möjligaste mån betryggande tillgång till flygförare. Härvid synes annan utväg icke stå till buds än att i enlighet med flygvapenchefens förslag ånyo utbilda och antaga reservofficerare i flygförartjänst. Liksom civilförvaltningen vill jag därför trots de betänkligheter ur kostnadssynpunkt som förslaget inger tillstyrka detsamma. Jag förutsätter härvid att anordningen i fråga skall tillämpas endast övergångsvis i avvaktan på att rekryteringen av flygande officerare på aktiv stat och fältflygare kan få tillräcklig omfattning. Såsom av det föregående framgår har det antal aspiranter, som skulle kunna antagas innevarande år, beräknats till 120.

Jag anser mig kunna godtaga vad chefen för flygvapnet föreslagit i fråga om utbildnings- och tjänstgöringsförhållandena för ifrågasvarande reservofficerare. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela erforderliga föreskrifter härutinnan. De bestämmelser rörande avlönings- och pensionsförmåner m. m., som gälla för nuvarande reservofficerare vid flygvapnet, böra givetvis tillämpas även på här avedda reservofficerare.

Liksom civilförvaltningen kan jag tillstyrka, att den utbildningspremie, som bör utgå för utbildning till reservofficer i flygförartjänst, i enlighet med flygvapenchefens förslag bestämmas till sammanlagt 3 000 kronor.

De av flygvapenchefen angivna under innevarande budgetår uppkommande merkostnaderna för rekryteringsverksamhet torde få bestridas av flygvapnets anslag till rekryteringskostnader.

Aberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna vad jag i det föregående föreslagit i fråga om utbildning och antagning av reservofficerare i flygförartjänst samt om premie för dylik utbildning.

[6.] **Musikorganisationen inom försvaret.** Enligt gällande organisation finnas inom försvaret i huvudsak tre olika typer av musikkårer, benämnda typ I, II och III, med följande sammansättning.

Beställning	Lönegrad	Antal beställningar		
		Typ I	Typ II	Typ III
Musikdirektör	Ma 9/7	1	1	1
Musikfanjunkare (motsvarande)	Ma 5	3	2	2
Musiksergeanter "	Ma 4	7	4	3
Musikfurirer	Me 1/2	6	5	4
Musikkorporaler "	Mha 2	4	2	1
Musikvicekorpraler och meniga (motsvarande)	Mha 1	12	7	4
Musikelever	Särskilda avlönings- föreskrifter	6	4	4
Summa	—	39	25	19

Musikkårer vid flottan av typ I ha en något annan sammansättning och bestå av 45 man.

De olika typerna av musikkårer fördela sig på försvarsgrenarna enligt nedan:

Försvarsgren	Antal musikkårer			
	Typ I	Typ II	Typ III	Summa
Armén	2	20	8	30
Marinen	2	1	3	6
Flygvapnet	—	—	8	8
Summa	4	21	19	44

De årliga kostnaderna för den nuvarande musikorganisationen beräknas till 7,7 miljoner kronor.

Departementschefen.

Vid anmälan av 1948 års försvarsproposition framhöll jag såsom ofrånkomligt, att det i ett läge, då sparsamhetskraven göra sig starkt gällande,

måste komma under diskussion, huruvida värdet för försvaret av en institution sådan som militärmusiken motiverar dess bibehållande i försvarsorganisationen. Sedermera har åt 1947 års musikutredning uppdragits att utreda frågan om militärmusikens betydelse ur allmänkulturell synpunkt.

I ett den 3 februari 1951 dagtecknat betänkande har musikutredningen framlagt förslag rörande militärmusikens framtida ordnande. Enligt förslaget skulle vissa musikkårer indragas, medan å andra sidan vissa musikkårer skulle, i vissa fall avsevärt, utökas. Totalt har räknats med en kostnadsbesparing på längre sikt om drygt en miljon kronor. Utredningsförslaget är för närvarande föremål för remissbehandling, och det är därför icke möjligt att nu taga ställning till detsamma.

De alltmer ökade kostnaderna för försvaret göra det emellertid angeläget att så snart ske kan söka åvägbringa besparingar i fråga om sådan verksamhet, som icke är av direkt betydelse för försvarets effektivitet. Jag anser mig därför böra redan nu föreslå vissa kostnadsbesparingar inom militärmusiken. Tills vidare anser jag mig dock icke böra föreslå någon indragning av musikkårer i annan mån än såvitt avser K 2:s musikkår. Däremot föreslår jag nu att vid musikkårer av typ I, II och III antalet platser för elever minskas med respektive 3, 3 och 2 platser. Vid den modifierade typ I som finnes vid flottan bör antalet elevplatser likaledes minskas med 3. Totalt skulle härigenom 113 platser för musikelever indragas. Å andra sidan förordar jag en något ändrad fördelning av beställningarna för manskap inom musikkårer för att därigenom skapa en lämpligare avvägning mellan beställningar i olika lönegrader. Jag föreslår sålunda beträffande musikkårer av typ I (dock ej beträffande flottans typ I), II och III att respektive 4, 2 och 1 volontärbeställningar ombildas till furirsbeställningar. De föreslagna ändringarna av musikorganisationen beräknas medföra en kostnadsbesparing på i runt tal 75 000 kronor. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare besluta om den takt i vilken den ändrade organisationen skall genomföras.

[7.] **Arméns remontinköp.** Genom de av 1950 års riksdag beslutade åtgärderna i syfte att ytterligare begränsa arméns stamhästbestånd, för vilka jag lämnat en redogörelse vid anmälan till årets statsverksproposition (bilaga 6, punkt 50) av anslaget Armén: Remontering, har arméns årliga remonteringsbehov nedgått från 500 till omkring 350 hästar.

Med hänsyn till hästuppfödarnas intressen beslöt emellertid riksdagen, att remonteringen till och med år 1953 skulle uppehållas vid samma nivå som tidigare, d. v. s. omkring 500 hästar per år. Härigenom uppkommande överskott på hästar förutsattes skola avyttras, i den mån hästarna icke kunde utackorderas såsom draghästar. Med hänsyn till de icke oväsentliga merkostnader, som systemet med varmbloediga ackorddraghästar medför och vilka merkostnader jag ansåg i princip icke böra belasta fjärde huvudtiteln, var jag vid anmälan av propositionen 1950:110 icke beredd förorda, att efter

1953 större antal remonter skulle inköpas än som erfordrades för att tillgodose remonteringen enligt arméchefens förslag, eller omkring 350. Statsutskottet intog i sitt förenämnda av riksdagen godkända utlåtande nr 147 samma ståndpunkt. Utskottet förutsatte därvid, att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följde den inverkan på betingelserna för den varmblodiga hästaveln, som den minskade remonteringen kunde medföra, och, därest så med hänsyn till landets beredskap prövades erforderligt, föresloge riksdagen de åtgärder, som kunde vara ägnade att tillförsäkra landet en tillräcklig reserv av hästar.

Sedan *chefen för försvarsstaben* efter samråd med *chefen för armén* i skrivelse till lantbruksstyrelsen påvisat, hurusom den under senare år starkt minskade hästaveln kunde komma att medföra allvarliga svårigheter att tillgodose krigsmaktens och näringslivets behov av hästar i krig och framhållit angelägenheten av att denna fråga bleve föremål för utredning, har *lantbruksstyrelsen* i skrivelse den 21 februari 1951 framhållit att den låga avelsfrekvensen komme att medföra icke blott en stark minskning av det kallblodiga hästbeståndet utan under en följd av år även en ogynnsam åldersfördelning inom detsamma. Det vore fara värt att minskningen ginge så långt, att redan under normala förhållanden brist på arbetshästar för näringslivets behov skulle uppstå, och uppenbart vore, att i händelse av krig det disponibla hästbeståndet, sedan arméns behov i första hand tillgodosetts, icke skulle förslå att fylla jordbrukets under sådana förhållanden väsentligt ökade behov av draghästar. Den kallblodiga hästavelns alltför ringa omfattning under de senare åren vore därför en främst ur beredskapssynpunkt ytterst allvarlig företeelse. Åtgärder, som kunde bidra till att stimulera intresset för en ökad hästuppfödning, förtjänade därför att övervägas och en utredning härom syntes lantbruksstyrelsen både önskvärd och nödvändig. Styrelsen hade också i ett till riksdagens jordbruksutskott avlämnat yttrande över två inom riksdagen väckta likalydande motioner, nr I: 109 och II: 132, tillstyrkt en dylik utredning.

Beträffande den varmblodiga hästaveln har lantbruksstyrelsen framhållit, att den bedrivits i en väl avpassad omfattning för att säkerställa arméns behov av remonter och därutöver en viss mobiliseringsreserv av ridhästar. Den reducering av antalet till armén inköpta remonter som planerades från och med år 1954 hade emellertid väckt mycken oro inom uppfödarkretsar, och utsikterna för upprätthållande av halvblodsaveln i dess hittillsvarande omfattning hade hastigt starkt försämrats. Under år 1950 minskades sålunda antalet av statens hingstar betäckta ston med omkring 400, eller 16 %, och antalet i aveln nyinsatta ston sjönk med icke mindre än 45 %, eller från normalt 140 à 150 till 79. Av många tecken att döma kunde det allvarligt befaras, att under innevarande år ännu mer nedslående resultat i detta hänseende skulle komma att konstateras. Minskades rekryteringen av stostammen med hälften och samtidigt, såsom troligt vore, ett avsevärt större antal i aveln befintliga ston än normalt utmönstrades, kunde situationen inom mycket få år förändras därhän, att till och med arméns fredsbehov av varmblodiga

hästar äventyrades. Det kritiska läge beträffande hästförsörjningen för krigsmakten och näringslivet, som i händelse av mobilisering kunde förutses såsom en följd av den kallblodiga häststockens starka minskning, skulle därmed ytterligare förvärras. För varje häst av varmblodigt slag, som under nämnda förhållanden toges i anspråk för krigsmakten, bleve emellertid en kallblodig arbetshäst disponibel för näringslivet. Redan ur denna synpunkt vore det av största vikt, att varmblodiga hästar i största möjliga utsträckning kunde ställas till arméns förfogande. Därtill komme, att de till följd av föregående användning, kroppsbyggnad, energi och »tåga» vore för armén mer användbara i första hand för ridbruk än kallblodiga hästar, som otränade och i regel mindre väl danade för detta ändamål sämre skulle motstå strapatserna och hastigare förslitas. Det vore enligt lantbruksstyrelsens bestämda åsikt av stor vikt att snabba åtgärder vidtoges i avsikt att vidmakthålla halvblodsaveln i hittillsvarande omfattning. Erfarenheten visade att förutsättningen härför vore att staten årligen inköpte 500 remonter och att därjämte något 100-tal kunde avsättas genom export.

Lantbruksstyrelsen har med åberopande av det anförda hemställt, att åtgärder måtte vidtagas i syfte att möjliggöra oförminskat inköp av remonter jämväl efter år 1953.

Departementschefen.

Lantbruksstyrelsen har framhållit att den stora nedgången i hästavelns omfattning är ägnad att inge ytterst allvarliga betänkligheter ur beredskapsynpunkt. Någon ställning från statsmakternas sida till framställda förslag om utredning beträffande de åtgärder, som böra vidtagas för att stimulera intresset för hästaveln, har ännu icke tagits. För den händelse en dylik utredning skulle beslutas måste det framstå såsom särskilt angeläget att den varmblodiga hästaveln vidmakthålles i ungefär samma omfattning som tidigare intill dess resultatet av utredningen föreligger. I detta syfte måste uppfödarna, med hänsyn till betäckningarna redan nu kunna garanteras en viss avsättning av remonter till armén under åtminstone ytterligare ett år, eller till och med år 1954. Efter de av statsmakterna under senare år beslutade organisationsförändringarna inom armén erfordras numera endast 350 remonter årligen. Vid bifall till mina i det föregående framlagda förslag om indragning av K 2, sammanslagning av A 5 och A 8 i samband med det förra förbandets motorisering samt motorisering av A 2 kommer remonteringsbehovet att minska ytterligare. Med beaktande härav kan jag icke tillstyrka att beslut nu fattas om inköp av mer än 450 remonter under år 1954. Jag förutsätter att det överskott av varmblodiga hästar som härigenom uppkommer skall kunna tillföras ackorddraghästbeståndet i stället för kallblodiga hästar.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att besluta, att under år 1954 omkring 450 varmblodiga remonter skola inköpas för arméns räkning.

[8.] Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 475 000	1 454 419
1950/51 (statsliggaren s. 187) ..	1 515 000	
1951/52 (förslag)	1 470 000	

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 13) har Kungl. Maj:tt föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 1 470 000 kronor.

Fortifikationsförvaltningen (skr. ¹⁶/₈ 1950) har anfört, att erfarenheterna från den tid ämbetsverkets verksamhet pågått givit vid handen, att en översyn av ämbetsverkets organisation vore synnerligen motiverad. Även hittills bedrivna försöksverksamhet beträffande den regionala och lokala fortifikations- och byggnadsförvaltningen hade visat, att organisatoriska förändringar borde vidtagas vid ämbetsverket. Av nämnda anledningar komme förvaltningen att så snart ske kunde underställa statsmakternas prövning förslag till förändringar i ämbetsverkets personalorganisation. De förslag till personalförändringar som fortifikationsförvaltningen framlagt för budgetåret 1951/52 har ämbetsverket bedömt vara helt oberoende av en eventuell omorganisation av ämbetsverket.

Yrkanden.

Fortifikationsförvaltningen har hemställt, att anslaget höjes med 55 200 kronor.

	Ökning
1. Uppflyttningar i lönegrad.	
6 amanuenser enligt reglerad befordringsgång — förste byråsekreterare Ce 27	4 446
1 kanslibiträde Ca 11 (registrator på administrativa byrån) — kontorist Ca 13	300
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kanslibitraden Ce 11	612
2. Ökade kostnader för anlitande av lantmåteriteknisk sakkunskap ..	6 000
3. Omräkning	43 842
	<u>55 200</u>

Motiv.

1. Förslaget om att uppflytta sex amanuenser till förste byråsekreterare avser fyra tjänster vid administrativa byråns fastighets- och kanslisektioner samt två tjänster vid kasernbyrån. Som motivering för förslaget ha åberopats huvudsakligen svårigheterna att med nuvarande låga löneställningar behålla i tjänst personal som i tjänstgöring vid verket kvalificerat sig för de krävande arbetsuppgifterna, särskilt vid fastighetssektionen, samt ersätta denna personal vid avgång.

Till stöd för förslaget om att till kontorist i Ca 13 uppflytta den för registrator vid administrativa byrån avsedda kanslibiträdestjänsten i Ca 11, vilket förslag framställdes även i medelsäskandena för innevarande budgetår, har fortifikationsförvaltningen framhållit, att för registratorerna vid befästnings-, kasern- och byggnadsbyråerna funnes inrättade kontoristtjänster i Ce 13. Arbetets art och omfattning motiverade, att även registratorn vid administrativa byrån placerades i 13 lönegraden.

Även förslaget om att inrätta två kanslibiträdestjänster i Ce 11 i utbyte mot biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål framställdes redan i medelsäskandena för innevarande budgetår. Den ena av de föreslagna nya tjänsterna är avsedd för tjänsteman som under en kontorsskrivare självständigt för tjänstematrikeln samt uträknar avlöning för hälften av ämbetsverkets personal och i anslutning härtill uppsätter anordningsbeslut. Den andra kanslibiträdestjänsten är avsedd för föreståndaren för ämbetsverkets telefonväxel. Båda de ifrågakvarande befattningarna bestridas för närvarande av ordinarie kontorsbiträden i Ca 8, vilka enligt beslut av ämbetsverket erhållit extra tjänster i Cg 11 med avlöning från sakanslag.

2. Redan i medelsäskandena för innevarande budgetår räknade fortifikationsförvaltningen med ifrågakvarande kostnadsökning. Motivet för förslaget är huvudsakligen önskemålet att inom rimlig tid kunna fullfölja arbetet med omläggning och komplettering av fastighetsregistret.

3. Av ökningen ha 24 642 kronor angivits hänföra sig till löneklassuppflyttningar och återstoden, 19 200 kronor, till kostnader för avlöningar enligt kollektivavtal åt en helårsanställd och tre säsonganställda eldare, vilka kostnader jämlikt de för anslaget meddelade dispositionsföreskrifterna må bestridas av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal.

I övrigt har fortifikationsförvaltningen upprepat i medelsäskandena för innevarande budgetår framställt förslag om att till Ce 29 uppflytta en tjänst för arkitekt i Ce 27 med avlöning från byggnadsanslag, vars innehavare tjänstgör å kasernbyråns utredningssektion. Till stöd för förslaget har i huvudsak åberopats, att å sektionen även tjänstgjorde en arkitekt i Ce 29 med avlöning från ämbetsverkets avlöningsanslag och att de båda arkitekternas arbetsuppgifter vore fullt jämbördiga i kvalitativt avseende.

I skrivelse den 2 oktober 1950 har Sveriges juristförbund gjort framställning om uppflyttning av förenämnda sex amanuens tjänster till tjänster för förste byråsekreterare.

Yttranden.

Försvarets civilförvaltning har för sin del funnit det vanskligt att i nuvarande läge förorda jämkningar i fortifikationsförvaltningens personaluppsättning. Enligt ämbetsverkets mening borde, sedan slutlig ställning tagits till frågan om den regionala och lokala organisationen av fortifikations- och byggnadsförvaltningen, vilken fråga för närvarande är under utredning, en ingående översyn av centralorganets arbetsuppgifter och personalbehov verkställas.

I fråga om de nu föreslagna jämkningarna i personaluppsättningen har civilförvaltningen — med beaktande jämväl av de direktiv angående särskild återhållsamhet, som lämnats för årets budgetarbete — icke kunnat tillstyrka förslaget om uppflyttning av sex amanuens tjänster till förste byråsekreterartjänster i Ce 27, även om vid bibehållande av nuvarande organisation fog i och för sig syntes föreligga för uppflyttning av åtminstone vissa av ifrågasvarande tjänster. Civilförvaltningen har icke heller nu kunnat tillstyrka den föreslagna uppflyttningen av en kanslibiträddestjänst i Ca 11 till kontoristtjänst i Ca 13.

Förslaget om att utbyta två biträddestjänster för skriv- och kontorsgöromål mot kanslibiträddestjänster i Ce 11 har civilförvaltningen, med hänsyn till den av fortifikationsförvaltningen vidtagna åtgärden att inrätta extra tjänster i Cg 11 med avlöning från sakanslag och då av förut angivna skäl försiktighet borde iakttagas med vidgad extra ordinariesättning inom fortifikationsförvaltningen, ansett icke böra föranleda åtgärd. I avseende å löneställningsfrågan ville civilförvaltningen emellertid framhålla, att placering i 11 lönegraden av den för avlöningsuträkning m. m. avsedda tjänsten syntes stå i överensstämmelse med hittills tillämpade principer. Beträffande föreståndaren för telefonväxeln framginge av en av civilförvaltningen tidigare gjord utredning, att fortifikationsförvaltningens telefonväxel icke vore särskilt stor vid jämförelse med andra växlar, vilkas föreståndare vore placerade i kontorsbiträdetsgraden. Mot bakgrunden härav kunde ifrågasvarande befattningshavare vid fortifikationsförvaltningen anses vara för högt placerad.

Civilförvaltningen har ansett anledning i och för sig föreligga att i löneställningshänseende jämställa de båda arkitekttjänsterna på kasernbyråns utredningssektion. Av förut angivna skäl vore civilförvaltningen likväl icke beredd nu förorda en dylik åtgärd. Däremot ansåge ämbetsverket sig böra — med hänsyn till vikten av att fortifikationsförvaltningens fastighetsregister m. m. inom rimlig tid färdigställdes — tillstyrka, att ytterligare medel ställdes till förfogande för att anställa lantmåteriteknisk sakkunskap.

Statens lönenämnd har ansett, att en allmän omprövning av fortifikationsförvaltningens personalorganisation och i samband därmed av de olika tjänsternas lönegradsplacering snarast borde verkställas. I avvaktan härpå har lönenämnden avstyrkt förslagen om att utbyta sex amanuens tjänster mot förste byråsekreterartjänster i Ce 27 samt två tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål mot kanslibiträddestjänster i Ce 11. Frågan om löneställningen för registratorn på administrativa byrån har lönenämnden ansett böra prövas av 1947 års biträdetsutredning.

Lönenämnden har i anledning av fortifikationsförvaltningens åtgärd att inrätta högre extra tjänst med avlöning från sakanslag för den med viss avlöningsuträkning m. m. sysselsatte tjänstemannen framhållit, att enligt nämndens mening av myndigheterna disponerade sakanslag icke borde få anlitas för dylika löneförbättringar.

I övrigt har vad fortifikationsförvaltningen föreslagit icke givit lönenämnden anledning till erinran.

Departementschefen.

Såsom fortifikationsförvaltningen själv framhållit bör en översyn ske av ämbetsverkets organisation, lämpligen i samband med att frågan om den lokala och regionala fortifikations- och byggnadsförvaltningens organisation löses. Det kan icke nu bedömas, i vad mån de tjänster vid fortifikationsförvaltningen som ämbetsverket nu föreslagit skola omregleras komma att beröras av den omorganisation av verket till vilken en dylik översyn möjligen kan leda. Oavsett detta är det mig emellertid, med hänsyn till att den största återhållsamhet med löneförbättringar alltjämt måste iakttagas, icke möjligt att tillstyrka något av de förslag till personalförändringar som ämbetsverket nu framställt. I detta sammanhang vill jag i anslutning till vad lönenämnden anfört framhålla, att det på områden, där avlöningsanslag och sakanslag komma till användning för avlöande av personal och tydliga gränser icke kunna dragas mellan det ena och det andra anslaget användningsområde, många gånger kan vara tveksamt, om rätt anslag kommit till användning. Det bör dock icke förekomma, att en myndighet utnyttjar sin förfoganderätt till sakanslag för att på sätt fortifikationsförvaltningen gjort bereda tjänsteman löneförbättring i de fall dylik förbättring icke kunnat ernås genom framställning i vederbörlig ordning till Kungl. Maj:t om höjning av avlöningsanslag för ändamålet. Det bör övervägas att skärpa bestämmelserna om sakanslagens användning, där sådant förfaringssätt användes.

Jag anser mig icke heller för nästa budgetår kunna under anslaget beräkna ytterligare medel till lantmåteriteknisk sakkunskap.

I anslutning till vad jag i det föregående under punkt 4 föreslagit beträffande maskinistpersonalen vid försvaret räknar jag med följande personalförändringar vid fortifikationsförvaltningen. En befintlig tjänst för maskinist i Ca 16, som blir vakant vid utgången av budgetåret 1950/51, indrages. Följande tjänster utbytas mot nya tjänster, nämligen en eldare av 1. klass i Ca 11 mot reparatör i Ca 13, en maskinist i Ce 16 mot maskinmästare i Ce 19, en maskinist av 2. klass i Ce 12 mot maskinist i Ce 15, en maskinist i Ce 11 mot värme-skötare i samma lönegrad och tre eldare av 2. klass i Ce 9 mot eldare i Ce 10. Två reparatörer i Ce 11 och två eldare i Ce 10 tillkomma. Kollektivavtalsanställda eldare erfordras icke.

Enligt meddelade bestämmelser för byggnads- och reparationsberedskapens förråd skola kostnaderna för avlöningar vid dessa förråd bestridas av fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag. Dessa avlöningskostnader, vilka utgöras av arvoden och ersättningar till nio förrådsföreståndare och uppgå till 7 500 kronor, har fortifikationsförvaltningen beräknat under anslaget till byggnads- och reparationsberedskapens övningar.

Med hänsyn till den ökning av verksamheten på befästningsområdet som avses komma till stånd bör den i statsverkspropositionen (Bil. 2, För flera huvudtitlar gemensamma frågor) föreslagna reduceringen av avlöningskostnader icke avse fortifikationsförvaltningens befästningsbyrå. Med tillämpning i övrigt av principerna för denna reduktion torde avlöningskost-

naderna vid fortifikationsförvaltningen böra minskas med i runt tal 33 600 kronor, vilket belopp bör frändragas icke-ordinarieposten.

I anledning av ett utav fortifikationsförvaltningen efter förhandlingar med vederbörande personalorganisationer avgivet förslag har Kungl. Maj:t genom beslut den 8 december 1950 meddelat vissa bestämmelser rörande anställnings- och löneförhållandena för viss icke-ordinarie personal vid fortifikationsförvaltningen. Beslutet ansluter sig till de riktlinjer angående tjänsteförteckningsrevision inom försvaret, som fastställts vid 1947 års riksdag. Att beslutet meddelats först nu sammanhänger med ämbetsverkets under de senaste åren genomförda omorganisation. Beslutet innebär, att för ett flertal befattningshavare med extra anställning inrättats extra ordinarie befattningar samt att även befattningshavare, som tidigare varit anställda mot arvode, blivit inplacerade i lönegrader med rätt till extra ordinarie anställning. Befattningshavare som placerats i högre lönegrader än 24 ha emellertid i avvaktan på beslut av riksdagen endast kunnat erhålla extra anställning. Sålunda ha enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut inrättats två befattningar för byråingenjör i Cg 27 med avlöning från avlöningsanslag och avsedda den ena för befästningsbyrån och den andra för kasernbyrån. Därjämte ha med avlöning från annat anslag än avlöningsanslag inrättats dels en befattning för förste byråingenjör i Cg 29, placerad å byggnadsbyrån, dels ock för tidigare arvodesanställda tjänstemän en befattning för arkitekt och tre befattningar för byråingenjör i Cg 27 med placering å byggnadsbyrån ävensom en dylik befattning å befästningsbyrån.

Då enligt de av statsmakterna fastställda riktlinjerna extra ordinarie anställning bör beredas jämväl de befattningshavare i 27 och högre lönegrader, om vilka det här rör sig, föreslår jag, att i personalförteckningen för fortifikationsförvaltningen uppföras under respektive rubriker för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24 två befattningar för byråingenjör i Ce 27 med avlöning från fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag samt en befattning för förste byråingenjör i Ce 29, en befattning för arkitekt i Ce 27 och fyra befattningar för byråingenjör i Ce 27 med avlöning från annat anslag än avlöningsanslag. Någon ökning av medelsbehovet under fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag för nästa budgetår föranledes ej härav.

Vid bifall till vad jag sålunda föreslagit beräknar jag anslaget för budgetåret 1951/52 till 1 470 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 528 kronor för utbyte av en eldare av 1. klass i Ca 11 mot reparatör i Ca 13 och med 4 000 kronor för löneklassuppflyttningar samt minskas med 6 864 kronor på grund av indragning av en maskinisttjänst i Ca 16. Posten minskas alltså med 2 336 kronor till (465 000 — 2 336 =) i avrundat tal 460 000 kronor men kan med hänsyn till belastningen under tidigare budgetår minskas med ytterligare 20 000 kronor till 440 000 kronor.

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ökas med 7 500 kronor för arvoden och ersättningar åt förrådsföreståndare till (2 160 + 7 500 =) 9 660 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med

18 000 kronor för löneklassuppflyttningar och minskas med förenämnda belopp om 33 600 kronor. De föreslagna förändringarna beträffande den icke-ordinarie maskinist- och eldarpersonalen föranleda icke någon anslagsförändring. Posten minskas alltså med 15 600 kronor till (842 000 — 15 600 =) i runt tal 826 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg kan med hänsyn jämväl till belastningen under tidigare budgetår minskas med 11 500 kronor till 157 340 kronor.

Anslagsposten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, 126 000 kronor, och inkomstposten Pensionsmedel, 89 000 kronor, upptagas till oförändrade belopp.

Anslagsminskningen utgör 45 000 kronor.

Med hänsyn till att även den lägre extra ordinarie personalen vid fortifikationsförvaltningen förtecknas i personalförteckning, som fastställs av Kungl. Maj:t, torde anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal även för nästa budgetår kunna betecknas förslagsvis. Posten bör emellertid liksom hittills maximeras av Kungl. Maj:t.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för fortifikationsförvaltningen under rubriken Tjänstemän å ordinarie stat uppföra en tjänst för reparatör i lönegrad Ca 13 samt ur förteckningen under samma rubrik utesluta tjänster för en maskinist i lönegrad Ca 16 och en eldare av 1. klass i lönegrad Ca 11;

under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24 med avlöning från fortifikationsförvaltningens avlöningsanslag uppföra två tjänster för byråingenjör i lönegrad Ce 27;

under rubriken Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ce 24 med avlöning från byggnadsanslag uppföra en tjänst för förste byråingenjör i lönegrad Ce 29 samt en tjänst för arkitekt och fyra tjänster för byråingenjör i lönegrad Ce 27;

b) fastställa följande avlöningsstat för fortifikationsförvaltningen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	440 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	126 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	9 660
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	826 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	157 340

Summa kronor 1 559 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, förslagsvis	89 000
<u>Nettoutgift kronor 1 470 000</u>	

c) till *Fortifikationsförvaltningen*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 470 000 kronor.

[9.] **Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50.....	113 500 000	116 269 208
1950/51 (statsliggaren s. 198)..	116 000 000	
1951/52 (förslag).....	122 000 000	

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 25) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 119 000 000 kronor.

Till följd huvudsakligast av förefintliga vakanser utvisa försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag lägre belastning än vad som skulle vara fallet, om alla i personalförteckningarna för armén, marinen och flygvapnet redovisade personalstater vore fyllda. För att såvitt möjligt erhålla överensstämmelse mellan anslag och belastning ha anslagen för varje budgetår beräknats med ledning av tillgängliga uppgifter om medelsförbrukningen på anslag för tidigare budgetår. Den beräkning av medelsbehoven under dessa anslag efter genomsnittliga löneklassplaceringar och ortsgruppsfördelning för samtlig i personalförteckningar redovisad personal som angivits av 1945 års försvarskommitté (jfr prop. 1948:206, s. 90 f.) tillämpas sålunda icke numera. Enligt meddelade direktiv har även försvarets civilförvaltning för budgetåret 1951/52 beräknat ifrågakvarande anslag med ledning av tidigare medelsförbrukning.

Yrkanden.

Försvarets civilförvaltning har i anslutning till yrkanden av chefen för armén m. fl. myndigheter föreslagit vissa personalförändringar m. m. vid armén.

Arméchefens m. fl. yrkanden

Anslagsförändringar vid bifall
till civilförvaltningens förslag
Ökning   Minskning   Summa

1. Arméstabens organisation.

Överste vid generalstabskåren Ma 12 — Mo 12/

Ma 12..... —

1 biträdande ingenjör med arvode — Ce 19 .. —

1 tekniskt biträde i Ce 11 ..... 6 228

1 kansliskrivare Ca 15 — kontorsskrivare Ca 17 —

Arméhofens m. fl. yrkanden	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1 förste expeditionsvakt Ca 11 — förrådsförman Ca 14	—		
1 extra kanslibitråde överföres till extra ordi- narie anställning	—		+ 6 228
2. Arméns krigshögskola m. m.			
1 chef Ma 12 — Mo 12/Ma 12	1 056		
1 chef Ma 12 — Ma 11/Ma 10		1 512	
3 majorer eller kaptener Ma 10/Md 9 — överste- löjtnanter eller majorer Ma 11/10.....	7 938		
1 befattning för pensionerad officer 1:29		5 668	
1 fanjunkare eller sergeant Md 5/Md 4 i ut- byte mot 1 sergeant Ma 4.....	672		
1 kontorsskrivare i 17 lönegraden	—		
1 institutionsvaktmästare Ce 11 — kansliskri- vare Ca 15.....	—		
1 tekniskt biträde Ce 11 — förrådsmästare Ca 14.....	—		
1 kontorist Ce 13 — Ca 13	—		
1 förste expeditionsvakt Ca 11 — kanslibitråde Ca 11.....	—		
1 kanslibitråde Ce 11 — Ca 11	—		
1 expeditionsvakt Ca 9 — vaktmästare Ca 9..	—		
2 värnpliktiga — kontorsvakter	—		
4 utbildningsarvoden à 1 800 kronor	—		+ 2 486
3. Indragning av Livregementet till häst m. m.			
1 övertalig förvaltarbeställning bibehålles för Livgardesskvadronens mobiliseringscentral..	—		—
4. Omorganisation av de centrala intendenturan- stalterna.			
1 chef för centralförrådet i Växjö 1:29	4 756	—	4 756
5. Ändrad löneställning för och redovisning av vissa skolchefer.			
Chefen för pansartruppskolan Ma 10 — Ma 11/ Ma 10	1 008		
Chefen för arméns signalskola Ma 11 — Ma 12/ Ma 11	1 260		
Chefen för ridskolan Ma 11 — Ma 11/Ma 10	—		
1 major vid fälttygkåren Ma 10 — chef för arméns motorskola Ma 10	—		+ 2 268
6. Befäl för garnisonskompaniet vid Svea livgarde.			
1 kapten Ma 9.....	11 460		
1 fänrik Me 4		7 092	
1 sergeant Ma 4.....		7 092	— 2 724

	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Arméchefens m. fl. yrkanden			
7. Överflyttning av viss värnpliktsutbildning till signaltrupperna.			
1 kapten Ma 9	11 460	-	+ 11 460
8. Radartjänsten.			
1 kapten Ma 9	11 460		
1 arméingenjör av 1. graden Ce 29	14 808		
1 » » 2. » Ce 27	13 428		
Arvoden till lärare		30 000	+ 9 696
9. Fortsatt planenlig utbyggnad av arméingenjörkåren.			
2 arméingenjörer av 1. graden Ce 29 — armédirektörer av 2. graden Ca 31	2 712		
1 armédirektör Ca 30		17 256	
2 arméingenjörer Ce 24 — arméingenjörer av 2. graden Ce 27	3 936		
1 arméingenjör av 1. graden Ce 29	—		— 10 608
10. Förstärkning av den tekniska tjänsten i övrigt.			
2 majorer Ma 10 vid fälttygkåren — överstelöjtnanter eller majorer Ma 11/10	—		
1 armédirektör av 2. graden Ce 31	—		
6 extra arméingenjörer	—		
1 tygverkställare av 1. klassen Ca 21	9 144		
1 » » » » »	—		
1 » » » 2. » Ca 19	8 248		
3 tyghantverkare av 1. » Ca 18	23 604		
2 » » » » »	—		
5 » » » 2. » Ca 16	36 380		
6 » » » » »	—		
40 armétekniker Ca 12	247 040		
11 » »	—		
20 furirer		111 760	
8 »		—	
2 radiotelegrafister Ce 16 — förste radiotelegrafister Ce 18	—		
1 förste radiotelegrafist Ce 18	—		
3 radiotelegrafister Ce 16 i stället för 3 furirer	6 276		+ 218 932
11. Ändrad tjänstgöring för värnpliktiga läkare m. fl.			
10 sergenter	—		—
12. Planenlig utbyggnad av överfurirskadern m. m.			
75 överfurirer Ma 3	463 200		
63 »	—		

	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
Arméchefens m. tl. yrkanden			
95 furirer och 20 korpraler (konstaplar)		580 540	
64 furirer		—	— 117 340
13. Ändrat system för remontutbildningen samt minskningen av hästantalet vid armén.			
31 remontryttare Ce 11		182 404	
7 » Ce 11—Ce 15	—		
58 » Ce 11—Ce 13	—		
2 hästskötare Cg 9		10 140	
65 hästskötare Ce och Cg 9 — remontdres- sörer Ce och Cg 11.....	36 920		
16 remontdressörer Cg 11—Ce 11.....	—		
103 remontdressörer Ce och Cg 11 och häst- skötare Ce och Cg 9 — remontdressörer Ce 13.....	—		
2 förrådsmän (hantverkare) Cg 9.....	10 140		
2 expeditionsunderofficerare 1:20 — förvalt- ningsunderofficerare 1:20	—		— 145 484
14. Förändringar beträffande sjukvårdspersonal m. m.			
Arvoden till förbandsläkare.....	54 750		
30 bataljonsläkare vid fältläkarkåren.....	157 440		
20 fältläkarstipendiater.....	70 016		
3 hälsovårdsinspektörer Ce 20 vid I., III. och IV. militärbefälsstaberna	—		
3 desinfektörer Ce 17—Ce 18	—		
1 översköterska Ce 12	6 176		+ 276 030
15. Förändringar beträffande skogvaktarpersonal.			
1 skogvaktare Ca 16 vid Järvafältet — skogs- mästare Ca 19.....	—		
1 biträdande skogvaktare Ce 13 vid VII. militärområdet — skogvaktare Ce 16.....	804		
1 skogvaktare vid P 2, arvode — Ce 16....	5 268		
1 skogvaktare vid InfSS, arvode — Ce 16..	4 362		
Arvode till skogvaktare vid Marma.....	150		+ 10 584
16. Bevakningsarvoden.			
Arvode för bevakning av arméstabens stall		650	
Arvoden till tillsynsmän m. m.....		2 403	
Civil vakthållning vid SignS	11 400		+ 8 347
17. Förstärkning av brandskyddet vid försvaret.			
2 brandmästare Ce 16	14 760		
Arvoden till brandbefäl	17 460		
Ersättningar för förlorad arbetsförtjänst vid brandövningar	30 500		+ 62 720

Arméchefens m. fl. yrkanden

Anslagsförändringar vid bifall till
civilförvaltningens förslag

Ökning   Minskning   Summa

18. Befälsförhållandena i Boden m. m.

Kommandant i Bodens fästning (tillika ställföreträdande militärbefälhavare för VI. militärområdet samt försvarsområdesbefälhavare för Bodens försvarsområde) *ändras till* ställföreträdande militärbefälhavare (tillika kommandant i Bodens fästning).

Till en ny rubrik, Fortifikationsbefälhavarstaben i Boden, *överflyttas* följande tjänster m. m., nämligen

från VI. militärbefälsstaben

1 kontorsbiträde Ca 8, 1 expeditiionsunderofficer 1: 20, 1 ingenjör Ce 22, 1 kanslibitråde Ce 11, 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål;

från kommandantsstaben i Boden

1 förste montör Ca 16, 1 skogvaktare Ca 16, 1 montör Ca 11, 2 driftingenjörer Ce 27, 1 driftingenjör Ce 24, 1 ingenjör Ce 22, 2 verkmästare Ce 20, 1 förrådsvaktmästare Ce 12, 1 biträdande montör Ce 11, 2 förrådsmän Ce 9.

Till A 8 *överflyttas* från kommandantsstaben 6 fortväblar 1: 20, 9 vaktmästare Ce 9.

Till Bodens försvarsområde *överflyttas* 1 biträde för skriv- och kontorsgöromål från VI. militärbefälsstaben.

Övriga personalförändringar.

1 förrådsvaktmästare Ce 12 *överflyttas* till Bodens försvarsområde från Tredje intendenturkompaniet .....

1 biträde för skriv- och kontorsgöromål vid VI. militärbefälsstaben — kanslibitråde Ce 11 .....

1 biträde för skriv- och kontorsgöromål vid fortifikationsbefälhavarstaben — kanslibitråde Ce 11 .....

1 kanslibitråde Ce 11 vid fortifikationsbefälhavarstaben överföres från sakanslag

1 montör Ca 11 vid fortifikationsbefälhavarstaben — förste montör Ca 16 ....

—

6 228

1 464

+ 8 628

Arméchefens m. fl. yrkanden

Anslagsförändringar vid bifall till
civilförvaltningens förslag

Ökning   Minskning   Summa

19. Personalförändringar vid rationaliserade
truppförband.

1 förrådsvaktmästare vid I 15 Cg 12 — Ca 12.....	—	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål vid I 16 uppföres på personalförteckning	—	
128 förrådsvaktmästare Ca, Ce och Cg 12 — förrådsförmän Ca, Ce och Cg 14	—	
27 förrådsmän Ce 9 — förrådsförmän Ce 12	—	
26 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kanslibitraden Ce 11	—	

20. Förändringar i övrigt beträffande förråds-
och vaktpersonal m. fl.

Arméns underofficersskola.

1 förste vaktmästare Ce 11 — förman Ce 12	—	
1 förste vaktmästare Ce 11 — kanslibitråde Ce 11	—	
1 vaktmästare Ce 9 — kanslibitråde Ce 11	—	
2 vaktmästare Ce 9 — hantverkare Ce 9	—	
5 vaktmästare Ce 9 — förrådsmän Ce 9	—	
3 vaktmästare Ce 9 — hästskötare Ce 9	—	

Krigsskolan.

2 förste vaktmästare Ce 11 — förmän Ce 12	—	
1 vaktmästare Ce 10 — garageförman Ce 12	—	
1 vaktmästare Ce 11 — förste vaktmästare Ce 11	—	
1 förrådsman Ce 9 — förrådsförmän Ce 12	—	
1 förrådsman Ce 9 — kanslibitråde Ce 11	—	
2 vaktmästare Ce 9 — hantverkare Ce 11	—	
3 vaktmästare Ce 9 — hantverkare Ce 9	—	
2 vaktmästare Ce 9 — förrådsmän Ce 9	—	

Infanteriets kadettskola.

2 vaktmästare Ce 10 — förste vaktmästare Ce 11	—	
---	---	--

21. Förändringar i övrigt beträffande kontors-
personal.

1 kanslibitråde vid IV. militärbefälsstaben Cg 11 — Ce 11	—	
3 biträden för skriv- och kontorsgöromål vid I. och IV. militärbefälsstaberna uppföres på personalförteckning	—	

Arméchefens m. fl. yrkanden		Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
		Ökning	Minskning	Summa
144 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträden Ca 8		—	—	—
22. Övriga personalförändringar m. m.				
1 sergeant Ma 4 vid arméhundväsendet — fanjunkare, styckjunkare eller sergeant Md 5/4		138		
12 fänrikar			80 640	
Indelt manskap			2 000	
Övrig extra personal			50 000	
Tillfälligt anställd personal		130 000		
Civila lärare		10 000		
Personalvårdsassistenter		—		
Mobiliseringslottor		36 700		
Uppbördsmedel		1 400 000		+ 1 444 198
23. Det fortsatta genomförandet av rationaliseringen av stabs- och förvaltningstjänsten vid lägre truppförband vid armén kan beräknas medföra följande personalförändringar fr. o. m. budgetåret 1951/52:				
		Ökning	Minskning	Summa
<i>P 1—P 3.</i>				
12 förvaltare		91 728		
6 fanjunkare			40 824	
3 furirer			17 892	
2 pensionerade officerare 1:29		9 512		
17 pensionerade underofficerare 1:20			45 866	
10 kanslibiträden Ce 11		57 240		
21 förrådsmän Ce 9		108 108		
3 biträden för skriv- och kontorsgöromål			13 068	+ 148 938
<i>A 1, A 3 och A 9.</i>				
12 förvaltare		91 728		
6 styckjunkare			40 824	
3 furirer			17 892	
3 pensionerade officerare 1:29		15 636		
15 pensionerade underofficerare 1:20			48 300	
9 kanslibiträden Ce 11		53 757		
8 förrådsmän Ce 9		41 712		
3 biträden för skriv- och kontorsgöromål			13 068	+ 82 749
<i>Lv 1 och Lv 3.</i>				
7 förvaltare		55 076		
4 styckjunkare		28 000		
9 pensionerade underofficerare 1:20			27 431	
6 kanslibiträden Ce 11		35 352		
2 förrådsmän Ce 9		10 592		
10 biträden för skriv- och kontorsgöromål			44 300	+ 57 289

	Ökning	Minskning	Summa
<i>Ly 4.</i>			
3 förvaltare	22 932		
2 styckjunkare		16 776	
1 furir		6 000	
2 pensionerade underofficerare 1:20		6 100	
3 kanslibiträden Ce 11	17 172		
1 förrådsman Ce 9		5 148	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål		4 356	+ 1 724
24. Sammanslagning av A 5 och A 8 m. m.			
1 kårchef Ma 12		19 272	
1 major eller kapten Ma 10/9		16 752	
6 kaptener Ma 9		88 848	
2 löjtnanter Ma 7		22 920	
3 fänrikar Me 4		21 276	
2 förvaltare Ma 6	16 632		
5 styckjunkare Ma 5		45 540	
3 sergeanter Ma 4		24 948	
2 överfurirer Ma 3 (i hovslagartjänst) ..		—	
1 bataljonsveterinär Ca 23 (indrages vid vakans)		—	
12 furirer Me 2/1, 17 konstaplar Mha 2 och 13 vicekonstaplar och meniga Mha 1		183 048	
10 befattningar för pensionerade under- officerare 1:20		35 680	
1 kontorist Ca 13		7 092	
1 köksföreståndare Ca 12		7 392	
2 kanslibiträden Ca 11	12 456		
1 biträdande köksföreståndare Ca 10 överföres till I 19		—	
2 förrådsvaktmästare Ce 12 (1/4 1952), 6 remontryttare Ce 11, 7 biträden för skriv- och kontorsgöromål (varav 5 1/1 1952), 2 ekonomibiträden Ce 3, 10 ekonomibiträden Ce 2		124 278	
Beställningar för 1 major Ma 10, 3 kap- tener Ma 9, 1 löjtnant Ma 7, 3 styck- junkare Ma 5 och 3 sergeanter Ma 4 tillföras A 9	120 588		
Beställningar för 1 kapten Ma 9 och 1 löjtnant Ma 7 tillföras A 6	24 444		
2 kaptensbeställningar tillföras Bodens försvarsområdesstab	29 616		
1 tygofficer 1:29		5 668	— 353 138
Summa kostnadsökning kronor			1 718 227

Motiv.

1. *Arméstabens organisation.* Arméchefen har upprepat sitt tidigare framförda yrkande om utbyte av den å staten för generalstabskåren uppförda, för chefen för sektion I vid arméstaben avsedda beställningen för överste i Ma 12 mot beställning för överste i Mo 12 eller Ma 12. Till stöd för förslaget har arméchefen framhållit angelägenheten av att i möjligaste mån bibehålla kontinuitet å sektionschefsbefattningen samt därutöver anført, att det sannolikt komme att bliva aktuellt att till regementschefer i Mo 12 under nästa budgetår utnämna yngre officerare än den, som avsåges för sektionschefsbefattningen från och med den 1 oktober 1950. Civilförvaltningen, som redan föregående år tillstyrkt arméchefens då föreliggande förslag, har icke funnit anledning att nu intaga annan ståndpunkt i ärendet. Med beaktande av de för årets budgetarbete meddelade direktiven har ämbetsverket dock ansett sig icke böra för närvarande räkna med det ifrågasatta utbytet.

Genom beslut den 28 juli 1950 har Kungl. Maj:t medgivit anställande mot arvode vid arméstaben av en biträdande ingenjör, avsedd för en nyinrättad bilddetalj. Arméchefen har anført, att behovet av personal för här avsedd verksamhet, vilken komme att för nästa budgetår få minst samma omfattning som för närvarande, vore stadigvarande. Personalbehovet utgjordes av en kompaniofficer, en biträdande ingenjör i Ce 19 och ett tekniskt biträde i Ce 11. Härvid förutsattes, att tecknings- och retuscharbetet liksom nu utfördes i allmänna marknaden. Den biträdande ingenjören vore avsedd som layoutman i fråga om bokframställning medan det tekniska biträdet avsåges för layoutverksamhet i samband med tillverkningen av bildband.

Då en väl ordnad bildtjänst måste vara av stor betydelse för utbildningsarbetets rationella bedrivande, särskilt i betraktande av nu gällande utbildningstid för de värnpliktiga, tillstyrker civilförvaltningen, att de båda föreslagna extra ordinarie tjänsterna inrättas.

Förslaget om utbyte av en tjänst för kansliskrivare i Ca 15 på arméstabens expedition mot en tjänst för kontorsskrivare i Ca 17 har civilförvaltningen alltjämt icke kunnat biträda av följande skäl. Även om, på sätt arméchefen nu framhållit, vederbörande tjänsteman genom omorganisationen av arméledningen kommit att få mera omfattande och måhända också mera kvalificerade arbetsuppgifter sig ålagda, torde med hänsyn till att ifrågavarande expedition förestås av en expeditionsofficer, arbetsuppgifterna icke vara av den självständiga natur, som förutsattes för en kontorsskrivare i 17 lönegraden.

I avvaktan på resultatet av 1947 års biträdesutrednings arbete har ej heller statens lönenämnd varit beredd tillstyrka nyssnämnda förslag.

Innehavaren av tjänsten för förste expeditionsvakt i Ca 11 har sedan den 1 juli 1948 varit förordnad att bestrida göromål, som ankomma på förrådsförman i Ca 14. Med hänsyn härtill har civilförvaltningen ansett sig böra räkna med att en tjänst för förrådsförman i Ca 14 tillkommer i utbyte mot expeditionsvaktstjänsten.

Civildförvaltningen tillstyrker, att den extra tjänst för kanslibiträde, som enligt Kungl. Maj:ts beslut får finnas vid arméstaben och vilken avses för handsekreterare åt arméchefen, utbytes mot extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

2. Arméchefen har avgivit förslag om sammanslagning av krigshögskolan (KHS) och artilleri- och ingenjörhögskolan (AIHS) till en *arméns krigshögskola* (AKHS), samt av de vid AIHS för närvarande förlagda truppslagsofficersskolorna till en artilleri- och ingenjööfficersskola (AIOS). Förslaget innebär i stort sett realiserande av de förslag, som framförts av arméns officersutbildningskommitté och vilka sedan upptagits av 1945 års försvarskommitté, dock att med hänsyn till rådande lokalbrist den av nämnda kommittéer föreslagna sammanslagningen av samtliga truppslagsofficersskolor till en gemensam truppslagsofficersskola (ATOS) måst begränsas att avse de officersskolor — artilleri-, luftvärns-, ingenjör- och signalofficersskolorna — som för närvarande äro förlagda i anslutning till AIHS.

I personellt hänseende innebär förslaget viss utökning av lärarpersonalen i förhållande till den vid de nuvarande skolorna anlitade. Det för kontorsgöromål m. m. vid de nya skolorna erforderliga personalbehovet avses i stort sett skola tillgodoses inom ramen för nuvarande kontorspersonal vid KHS och AIHS. Vissa förändringar i löneställningarna föreslås dock.

Beträffande de jämkningar i personalstaterna, som vid bifall till förslaget avses skola komma till stånd från och med den 1 juli 1951, har arméchefen anfört, att någon utökning av antalet officersbeställningar för här ifrågasvarande ändamål icke borde genomföras för budgetåret 1951/52. Däremot har arméchefen föreslagit ändringar i löneställningen för skolcheferna samt för tre lärare. För befattningen såsom expeditionsföreståndare vid den blivande AKHS föreslås en ny beställning för fanjunkare eller sergeant. Samtidigt borde en sergeantsbeställning vid kavalleriet indragas. Slutligen föreslås vissa jämkningar beträffande expeditions- och förvaltningspersonalens tjänstebemärkingar och löneställningar från och med den 1 juli 1951.

Beträffande chefsbefattningarna innebär förslaget omvärdering av de nuvarande båda befattningarna i Ma 12 till en befattning i Mo 12 eller Ma 12 och en befattning i Ma 11 eller Ma 10. Till stöd för detta förslag har chefen för armén anfört bland annat följande.

I enlighet med försvarskommitténs förslag hade chefen för AKHS placerats i alternativt Mo 12 eller Ma 12. För chefen för den av kommittén förordade utbildningsanstalten ATOS, dit arméns samtliga truppslagsofficersskolor skulle sammanföras, hade kommittén räknat med en överste i Ma 12 eller överstelöjtnant i Ma 11. Denna alternativa löneställning syntes för hög för chefen för AIOS med hänsyn till skolans reducerade omfattning och i jämförelse med övriga truppslags- eller tjänstegrensvisa skolor. Beställningen borde därför uppföras i alternativt Ma 11 eller Ma 10.

Även om frågan om chefstjänstemännens löneställning för närvarande är föremål för behandling, anser civilförvaltningen sig kunna förorda, att föreliggande förslag genomföres.

Förslaget att i utbyte mot tre beställningar i Ma 10 eller Ma 9 inrätta motsvarande antal beställningar i Ma 11 eller Ma 10 står i överensstämmelse med försvarskommitténs förslag härutinnan, såvitt avser förste lärare i taktik och stabstjänst samt i ballistik, konstruktions- och materiellära. Arméchefen föreslår samma löneställning även för förste läraren i strategi och krigshistoria och motiverar förslaget i dess helhet med nödvändigheten av att de viktigaste ämnesgrupperna representeras av förste lärare med långvarig erfarenhet från undervisning vid högskolan.

Civilförvaltningen har ansett de anförda skälen för en dylik anordning beaktansvärda, och vill därför icke motsätta sig att det föreslagna utbytet kommer till stånd.

Mot den föreslagna indragningen av en arvodesbefattning för redogörare och bibliotekarie har civilförvaltningen intet att erinra.

Som föreståndare för högskolans expedition erfordras en väl kvalificerad person för att i tillräcklig utsträckning befria adjutanten från expeditionsarbetet. Skäl kunde tala för samma löneställning som för expeditionsföreståndare vid rationaliserade förband — förvaltare. Tills vidare föreslås dock fanjunkare eller sergeant genom överförande av en stat från ett förband.

Civilförvaltningen, som med hänsyn till arten av arbetsuppgifterna på den föreslagna tjänsten lika med arméchefen anser, att för densamma bör avses militär beställningshavare, tillstyrker att en beställning för fanjunkare eller sergeant tillkommer för AKHS. Civilförvaltningen räknar med att i samband härmed en sergeantsbeställning utgår vid kavalleriet.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har yrkat, att den föreslagna beställningen för fanjunkare eller sergeant vid AKHS skulle utbytas mot en befattning för kontorsskrivare i 17 lönegraden.

I fråga om den civila personalen innebär förslaget uppflyttning av tjänster för en institutionsvaktmästare och ett tekniskt biträde, båda i Ce 11, till respektive kansliskrivare i Ca 15 och förrådsmästare i Ca 14 samt ändrade tjänstebenenämningar för de i nu gällande personalförteckning upptagna tjänsterna för förste expeditionsvakt i Ca 11 respektive expeditionsvakt i Ca 9, vilken sistnämnda för närvarande är vakant (jfr not till vederbörlig personalförteckning). Slutligen föreslås, att i stället för värnpliktiga anställas två kontorsvakter.

Civilförvaltningen finner det vanskligt att nu taga ställning till frågan om den lönegradsplacering som bör ifrågakomma för här avsedd personal. Med hänsyn härtill och i betraktande av för budgetarbetet gällande direktiv är civilförvaltningen icke för närvarande beredd räkna medel för de föreslagna lönegradsuppflyttningarna. Däremot har ämbetsverket icke något att erinra mot att tjänsterna för förste expeditionsvakt och expeditionsvakt utbytas mot tjänster för kanslibiträde i Ca 11 och vaktmästare i Ca 9. Med föreslagen ordinariesättning av en kontorist- och en kanslibiträdesbefattning anser civilförvaltningen tills vidare böra anstå.

Arméchefens förslag beträffande armékrigshögskolan innebär vidare, att

4 utbildningsarvoden à 1 800 kronor tillkomma utöver de 15 dylika arvoden som nu disponeras för KHS och AIHS. Civilförvaltningen vill icke tillstyrka ytterligare utbildningsarvoden vid armén men förutsätter, att de lärare, för vilka utbildningsarvoden sålunda icke finnas disponibla, skola erhålla tim-arvoden enligt gällande bestämmelser.

3. *Indragning av Livregementet till häst m. m.* Enligt en till personalförteckningen för ordinarie tjänstemän under intendenturkåren fogad not skola tre beställningar för förvaltare i Ma 6, som blivit övertaliga vid indragningen av K 1 och genom intendenturutbildningens omförläggning, indragas vid närmast uppkommande vakanser (jfr prop. 1949: 135, s. 70, och 1950: 110, s. 51). En av dessa beställningar utnyttjas övergångsvis för intendenturförrädsförvaltare vid Livgardesskvadronen. Då den mobiliseringscentral, som skall uppsättas vid Strömsholm, icke beräknas kunna komma till stånd på flera år, föreligger alltjämt behov av en intendenturförrädsförvaltare vid skvadronen. I anledning härav föreslår civilförvaltningen, att förenämnda not ändras därhän, att två beställningar för förvaltare skola indragas vid uppkommande vakans och en beställning indragas när mobiliseringscentralen flyttat till Strömsholm.

4. Indragningen är en följd av *omorganisationen av de centrala intendenturanstalterna*.

5. I samband med sitt förslag om att organisera en arméns krigshögskola har arméchefen berört frågan om *löneställningen för cheferna vid arméns utbildningsanstalter* och därvid anfört följande.

Försvarskommittén, som ägnat frågan om utbildningsanstalterna stort intresse, hade strävat att åstadkomma ett enhetligt system i fråga om lönegradsplaceringen av skolcheferna. Kommitténs tanke var, att chefen för den främsta utbildningsanstalten, armékrigshögskolan, skulle vara överste i Mo 12 eller Ma 12, medan cheferna för de grundläggande skolorna, krigsskolan och arméns underofficersskola ävensom de stora skjutskolorna, signalskolan och arméns truppplagsofficersskola (ATOS), borde vara överstar i Ma 12 eller överstelöjtnanter i Ma 11. Som chefer för återstående truppplags- eller tjänstegrensvisa skolor avsågos överstelöjtnanter i Ma 11 eller majorer i Ma 10. Utmärkande var sålunda de alternativa löneställningarna för samtliga chefer. Härigenom ville kommittén skapa större urvalsmöjlighet till dessa viktiga befattningar samt förutsättningar för att cheferna skulle kunna kvarstå längre tid på sin post.

Olägenheten med att alternativa löner icke funnes för vissa skolchefer komme att bli kännbar redan nästa budgetår. Önskvärt vore därför att redan från och med den 1 juli 1951 genomföra de av försvarskommittén föreslagna löneställningarna för skolchefer. Chefen för armén hade emellertid ansett sig böra för budgetåret 1951/52 påyrka ändrad löneställning endast för cheferna för signalskolan, pansartruppskolan och ridskolan. Såväl för budgetåret 1949/50 som 1950/51 hade föreslagits, att chefen för signalskolan skulle placeras i lönegrad Ma 12 eller Ma 11 och chefen för pansartruppskolan i Ma 11 eller Ma 10. Som motiv härför åberopades — förutom försvarskommitténs uppfattning och kravet på kontinuitet — att organisatoriska förändringar och den under de senaste åren utvidgade utbildningsverksamheten ökat ifrågasavarande skolors omfattning och betydelse i sådan utsträckning, att en höjning av chefslönerna var befogad. Nästa budgetår måste byte ske

på chefsposterna vid såväl signalskolan som pansartruppskolan, om löneställningarna icke dessförinnan ändrades. För att undvika denna olägenhet, som vore särskilt framträdande för dessa skolor till följd av pågående utbyggnad, borde alternativa löneställningar införas. Den sammanlagda kostnadsökningen, 2 700 kronor, kompenseras av att beställningen för chefen för ridskolan i Ma 11 föresloges skola utbytas mot en beställning i Ma 11 eller Ma 10 samt att beställningen för chefen för AIHS (Ma 12) skulle utbytas mot en beställning för chefen för AIOS, i alternativt Ma 11 eller Ma 10.

Förslag att införa alternativa beställningar för cheferna för signalskolan och pansartruppskolan ha tidigare tillstyrkts av civilförvaltningen. Trots den återhållsamhet, som civilförvaltningen i årets medelsäskanden nödgats iakttaga vid bedömandet av förslag om höjda löneställningar, har ämbetsverket likväl med hänsyn till de särskilda skäl som arméchefen anfört ansett sig böra räkna med ifrågasvarande utbyten.

Mot den föreslagna jämkningen i löneställningen för chefsbefattningen vid ridskolan har ämbetsverket intet att erinra. Icke heller har civilförvaltningen något att invända mot att en beställning såsom chef för motorskolan i Ma 10 tillkommer på särskild personalförteckning för nämnda skola i utbyte mot en majorsbeställning på fälttygkårens stat.

6. Förslaget om att vid I 1 inrätta en kaptensbeställning för chefen för *garnisonskompaniet* biträder civilförvaltningen och räknar med att personaluppsättningen för garnisonskompaniet därvid bör minskas med en fänriksbeställning och en sergeantsbeställning.

7. Efter förslag av chefen för försvarsstaben ökades från och med budgetåret 1950/51, i samband med *överflyttning av viss värnpliktsutbildning till signalförbanden* från försvarsväsendets radioanstalt, signaltruppernas personalstat med en löjtnant, en fanjunkare och två sergeanter, samtidigt som antalet officers- och underofficersbeställningar vid anstalten minskades. Samtidigt föreslogs emellertid, att en beställning för kapten eller löjtnant (ur signaltrupperna) vid radioanstalten skulle utbytas mot en beställning för militärassistent (kapten ur armén, marinen eller flygvapnet). Detta förslag bifölls icke utan beställningen indrogs.

Arméchefen har nu framhållit, att, då behovet av militärassistent vore ofrånkomligt, en kapten ur signaltrupperna måst kommenderas att tills vidare tjänstgöra såsom militärassistent. Enär en dylik anordning icke förutsatts vid beräkningen av antalet kaptensbeställningar vid signaltrupperna, hade ifrågasvarande kommendering oförmånligt inverkat på befälsläget vid signalregementet. Med hänsyn härtill har chefen för armén föreslagit, att en kaptensbeställning skulle tillkomma vid signaltrupperna.

Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

8. Luftvärnsinspektören är målsman för *radartjänsten* inom armén. Såsom biträde vid handläggning av radarfrågor måste han förfoga över sakkunnig personal. Arméchefen har tidigare räknat med att denna personal skulle utgöras av en regementsofficer (chef för arméns radarskola), en kompaniofficer och en radaringenjör. Då alla kompaniofficersbeställningar vid

luftvärnet tidigare icke varit besatta, har arméchefen hittills endast yrkat på tillkomsten av ifrågavarande regementsofficer och ingenjör. Detta förslag har bifallits av statsmakterna (jfr prop. 1949:135, s. 61—62).

Arméchefen har nu återkommit till frågan om att inrätta förenämnda kompaniofficersbeställning. Enär alla kaptensbeställningar vid luftvärnet komme att vara besatta från och med den 1 oktober 1950, borde behovet av en radarutbildad officer vid arméstabens luftvärnsavdelning tillgodoses genom att ytterligare en kaptensbeställning inrättades vid luftvärnet. För befattningen måste nämligen avses kvalificerad officer med god militär skolunderbyggnad (högskola) och tillräcklig mognad.

Med hänsyn till radartjänstens betydelse för armén anser civilförvaltningen skäl tala för att tillmötesgå arméchefens förslag i denna del.

1949 års riksdag fattade principbeslut om att en arméns radarskola skulle organiseras. Bland annat tillkom förenämnda beställning för skolef på luftvärnets stat. Skolan är för närvarande provisoriskt organiserad i anslutning till arméns signalskola men teknisk lärarpersonal saknas. Denna ersättes av tillfälligt tjänstgörande ingenjörer ur arméförvaltningens tygavdelning och tillfälligt anställda civila lärare. Detta system har, enligt vad arméchefen anfört, medfört betydande nackdelar. Det ständiga ombytet av lärare hade omöjliggjort stadga och kontinuitet i undervisningen. Genom svårigheten att erhålla tillfälliga lärare kunde sådana icke anställas med hänsyn till lämplighet. Antalet lärare bleve till följd av att var och en tjänstgjorde endast ett begränsat antal timmar mycket stort, vilket försvårade verksamhetens planläggning och genomförande. Arméförvaltningens tygavdelning hade belastats mycket hårt genom att ingenjörer måst tagas i anspråk för lärarverksamhet till förfång för det ordinarie arbetet. En strängt restriktiv hållning från avdelningens sida hade därför varit erforderlig och redan gjort sig gällande. Systemet bleve mycket dyrbart, enär de tillfälliga lärarna vore timavlönade (kronor 8—11:50 per timme). För budgetåret 1948/49 uppginge kostnaderna för lärararvoden vid radarskolan till 30 000 kronor. För budgetåret 1949/50 såväl som för budgetåret 1950/51 kunde minst samma kostnad förutsättas.

Med anledning av dessa omständigheter föreslår arméchefen, att en beställning för arméingenjör av 1. graden och en beställning för arméingenjör av 2. graden tillkomma, avsedda för radaringenjörer och lärare vid radarskolan. Tills vidare borde beställningarna uppföras som extra ordinarie.

Civilförvaltningen har, med hänsyn såväl till radartjänstens betydelse som till de kostnader som äro förknippade med den nuvarande undervisningen vid radarskolan och svårigheterna att tillgodose skolans lärarbehov, ansett skäl tala för en förstärkning av arméingenjörkåren. Enligt vad civilförvaltningen inhämtat avses att nämnda skola skall förläggas till Göteborg. Vid bifall här till syntes de nuvarande svårigheterna att anskaffa lärare för radarundervisningen komma att ytterligare öka, om icke — utöver chefen för skolan — särskild personal avsåges för ändamålet. Civilförvaltningen tillstyrker där-

för att arméingenjörkåren utökas med de föreslagna ingenjörbeställningarna för radarskolan.

9. *Arméingenjörkårens* slutläge fastställdes preliminärt av 1948 års riksdag. Genom beslut av 1949 och 1950 års riksdagar utökades detta slutläge med — förutom den i det föregående omnämnde radaringenjören vid arméstabens luftvärnsavdelning — fem motoringenjörer, varav två för infanteriregementen med särskilt stor motorfordonspark (I 15 och I 18) samt tre för kustartilleriförsvaren. Efter förslag i prop. 1950:110 inrättades därjämte en beställning för arméingenjör av 1. graden i Ce 29 för vissa utbildningsfrågor inom arméingenjörkårens ledning. Det förutsattes dock, att antalet ordinarie arméingenjörbeställningar enligt det preliminära slutläget icke skulle utökas genom tillkomsten av denna beställning, som därför borde frigöras för indragning, innan detta slutläge uppnåtts.

Arméchefen föreslår, att vid arméingenjörkåren planenligt tillkomma två ordinarie beställningar för armédirektörer av 2. graden i utbyte mot 2 extra ordinarie beställningar för arméingenjörer av 1. graden. En beställning för armédirektör i Ca 30 kan utgå. Förslagen tillstyrkas av civilförvaltningen.

För de tre för kustartilleriförsvaren avsedda motoringenjörbeställningar, som tillkommit på arméingenjörkårens personalförteckning från och med budgetåret 1950/51 och därvid tills vidare placerats i Ce 24, hade tidigare funnits inrättade tjänster vid marinen med avlöning från sakanslag i Ce 27. Sedan arméöverdirektören hemställt, att i två av tjänsterna före den 1 juli 1950 anställda tjänstemän finge bibehållas vid oförändrad löneställning, föreslår nu civilförvaltningen, att två av ifrågavarande tre beställningar för arméingenjör i Ce 24 övergångsvis utbytas mot samma antal beställningar för arméingenjör av 2. graden i Ce 27. I särskild not borde därvid angivas, att beställningarna vid nuvarande innehavarnas avgång skola hänföras till 24 lönegraden.

Chefen för marinen har hemställt, att en för marinförvaltningen avsedd beställning för motoringenjör måtte tillkomma på arméingenjörkårens stat. Detta förslag hade framlagts även för innevarande budgetår men föranledde då ingen åtgärd. Med hänsyn till den ställning statsmakterna sålunda tagit till frågan, räknar civilförvaltningen icke nu med den föreslagna förändringen.

10. Arméchefen har i fråga om tillgodoseendet av personalbehovet i övrigt för *den tekniska tjänsten* inom armén anfört i huvudsak följande.

Oberoende av eventuella blivande förändringar i arméns fredsorganisation kunde redan nu förutses, att den tekniska tjänsten inom armén komme att ställa allt högre krav på den fast anställda personalens kvalitet och medföra ett ökat personalbehov. Arméns fortskridande motorisering bidroge kraftigt härtill liksom också pågående anskaffning av alltmer komplicerade vapen och dyrbar teleteknisk materiel för spaning (radar), eldledning och sambands-tjänst. Den tekniska tjänsten inom armén ledes främst av fälttygkårens och arméingenjörkårens personal. Den av 1941 års försvarsutredning föreslagna utökningen av fälttygkåren hade ännu icke lett till resultat. Detta hade medfört ogynnsamma befordringsförhållanden inom fälttygkåren med därav följande rekryteringssvårigheter och andra olägenheter. Med hänsyn till på-

gående förvaltningsutredning borde några förändringar av fälttygkårens stat i vad avser personal placerad inom den centrala förvaltningen (arméförvaltningens tygavdelning) icke nu genomföras. Organisationen av den regionala förvaltningen inom militärbefälsstaberna syntes emellertid icke komma att påverkas av de förslag, som förvaltningsutredningen komme att framlägga. Ansvaret för vård och underhåll av den tygmateriel och ammunition till ett värde av åtskilliga hundra miljoner kronor, som användes för utbildning eller förrådsförvarades vid förband och försvarsområden inom varje militär-område, ålåg under militärbefälhavaren närmast stabstygofficieren vid militärbefälsstaben. Beställningarna för stabstygofficier vore uppförda i lönegrad Ma 10 (major). Stabstygofficierarna beräknades sålunda icke erhålla överstelöjtnantsbeställning i motsats till vad fallet vore beträffande de vid samma staber placerade stabsintendenterna ur intendenturkåren. Enligt beräkningsgrunderna i 1942 års försvarsbeslut skulle av de sistnämnda tre vara överstelöjtnanter och fyra majorer. Vid en jämförelse mellan en stabstygofficier och en stabsintendents arbetsuppgifter och ansvar inom ett militär-område kunde den förstnämnde ingalunda anses stå tillbaka för den senare. Även av detta skäl borde därför staten för fälttygkåren i ett slutläge ändras så att tre majorsbeställningar vid fälttygkåren utbyttes mot tre överstelöjtnantsbeställningar. Tills vidare ville dock arméchefen inskränka sig till att upprepa sitt för innevarande budgetår framförda yrkande, att två majorsbeställningar borde utbytas mot beställningar för alternativt överstelöjtnant eller major.

Med hänsyn till vårt lands begränsade möjligheter i främst ekonomiskt avseende kunde den militärtekniska forskningen i Sverige icke bedrivas utan en nära anknytning till motsvarande verksamhet i andra länder. Detta förutsatte, att i de länder, som härvidlag främst komme i fråga, tillgång funnes på tekniskt sakkunnig och erfaren svensk personal i attachéställning. Av skilda orsaker vore det vidare nödvändigt för vårt land att anskaffa militär materiel från andra länder. Jämväl av denna anledning vore det av synnerlig vikt, att i dessa länder funnes tekniskt väl utbildad personal, som ägde förutsättningar att medverka till lämpliga inköp. Det vore därför angeläget att till vissa svenska beskickningar i utlandet knyta väl kvalificerade arméingenjörer (armédirektörer) såsom biträdande militärattachéer för militärtekniska ärenden. På grund av Förenta Staternas förhärskande ställning i här ifrågasvarande avseenden borde en biträdande militärattaché för militärtekniska ärenden anställas vid ambassaden i Washington från och med budgetåret 1951/52, under det att anställande av motsvarande befattningshavare vid andra beskickningar kunde anstå i avvaktan på de erfarenheter, som kunde vinnas genom nämnde attachés verksamhet. En extra ordinarie beställning för armédirektör av 2. graden borde därför tillkomma från och med den 1 juli 1951.

I samband med behandlingen av arméingenjörkåren har arméchefen även berört frågan om kårens rekrytering. För att säkerställa rekryteringen av den nuvarande arméingenjörkåren har Kungl. Maj:t medgivit, att utöver de ordinarie och extra ordinarie beställningarna må finnas sex extra arméingenjörbeställningar, avsedda såsom rekryteringsbefattningar, till dess en rekrytering aspirantvägen lämnat önskat resultat. Sådant resultat beräknades emellertid komma att nås först efter cirka 5 år. De sex »utbildningslönerne» vore emellertid, anför arméchefen, icke tillräckliga för att även

täcka behovet av aspiranter till de nya arméingenjörsbeställningar inom arméförvaltningen, som enligt vad arméchefen inhämtat komme att föreslås av 1946 års militära förvaltningsutredning. För detta ändamål har arméchefen efter samråd med 1946 års militära förvaltningsutredning föreslagit, att antalet »utbildningslöner» för budgetåret 1951/52 utökas med sex.

Reparationer och underhåll av tygmateriel samt utbildning av fast anställd och värnpliktig personal (mekaniker) i reparationstjänst handhaves i första hand av personal tillhörande tygstaten. Efter förslag av 1944 års manskapsutredning fastställde 1947 års riksdag en plan för utvidgning av denna stat. Med avseende på denna personal anför arméchefen i huvudsak följande.

Utbyggnaden av tygstaten hade av olika anledningar fördröjts. Främst hade åberopats svårigheten att rekrytera nytillkommande beställningar. Denna svårighet vore emellertid numera helt undanröjd. Ännu fattades emellertid 6 beställningar för tygverkmästare, 64 för tyghantverkare och 48 för armétekniker, medan 55 furirsbeställningar ytterligare skulle indragas. Föreliggande planer på reduceringar av antalet fredsförband hade också åberopats som skäl för att alltjämt iakttaga en viss försiktighet vid den fortsatta utbyggnaden av tygstaten. En eventuell minskning av antalet fredsförband komme emellertid icke att innebära någon minskning av materielstocken. Denna komme dessutom att bli allt mer tekniskt komplicerad, vilket ökade reparations- och vårdbehovet i såväl fred som krig. Av samma skäl måste den för reparationstjänsten i fält avsedda värnpliktskontingenten (mekanikerna) ökas, även om det totala antalet värnpliktiga i krigsorganisationen av olika anledningar skulle minskas. Behovet av instruktörer för mekanikerutbildning komme sålunda att stegras. Hantverkarpersonalen inom tygstaten vore vidare i betydande utsträckning avsedd att utgöra stomme i krigsorganisationens fältreparationsförband. Även sedan staten blivit utbyggd enligt 1947 års riksdagsbeslut, täckte den icke behovet av arbetsledande personal vid dessa förband. Detta vore desto mer betänkligt som behovet av föregångsmän vid reparationstjänsten i fält stegrats genom att de värnpliktiga mekanikerna numera endast erhöle utbildning under 9 månader mot förtut 12, samtidigt som materielen blivit tekniskt svårare att komma till rätta med. Det vore därför i framtiden snarare nödvändigt att utöka tygstaten utöver det avsedda slutläget än att reducera den. Chefen för armén vidhölle därför sitt tidigare framlagda förslag, att tygstaten skulle utbyggas i första hand till det av 1947 års riksdag fastställda slutläget. Detta innebure, att för budgetåret 1951/52 borde tillkomma 3 tygverkmästare, 16 tyghantverkare och 51 armétekniker, medan 28 furirsbeställningar kunde indragas.

På personalförteckningen för S 1 finnas bland annat uppförda tio tjänster för radiotelegrafister i Ce 16, avsedda två för huvudstationen för arménätet vid S 1, två för Bodens radio och en för envar av I.—III. och V.—VII. militärbefälsstaberna. I samband med behandlingen av personalbehovet för teknisk tjänst har arméchefen upprepat sitt föregående år framförda förslag, att två av nämnda tjänster, avsedda den ena för huvudstationen för arménätet och den andra för Bodens radio, skulle uppflyttas till tjänster för förste radiotelegrafist i Ce 18. Vidare borde vid signalskolan inrättas tre radiotelegrafistbefattningar, en i Ce 18 och två i Ce 16. Vid bifall härtill kunde tre furirsbeställningar vid S 1 indragas. Till stöd för förslaget har arméchefen åberopat

svårigheterna att behålla de vid armén utbildade telegrafisterna i konkurrens med den civila marknaden och flygvapnet, där vissa telegrafister hade högre löneställning än motsvarande befattningshavare inom armén, trots att arbetsuppgifterna måste betecknas som helt överensstämmande.

I anledning av vad arméchefen sålunda anført i fråga om personal i teknisk tjänst har civilförvaltningen framhållit att behovet av dylik personal helt naturligt måste vara avhängigt av befintliga materielmängder. Ju mer materielen ökas såväl kvantitativt som i komplicerat avseende desto större krav måste ställas på den personal som skall handhava materielen. Civilförvaltningen inser till fullo vikten av att för den tekniska tjänsten kunna avse personal till sådant antal och med sådana kvalifikationer att materielens rätta handhavande och vård icke eftersättas. Det måste självfallet i detta sammanhang också beaktas, att armén under de närmaste åren torde komma att tillföras ytterligare materiel i betydande omfattning. Mot bakgrunden av dessa förhållanden ställer ämbetsverket sig i princip förstående till de nu framförda yrkandena. Emellertid torde såväl det nuvarande statsfinansiella läget som den omständigheten, att frågan om avvägningen av kostnaderna för försvarets olika behov är föremål för särskilda överväganden, böra föranleda, att viss återhållsamhet iakttages även i här förevarande avseende. Civilförvaltningen har ansett sig böra bedöma de framförda förslagen efter de normer som angivits i direktiven för årets budgetarbete.

Civilförvaltningen har tidigare tillstyrkt förslaget om ändrad löneställning för två majorer vid fälttygkåren. Av nyss anförda skäl räknar ämbetsverket emellertid icke nu med bifall till förslaget.

I anledning av förslaget att utöka arméingenjörkåren med en beställning för biträdande militärattaché ifrågasätter civilförvaltningen, om icke tills vidare detta personalbehov bör, såsom fallet för närvarande är inom marinen, kunna tillgodoses genom kommendering av lämplig beställningshavare inom ramen för befintliga arméingenjörbeställningar.

I fråga om förslaget om ytterligare »utbildningslöner» vid arméingenjörkåren anser civilförvaltningen, att resultatet av militära förvaltningsutredningens arbete bör avvaktas, innan ställning tages härtill.

Tygstatens utbyggnad anser civilförvaltningen jämväl i fortsättningen böra ske med iakttagande av samma försiktighet som hittills. Civilförvaltningen har därför vid anslagsberäkningarna utgått från att följande beställningar tillkomma, nämligen 1 tygverkmästare av 1. klassen i Ca 21, 1 tygverkmästare av 2. klassen i Ca 19, 3 tyghantverkare av 1. klassen i Ca 18, 5 tyghantverkare av 2. klassen i Ca 16 samt 40 armétekniker i Ca 12, d. v. s. 50 beställningar mot begärda 70. Antalet furirsbeställningar bör härvid minskas med 20. I detta sammanhang föreslår civilförvaltningen, att i särskild not till personalförteckningen angivas de beställningar vid tygstaten, som äro avsedda för tygförvaltningskolan.

Civildförvaltningen, som tidigare tillstyrkt förslag om ändrad löneställning för radiotelegrafister, räknar i förevarande sammanhang med utbyte av tre furirsbeställningar mot tre befattningar för radiotelegrafist i Ce 16. Däremot anser civilförvaltningen sig icke kunna i nuvarande läge tillstyrka lönegradsuppflyttning för de redan befintliga radiotelegrafisterna.

11. 1948 års värnpliktskommitté föreslog, att de *värnpliktiga läkarnas m. fl. soldat- och befälsutbildning* i fortsättningen skulle uppdelas på tre omgångar under sommarmånaderna i stället för som tidigare endast två omgångar under längre tid. Motivet härför var främst att underlätta de värnpliktigas studier vid högskolorna. Det ökade befälsbehovet vid trängtrupperna, som skulle bli en följd av de föreslagna anordningarna, beräknades av kommittén till 10 officerare, 10 underofficerare och omkring 40 underbefäl.

I kommandoväg ha bestämmelser utfärdats angående ifrågavarande utbildnings uppdelning på tre omgångar i enlighet med värnpliktskommitténs förslag. I skrivelse den 28 september 1950 har chefen för armén föreslagit åtgärder för att tillgodose det ökade befälsbehovet.

Arméchefen har därvid anfört, att utbildningsläget vid trängregementena för närvarande är synnerligen pressat till följd av stora vakanser i subaltern-officersgraden och bland underbefälet. Åtgärder borde därför vidtagas för att åtminstone behålla den befälskader som nu disponeras. För 26 furirer med underofficerskompetens vid trängtrupperna funnes under innevarande budgetår endast 15 sergeantsbeställningar disponibla. Med hänsyn till det ogynnsamma befodringsläget för 11 av dessa furirer samt de goda utsikterna på den civila arbetsmarknaden anser arméchefen att det finns risk, att dessa furirer begära avsked. Med anledning härav och då möjlighet finnes att omgående med kompetent personal besätta de 10 sergeantsbeställningar, varav behov föreligger, har arméchefen föreslagit, att som ett första steg till tillgodoseende av det ökade befälsbehovet antalet sergeantsbeställningar vid trängtrupperna fr. o. m. 1 juli 1951 utökas från 144 till 154.

12. Arméchefen har föreslagit, att *överfurirskadern* — fränsett överfurirer i hovslagartjänst — skulle planenligt utbyggas med 141 beställningar. Antalet överfurirer i hovslagartjänst vid kavalleriet föreslås minskat med 3 i anledning av minskningen i antalet stamhästar. Förslaget innebär, såsom följande tabell utvisar, att sammanlagda antalet överfurirer skulle komma att uppgå till 1 403 mot 1 265 för innevarande budgetår, eller en nettoökning med 138 beställningar.

Arméchefen har erinrat om departementschefens uttalande i propositionen 1950:110 (s. 55), att vid en eventuell begränsning av fredsorganisationen bland annat ett antal befattningar i inre tjänst avsedda för äldre överfurirer skulle kunna uteslutas och i anslutning härtill anfört bland annat följande.

Det vore otvivelaktigt, att en reducering av antalet fredsförband i personalhänseende främst komme att hänföra sig till personal i stabs- och förvaltningstjänst, eftersom krigsorganisationens numerär och därmed den årliga

Truppslag m. m.	Budgetåret	
	1950/51	1951/52
Infanteriet	481	538
Kavalleriet	117 ¹⁾	120 ²⁾
Pansartrupperna	89	102
Artilleriet	171	195
Luftvärnet	119	132
Ingenjörtrupperna	51	60
Signaltrupperna	24	26
Trängen	199 ³⁾	216 ³⁾
Infanteriskjutskolan	4	4
Bidskolan	2	2
Arméns jägarskola	6 ⁴⁾	6 ⁴⁾
IV militärområdet	2	2
Summa	1 265	1 403

¹⁾ varav 60 hovslagartjänst
²⁾ » 57 »
³⁾ » 81 sjukvårdstjänst
⁴⁾ » 1 för Kiruna-Jokkmokks försvarsområde.

värnpliktskontingentens storlek förutsattes oförändrad och följaktligen behovet av truppinstruktörer vore minst lika stort som förut. Emellertid hade under de senaste åren ett ytterligare behov av överfurirer i inre-tjänstbefattningar framkommit. Sålunda borde för varje förband avses en överfurir för skötseln och vården av de utbildningsanordningar som på senare tid tillkommit såsom ett led i effektiviseringen av värnpliktsutbildningen. Överfurirer vore vidare väl lämpade som chefer för bevakningstjänst vid regementena, vilken tjänst för att inbespara övningstid borde bestridas av portvakter jämte bevakningshundar i stället för såsom nu av värnpliktiga. Den frivilliga befälsutbildningen, som ledes av försvarsområdesstaberna, krävde tillgång till biträdande instruktörer och till personal för att utföra målanordningar m. m. vid övningarna. Härför vore överfurirer särskilt lämpade liksom för befattningar som garageförmän vid försvarsområdesstaberna. Såsom bilförare vid militärbefälsstaberna borde, såsom arméchefen tidigare framhållit, användas överfurirer. Med hänsyn till det behov av överfurirer, som sålunda föreläge och då inrättandet av dylika beställningar verksamt syntes hava bidragit till den under de senaste åren förbättrade manskapsrekryteringen, ansåge arméchefen, att överfurirskadern borde utbyggas i planenlig takt. Efter den utökning som nu föreslås återstå ytterligare två budgetår, innan slutläget nåtts. Under ettvar av dessa förutsättas omkring 130 beställningar tillkomma.

Civilförvaltningen anser det tveksamt, om de av arméchefen nu redovisade nya behoven av överfurirer äro av sådan art, att de överhuvudtaget böra tillgodoses med den relativt dyrbara arbetskraft, som överfurirer utgöra. Med hänsyn härtill kan civilförvaltningen i avvaktan på resultat av pågående försvarsutredning icke förorda, att överfurirskadern vid armén för budgetåret 1951/52 utbygges med större antal beställningar än för innevarande budgetår, eller alltså 75.

För budgetåret 1950/51 fastställd personalförteckning för armén upptager, med undantag för musikmanskaper och furirer i beställningsmannatjänst vid tygstaten, följande antal beställningar för icke-ordinarie manskap, nämligen

2 731 furirer, 1 054 korpraler (konstaplar) och 2 049 vicekorpraler (vicekonstaplar) och meniga. Arméchefens förslag till manskapsstater för budgetåret 1951/52 innebär i stort sett en fortsatt begränsning i enlighet med vad 1944 års manskapsutredning föreslagit i sitt vid 1947 års riksdag prövade förslag till åtgärder för att begränsa antalet kontraktsanställt manskap inom krigsmakten. Med hänsyn till förutsatt minskning av antalet stambästar har föreslagits en avsevärd minskning av antalet furirer i hovslagartjänst.

Vid K 1 finnas budgetåret 1950/51 tio furirsbeställningar. Dessa skola efter hand reduceras till sex. Chefen för armén föreslog för innevarande budgetår, att bevakningstjänsten inom IV. militärbefälsstabens etablissement skulle övertagas av fyra vaktmästare. Departementschefen ansåg sig icke kunna upptaga detta yrkande vid 1950 års riksdag, medan däremot statsutskottet rekommenderade, att åtgärder vid behov skulle vidtagas för att lösa ifrågakvarande bevakningsproblem. Såsom en provisorisk lösning föreslår nu chefen för armén, att antalet furirsbeställningar vid K 1 tills vidare bibehålles vid 10, varigenom fyra furirer kunde avdelas för bevakningstjänsten.

Utöver den planemässiga reduktionen kunna på sätt i det föregående anförts tre furirsbeställningar indragas vid S 1 under förutsättning, att tre tjänster för radiotelegrafister tillkomma vid signalskolan.

Arméchefen har haft i uppdrag att närmare överväga den i propositionen 1950: 110 (s. 61) behandlade frågan om begränsning av sergeants- eller furirskadren i anledning av att de rationaliserade förbanden tillförts nya förvaltarbeställningar. I anledning härav har arméchefen anført, att han i princip anslöte sig till den i förenämnda proposition uttalade tanken, att här avsedd minskning skulle gå ut över antalet furirer i stället för serjeanter. Arméchefen har emellertid erinrat, att i samband med pågående organisationsförsök angående den regionala och lokala fortifikationsförvaltningen tvekan uppstått, huruvida en av de nya förvaltarbeställningarna, nämligen den för kasernförvaltare avsedda, i fortsättningen skall ingå i organisationen. Med hänsyn härtill har arméchefen föreslagit, att indragningen av furirsbeställningar vid rationaliserade förband tills vidare skulle begränsas till en beställning per förband.

Arméchefens förslag i fråga om extra ordinarie manskap innebär, att antalet minskas för furirer med 159 till 2 572 och för korpraler (konstaplar) med 20 till 1 034, medan antalet vicekorpraler (vicekonstaplar) och meniga bibehålles oförändrat, 2 049.

Civilförvaltningen, som förordat, att ökningen av antalet överfurirer begränsas till 75, har föreslagit, att minskningen av furirsbeställningarna begränsas till 95.

13. Det förändrade utbildningssystem för remonter, som tillämpas sedan hösten 1947, innebär att remontutbildningen vid förbanden avkortats från två-årig till att omfatta endast ett år. Härigenom har antalet befattningshavare för hästarnas skötsel och vård vid förbanden kunnat successivt nedbringas. I enlighet med förslag av arméchefen räknar civilförvaltningen med att an-

talet remontryttare i Ce 11 minskas vid kavalleriet med 4 till 58 och vid artilleriet med 17 till 17. I anledning av förslag av arméchefen, att dressyranstalten vid Herrevadskloster skall indragas från och med den 1 juli 1951, kan antalet remontryttare (vid kavalleriet) nedbringas med ytterligare 10.

Ett förslag av försvarets civila tjänstemannaförbund, att vid varje förband med remontutbildning skulle tillkomma en förste remontryttare i Ce 15 i utbyte mot en remontryttare i Ce 11, kan icke tillstyrkas av civilförvaltningen liksom icke heller förslag, att övriga remontryttare skulle uppflyttas till 13 lönegraden.

För närvarande finnas för utbildning och skötsel av hästar vid remontdepåerna tjänster för 38 remontdressörer i 11 lönegraden, varav 25 extra ordinarie och 13 extra, samt 67 hästskötare i 9 lönegraden, varav 46 extra ordinarie och 21 extra.

Arméchefen har utgått från att jämväl under budgetåret 1951/52 skola utbildas 500 remonter enligt samma grunder som för innevarande budgetår. Det sammanlagda behovet av remontdressörer och hästskötare beräknar arméchefen till 103 mot för närvarande 105. I fråga om löneställning och anställningsform för här avsedd personal har arméchefen anfört i huvudsak följande.

Remontdressörer och hästskötare utförde i huvudsak samma arbetsuppgifter. Olikheterna i benämning och avlöning hade därför väckt missnöje och försvärat personalens rationella utnyttjande. Med anledning härav ville arméchefen föreslå, att ifrågavarande personalgrupper sammanfördes till en, nämligen remontdressör Ce 11. Före slutlig anställning skulle dock vederbörandes lämplighet prövas under en 3-årig aspiranttid i Ce 9. Då 16 av de nu såsom extra tjänstemän anställda remontdressörerna och hästskötarna erfordrades under tiden den 1 juli 1950—den 30 juni 1954, syntes det skäligt, att de erhöles de med extra ordinarie anställning förenade förmånerna. Huvuddelen av denna personal utgjordes för övrigt av till remontdepåerna överförda f. d. remontryttare Ce 11, som blivit övertaliga vid förbanden och av Kungl. Maj:t medgivits tillstånd att bibehålla extra ordinarie anställning.

Försvarets civila tjänstemannaförbund samt försvarsverkens civila personals förbund ha yrkat, att samtliga tjänster för remontdressör uppflyttas från 11 till 13 lönegraden.

Arméchefen har vidare anmält behov av en förrådsman vid vardera av Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer för förråden av intendentur, tyg-, bränsle- och rengöringsmateriel m. m. samt biträde med eldningstjänst. Behovet av denna personal föranleddes av det ökade omfånget av materiel-tjänsten i samband med utbildningsorganisationens utbyggnad.

Slutligen har arméchefen beträffande remontdepåerna föreslagit, att benämningen expeditionsunderofficer för de vid de båda större remontdepåerna i arvodesbefattning anställda pensionerade underofficerarna — med hänsyn till att deras tjänstealliganden omfattade även förvaltningstjänst, kassatjänst, uppbördstjänst, kasernvård — ändras till förvaltningsunderofficer.

Civilförvaltningen har intet att erinra mot arméchefens beräkning av personalbehovet för vård av remonter, vilket upptagits i enlighet med statens organisationsnämnds beräkningar av det antal skötare, som erfordras per häst.

Vad beträffar löneställningsfrågan har civilförvaltningen erinrat att arméchefen för denna personal tidigare föreslagit 11 och 10 lönegraderna, att civilförvaltningen föreslagit 11 och 9 lönegraderna med gemensam tjänstebemämning remontdressör samt att civilförvaltningens förslag godkänts med den ändringen, att tjänstebemämningarna skulle vara remontdressör och hästskötare (prop. 1949:135 s. 100).

Att olägenheter vore förknippade med den nuvarande anordningen hade, anför civilförvaltningen, även bestyrkts av påpekanden i frågan som framställt från försvarsverkens civila personals förbund. Med hänsyn härtill ville civilförvaltningen — som icke kunde förorda förslaget att införa 13 lönegraden för remontdressör — icke motsätta sig, att samtliga här ifrågavarande tjänster hänfördes till 11 lönegraden under förutsättning att såsom villkor för placering i nämnda lönegrad uppställdes, att vederbörande under 3 år fullgjort väl vitsordad tjänstgöring i befattning med samma eller likartade arbetsuppgifter. Under denna prövotid borde vederbörande anställas såsom aspirant i Cf 9.

Civilförvaltningen har allmänt förordat försiktighet med ordinariesättning och extra-ordinariesättning av civila tjänster med hänsyn till strävandena att genom rationaliserings- och andra åtgärder av organisatorisk natur minska utgifterna för stabs- och förvaltningstjänsten. Civilförvaltningen anser sig därför icke böra förorda, att några ytterligare befattningar vid remontdepåerna extra-ordinariesättas.

Vad beträffar de föreslagna förrådsmannabefattningarna har civilförvaltningen inhämtat, att de göromål, som avses skola åvila dessa förrådsmän, för närvarande utföras av remontdressörerna och hästskötarna till förfång för tjänsten. Civilförvaltningen föreslår för sin del, att en hantverkare i Cg 9 anställas vid vardera av Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer.

Mot den föreslagna ändrade tjänstebemämningen för expeditionsunderofficerarna vid sistnämnda båda remontdepåer har civilförvaltningen intet att erinra. Ämbetsverket förutsätter, att härav icke skall föranledas någon ändring av vederbörandes löneställning.

14. *Sjukvårdspersonal m. m.* I gällande personalförteckning finnas för fältläkarkåren uppförda — förutom beställningar för arméöverläkare och 7 fältläkarbeställningar — beställningar för 40 regementsläkare i Ca 29 och 50 bataljonsläkare, varav 17 i Ca 27 och 33 i Ca 25. Regements- och bataljonsläkarbeställningarna äro fördelade på förband m. m. med två läkare vid de större och en läkare vid de mindre förbanden.

Förutom dessa för ständigt tjänstgörande läkare avsedda beställningar finnas vid armén arvodesbefattningar för läkare, vilkas innehavare äro skyldiga fullgöra viss årlig tjänstgöring, nämligen 46 bataljonsläkare vid fältläkarkåren och 75 fältläkarstipendiater. Båda dessa läkarkategorier ha en årlig tjänstgöringsskyldighet om högst 60 dagar. Årsarvoden utgå till bataljonsläkare vid fältläkarkåren med 3 900 kronor och till fältläkarstipendiat med 2 340 kronor jämte rörligt tillägg å arvodena enligt för lönegradsplacerad

personal gällande grunder. Under föreskriven tjänstgöring uppbära båda läkarkategorierna dagarvode med 10 kronor vid tjänstgöring inom och 17 kronor vid tjänstgöring utom egen bostadsort.

För att tillgodose läkarbehovet vid vakanser och behov av extra läkarhjälp ha särskilda anordningar vidtagits.

I enlighet med bemyndigande av 1923 års riksdag (statsverksprop., fjärde huvudtiteln, s. 40 o. f.) har Kungl. Maj:t genom brev den 4 maj samma år förordnat, att till innehavare av läkarbeställning vid arméns truppförband må tills vidare, efter Kungl. Maj:ts beprövande, såsom ersättning för ökat arbete med anledning av vakans i annan läkarbeställning vid samma truppförband utbetalas gratifikation med 6 kronor om dagen.

Enligt av Kungl. Maj:t för varje budgetår meddelade bestämmelser, senast den 14 juli 1950 för budgetåret 1950/51, må — i den mån behovet av extra läkarhjälp vid armén, marinen eller flygvapnet icke kan tillgodoses med till förfogande stående tjänstgöringsskyldiga läkare — vederbörande försvarsgrensöverläkare träffa avtal med vid krigsmakten anställd icke tjänstgöringsskyldig militärläkare eller, där så lämpligen kan ske, med läkare tjänstgörande vid annan försvarsgren eller med civil läkare att förrätta läkartjänst vid armén, marinen eller flygvapnet. Då fråga härvid är om uppehållande av lönegradsplacerad tjänst må vid krigsmakten anställd icke ständigt tjänstgörande läkare eller civil läkare uppbära dagarvode med belopp motsvarande högst daglönen i lägsta löneklassen i den lönegrad, till vilken den uppehållna tjänsten är hänförd. Vid försvaret anställd ständigt tjänstgörande läkare, vilken åtager sig uppdrag att bestrida läkarvård vid förband tillhörande annan försvarsgren än den vid vilken han tjänstgör och ej är skyldig att utan ersättning bestrida läkarvården, må för sådant uppdrag åtnjuta dagarvode av högst 15 kronor i ett för allt såvitt ej Kungl. Maj:t för särskilt fall annorlunda beslutar.

I skrivelse den 27 december 1950 har chefen för armén efter samråd med försvarets sjukvårdsstyrelse hemställt dels att till innehavare av läkarbeställning vid förband, där vakans finnes i annan vid förbandet enligt gällande stat upptagen dylik beställning, måtte få utbetalas ersättning med 25 kronor per dag för det ökade arbete, som åvilade honom under tid han jämte egen tjänst uppehölle den vakanta beställningen på grund av att vikarie icke kunde beordras eller anställas, dels ock att vid armén måtte få anställas ytterligare 30 bataljonsläkare vid fältläkarkåren och 20 fältläkarstipendiater. Av skrivelsen inhämtas i huvudsak följande.

Vakanserna vid fältläkarkåren ha under senare år undan för undan på ett oroväckande sätt ökat, under sista halvåret i allt hastigare tempo. Den 1 november 1950 funnos 18 vakanta beställningar, vilket utgjorde omkring 20 % av samtliga förbandsläkartjänster. Av dessa hade 7 stått vakanta mer än 1 år, 3 mer än $\frac{1}{2}$ år och övriga under kortare tid. Inom den närmaste tiden beräknas sammanlagt fem regementsläkar- och två bataljonsläkarbeställningar bli lediga i anledning av förtids- och pensionsavgångar.

Till ledigförklarade förbandsläkarbeställningar ha under de senaste åren i regel ingen och i undantagsfall en sökande anmält sig. Undantagsfallen ha merendels förekommit, när det gällt uppflyttning av bataljonsläkare till regementsläkare inom samma garnisonsort. Under 1949 ha endast tre läkare och under 1950 intill den 1 november endast en läkare tillförts gruppen förbandsläkare och av dessa tillhörde två redan fältläkarkåren respektive dess reserv och en marinläkarkårens reserv.

Dessa förhållanden ha framkallat en mycket brydsam situation, när det gäller att nöjaktigt uppehålla tjänsterna vid förbanden och bestrida armé-sjukvården över huvud taget. Vakanserna inverka även synnerligen ogynnsamt på läkarpersonalens militärutbildning. Det har icke varit möjligt att anordna taktiska övningar för militärläkare under de sista två åren. Behovet att bereda bataljonsläkare vid fältläkarkåren och i dess reserv ävensom fältläkarstipendiater sådan tjänstgöring att deras militärmedicinska kunskaper vidmakthållas och vidgas har icke kunnat tillgodoses i erforderlig grad. En följdriktig utbildning av de värnpliktiga läkarna under deras facktjänstgöring har icke kunnat genomföras, enär dessa läkare måst tagas i anspråk för att fylla bristen på militärläkare. Riksdagens militieombudsman hade påtalat detta förhållande och fäst Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på att det icke stode i god överensstämmelse med värnpliktslagens bestämmelser om värnpliktiga läkares tjänstgöring.

På grund av dessa allvarliga olägenheter anser arméchefen det oundgängligen nödvändigt att åtgärder vidtagas för att främja rekryteringen. En lösning av de frågor som sammanhånga med militärläkares anställnings- och avlöningsförhållanden, vilka hänskjutits till militära läkarlöneutredningen, och ett genomförande av 1944 års militärsjukvårdskommittés förslag om reglering av arbetsförhållandena för militärläkare, rörande verks- och tjänsteläkarverksamheten samt om ersättning för intyg m. m. ha ansetts kunna verka endast på längre sikt. Det rådande läget gör det nödvändigt att även vidtaga åtgärder som kunna medföra omedelbar verkan. De åtgärder som arméchefen härutinnan föreslår äro, såsom redan nämnts, 1) särskild ersättning åt ensam läkare vid två läkarförband för att sköta även den andra tjänsten samt 2) ökning av antalet icke ständigt tjänstgörande läkare.

1) F. n. äro 11 läkarbeställningar vid förband med två läkare vakanta. Avtal med civila läkare eller icke tjänstgöringsskyldiga militärläkare om tjänstgöring ha kunnat träffas endast i undantagsfall. Om regementsläkare vid ifrågavarande förband kunde animeras att utöver egen tjänst även bestrida de med den vakanta beställningen förenade åliggandena, skulle en betydande förbättring av situationen åstadkommas. Härvid måste compensation utgå för betydligt ökade arbetsuppgifter och för begränsning av vederbörandes privata läkarverksamhet. Efter övervägande av vilka ekonomiska förluster, som de ökade arbetsuppgifterna skulle medföra, har arméchefen kommit till, att det torde vara utsiktslöst att erhålla förbandsläkare, villiga att påtaga sig dessa ökade arbetsuppgifter, om dagarvode sattes lägre än 25 kronor. Arméchefen har gjort en kostnadsjämförelse som visar, att här föreslagen anordning med dagarvode av 25 kronor kostar 9 130 kronor, att kostnaden för en civil läkare med nuvarande ersättningsgrunder uppgår till omkring 11 180 kronor samt att anställning av för ändamålet erforderligt antal — arméchefen har räknat med 6 — fältläkarstipendiater eller bataljonsläkare i arvdestjänst skulle kosta omkring 21 850 respektive 32 330 kronor, allt för år.

2) Befattningarna som bataljonsläkare vid fältläkarkåren och fältläkarstipendiat ha hittills kunnat besättas. Arméchefen har därför ansett, att en utökning av antalet dylika befattningar skulle kunna minska svårigheterna för armésjukvården. Med hänsyn till rekryteringsmöjligheterna har utökningen ansetts tills vidare böra begränsas till 50 befattningar. Utökningen borde i första hand avse bataljonsläkartjänster vid kåren för att möjligheter till befordran skulle kunna beredas fältläkarstipendiater. Arméchefen föreslår, att de 50 nya befattningarna uppdelas på 30 bataljonsläkare och 20 fältläkarstipendiater.

Arméchefen har räknat med att med de sålunda föreslagna åtgärderna armésjukvårdens svårigheter skulle kunna tills vidare nödtorftigt bemästras.

Svåra olägenheter voro dock förbundna med ett ständigt ombyte av läkare vid ett truppförband. För en varaktig lösning av problemet vore det oundgängligen nödvändigt att vidtaga åtgärder för att snabbt rekrytera fältläkarkåren, vartill krävdes konkurrenskraftiga löner. Arméchefen har också räknat med att kåren inom närmaste tiden måste tillföras minst ett tjugotal ordinarie beställningshavare.

Medicinalstyrelsen, försvarets civilförvaltning och statskontoret ha yttrat sig i ärendet.

Förslaget om ersättning till regementsläkare för handhavandet av jämväl den andra läkartjänsten vid samma förband har icke föranlett uttalande från medicinalstyrelsens sida. Utökningen av antalet läkartjänster har styrelsen ansett vara en viktig beredskapsåtgärd, som i nuvarande läge syntes vara ofrånkomlig, och har därför icke velat motsätta sig bifall till framställningen i denna del, trots att ökade svårigheter uppkomme för tillgodoseende av den civila läkarvårdens behov.

Försvarets civilförvaltning har ansett det tveksamt om åtgärder borde vidtagas som kunde tänkas föregripa resultaten av pågående utredningsarbeten inom 1948 års militära läkarlöneutredning och 1949 års tjänsteförteckningskommitté, vilka båda berörde militärläkarnas anställnings- och avlöningsförhållanden. För att för läkarvården vid armén erforderliga läkare skulle kunna erhållas vore det dock nödvändigt att utan avvaktan på slutförandet av utredningarna vidtaga vissa provisoriska åtgärder. De av chefen för armén föreslagna anordningarna syntes civilförvaltningen innebära en godtagbar lösning. Det föreslagna dagarvodet till förbandsläkare som uppehåller vakant läkartjänst vid samma förband har civilförvaltningen ansett väl högt i jämförelse med vad som hittills plägat utgå. Av skäl som arméchefen anfört och med hänsyn till de ökade levnadskostnaderna vill civilförvaltningen dock icke motsätta sig bifall till förslaget i denna del. Civilförvaltningen har också tillstyrkt, att antalet bataljonsläkare vid fältläkarkåren och fältläkarstipendiater ökas med 30 respektive 20 men förutsatt, att frågan om antalet dylika läkare årligen prövades med hänsynstagande till antalet vakanser i ordinarie regements- och bataljonsläkarbeställningar. Kostnaderna för dagarvoden till regementsläkare borde bestridas av de till följd av vakanserna inbesparade avlöningsmedlen.

Statskontoret har ansett, att, enär slutlig ståndpunkt ännu icke tagits till frågan om militärsjukvårdens framtida organisation, vilket spörsmål utretts av 1944 års militärsjukvårdskommitté, de åtgärder, som i anledning av framställningen kunde komma att vidtagas för att avhjälpa den rådande bristen på militärläkare, borde erhålla provisorisk karaktär. Statskontoret har uttalat starka betänkligheter mot förslaget att regementsläkare mot ersättning av högst 25 kronor per dag skulle i händelse av vakans å annan ordinarie läkarbeställning vid samma truppförband uppehålla även denna beställning, framförallt på grund av ovissheten om omfattningen av de ordinarie truppförbandsläkarnas tjänstgöringsskyldighet men även med hänsyn till att ett sådant beslut enligt ämbetsverkets uppfattning i viss mån skulle föregripa

den militära läkarlöneutredningens arbete, vilket beräknats bliva slutfört inom den närmaste tiden. Statskontoret har erinrat, att fältläkarstipendiatinstitutionen återupplivades genom beslut vid 1946 års riksdag (prop. 120, s. 194 o. f.) med anledning av då ifrågasatta åtgärder för att tillgodose behovet av extra läkarkrafter vid armén men att man då icke velat förorda att ytterligare befattningar för bataljonsläkare vid fältläkarkåren inrättades. Under beaktande av den ståndpunkt, som statsmakterna sålunda intagit vid 1946 års riksdag, och med hänvisning till den förestående allmänna omprövningen av militärläkarlönerna har statskontoret icke velat tillstyrka en utökning av antalet befattningar såsom bataljonsläkare vid fältläkarkåren. Om en omedelbar förstärkning av försvarsväsendets extra läkarpersonal skulle anses ofrånkomlig och alternativet att efter avtal låta civila läkare uppehålla vakanta bataljonsläkarbefattningar icke kunde förutses täcka vakanserna, ville ämbetsverket icke motsätta sig en viss utbyggnad av fältläkarstipendiatorganisationen. Med hänsyn till att längre daglig arbetstid kunde uttagas av en fältläkarstipendiat än som beräknades för en ordinarie truppförbandsläkare och under förutsättning att stipendiaten samtidigt kunde utnyttjas vid flera förband har statskontoret ansett att antalet föreslagna extra läkartjänster kunde begränsas. Ämbetsverket har för sin del föreslagit, att såsom ett provisorium i avvaktan på en mera definitiv lösning av hithörande frågor ytterligare 25 fältläkarstipendiatbefattningar inrättas.

Sjukvårdsstyrelsen har föreslagit en utbyggnad av hälsovårdsorganen vid försvaret. Till stöd härför har sjukvårdsstyrelsen anfört i huvudsak följande.

De vid I.—VI. militärområdena nu anställda desinfektörerna (Ce 17) ha främst till uppgift att utrota råttor, ohyra och förrådsskadeinsekter samt företaga smittreningar. De skola dessutom lämna råd och anvisningar angående renhållning, rättsäkring, livsmedels- och furageförvaring o. s. v. Vidare skola desinfektörerna, som numera samtliga ha därför erforderlig kompetens, jämväl anlitas för tillsyn över den allmänna hälsovården i övrigt inom försvaret, i den mån deras tjänsteuppdrag så medgiver. Erfarenheten har emellertid visat, att deras ordinarie verksamhet är av sådan omfattning, att mycket ringa tid återstår för tillsyn över den allmänna hälsovården i övrigt. Framför allt gäller detta förhållandena i I., III. och IV. militärområdena, där enbart Syd-, Väst- och Ostkustens marindistrikt fordrar en man vardera för dylika arbetsuppgifter. Starka skäl föreligga sålunda för att utbygga militärområdesstabernas och marindistriktens organ för hälsovård — icke minst med tanke på de allvarliga verkningar på den allmänna levnadsstandarden och hygienien som nya stridsmedel, exempelvis de bakteriologiska, kunna beräknas få i ett kommande krig. Sjukvårdsstyrelsen inskränker sig emellertid tills vidare till att föreslå, att en extra ordinarie hälsovårdsinspektör i Ce 20 anställes vid vart och ett av I., III. och IV. militärområdena samt vid vardera Ostkustens och Sydkustens marindistrikt.

Civilförvaltningen inser till fullo vikten av att sådana åtgärder vidtagas, att hälsovården inom försvaret icke eftersattes men anser sig dock icke för närvarande beredd att tillstyrka förslaget.

Icke heller tillstyrker civilförvaltningen förslag av försvarets civila tjänste-

mannaförbund om höjning av löneställningen för desinfektörerna från 17 till 18 lönegraden.

Kungl. Maj:t har medgivit, att en tjänst för översköterska i Ce 12 vid armén må disponeras för KA 3. Då denna anordning syntes bliva av mera permanent natur, föreslår civilförvaltningen att tjänsten överflyttas från arméns personalförteckning till förteckning för marinen.

15. *Skogvaktarpersonal.* Militärbefälhavaren för IV. militärområdet hade av anförda skäl hemställt, att en av de för Järvafältet avsedda tjänsterna för skogvaktare i Ca 16 måtte uppflyttas till 19 lönegraden med tjänstebestämmelsen skogsmästare. Fortifikationsförvaltningen har tillstyrkt framställningen. Civilförvaltningen har erinrat, att statsmakterna i samband med tjänsteförteckningsrevisionen vid försvaret beslutat, att med införande av 19 lönegraden för skogvaktarpersonal vid försvaret borde anstå tills vidare. I avvaktan på den prövning av frågan som syntes ankomma på tjänsteförteckningskommittén är civilförvaltningen icke beredd föreslå ändrad löneställning för berörda tjänst.

Civilförvaltningen tillstyrker förslag av fortifikationsförvaltningen om uppflyttning av den på personalförteckningen för VII. militärområdet uppförda tjänsten för biträdande skogvaktare från Ce 13 till skogvaktare i Ce 16.

Med hänsyn till omfattningen av skogsbeståndet på regementets övningsfält vid Hovdala har chefen för P 2 ånyo föreslagit en särskild skogvaktartjänst vid regementet. Härvid kunde den för närvarande mot arvode anställda tillsynsmannen indragas. Fortifikationsförvaltningen har, liksom tidigare, tillstyrkt framställningen och framhållit, att det borde ankomma på fortifikationsförvaltningen att avgöra, i vilken utsträckning den ifrågasatte skogvaktaren borde åläggas att jämväl biträda vid skötseln av andra försvaret tillhörande skogstillgångar i Skåne.

Civilförvaltningen anser med hänsyn till vad fortifikationsförvaltningen sålunda anfört sig böra räkna med, att en tjänst för skogvaktare i Ce 16 tillkommer för P 2, varvid det nu utgående arvodet på 1 800 kronor till tillsynsman vid Hovdalafältet kan indragas.

Fortifikationsförvaltningen har föreslagit en ny tjänst för skogvaktare vid infanteriskjutskolan. Fr. o. m. den 1 juli 1949 har genom överföring från domänverket arealen av den skogsmark som förvaltas av skolan i det närmaste fördubblats och uppgår nu till omkring 830 ha. Arbetet med skötseln av dessa skogsområden anses fullt jämförbart med vad som åvilar försvarets skogvaktare. Fortifikationsförvaltningen anser det därför lämpligt, att en skogvaktartjänst i lönegrad Ce 16 inrättas vid infanteriskjutskolan. Med hänsyn till att blivande anställningshavare förutsättes skola till ungefär en tredjedel av arbetstiden tagas i anspråk för slottsförvaltningens räkning bör lika stor del av kostnaderna för vederbörandes avlöning slutligt stanna på slottsförvaltningen.

Med hänsyn till vad fortifikationsförvaltningen anfört tillstyrker civilförvaltningen förslaget. I samband härmed kan det i gällande arvodesförteck-

ning upptagna arvodet om 350 kronor för skogvaktare vid Rosersberg utgå ur förteckningen.

Chefen för A 1 har föreslagit, att det till skogvaktaren i Marma nu utgående arvodet om 450 kronor måtte höjas till 600 kronor. Förslaget har tillstyrkts av fortifikationsförvaltningen. Med hänsyn till lämnade uppgifter rörande omfattningen av det arbete, som åvilar denne skogvaktare, har civilförvaltningen intet att erinra mot bifall till framställningen.

16. *Bevakningsarvoden.* Det i gällande arvodesförteckning uppförda beloppet om 650 kronor för bevakning av arméstabens stall är icke längre erforderligt.

Beträffande arvoden till tillsynsmän vid byggnader, övningsfält, förråd m. m. har arméchefen föreslagit följande.

I. militärområdet. Det nu upptagna beloppet, 20 510 kronor, bör ökas med 612 kronor. 200 kronor härav avses för ett förråd inom Malmö försvarsområde, som hittills icke varit bevakat och i vilket det sista året varit en serie inbrott. Anledning förefinnes därför att ordna tillsyn vid detta förråd. För s. k. ordinarie tillsyn erfordras numera på de flesta orter en summa av 200 kronor per år mot 150 kronor tidigare. Vidare kan beräknas, att ytterligare några permanenta förråd komma att bli färdigställda under åren 1951 och 1952, varför en ökning av militärbefälhavarens reserv med 412 kronor till 1 200 kronor synes erforderlig för att möta uppkommande behov. Behovet blir således $20\,510 + 200 + 412 = 21\,122$ kronor.

För II. militärområdet är en sänkning av anvisat belopp med 1 325 kronor möjlig genom att en post om 600 kronor för tillsyn av försvarsområdesstabens i Gävle expeditiionslokaler kan utgå. 725 kronor för bevakning vid ett drivmedelsförråd kommer enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 januari 1950 att hädanefter belasta sakanslag. Behovet blir då $9\,450 - 600 - 725 = 8\,125$ kronor.

Inom III. militärområdet ha tillkommit 5 nya permanenta förråd varjämte två andra förråd på grund av ändring i förrådens uppörd överförts till den kategori förråd, som kräva större eller mindre tillsyn. Kostnaderna för tillsyn av dessa förråd äro beräknade till 2 545 kronor. Vid förrådsgruppen Hammarnäset, Karlsborg, bör tillsynsarvodet med hänsyn till att ersättningsbränsle beräknas komma till användning för förrådets uppvärmning, ökas med 200 kronor. Behovet utgör således $13\,120 + 2\,545 + 200 = 15\,865$ kronor.

Beloppet för IV. militärområdet bör i konsekvens med bestämmelserna i Kungl. Maj:ts brev den 20 januari 1950 minskas med 5 148 kronor för bevakning av arméns intendenturförråd i Arboga. För en ny förrådsgrupp för I 1 bör beräknas ett arvode av 400 kronor. Behovet utgör således $26\,876 - 5\,148 + 400 = 22\,128$ kronor.

Inom V. militärområdet erfordras en ökning med 170 kronor för att möjliggöra tillsyn vid behov vid tre förråd eller att öka tillsynens intensitet om så visar sig erforderligt. Behovet utgör således $12\,600 + 170 = 12\,770$ kronor.

För VI. militärområdet bör av enahanda skäl som angivits för V. militärområdet beräknas ytterligare 142 kronor. Behovet utgör således $14\,248 + 142 = 14\,390$ kronor.

Civilförvaltningen anser sig böra godtaga arméchefens beräkningar i förevarande hänseende.

Bevakningen av de militära etablissemangen å Mariebergsområdet i Stockholm ombesörjes av civilt företag för en sammanlagd kostnad av 34 700 kro-

nor för år. Då ammunitionsfabriken beräknats att från och med den 1 oktober 1950 utflytta från Marieberg, böra de beväkningskostnader som hittills bestritts av ammunitionsfabriken, 11 400 kronor, i fortsättningen bestridas av signalskolan.

17. *Förstärkning av brandskyddet vid försvaret.* Arméchefen har hemställt, att medel måtte anvisas för ersättningar åt personal, som ingår i en vid arméns anläggningar i Axvall organiserad brandkår.

Frågan om brandväsendets ordnande vid de militära förbanden har också upptagits av fortifikationsförvaltningen. Av anförda skäl har fortifikationsförvaltningen föreslagit, dels att medel skulle ställas till förfogande för att organisera brandkärer vid armén och marinen, nämligen 18 900 kronor respektive 1 200 kronor för arvoden till brandbefäl och 31 500 kronor respektive 2 000 kronor för ersättningar åt civil personal för deltagande i brandövningar, dels ock att för Karlsborgs och Bodens garnisoner samt för Stockholms kustartilleriförsvar skulle inrättas särskilda befattningar för brandmästare i Ce 16.

Civilförvaltningen har erinrat, att brandtjänsten vid förbanden för närvarande i allmänhet ombesörjes av militär personal. Frånsett de i tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente upptagna arvodena till brandcheferna i Bodens fästning och i Karlsborg samt de ersättningar för förlorad arbetsförtjänst åt arbetare vid deltagande i brandövningar och brandutryckningar, som enligt gällande arvodesförteckning må utgå vid Karlsborgs garnison, finnas icke några bestämmelser meddelade, enligt vilka ersättning skulle kunna utgå till personal för deltagande i brandövningar och utryckningar.

Att på grundval av fortifikationsförvaltningens förslag taga ställning till hur och i vilken omfattning militära brandkärer böra organiseras och vilka kostnader, som skulle föranledas härav, anser civilförvaltningen icke möjligt. Med hänsyn till vikten av att här ifrågavarande spörsmål snarast lösas har civilförvaltningen, utan att nu taga ställning till detaljerna i förslaget, emellertid ansett sig böra beräkna medel för ändamålet i huvudsaklig överensstämmelse med fortifikationsförvaltningens förslag. Ämbetsverket räknar dock icke med att tjänsterna för brandmästare nu upptagas såsom extra ordinarie utan såsom extra. Civilförvaltningen utgår vidare från att förenämnda nu utgående arvoden och ersättningar (720 + 720 + 1 000 kronor) icke längre bliva erforderliga. Det syntes böra ankomma på fortifikationsförvaltningen att så snart ske kan inkomma med detaljerat, av utförliga kostnadsberäkningar åtföljt förslag i förevarande hänseende.

Statens lönenämnd har ansett sig icke kunna på grundval av föreliggande utredning taga ställning till fortifikationsförvaltningens förslag.

18. *Befälsförhållandena i Boden m. m.* Enligt nuvarande organisation är kommandanten i Bodens fästning tillika ställföreträdande militärbefälhavare för VI. militärområdet och försvarsområdesbefälhavare för Bodens försvarsområde. För försvarsområdet finnes därjämte en ställföreträdande försvars-

områdesbefälhavare. Enligt vad arméchefen anfört är denna organisation icke tillfredsställande. De arbetsuppgifter som åvila VI. militärbefälsstaben göra det nödvändigt att för detta, liksom för övriga militärområden på fastlandet, avse en ställföreträdande militärbefälhavare, som helt kan ägna sig åt de uppgifter som eljest äro förenade med en dylik tjänst. Befälhavare för Bodens försvarsområde borde vara en självständig befattning, med vilken frändes borde förenas befattningen som kommandant i fästningen. Som en övergångsform till en dylik organisation har Kungl. Maj:t efter förslag av arméchefen beslutat viss provisorisk omreglering av befäls- och personalförhållandena vid VI. militärbefälsstaben och nuvarande kommandantsstaben, tillika försvarsområdesstab.

Enligt meddelade bestämmelser skall den nuvarande kommandanten, med bibehållen benämning, i fred vara platsbefälhavare för Bodens garnison. Av sina hittillsvarande uppgifter behåller han i övrigt endast de ärenden som beröra säkerhetstjänsten och utlänningskontrollen inom fästningens skyddsområde. I övrigt är han ställföreträdande militärbefälhavare. Kommandantsstaben ingår tills vidare som en särskild del av VI. militärbefälsstaben.

Ställföreträdande försvarsområdesbefälhavaren för Bodens försvarsområde fullgör i fred de uppgifter med avseende på försvarsområdet och fästningen som tidigare åvilat kommandanten i hans egenskap av försvarsområdesbefälhavare.

Arméchefen föreslår nu ändrad benämning för kommandanten.

I samband härmed föreslår arméchefen de överflyttningar av tjänster m. m. till personalförteckningar för fortifikationsbefälhavarstaben i Boden och A 8 som framgå av personaltablån i syfte att skapa större klarhet om personalens verkliga utnyttjande. Överföringen till A 8 motiveras av att regementschefen är ansvarig för fortens och övriga större befästningsanläggningars skötsel och underhåll inom Bodens fästning.

Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

I enlighet med förslag av chefen för armén föreslår civilförvaltningen därjämte, att till personalförteckning för Bodens försvarsområde överflyttas, från personalförteckningen för Tredje intendenturkompaniet en extra ordinarie förrädsvakmästarbeställning, som blir obehövlig vid kompaniet i samband med omorganisationen av de centrala intendenturförråden.

Med hänsyn till budgetdirektiven har civilförvaltningen ansett sig icke nu böra räkna med bifall till ett av ämbetsverket tidigare tillstyrkt förslag om uppflyttning till kanslibiträdestjänst av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid VI. militärbefälsstaben.

I skrivelse den 18 februari 1950 har civilförvaltningen föreslagit, att vid fortifikationsbefälhavarstaben i Boden inrättas en ny tjänst för kanslibiträde i Ce 11 — avsedd som expeditjonsföreståndare efter en underofficer på aktiv stat, som avgått med pension — i utbyte mot en biträdestjänst, samt att till redovisning under avlöningsanslag överföres en nu sakanslagsavlönad kanslibiträdestjänst i Ce 11 vid samma stab.

Förslaget om uppflyttning till 11 lönegraden av nio vaktmästare, som framställdes av försvarets civila tjänstemannaförbund, har civilförvaltningen, som tidigare föreslagit 10 lönegraden för denna personal, icke upptagit för nästa budgetår.

För budgetåret 1950/51 föreslog civilförvaltningen efter framställningar från vederbörliga personalorganisationer att montörsbefattningen i Ca 11 vid kommandantsstaben i Boden skulle uppflyttas till befattning för förste montör i Ca 16. Till stöd för förslaget åberopade ämbetsverket bland annat ett yttrande från telegrafstyrelsen, av vilket framgick, att nämnda ämbetsverk, med hänsyn till såväl telefonnätets inom Bodens fästning omfattning och betydelse som den självständighet, med vilken ifrågavarande montör hade att ansvara för nätets funktionsduglighet och komplettering, ansåge en inplacering i 16 lönegraden, d. v. s. samma lönegrad som tillämpas för telegrafverkets linjemästare, fullt befogad. Förslaget bifölls icke (prop. 1950: 110 s. 56). Vederbörliga personalorganisationer ha nu ånyo framfört detta yrkande. Civilförvaltningen anser sig böra vidhålla sin tidigare uttalade mening och räknar därför med att det ifrågasatta utbytet kommer till stånd.

Statens lönenämnd har tillstyrkt, att montörstjänsten uppflyttas till 16 lönegraden. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om den lokala fortifikations- och byggnadsförvaltningens organisation borde emellertid tjänsten upptagas såsom extra.

19. *Personalförändringar vid rationaliserade truppförband.* Behovet av beställningen för förrådsvaktmästare vid I 15 hade konstaterats genom organisationsundersökningar. Hinder syntes därför enligt civilförvaltningens mening icke böra möta mot att fastare anställningsform kommer till användning i förevarande fall. Tills vidare syntes det dock vara tillfyllest att en extra ordinarie tjänst inrättas.

Det angivna biträdet för skriv- och kontorsgöromål vid I 16 finnes för innevarande budgetår upptaget bland extra personal. Då utöver i personalförteckningen angivna ytterligare ett biträde skall finnas vid I 16, bör tjänsten i fråga uppföras på personalförteckningen.

Övriga under denna punkt angivna löneregleringar föreslogos ursprungligen av civilförvaltningen i skrivelse den 10 februari 1949 med tilläggsäskanden för budgetåret 1949/50 efter förslag av vederbörande personalsammanslutning.

Beträffande förrådsvaktmästarna hade gjorts gällande att deras arbetsuppgifter förskjutits, sedan rationaliseringarna genomförts, så att de numera vore att anse som arbetsledare och icke, såsom förutsatts, arbetande förmän. Den förslagna löneställningen skulle gälla provisoriskt i avvaktan på resultatet av utredningen om förråds- och arbetsledarpersonalens lönegradsplacering. Civilförvaltningen, som kommit till samma uppfattning beträffande förrådsvaktmästarnas arbetsuppgifter, ställde sig tveksam till lämpligheten av att medan utredningen angående löneställningen för arbetsledande personal ännu påginge ändra löneställningen för här avsedd personal. Då civilförvaltningen funnit en förbättrad löneställning i detta fall motiverad och sedan

det uppgivits, att sakanslagsavlönad personal med motsvarande arbetsuppgifter erhållit löneförbättringar i samband med tjänsteförteckningsrevisionen inom försvaret, ville ämbetsverket icke motsätta sig, att ifrågasatt tjänster uppflyttades till 14 lönegraden. Civilförvaltningen hade vidare ifrågasatt huruvida icke förrådsvaktmästarna, som nu ha civilmilitär anställningsform, utan olägenhet skulle i likhet med förrådsmännen kunna givas civil ställning.

Under förutsättning att nämnda uppflyttning komme till stånd ville civilförvaltningen, i anledning av förslag om förbättrad löneställning för förrådsmän, tillstyrka, att förrådsmän för ammunition erhöle en med hänsyn till arten av deras arbetsuppgifter befogad uppflyttning till 12 lönegraden.

Av framställda yrkanden beträffande löneställning för kontorspersonal vid rationaliserade förband tillstyrkte civilförvaltningen, att för personalavdelningarnas plåt- och maskingrunder avsedda biträden för skriv- och kontorsgöromål, med hänsyn till de särskilda kvalifikationer som dessa befattningshavare måste inneha, uppflyttades till kanslibitraden.

Statskontoret hade ansett, att frågor om ändrad löneställning för här avsedd förrådspersonal icke borde upptagas till omprövning i avvaktan på resultaten av pågående utredningar.

Statens lönenämnd hade i fråga om förrådsvaktmästarna ansett skäl tala för att resultatet av pågående utredning avvaktades, innan ändring i löneställningen vidtoges. Vad beträffar förrådsmännen för ammunition hade lönenämnden, i likhet med civilförvaltningen, ansett befogat, att dessa erhöle ett försteg i lönehänseende framför övriga förrådsmän.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har hemställt till civilförvaltningen att i medelsäskandena för budgetåret 1951/52 ånyo taga upp dessa lönefrågor. Civilförvaltningen har i nämnda äskanden med hänsyn till direktiven för budgetarbetet ansett sig icke böra räkna med att förslagen genomföras.

Statens organisationsnämnd har avgivit utlåtande beträffande här ifrågasatt förslag och därvid anfört i huvudsak följande.

Förrådsvaktmästarnas kvalitativa arbetsuppgifter hade genom rationaliseringen minskats. Uppbördsmännen kunde nu i större utsträckning än före rationaliseringens genomförande leda förrådsarbetet. Förrådsvaktmästarna vore att anse såsom arbetande förmän, vilka enligt nämndens beräkning till omkring 50 % av arbetstiden aktivt skola delta i det egentliga förrådsarbetet och i övrigt biträda uppbördsmännen med arbetsledning. Detta sistnämnda förhållande samt att de i händelse av mobilisering avsäges tagas i anspråk för vissa ansvarsfyllda arbetsuppgifter hade motiverat en högre löneställning för dem än för förrådsarbetarna. Om en ökad löneställning för förrådsvaktmästarna av andra skäl än mera kvalificerat arbete vore motiverad, kunde nämnden icke bedöma. Ställning härtill borde tagas först sedan utredningen om löneställningen för arbetsledande personal slutförts. Ur militär synpunkt syntes det icke lämpligt att giva förrådsvaktmästarna civil ställning. Fastmer syntes det vara ett militärt önskemål att i största möjliga utsträckning utbyta dessa befattningar mot militära.

Vad förrådsmännen beträffade skulle dessa — ehuru speciellt utbildade på vissa arbetsområden (materielgrupper) och tilldelade en eller flera huvudarbetsplatser — utgöra en rörlig arbetsstyrka, vilket omöjliggjorde varje differentiering av förrådsmännen i löneavseende. Skillnaden i ansvar och arbetsuppgifter på respektive huvudarbetsplatser vore icke av sådan storlek, att den motiverade någon differentiering av förrådsmännens löner. I de fall, då skäl

verkligen funnits för en differentiering, hade nämnden även beaktat detta.

Beträffande föreståndaren för personalavdelningens plåt- och maskingrupp hade erfarenheterna givit vid handen, att denna befattningshavares ansvarsfulla arbete och arbetsledning vid större truppregistreringsmyndigheter, med 28 000 truppregistrerade och därutöver, väl motiverade ett kanslibiträdes löneförmåner.

Civilförvaltningen har den 19 januari 1951 yttrat sig i anledning av vad organisationsnämnden anfört. Ämbetsverket hade därvid ansett sig böra bortse från de besparingsdirektiv som utfärdats för budgetarbetet och bedöma de ifrågavarande förslagen från samma utgångspunkter som vid avgivandet av förenämnda skrivelse den 10 februari 1949. Av civilförvaltningens yttrande inhämtas i huvudsak följande.

I fråga om förrådsvaktmästarna har civilförvaltningen icke funnit anledning till ändrad ståndpunkt i löneställningsfrågan. Sedan 1949 års tjänsteförteckningskommitté tillkommit och fråga uppkommit om utbyte av förrådsvaktmästartjänsterna mot militära beställningar, har civilförvaltningen emellertid ansett det knappast möjligt att nu jämka löneställningen för förrådsvaktmästarna.

Med hänsyn till den ståndpunkt som ämbetsverket sålunda nu intagit till frågan om förrådsvaktmästarnas löneställning har ämbetsverket icke kunnat för närvarande förorda uppflyttning av tjänsterna för förrådsmän för ammunition.

Beträffande slutligen föreståndaren för personalavdelningens plåt- och maskingrupp har civilförvaltningen anslutit sig till organisationsnämndens uppfattning att kanslibiträdestjänster borde inrättas allenast vid större truppregistreringsmyndigheter. Om härvid organisationsnämndens gränsdragning tills vidare skulle upprätthållas, skulle, enligt vad civilförvaltningen under hand inhämtat från centrala värnpliktsbyrån, kanslibiträdestjänster för föreståndaren för plåt- och maskingruppen vid förband inom armén erfordras vid I 4, I 6, I 7, I 11, I 12, I 17, T 1 och T 2.

20. *Förändringar i övrigt beträffande förråds- och vaktpersonal.* Samtliga under denna punkt angivna förslag framfördes av civilförvaltningen i skrivelse den 10 februari 1949 som ett resultat av den översyn för genomförandet av tjänsteförteckningsrevisionen inom försvaret som ämbetsverket företagit beträffande viss personal vid angivna skolor med i huvudsak följande motiveringar.

Tre förste vaktmästare (en vid arméns underofficersskola och två vid krigsskolan) tjänstgjorde som arbetsledare för underställd personal vid skolornas kasernavdelningar och krigsskolans motorverkstad och borde hänföras till lönegradserien för arbetsledarpersonal och inplaceras såsom förmän i 12 lönegraden. I samma lönegrad med tjänstebenenämningen garageförmän borde placeras föreståndaren för krigsskolans motorexpedition (vaktmästare i Ce 10), på vilken i stort sett ankomme motsvarande arbetsuppgifter, som åvilade garageförmän på andra håll.

En tjänst för vaktmästare i Ce 9 vid underofficersskolan och en för förrådsman i Ce 9 vid krigsskolan vore placerade i ren expeditionstjänst med göromål motsvarande expeditionunderofficerens och borde därför omvandlas till tjänster för kontorspersonal, kanslibiträde i Ce 11. Jämväl för en förste vaktmästare i Ce 11 i expeditionstjänst föreslog civilförvaltningen kanslibiträdestjänst i Ce 11. I detta fall vore löneställningen tveksam, varför föreskrift

borde meddelas, att löneställningen skulle omprövas vid nuvarande innehavarens avgång. Samma övergångsarrangemang föreslogs för en i expeditionstjänst placerad vaktmästartjänst i Ce 9 vid underofficersskolan, vilken tills vidare borde bibehållas oförändrad.

En vaktmästare i Ce 9 vid krigsskolan, placerad som föreståndare för kompaniförrådet, hade till sitt biträde två förrådsmän och en vaktmästare i Ce 9, för vilka han vore arbetsledare. Tjänsten borde därför uppflyttas till förste vaktmästare i Ce 11. Två vaktmästare i Ce 10 vid kadettskolan, vilka hade enahanda arbetsuppgifter som här ifrågavarande vaktmästare vid krigsskolan, borde likaledes uppflyttas till förste vaktmästare i Ce 11.

En förrådsman i Ce 9 förestode krigsskolans huvudförråd för intendenturmateriel. Med hänsyn till att såväl förrådsunderofficer som förrådsvaktmästare för intendenturmateriel saknades vid skolan, och vederbörande sålunda hade att direkt under intendenten ansvara för intendenturmaterielen, föreslog civilförvaltningen, att tjänsten omvandlades till en tjänst för förrådsförman i Ce 12.

Två vaktmästare vid krigsskolan, som vore att hänföra till hantverkspersonalen, tjänstgjorde som föreståndare och arbetsledare i respektive snickar- och målarverkstäderna, varför för dessa båda tjänstemän borde avses hantverkartjänster i 11 lönegraden.

I övrigt föreslog civilförvaltningen de ändrade tjänstebenenämningar i oförändrad löneställning för vissa tjänster, som framgå av sammanställningen av yrkandena.

Statskontoret hade ansett, att här angivna frågor om ändrade löneställningar icke borde upptagas till prövning i avvaktan på resultatet av pågående utredningar.

Civilförvaltningen har i medelsäskandena för budgetåret 1951/52 endast anmält dessa förslag. I avvaktan på kommande organisationsundersökningar vid här avsedda skolor och med hänsyn till gällande direktiv för budgetarbetet har civilförvaltningen, som ville understryka angelägenheten av att de ifrågasatta organisationsundersökningarna snarast komme till stånd, ansett sig icke böra nu räkna med några ändringar i förevarande hänseende.

21. *Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.* I prop. 1950:110 har förutsatts, att för proviantredovisningen för de till IV. militärbefälsstabens etablissemang förlagda förbanden skulle avses en till militärbefälsstabens övergångsvis överförd kanslibiträdets tjänst, vilken enligt gällande personalförteckning skall vid uppkommande ledighet indragas och ersättas med befattningshavare för biträde för skriv- och kontorsgöromål. Sedan innehavaren av ifrågavarande tjänst avgått, har Kungl. Maj:t medgivit, att för göromålen under innevarande budgetår får anställas ett extra kanslibitråde. Då för proviantredovisningen vid rationaliserade truppförband avses kanslibitråde och här avsedd befattningshavare torde bliva av stadigvarande natur, tillstyrker civilförvaltningen arméchefens förslag, att ett extra ordinarie kanslibitråde tillkommer för ändamålet.

På därom av chefen för armén i skrivelse den 6 december 1950 gjord framställning har Kungl. Maj:t den 19 januari 1951 förordnat, att artilleriets kadettskola, för närvarande förlagd till Norrlands artilleriregemente, fr. o. m.

den 15 mars 1951 skall vara förlagd till Smålands artilleriregemente. I nämnda skrivelse har arméchefen vidare hemställt, bland annat, att ett för skolan avsett biträde för skriv- och kontorsgöromål, redovisat vid Norrlands artilleriregemente, skall överföras till Smålands artilleriregemente.

Med återopande av det särskilt omfattande krigsplanläggningsarbetet inom I. militärbefälsstaben har arméchefen hemställt, att två tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål skola tillkomma vid staben. För egen del har civilförvaltningen räknat med att en nu befintlig extra biträdestjänst fr. o. m. den 1 juli 1951 redovisas på vederbörlig personalförteckning.

Två tjänster för skriv- och kontorsgöromål som enligt medgivande må finnas vid IV. militärbefälsstaben böra uppföras på personalförteckning.

I enlighet med principerna för reglerad befordringsgång för biträdespersonal föreslår civilförvaltningen att tillhopa 144 nya kontorsbiträdestjänster i Ca 8 tillkomma i utbyte mot samma antal biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål, nämligen

- hos tjänstegrensinspektörer 3 tjänster;
- vid militärbefälsstaberna 10 tjänster, av vilka 1 vid I, 2 vid III, 2 vid IV, 3 vid VI och 2 vid VII militärbefälsstaben;
- vid kommandantsstaben i Stockholm 1 tjänst;
- » » » Boden 2 tjänster;
- vid försvarsområdesstaberna 8 tjänster, av vilka 1 vid Kiruna—Jokkmokks, 1 vid Kristianstads, 1 vid Härnösand—Sundsvalls, 1 vid Uddevalla, 1 vid Norrköping—Linköpings, 1 vid Umeå—Storumans och 2 vid Kalix försvarsområdesstab;
- vid infanteriet 63 tjänster, av vilka 8 vid I 17, 7 vid I 19, 5 vid I 8, 4 vid ettvar av I 1, I 6, I 13, I 20 och I 21, 3 vid ettvar av I 3, I 4 och I 16, 2 vid ettvar av I 2, I 7, I 11, I 14, I 15 och I 18 samt 1 vid vardera av I 5 och I 12;
- vid kavalleriet 7 tjänster, av vilka 3 vid K 2, 2 vid K 4, 1 vid K 1 och 1 vid K 3;
- vid pansartrupperna 5 tjänster vid P 4;
- vid artilleriet 14 tjänster, av vilka 3 vid A 1, 2 vid ettvar av A 2, A 3, A 4 och A 7, 1 vid A 5 samt vardera av A 6 och A 9;
- vid luftvärnet 15 tjänster, av vilka 4 vid Lv 6, 3 vid vardera av Lv 1 och Lv 2, 2 vid Lv 3, 2 vid Lv 4 samt 1 vid Lv 7;
- vid ingenjörtrupperna 7 tjänster, av vilka 1 vid Ing 1 och 3 vid vardera av Ing 2 och Ing 3;
- vid signaltrupperna 1 tjänst, avsedd för S 1 Sk;
- vid trängen 4 tjänster, av vilka 1 vid T 1 och 3 vid T 2;
- vid utbildningsanstalterna 2 tjänster, av vilka 1 vid vardera av krigsskolan och krigshögskolan;
- vid remonteringsväsendet 1 tjänst, avsedd för Gudhems remontdepå; även-
som
- vid arméhundväsendet 1 tjänst.

22. *Övriga personalförändringar m. m.* Med hänsyn till de speciella förhållanden som måste anses vara förknippade med tjänsten vid hundskolan tillstyrker civilförvaltningen ånyo arméchefens nu upprepade förslag att utbyta en beställning för sergeant vid hundskolan mot beställning för fanjunkare, styckjunkare eller sergeant.

I enlighet med förslag av chefen för armén räknar civilförvaltningen med att antalet fänrikar under budgetåret 1951/52 skall utgöra 228 mot för innevarande budgetår beräknade 240.

Civilförvaltningen uppskattar kostnaderna för avlöningar åt indelt manskap till 83 000 kronor, innebärande en kostnadsminskning med 2 000 kronor. Antalet kvarstående indelta har av arméchefen beräknats till 62.

För avlöningar till sådan extra personal som enligt Kungl. Maj:ts medgivande må anställas under innevarande budgetår har upptagits ett belopp av 1 150 000 kronor. Med utgångspunkt från att under nästa budgetår dylik extra personal må finnas anställd till i huvudsak samma antal som för närvarande och med beaktande av i det föregående föreslagna extraordinariesättningar och beräknade utökningar av antalet extra tjänster uppskattar civilförvaltningen medelsbehovet för ändamålet till 1 100 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning med 50 000 kronor.

För tillfälligt anställande av personal enligt civilförvaltningens bestämmande har för innevarande budgetår beräknats 350 000 kronor inom den post om 1 100 000 kronor som anvisats för tillfälligt anställd personal. Arméchefen har hemställt, att för ändamålet måtte upptagas 400 000 kronor. Till stöd härför har anförts, att den fortsatta omorganisationen av arméns krigsförband medförde ett tillfälligt ökat behov av skrivhjälp, främst vid personalavdelningarna. Civilförvaltningen har i detta sammanhang erinrat om att viss biträdespersonal enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut må anställas för skrivarbete i samband med omorganisationen inom förbandens tygavdelningar. Kostnaderna härför belasta för närvarande sakanslag. Enligt civilförvaltningens mening böra i fortsättningen dessa kostnader belasta avlöningsanslag. Med utgångspunkt härifrån uppskattar civilförvaltningen medelsbehovet för tillfälligt anställd personal till 1 230 000 kronor.

Med hänsyn till ökat antal läsavdelningar vid stamskolorna har arméchefen hemställt, att medelsanvisningen för arvoden till civila lärare måtte höjas med 65 000 kronor. Med utgångspunkt från belastningen under budgetåret 1949/50 upptager civilförvaltningen för ändamålet 470 000 kronor, innebärande en höjning med 10 000 kronor.

För avlöningar och arvoden till personalvårdsassistenter vid armén har för innevarande budgetår anvisats 145 000 kronor. Arméchefen har liksom föregående budgetår räknat med en utbyggd personalvårdsassistentorganisation, innebärande att antalet heltidsanställda assistenter skulle utgöra 13 (nu 6), varvid antalet deltidsanställda assistenter kunde minskas från 41 till 33. I avbidan på resultatet av försvarets personalbehandlingsutredningsarbete föreslår civilförvaltningen icke nu någon utökning av antalet heltidsanställda personalvårdsassistenter.

Till arvoden åt mobiliseringslottor finnas för innevarande budgetår anvisade 50 000 kronor för armén, 10 000 kronor för marinen och 15 000 kronor för flygvapnet. Av dessa medel utgå månatliga arvoden av i ett för allt 250 kronor till lottor, som anlitas för mobiliseringsuppgifter vid i huvudsak försvarsområdesstab, marindistriktsstab och flygförband.

Vid envar av försvarsgrensstaberna finnes därjämte inrättad en tjänst för personalassistent (för lottfrågor) i Ce 19, vars innehavare anlitas för handläggning av rekryterings-, utbildnings- och krigsplaceringsärenden m. m. rörande lottor.

I sitt den 18 oktober 1950 avgivna betänkande (SOU 1950: 38) har kommittén för frivilligt försvarsarbete föreslagit ändrade grunder för beräkning av arvoden till personal, som i de lägre stabsinstanserna handlägga frågor rörande kvinnlig krigstjänstpersonal. Handläggningen av dylika ärenden för samtliga tre försvarsgrenar har föreslagits skola koncentreras till försvarsområdesstab. Arvodet till vederbörande borde beräknas efter antalet befattningar för kvinnlig krigstjänstpersonal inom försvarsområdet och antalet effektiva tjänstgöringstimmar per år.

I skrivelse den 13 januari 1951 har chefen för armén hemställt, *dels* att för arvoden åt kvinnliga tjänstemän för handläggning av ärenden rörande krigsfrivillig personal tillhörande Riksförbundet Sveriges lottakärer, Sveriges kvinnliga bilkärers riksförbund, Svenska röda korset och Svenska blå stjärnan måtte för budgetåret 1951/52 för armén anvisas 86 700 kronor, fördelade på 289 månadsarvoden om 300 kronor i ett för allt, *dels ock* att för arvode åt en extra personalassistent vid arméstaben måtte för samma budgetår anvisas 9 331 kronor. Till stöd för framställningen har arméchefen anfört i huvudsak följande.

Mobiliseringslottorna borde ersättas med kvinnliga tjänstemän för handläggning av ärenden rörande krigsfrivillig personal vid armén tillhörande såväl Riksförbundet Sveriges lottakärer som Sveriges kvinnliga bilkärers riksförbund, Svenska röda korset och Svenska blå stjärnan. Dessa tjänstemäns arbetsuppgifter bleve större än de nuvarande mobiliseringslottornas. Avlöningsförmånerna borde anpassas därefter. Arvodena för mobiliseringslottorna vid försvarsområdesstaberna hade hittills i huvudsak utgått med 250 kronor per hundratal krigsfrivilliga lottor. För budgetåret 1951/52 borde antalet arvoden för kvinnliga tjänstemän i försvarsområdesstaberna beräknas med utgångspunkt från hela antalet krigsfrivilliga tillhörande samtliga nyssnämnda organisationer. Med hänsyn till de löneökningar, som genomförts och komme att genomföras under den närmaste tiden, syntes det skäligt, att arvodet höjdes från 250 kronor till 300 kronor.

Erfarenheterna inom arméstaben hade bestyrkt behovet av två personalassistenter. Kommittén för frivilligt försvarsarbete hade räknat med att en dylik befattningshavare skulle placeras i en av kommitténs föreslagna frivilligledning. I avvaktan på slutligt ställningstagande till kommitténs förslag borde i stället för en deltidanställd mobiliseringslotta en extra personalassistent anställas vid arméstaben mot ett arvode motsvarande avlöning enligt lönegrad Ce 19.

Civiltförvaltningen har anfört att, då arméchefens förslag i stort avslöte sig till nu tillämpade grunder för arvodessättningen, ämbetsverket med be-

aktande av den föreslagna utökningen av personalens arbetsuppgifter intet hade att erinra mot det av arméchefen beräknade antalet månadsarvodet. Civilförvaltningen ville icke heller motsätta sig den föreslagna höjningen av arvodena. Denna höjning borde emellertid ske jämväl för marinens och flygvapnets motsvarande lottor. Under förutsättning att antalet tjänstgöringsmånader för mobiliseringslottor för nästkommande budgetår bestämdes till samma antal som för innevarande budgetår, skulle för marinens del posten till mobiliseringslottor behöva uppräknas till 12 600 kronor och för flygvapnets del till 18 000 kronor.

Med hänsyn till att frivilligkommittén räknat med en personalassistent i Ce 19 i den föreslagna frivilligledningen kunde det enligt civilförvaltningen måhända synas tveksamt om arméledningen nu borde tillföras ytterligare en heltidsanställd arbetskraft för här avsett ändamål i utbyte mot en deltidspanställd mobiliseringslotta. Då det i nuvarande läge syntes angeläget att åstadkomma en förstärkning av representationen för det frivilliga försvarsarbetet inom arméledningen, tillstyrkte emellertid civilförvaltningen, att ett utbyte komme till stånd. Ämbetsverket förordade dock, att den nya befattningen tills vidare inrättades såsom extra i lönegrad Cg 19.

De såsom uppbördsmedel under anslaget inflytande pensionsmedlen ha uppgått till avsevärt lägre belopp än det i riksstaten uppförda. Orsaken härtill torde vara, att för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar i betydligt större utsträckning än som förutsatts uppehållas av icke pensionsavgången personal. Med ledning av belastningen för budgetåret 1949/50 upptager civilförvaltningen posten till 3 380 000 kronor mot för budgetåret 1950/51 4 800 000 kronor.

23. Under denna punkt ha sammanställts de personalförändringar som, såvitt nu kan bedömas, bliva erforderliga vid fortsatt genomförande av ändrad organisation av stabs- och förvaltningstjänsten vid pansarförband, motoriserade artilleriregementen och luftvärnsregementen samt erforderliga personalförändringar för rationaliseringar vid Lv 4 ävensom de kostnadsförändringar som kunna beräknas bli följden av dessa personalförändringar.

24. *Sammanslagning av A 5 och A 8.* I sin i det föregående under punkt 1 omförmälda skrivelse den 13 januari 1951 angående sammanslagning av A 5 och A 8 har chefen för armén framlagt förslag beträffande de personalförändringar som bliva erforderliga i anledning av att A 5 anslutes till A 8 samt att i samband därmed rationaliserad stabs- och förvaltningsorganisation genomföres vid A 8. Förslaget grundar sig på kompletterande undersökningar som statens organisationsnämnd utfört för att anpassa personaluppsättningen och organisationen av stabs- och förvaltningstjänsten vid A 8 till fastställd normalorganisation för rationaliserat motoriserat artilleriregemente (jfr prop. 1950: 110 s. 57 o. f. samt TLA 1950: 25).

Särskilda förhållanden vid A 8 föranleda vissa avvikelser från normalorganisationen. Regimentet avses organiseras på tre divisioner i stället för två, av vilka en skall vara förlagd till A 5:s etablissement. Vissa hästanspända för-

band måste kunna övergångvis uppsättas, och ett mindre antal stamhästar måste bibehållas. För uppgifter som sammanhånga med regementets befattning med krigsförberedelsearbete inom Bodens försvarsområde avses skola, liksom hittills, ingå en särskild artilleriavdelning i regementsstaben.

I förhållande till personaluppsättningen vid A 5 och A 8 enligt gällande personalförteckningar och normalorganisationen för motoriserat artilleriregemente innebär förslaget till personal för det sammanslagna regementet i korthet följande.

Beställningen som kårchef i Ma 12 blir övertalig.

Inom ramen för befintligt antal regementsofficerare tillkomma två utöver normalorganisationen, en chef för den tredje divisionen och chef för artilleriavdelningen.

En beställning för major eller kapten, sex kaptensbeställningar, varav en på intendenturkårens stat, och två löjtnantsbeställningar och — beräkningsmässigt — 3 fänriksbeställningar bli övertaliga. Härvid har räknats med att, utöver normalorganisationen, en kapten erfordras för artilleriavdelningen samt att befattningarna såsom biträdande mobiliseringsofficer och chef för kasernbatteriet, för vilka i normalorganisationen avsetts pensionerade officerare, vid A 8 skola bestridas av kaptener på aktiv stat med hänsyn till de stora svårigheter som föreligga att tillfredsställande rekrytera arvodesbefattningar i Boden.

I överensstämmelse med normalorganisationen tillkomma fyra förvaltare, varav två på fälttygkårens stat. Å andra sidan utgå två förvaltare på intendenturkårens stat, kassachef och intendenturförrådsförvaltare vid A 5.

Av underofficerare på aktiv stat bli åtta övertaliga, fem styckjunkare och tre sergeanter. Härvid har av rekryteringsskäl räknats med en styckjunkare eller sergeant på aktiv stat som stabsunderofficer vid den divisionsexpedition, som skall vara förlagd i A 5:s etablissement, en befattning för vilken i normalorganisationen beräknas pensionerad underofficer. Utöver normalorganisationen erfordras därutöver två beställningar för aktiva underofficerare, av vilka en avses för artilleriavdelningen och en beräknas för batteriadjutantsbefattning.

Inom ramen för befintligt antal överfurirsbeställningar avses för A 8 två utöver normalorganisationen. Av dessa erfordras en för artilleriavdelningen. Den andre avses för skötsel m. m. av regementets fasta utbildningsanordningar. Två beställningar för hovslagaröverfurirer på kavalleriets stat kunna indragas på grund av minskning av stamhästbeståndet.

Av sistnämnda skäl kan också den för VI. militärbefälsstaben avsedda bataljonsveterinärbeställningen indragas vid inträffande avgång.

Antalet beställningar för icke-ordinarie manskap föreslås minskat med 12 för furirer, 17 för konstaplar och 13 för vicekonstaplar och meniga. Härvid har emellertid förutsatts, att 14 av de 72 kvarstående furirsbeställningarna skola tagas i anspråk för ändamål, för vilka särskild personal tidigare icke beräknats. Av dessa 14 beställningar avses sex för vaktchefer vid anläggningarna i Bodens fästning och åtta för vaktchefer vid A 8:s och A 5:s etablissement. För bevakning inom fästningen finnas nu nio vaktmästare i Ce 9, vilket antal har angivits icke vara tillräckligt för att arbetstidslagets bestämmelser skola uppfyllas. Beställningarna för de sex furirer som alltså skulle komplettera denna vaktstyrka föreslås skola i samband med den planlagda utökningen av överfurirskadern utbytas mot överfurirsbeställningar. Med hänsyn till att rekryteringen av fast anställt underbefäl är gynnsam vid A 8 föreslås att de nio vaktmästartjänsterna efter hand skola utbytas mot motsvarande antal furirsbeställningar.

Av nuvarande befattningar för pensionerade underofficerare i arvodesbefattningar kvarstå en expeditionsskötare, en kasernskötare och en skjutfältsunderofficer. Övriga 12 befattningar utgå. I stället tillkomma en föreståndare för förrådsbokföringskontor och en stabsunderofficer.

Av ordinarie civil personal bli en kontorist i Ca 13 och en köksföreståndare i Ca 12 övertaliga. Antalet kanslibiträden i Ca 11 bör ökas med två. En tjänst för biträdande köksföreståndare i Ca 10 vid A 5 överföres till I 19 i anledning av att den till A 5 förlagda delen av A 8:s personal föreslås skola utspisas vid I 19.

I fråga om extra ordinarie civil personal innebär förslaget slutligen minskning med tjänster för två förrådsvaktmästare, sex remontryttare, sju biträden för skriv- och kontorsgöromål samt 12 ekonomibiträden, varav 2 i Ce 3 och 10 i Ce 2.

I förhållande till normalorganisationen innebär förslaget ökning med en förrådsvaktmästare och 3 förrådsmän, huvudsakligen på grund av den delade förläggningen, samt, övergångsvis, ett biträde för skriv- och kontorsgöromål.

De beställningar vid nuvarande A 5 och A 8 för militär ordinarie personal som icke erfordras för fredstjänsten vid det sammanslagna A 8 äro sålunda en kårchef, en major eller kapten, sex kaptener, två löjtnanter, två förvaltare, fem styckjunkare och tre sergeanter. Beträffande dessa beställningar föreslår arméchefen, att två förvaltarbeställningar vid intendenturkåren skola indragas vid uppkommande ledighet, samt att två styckjunkarbeställningar skola indragas i samband med att befordran sker till nyinrättade förvaltarbeställningar vid eller för regementet. Kaptensbeställningen för regementsintendent bör enligt arméchefen icke indragas, enär den kunde komma att erfordras för Bodens försvarsområde enligt det förslag till ändrad organisation vid försvarsområdestaberna som avses skola framläggas inom den närmaste tiden.

Övriga här ifrågasvarande beställningar kunna enligt arméchefens mening icke indragas, enär de äro erforderliga för krigsorganisationen, vilken icke minskas genom att fredsutbildningen lägges ned vid A 5. Beställningarna föreslås skola utnyttjas vid vissa skolor och staber inom armén, där stort behov av beställningar finnes. En dylik anordning skulle också medföra minskning i de traktamentskostnader som nu föranledas av kommenderingar till centrala skolor av befäl från truppförbanden som chefer, lärare och instruktörer.

Arméchefens förslag i detta hänseende innebär följande.

Som befäl vid den övningsdivision som årligen organiseras vid artilleriets skjutskola i Villingsberg tillföres av de övertaliga beställningarna Bergslagens artilleriregemente (A 9) beställningen för major eller kapten, vilken därvid föreslås ändrad till en majorsbeställning, tre kaptensbeställningar, en löjtnantsbeställning, de återstående tre styckjunkarbeställningarna samt de tre sergeantsbeställningarna. Under tid, då detta befäl icke tages i anspråk för artilleriskjutskolans räkning, avses det utnyttjas för annan till A 9 centraliserad utbildning av t. ex. stabsfurirer och mekaniker.

För att minska kommenderingsbehov till den till Smålands artilleriregemente (A 6) förlagda, för artilleriet gemensamma troppchefsskolan och artilleriets kadettskola, som enligt beslut av Kungl. Maj:t skall från och med våren 1951 förläggas till A 6, tillföres A 6 en kaptensbeställning och den återstående löjtnantsbeställningen.

Den återstående kaptensbeställningen överföres till Bodens försvarsom-

rådesstab för att där utnyttjas för tygofficer. För tygofficer vid denna stab avses nu en befattning för pensionerad officer i 1: 29. Förslaget motiveras med svårigheterna att erhålla kompetenta sökande till arvodesbefattningar i Boden. Arvodesebefattningen kan vid bifall till förslaget indragas.

Vad beträffar den övertaliga beställningen för kårchef har arméchefen föreslagit, att denna beställning tills vidare utnyttjas för lärare vid den föreslagna armékrigshögskolan och vid uppkommande vakans ersättes med en beställning för överstelöjtnant eller major, avsedd för förste lärare vid skolan.

Departementschefen.

1. *Arméstabens organisation.* Frågan om löneställningen för den här ifrågasvarande överstebeställningen torde komma under bedömning vid den fortsatta översyn av vissa chefslöner som chefen för civildepartementet avser att låta företaga. Jag föreslår därför icke nu någon ändring i fråga om denna beställning.

Av vad i övrigt föreslagits under denna punkt kan jag endast tillstyrka, att den för handsekreterare åt arméchefen avsedda extra kanlibiträdestjänsten omvandlas till extra ordinarie.

I bilaga D III till tilläggsbestämmelserna till statens allmänna avlöningsreglemente finnes uppfört ett arvode på 2 100 kronor för år för chefen för arméstaben, beställningshavare i Mo 17 eller Mo 14. Då arvodet i fråga givetvis bör utgå endast för det fall att beställningen tillhör lönegrad Mo 14, bör föreskrift härom intagas i nämnda bilaga.

2. Vid 1948 års riksdag (prop. 206, rd. skr. 369) fattades principbeslut, att krigshögskolan samt artilleri- och ingenjörhögskolan skulle sammanföras till en gemensam högskola. I enlighet med arméchefens förslag bör denna sammanslagning av skolorna nu komma till stånd. I fråga om benämningen på den sammanslagna skolan, vilken varit föremål för delade meningar, vill jag för min del föreslå, att namnet *krigshögskolan* (KHS) bibehålles.

Jag anser mig vidare kunna förorda, att de truppslagsofficersskolor, som för närvarande äro förlagda i anslutning till artilleri- och ingenjörhögskolan — artilleri-, luftvärns-, ingenjör- och signalofficersskolorna — sammanslås till en *artilleri- och ingenjörofficersskola* (AIOS). Den av 1948 års riksdag likaledes i princip beslutade samordningen av alla arméns truppslagsofficersskolor kan av brist på lämpliga lokaler ännu icke helt genomföras.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare reglera frågorna om skolornas organisation och verksamhet. I detta sammanhang torde jag få upptaga förekommande personalfrågor till behandling.

Med hänsyn till den fortsatta översyn av chefslöner som kommer att företagas inom civildepartementet vill jag icke nu föreslå högre löneställning för chefen för krigshögskolan än Ma 12. I enlighet med arméchefens förslag bör som chef för AIOS avses beställning i Ma 11 eller Ma 10 och den nuvarande överstebeställningen för chef för AIHS utgå.

Jag delar arméchefens uppfattning om nödvändigheten av att de viktigaste ämnesgrupperna vid KHS representeras av lärare med långvarig erfarenhet av högskoleundervisning. För att säkerställa detta torde möjlighet böra före-

ligga att med bibehållande av lärarbefattningarna befordra lärarna i fråga till överstelöjtnanter. Jag förordar därför i enlighet med arméchefens förslag, att tre beställningar för major eller kapten, avsedda för lärarbefattningar som här avses, utbytas mot beställningar för överstelöjtnant eller major.

Såsom föreslagits kan en nu för AIHS avsedd arvodesbefattning i 1:29 för redögörare och bibliotekarie indragas.

Jag tillstyrker, att som föreståndare för KHS expedition avses en fanjunkare eller sergeant. Detta personalbehov bör dock tills vidare kunna tillgodoses genom att lämplig underofficer kommenderas till tjänstgöring vid högskolan.

I avvaktan på erfarenheter av arbetsuppgifterna vid de nya skolorna kan jag icke förorda, att högre tjänster inrättas för expeditionspersonal m. fl. vid skolorna. Jag föreslår, att nu befintliga tjänster för institutionsvaktmästare, tekniskt biträde, förste expeditionsvakt och expeditionsvakt utbytas mot två kanslibiträden i Ce 11, en förste vaktmästare i Ce 11 och en vaktmästare i Ce 9, och förutsätter att med lämplig fördelning av sålunda och i övrigt tillgängliga tjänster personalbehovet vid skolorna skall kunna nöjaktigt tillgodoses.

Övriga under denna punkt redovisade förslag kan jag icke biträda.

3. Med hänsyn till vad civilförvaltningen anfört tillstyrker jag, att den förvaltarbeställning vid intendenturkåren, som övergångsvis utnyttjas för intendenturförrådsförvaltare vid K 1, får bibehållas tills vidare intill dess den planerade mobiliseringscentralen kommit till stånd.

4. Arvodesbefattningen i 1:29 för chefen för centralförrådet i Växjö bör indragas.

5. Jag förutsätter, att en översyn av löneställningen för cheferna för vissa skolor vid försvaret kommer till stånd inom en nära framtid. I avvaktan därpå vill jag inte för nästa budgetår föreslå några löneförändringar för dylika chefer.

Jag finner heller icke skäl biträda förslaget om redovisning på särskild stat för arméns motorskola av chefen för denna skola.

6 och 7. Då jag icke är beredd att tillstyrka en utökning av infanteriets eller signaltruppernas officerskadror kan jag alltjämt icke biträda förslagen om att vid I 1 inrätta en kaptensbeställning för chefen för garnisonskompaniet i utbyte mot lägre beställningar och om ytterligare en kaptensbeställning vid signaltrupperna.

8. Med hänsyn till radartjänstens allt större betydelse samt de olägenheter och kostnader varmed den nuvarande undervisningen vid radarskolan är förknippad anser jag mig i likhet med civilförvaltningen böra tillstyrka att en kaptensbeställning, avsedd för en radarutbildad officer vid arméstabens luftvärnsavdelning, inrättas på luftvärnets stat. För att undvika statökning bör som ersättning för denna beställning vid luftvärnets, som sålunda tillkommer, en av de kaptensbeställningar som bli övertaliga vid sammanslagningen av A 5 och A 8 indragas. Däremot kan jag för närvarande icke till-

styrka, att fasta ingenjörstjänster inrättas för utbildningsverksamheten vid skolan. Behovet av lärare torde få tillgodoses med personal med mindre fast anställning.

9. Inom ramen för fastställt preliminärt slutläge för arméingenjörkårens sammansättning böra tillkomma två armédirektörsbeställningar av 2. graden i Ca 31 i utbyte mot två arméingenjörbeställningar av 1. graden i Ce 29. En beställning för armédirektör i Ca 30 kan indragas.

Enligt vad jag inhämtat avses numera endast en av de två tjänstemän, för vilka tidigare funnits inrättade tjänster vid marinen med avlöning från sakan-slag i Ce 27, i fortsättningen beredas anställning vid arméingenjörkåren. Jag anser mig böra förorda att för denne från och med nästa budgetår övergångsvis inrättas en beställning såsom arméingenjör av 2. graden i Ce 27 och att under tiden en arméingenjörbeställning i Ce 24 hålles vakant. Under innevarande budgetår uppbär tjänstemannen i fråga enligt Kungl. Maj:ts medgivande avlöning enligt 27 lönegraden med anlåtande av sakanslag.

Jag kan icke heller nu tillstyrka förslaget om att på arméingenjörkårens stat inrätta en arméingenjörbeställning av 1. graden, avsedd för marinförvaltningen.

10. Förslaget om förbättrad löneställning för två majorer vid fälttygkåren är det mig alltjämt icke möjligt att biträda.

Jag kan heller icke tillstyrka, att arméingenjörkåren utökas med en särskild beställning för teknisk attaché.

I avbidan på prövningen av 1946 års militära förvaltningsutrednings förslag är jag icke beredd taga ställning till den föreslagna utökningen av antalet extra arméingenjörstjänster.

Som ett led i tygstatens planenliga utbyggnad böra ytterligare beställningar tillkomma från och med nästa budgetår. Jag anser dock, att utbyggnaden alltjämt bör ske i något långsammare takt än arméchefen föreslagit. Jag biträder härutinnan civilförvaltningens förslag och föreslår alltså, att följande beställningar tillkomma, nämligen en tygverkmästare av 1. klassen, en tygverkmästare av 2. klassen, tre tyghantverkare av 1. klassen, fem tyghantverkare av 2. klassen och 40 armétekniker. I samband härmed kunna 20 furirsbeställningar vid tygstaten indragas.

Vad beträffar radiotelegrafistpersonalen kan jag i nuvarande läge icke tillstyrka förslaget om förbättrad löneställning för två tjänster för radiotelegrafister i Ce 16. Däremot biträder jag civilförvaltningens förslag att utbyta tre furirsbeställningar vid S 1 mot radiotelegrafisttjänster i Ce 16, avsedda för signalskolan.

11. I samband med den omläggning av utbildningsgången för värnpliktiga läkare m. fl., varom bestämmelser utfärdats, måste befälstillgången vid trängförbanden ökas. Arméchefens förslag att som ett första steg härutinnan inrätta ytterligare tio sergeantbeställningar tillstyrker jag.

12. Med hänsyn till önskvärdheten av att kunna i beräknad omfattning begränsa manskapsrekryteringen är det angeläget att överfurirskadern utbygges

planenligt. En viss försiktighet har härutinnan iakttagits på grund av ovissheten om tillgång till erforderligt antal befattningar för att placera överfurirer som lämnar den egentliga trupptjänsten. Arméchefen har nu pekat på nya arbetsuppgifter, för vilka skulle kunna avses överfurirer. Huruvida överfurirer skola komma i fråga för dessa arbetsuppgifter är dock till stor del beroende av vilken ställning som kommer att tagas till ett förslag av statens organisationsnämnd om organisationen av försvarsområdesstaberna. I avvaktan på prövningen av detta förslag bör ökningen av överfurirskadern alltjämt något begränsas. Jag föreslår, att antalet överfurirer för nästa budgetår ökas med 100. Antalet skulle då bli (1265 + 100 =) 1 365 med den fördelning på truppslag och skolor m. m. som framgår av förslaget till personalförteckning.

Med en dylik begränsad utökning av överfurirskadern kan antalet furirsbeställningar icke minskas i den omfattning arméchefen föreslagit. Jag förordar att för nästa budgetår minskning sker med 148 furirsbeställningar. I enlighet med arméchefens förslag har jag därvid räknat med att tills vidare bibehålla samtliga de tio befintliga furirsbeställningarna vid K 1 i syfte att kunna avdela fyra furirer för bevakningstjänsten inom IV. militärbefälsstabens etablissement. Med hänsyn till vad arméchefen anfört har jag vidare ansett mig kunna godtaga förslaget om att tills vidare begränsa indragningen av furirsbeställningar vid rationaliserade förband till en beställning per förband. Å andra sidan har jag beaktat att, utöver den planenliga reduceringen av antalet furirsbeställningar vid armén, tre dylika beställningar vid S 1 kunna indragas vid bifall till det av mig i det föregående tillstyrkta förslaget om att vid regementet inrätta tre radiotelegrafisttjänster.

Antalet beställningar för korpraler (konstaplar) torde i enlighet med arméchefens förslag kunna minskas med 20.

13. I enlighet med arméchefens förslag böra 31 tjänster för remontryttare i Ce 11 indragas från och med nästa budgetår.

Det av försvarets civila tjänstemannaförbund framställda förslaget om lönegradsuppflyttning av samtliga remontryttartjänster kan icke heller av mig tillstyrkas.

Jag finner icke anledning till erinran mot arméchefens beräkning av det sammanlagda behovet av remonddressörer och hästskötare vid remontdepåerna under budgetåret 1951/52. Däremot anser jag icke tillräckliga skäl föreligga för att nu till 11 lönegraden uppflytta de för närvarande i 9 lönegraden placerade tjänsterna. Jag får härvid erinra om att jag vid anmälan av propositionen 1949: 135 (s. 100) särskilt framhöll att, såsom arméchefen förutsatt, i remonddressörernas arbetsuppgifter borde ingå även hästvård och att hästskötarna borde vara skyldiga att delta i remontutbildningen. I anledning av ett vid 1949 års riksdag motionsvis framställt yrkande om att upptaga samtliga berörda tjänster såsom remonddressörer i Ce 11 uttalade vidare statsutskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 155 (s. 30), att vissa fördelar kunde vara förenade med att viss beföringgång tillämpades beträffande ifrågavarande personal och att här avsedda tjänster alltså differentierades i lönehänseende.

Vad i övrigt föreslagits under denna punkt beträffande extra-ordinariesättning och lönegradsuppflyttning av remontdressör- och hästkötartjänsterna vid remontdepåerna kan jag icke heller tillstyrka.

Liksom civilförvaltningen räknar jag med att en extra förrådsman i Cg 9 skall tillkomma vid vardera av Herrevadsklosters och Gudhems remontdepåer.

Jag kan vidare tillstyrka förslaget om ändrad benämning på arvodesbefattningarna för expeditionsunderofficerare i 1:20 vid nämnda remontdepåer.

14. Den redogörelse som i arméchefens framställning lämnats för de nuvarande förhållandena på armésjukvårdens område ger vid handen, att särskilda åtgärder måste vidtagas för att nöjaktigt tillgodose behovet av läkare. Innan resultatet föreligger av det arbete som bedrivs av 1948 års militära läkarlöneutredning, är det icke möjligt att föreslå åtgärder som kunna tänkas på ett varaktigt sätt råda bot på de nuvarande svårigheterna. Åtgärder för en provisorisk förbättring av de nuvarande förhållandena måste därför vidtagas.

Jag kan emellertid icke tillstyrka arméchefens förslag att till innehavaren av den ena läkarbeställningen vid ett tvåläkarförband skulle få utbetalas ersättning med 25 kronor om dagen för ökat arbete i anledning av vakans i den andra läkarbeställningen.

Däremot anser jag mig kunna tillstyrka, att antalet befattningar för arvodesanställda läkare ökas. Jag måste emellertid föreslå, att ökningen begränsas i förhållande till arméchefens förslag. Jag föreslår därför, att antalet nya befattningar bestämmas till 40. Det torde vara erforderligt för att kunna behålla läkarna i arvodesanställning, även sedan deras stipendiattid utgått, att inrätta tjänster även för bataljonsläkare. Jag förordar, att det av mig föreslagna antalet läkartjänster fördelas på 15 bataljonsläkare vid fältläkarkåren och 25 fältläkarstipendiater.

En förutsättning för att de här föreslagna anordningarna att provisoriskt förbättra sjukvårdsförhållandena vid armén skola få utnyttjas bör givetvis vara den att behov därav föreligger på grund av vakanser i läkarbefattningarna på aktiv stat.

Jag tillstyrker förslaget om att till marinens personalförteckning överflytta den överskötersketjänst vid armén, som nu disponeras för KA 3.

Vad i övrigt föreslagits under denna punkt anser jag mig icke kunna biträda.

15. På de skäl civilförvaltningen anfört kan jag icke nu biträda förslaget om högre löneställning för en skogvaktare vid Järvafältet.

Den utredning fortifikationsförvaltningen numera förebragt i fråga om arbetsuppgifterna för innehavaren av den biträdande skogvaktartjänsten i Ce 13 i Tingstäde utvisar enligt min mening klart, att anledning icke längre föreligger att för denne avse lägre löneställning än för övriga skogvaktare vid försvaret. Jag förordar därför, att tjänsten i fråga utbytes mot en skogvaktartjänst i Ce 16.

Frågan om en skogvaktartjänst vid infanteriskjutskolan får prövas i sam-

band med att ställning tages till det förslag till ändrad organisation vid skolan som avgivits av chefen för armén.

Övriga under denna punkt angivna förslag kan jag icke biträda.

16. Vad under denna punkt föreslagits tillstyrker jag. Jag förutsätter dock, att möjligheterna att begränsa bevakningskostnaderna vid SignS närmare undersökas.

17. Även jag finner det angeläget, att åtgärder vidtagas för att effektivisera brandväsendet vid armén och marinen. Jag är dock icke beredd att nu förorda att särskilda tjänster inrättas för brandmästare. Denna uppgift bör liksom hittills fullgöras av militär personal även i Karlsborg och Boden samt vid Stockholms kustartilleriförsvar.

Jag förutsätter att det skall vara möjligt att i någon utsträckning taga i anspråk tjänstetid för deltagande i brandövningar av såväl tjänstemän som arbetare. I den mån så icke är möjligt torde dock medel böra beräknas för att ersätta förlorad arbetsförtjänst vid ledighet för dylika övningar eller för att bereda ersättning åt personal som under fritid ställer sig till förfogande för övningarna. För i första hand dylika ersättningar beräknar jag ett belopp av 30 000 kronor. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av fortifikationsförvaltningen närmare fastställa de grunder, enligt vilka ersättningar må utgå.

18. Jag tillstyrker förslaget om att den nuvarande beställningen för kommandant i Bodens fästning i Mo 14 omändras till en beställning i samma lönegrad för ställföreträdande militärbefälhavare. I samband härmed bör den befintliga arvodesbefattningen för ställföreträdande försvarsområdesbefälhavare för Bodens försvarsområde i 1:34 utbytas mot en arvodesbefattning för försvarsområdesbefälhavare med samma löneställning.

De under förevarande punkt redovisade förslagen om överflyttning av tjänster mellan olika staber och förband tillstyrker jag.

Jag tillstyrker även, att en övertalig förrådsvaktmästartjänst vid förutvarande tredje intendenturkompaniet tills vidare, i avvaktan på prövningen av förslaget om försvarsområdesstabernas organisation, tages i anspråk för Bodens försvarsområde.

Med hänsyn till de arbetsuppgifter, som äro förenade med montörtjänsten i Ca 11 vid kommandantsstaben i Boden, anser jag mig böra tillstyrka, att för desamma avses tjänst för förste montör i 16 lönegraden. Såsom lönenämnden föreslagit torde i avbidan på slutligt ställningstagande till frågan om den lokala fortifikations- och byggnadsförvaltningens organisation tjänsten tills vidare böra uppföras såsom extra. Så länge tjänsten i Cg 16 är tillsatt och bestrides av innehavaren av den ordinarie tjänsten bör vikarie icke få förordnas på sistnämnda tjänst.

Övriga under förevarande punkt redovisade förslag kan jag icke biträda.

19. Jag har intet att erinra mot att den ifrågavarande extra förrådsvaktmästaren vid I 15 erhåller fastare anställning. Liksom civilförvaltningen förordar jag, att den befintliga extra tjänsten utbytes mot en extra ordinarie tjänst i samma lönegrad.

Jag har intet att erinra mot att en nu såsom extra redovisad tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål vid I 16 uppföres på personalförteckningen.

Av de skäl som från myndigheternas sida anförts mot att nu vidtaga några förändringar beträffande löneställning för förrådspersonalen vid rationaliserade förband inom armén kan jag icke tillstyrka, att sådana förändringar vidtagas.

Däremot tillstyrker jag, att, i utbyte mot tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål, tjänster inrättas för kanslibiträden såsom föreståndare för plåt- och maskingrupp vid mobiliseringsavdelningarna vid förband med större antal truppregistrerade. I anslutning till vad organisationsnämnden och civilförvaltningen härutinnan anført föreslår jag därför, att sammanlagt åtta nya kanslibitradestjänster inrättas, en vid ettvarvt av I 4, I 6, I 7, I 11, I 12, I 17, T 1 och T 2, och att i samband därmed antalet lägre bitradestjänster i motsvarande mån reduceras.

20. I avvaktan på organisationsundersökningar vid här ifrågavarande skolor anser jag mig icke kunna föreslå några förändringar beträffande personalen vid skolorna.

21. Mot förslagen under denna punkt har jag ingen annan erinran än att ordinarie kontorsbitradestjänster icke böra beräknas för K 2 och A 5 samt att det tills vidare bör anstå med extra-ordinatesättning av kanslibitradestjänsten vid IV. militärbefälsstaben.

22. Jag anser mig numera kunna tillstyrka, att en av de befintliga sergeantbeställningarna vid arméhundskolan utbytes mot en beställning för fanjunkare, styckjunkare eller sergeant.

Vad beträffar medelsbehovet för anställande av extra personal vid armén har civilförvaltningen och chefen för armén i olika sammanhang föreslagit medelsanvisningar för detta ändamål till betydande belopp utöver vad som beräknats av civilförvaltningen i medelsäskandena. Det ökade personalbehovet är föranlett av det merarbete som föranledes av vissa pågående ändringar av krigsorganisationen samt av repetitionsövningsverksamheten. I sistnämnda hänseende har anförts, dels att de krigsförbandsvisa övningarna i och för sig ökat arbetet vid registreringsmyndigheterna dels ock att den ökade repetitionsövningsverksamhet under 1951, varom Kungl. Maj:t fattat beslut, medfört ett ytterligare behov av extra arbetskraft framför allt av biträden vid registeringsarbetet, sjuksköterskepersonal och biträden vid matinrättningarna.

Sammanlagt uppgå de anmälda ytterligare medelsbehoven till omkring 960 000 kronor. Såsom framgår av vad jag anført vid anmälan i annat sammanhang denna dag av fråga om proposition angående kostnader för repetitionsövningar belöpa av detta belopp omkring 820 000 kronor på den utökade repetitionsövningsverksamheten.

Då jag icke funnit anledning till erinran mot beräkningarna av medelsbehoven för extra och tillfälligt anställd personal för nästa budgetår, räknar

jag för dessa ändamål med de belopp som sälunda i medelsäskandena och sedermera angivits.

Vid anmälan till årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 24) av försvarstabsens avlöningsanslag redogjorde jag i korthet för ett av försvarets personalbehandlingsutredning den 3 oktober 1950 avgivet förslag beträffande personaltjänsten inom försvaret. Då jag är förhindrad att nu föreslå några förbättringar beträffande personalvårdsassistentorganisationen, räknar jag med oförändrad organisation för nästa budgetår.

Jag är i avvaktan på prövningen av de förslag som avgivits av kommittén för frivilligt försvarsarbete icke beredd biträda arméchefens förslag till ändrade grunder för arvoden åt den kvinnliga personal, som biträder med handläggning av ärenden rörande krigsfrivilliga, i annan mån än att jag i likhet med civilförvaltningen anser mig böra förorda, att de för närvarande utgående månadsarvodena om 250 kronor med hänsyn till de vidgade arbetsuppgifterna och ändrade löneläget höjas till 300 kronor. Såsom civilförvaltningen anfört bör sådan höjning ske även av motsvarande arvoden vid marinen och flygvapnet.

Förslaget om att vid arméstaben inrätta ytterligare en tjänst för personalassistent kan jag icke biträda.

Vad i övrigt föreslagits och anförts under denna punkt ger mig icke anledning till erinran.

23. I propositionen 1950: 110 anmäldes de personalförändringar som för-
anleddes av bifall till arméchefens förslag om rationalisering av pansarför-
banden, de motoriserade artilleriregementena och luftvärnsregementena och
framlades förslag till personalförteckningar för typregementena P 4, A 6 och
Lv 2. Förslag föreligger nu beträffande rationaliserad organisation av A 8
efter undersökningar som utförts i samband med utredningen av frågan om
sammanslagningen av A 5 och A 8. Till detta förslag återkommer jag i det
följande. Rationaliseringen av de övriga pansarförbanden, artilleri- och luft-
värnsregementena kommer att successivt genomföras. Jag föreslår, att er-
forderliga beställningar och befattningar inrättas för dessa förband samt att
medel beräknas för att anställa övrig personal vid förbanden från och med
nästa budgetår. I sammanställningen över yrkanden ha under denna punkt
upptagits de personalförändringar som, så vitt nu kan bedömas, erfordras
för att genomföra rationaliseringarna på här ifrågavarande områden. Per-
sonalförslagen överensstämmer med de för vederbörliga typregementen fast-
ställda personalstaterna. Då frågan om den regionala och lokala fortifikations-
och byggnadsförvaltningens organisation ännu icke lösts, böra tills vidare
inga förändringar beträffande kasernvårdsavdelningarna vidtagas. I enlighet
härmed föreslår jag inga beställningar för kasernförvaltare. I övrigt föreslår
jag, att beställningar för förvaltare vid P 1—P 3, A 1, A 3 och A 9 samt
Lv 1 och Lv 3 och vid fälttygkåren samt befattningar för pensionerade offi-
cerare inrättas till antal som angivits i sammanställningen över yrkanden
under denna punkt samt att indragning av beställningar för fanjunkare (styck-

junkare) och befattningar för pensionerade underofficerare vidtagas i enlighet med vad i sammanställningen angivits. Begränsningen av antalet furirer har redan beaktats under p. 12 i det föregående. Speciella förhållanden vid de särskilda förbanden kunna komma att föranleda avvikelser från de angivna personaluppsättningarna. Såvitt avser arvodesbefattningar för pensionerad personal bör Kungl. Maj:t äga att reglera de personalförändringar som sålunda komma att erfordras.

Statens organisationsnämnd har avgivit rapport över organisationsundersökningar vid Lv 4. Föreslagen organisation vid detta typförband för luftvärnskår överensstämmer i sina huvuddrag med den för luftvärnsregemente fastställda. Personalorganisationen är också i huvudsak densamma ehuru något begränsad med hänsyn till att verksamheten vid luftvärnskår är mindre än vid ett luftvärnsregemente.

Ehuru ställning ännu icke tagits till organisationsfrågan, föreslår jag att de personalfrågor som föranledas av en omorganisation nu föreläggas riksdagen i den mån så är erforderligt. I enlighet med förslaget förordar jag, att för Lv 4 inrättas tre nya förvaltarbeställningar, varav två på luftvärnets stat och en vid fälttygkåren. I samband därmed böra två styckjunkarbeställningar vid luftvärnet indragas. Vidare bör vid Lv 4 inrättas en ny befattning för pensionerad officer i arvodesbefattning i 1:29 vid mobiliseringsavdelningen. Av pensionerade underofficerare i arvodesbefattningar bibehållas expeditionsofficeren, kasernunderofficeren och skjutplatsunderofficeren. Befattningar för föreståndare för förrädsbokföringskontor och två expeditionsofficerare tillkomma. Av dessa sistnämnda avses en för kårexpeditionen i befattning för vilken eljest i rationaliserad organisation avses underofficer på aktiv stat och en för en ekonomigrupp som vid luftvärnskår avses skola finnas i stället för kasernbatteri. Ur organisationen utgå befattningar för biträden i personaldetalj, åt mobiliseringsofficer och åt regementsintendent, köksföreståndare samt tygunderofficer.

24. *Sammanläggningen av A 5 och A 8 m. m.* Under punkt 1 i det föregående har jag föreslagit, att A 5 från och med den 1 juli 1951 upphör som självständigt fredsförband och anslutes till A 8. Senare denna dag ämnar jag föreslå, att medel anvisas under kapitalbudgeten för att ordna sjukhusfrågorna vid Bodens garnison, vilket är en förutsättning för att rationaliseringen av stabs- och förvaltningstjänsten vid A 8 skall kunna helt genomföras. I detta sammanhang behandlar jag de personalfrågor som föranledas av regementenas sammanslagning och A 8:s rationalisering.

Den rationaliserade organisationen av stabs- och förvaltningstjänsten vid A 8 bör i vanlig ordning fastställas av Kungl. Maj:t. Såsom framgår av redogörelsen för arméchefens personalförslag föranleda regementets speciella arbetsuppgifter och de lokala förhållandena visst personalbehov utöver vad som ingår i den för motoriserat artilleriregemente fastställda personalorganisationen. Mot denna personalökning torde intet vara att erinra. Jag tillstyrker också, att aktiv personal, två kaptener och en underofficer, tages i anspråk för tre befattningar, för vilka i normalorganisationen avsetts pen-

sionerad personal. Jag räknar därför i förslaget till personalförteckningar med den personaluppsättning för stabs- och förvaltningstjänsten vid A 8 som arméchefen föreslagit.

Vad arméchefen föreslagit i fråga om personal som blir övertalig i anledning av rationaliseringen och sammanslagningen av förbanden föranleder följande ställningstagande från min sida.

Om för tyg- och intendenturtjänsten vid Bodens försvarsområdesstab skall avses aktiv chefspersonal eller som nu pensionerade officerare i arvodesbefattningar, är en fråga som får prövas i samband med det förslag beträffande försvarsområdesstabernas organisation som kommer att inom kort ingivas av chefen för armén. Jag har intet att erinra emot att de två kaptensbeställningar för tygofficer och intendent som bli övertaliga tills vidare utnyttjas för ändamålet. De motsvarande arvodesbefattningarna skola i så fall hållas vakanta.

Två förvaltarbeställningar vid intendenturkåren, en förrådsförvaltare och en kassachef, böra indragas. Två beställningar för styckjunkare skola indragas i samband med att befordran sker till nyinrättade förvaltarbeställningar vid eller för regementet.

Såsom föreslagits bör bataljonsveterinärbeställningen vid VI. militärbefälsstaben indragas vid uppkommande vakans och antalet beställningar för hovslagaröverfurir vid kavalleriet minskas med två.

Jag anser mig kunna tillstyrka, att såsom vaktchefer vid anläggningarna i Bodens fästning avses överfurirer och godtager förslaget att tills vidare bibehålla sex eljest övertaliga furirsbeställningar för ifrågavarande bevakningsuppgifter. Jag är däremot icke övertygad om lämpligheten av att avse furirer såsom övrig vaktpersonal i fästningen. Huruvida särskild manskapspersonal bör beräknas för bevakning av etablissementen är också en fråga till vilken jag icke är beredd att nu taga ställning. Jag kan emellertid tillstyrka, att åtta furirer som eljest skulle bli övertaliga vid förbandssammanslagningen få tills vidare bibehållas för sistnämnda vaktgöromål men förutsätter därvid, att rekryteringsunderlag i fortsättningen icke beräknas för dessa åtta beställningar.

En tjänst för biträdande köksföreståndare i Ca 10 bör i enlighet med förslaget överföras till I 19. Övriga övertaliga ordinarie civila tjänstemän kunna beredas motsvarande anställningar inom försvaret eller tagas i anspråk för lägre tjänst inom organisationen. För behandlingen av övertalig pensionerad personal i arvodesbefattningar och extra ordinarie personal finnas bestämmelser meddelade som böra tillämpas i förevarande fall.

Vad härefter beträffar övrig ordinarie militär personal som blir övertalig vid sammanslagningen bör kårchefsbeställningen indragas vid uppkommande vakans. Jag är icke beredd att nu taga ställning till för vilka uppgifter den nuvarande innehavaren av beställningen skall tagas i anspråk. Jag har i det föregående förutsatt, att en kaptensbeställning som blir övertalig vid A 8 skall kunna utnyttjas för att tillgodose anmält behov av en kapten för radar-tjänsten.

1945 års försvarskommitté föreslog i sitt betänkande, att särskilt befäl skulle beräknas för artilleriskjutskolans övningsdivision, däribland en regementsofficer och en kapten med placering vid A 9. Med hänsyn härtill och då jag icke anser mig böra föreslå någon begränsning av tillgängligt utbildningsbefäl vid artilleriet, tillstyrker jag, att övriga här ifrågavarande militära beställningar bibehållas i organisationen. I anslutning till arméchefens förslag förordar jag, att personalkadrerna utökas med, vid A 9 beställningar för en major eller kapten, två kaptener, en löjtnant, tre styckjunkare och tre sergenter samt vid A 6 en kaptens- och en löjtnantsbeställning.

När Skånska kavalleriregementet (K 2) enligt beslut vid 1945 års riksdag (prop. 1945:170) återuppsattes, upptogs icke för regementet någon arvodesbefattning för köksföreståndare i 1:20, enär denna personalkategori förutsattes skola avvecklas i samband med rationalisering av matinrättningarna. För de båda övriga kavalleriregementena finnas emellertid alltjämt inrättade dylika befattningar. Av förbiseende har även vid K 2 en arvodesanställd köksföreståndare varit anställd alltsedan den 1 september 1947. I anledning av framställning av regementschefen, som tillstyrkts av arméchefen och civilförvaltningen, förordar jag att härvid får bero och att vid regementet får intill dess indragning finnas inrättad en befattning för köksföreståndare i 1:20 utöver i vederbörlig personalförteckning uppförda befattningar.

I gällande personalförteckning finnes för arméns jägarskola uppförd en beställning för sergeant i Ma 4, avsedd såsom stabsunderofficer. I enlighet med förslag av statens organisationsnämnd har chefen för armén i skrivelse den 9 mars 1951 förordat, att beställningen i fråga överföres till staben för Kiruna—Jokkmokks försvarsområde. Jag biträder detta förslag.

Med beaktande av vad jag sålunda i det föregående föreslagit i fråga om personalförändringar vid armén och med ledning av belastningen på arméns avlöningsanslag under förfluten del av innevarande budgetår beräknar jag arméns avlöningsanslag för budgetåret 1951/52 sålunda:

Avlöningar till ordinarie tjänstemän 64 300 000 (+ 2 300 000) kronor;

Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 6 600 000 (— 200 000) kronor;

Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 670 000 (+ 50 000) kronor;

Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 40 500 000 (+ 1 900 000) kronor;

Rörligt tillägg 13 310 000 (+ 530 000) kronor;

Pensionsmedel 3 380 000 (— 1 420 000) kronor.

Anslaget bör alltså upptagas till 122 000 000 (+ 6 000 000) kronor.

Under återropande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid ar-

mén, som i särskild ordning komma att överlämnas till riksdagen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att med avseende på personalförteckningarna meddela särskilda föreskrifter av i tillämpliga delar samma innehåll som innefattas i de särskilda bestämmelser som genom Kungl. Maj:ts brev den 2 juni 1950 fastställts att lända till efter rättelse för tillämpningen av arméns personalförteckningar för budgetåret 1950/51;

c) godkänna följande avlöningsstat för arméns anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	64 300 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	6 600 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	670 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	40 500 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	13 310 000
	<hr/>
	Summa kronor 125 380 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	3 380 000
	<hr/>

Nettoutgift kronor 122 000 000

d) till *Armén*: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 122 000 000 kronor.

[10.] **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	47 000 000	46 776 987
1950/51 (statsliggaren s. 232) ..	47 200 000	
1951/52 (förslag).....	47 800 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 70) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 47 800 000 kronor.

Beträffande de grunder, som numera tillämpas vid beräkningen av försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, får jag hänvisa till vad jag därom anfört i det föregående vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för armén.

Yrkanden.

Försvarets civilförvaltning har i anslutning till yrkanden av chefen för marinen m. fl. föreslagit vissa personalförändringar m. m. vid marinen.

Förslag av marinchefen m. fl.

Anslagsförändringar vid bifall till
civilförvaltningens förslag

Ökning   Minskning   Summa

1. Marinstabens bilddetalj.		
1 fotograf Ce 15 — faktor Ce 18, 1 offsettryckare Cg 12—Ce 13, 2 fotografer Cg 13—Ce 13	—	
1 föreståndare för fotolaboratoriet Ce 18, 1 laboratorieförman Ce 13, 1 fotograf Ce 13, 1 offsettkopist Ce 13 och 6 tryckeribiträden m. fl. Ce 8	—	
2. Förändringar i övrigt vid marinstaben.		
Souschef Ma 12—Mo 12/Ma 12.....	—	
Studierektor Ce 26—Cb 10	—	
1 expeditionsofficer 1: 29 — förste expeditionsofficer 1: 31	—	
1 bibliotekarie 1: 29—1: 31	—	
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträden Ce 11 (för telefonväxel respektive truppregister)	—	
1 bilförare Ce 10 — expeditionsvakt Ce 10	—	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	4 728	+ 4 728
3. Rationaliseringar vid kustartilleriet.		
1 besiktningsunderofficer 1: 20 vid Stockholms kustartilleriförsvaret	3 208	
2 expeditionsofficerare 1: 20 vid Vaxholms kustartilleriregemente	6 416	
1 expeditionsofficer 1: 20 vid Härnösands kustartilleridetachment, vakant	—	
1 expeditionsofficer 1: 20 vid Gotlands kustartilleriförsvaret med Gotlands kustartillerikår utbytes mot 1 kanslibiträde Ce 11	—	
3 biträden för skriv- och kontorsgöromål (vid Härnösands kustartilleridetachment samt Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen) — kanslibiträden Ce 11	—	
1 kanslibiträde Ce 11 vid Alvsborgs kustartilleriregemente	—	
4 biträden för skriv- och kontorsgöromål vid Vaxholms kustartilleriregemente	20 304	— 29 928
4. Rationaliseringar vid örlogsstationerna.		
2 arvodesbefattningar 1: 20 (vid Stockholms och Karlskrona örlogsstationer)	—	

Förslag av marinchefen m. fl.		Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
		Ökning	Minskning	Summa
2	biträden för skriv- och kontorsgöromål (vid Stockholms och Göteborgs örlogsstationer) — kanslibiträden Ce 11	—		—
5.	Rationaliseringar vid marinens underofficersskola.			
1	kanslibitråde Ce 11 — kontorist Ce 13	—		
1	biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibitråde Ce 11	—		
1	vaktmästare Cg 10—Ce 10	—		
1	förrådsförmän Ce 12 — verkstadsförmän Ce 16	—		
6.	Förändringar beträffande lärarpersonalen vid sjökrigshögskolan.			
1	kommendörkapten av 2. graden, major eller kapten Ma 10/9 — lärare i artilleri Mp 9	—		
1	kapten Md 9, med vakanthållande av en kapstensbeställning vid flottan eller kustartilleriet	—		
1	utbildningsarvode å 1 800 kronor utgår			
1	kapten Md 9 (lärare i taktik) — kommendörkapten av 2. graden eller kapten Ma 10/Md 9	—		
7.	Förändringar i övrigt beträffande militär personal.			
	Chefen för Gotlands kustartilleriförsvar, tillika chef för Gotlands kustartillerikår, Ma 12—Mo 12	—		
1	överstelöjtnant, chef för kustartilleriets skjutskola, Ma 11 — överste eller överstelöjtnant Ma 12/11	—		
1	överstelöjtnant Ma 11 — chef för Hemsö kustartilleriförsvar, tillika chef för Härnösands kustartilleridetachment Ma 11	—		
1	underofficer av 2. graden Ma 4 vid kustartilleriet — förvaltare Ma 6	—		
11	överfurirer	67 738		
	Chefen för sjövärnsskåren 1: 31—1: 34	1 596		
1	chef för intendenturavdelningen, tillika expeditionsofficer, 1: 29 vid Öresunds marindistrikt	—		
1	besiktningsunderofficer 1: 20 vid Göteborgs örlogsvarv	—		+ 69 334
8.	Förändringar beträffande teknisk personal.			
2	mariningenjörer av 2. graden Ca 27 — förste marindirektörer Co 14	16 200		

Förslag av marinchefen m. fl.		Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
		Ökning	Minskning	Summa
2	mariningenjörer av 2. graden Ca 27 — förste marindirektörer Co 10	11 400		
2	specialingenjörer av 3. graden Ca 27 — specialingenjörer av 1. graden Ca 33	7 656		
7	förste mariningenjörer Ca 30 — marindirektörer av 2. graden Ca 31	4 620		
7	specialingenjörer av 2. graden Ca 30 — specialingenjörer av 1. graden Ca 31	4 620		
1	specialingenjör av 2. graden Ca 29 — specialingenjör av 1. graden Ca 31	1 356		
1	marindirektör av 1. graden Ca 33	—		
2	marindirektörer av 2. graden Ca 31	—		
2	mariningenjörer av 1. graden Ca 29	29 616		
4	mariningenjörer av 1. graden Ca 29	—		
2	mariningenjörer av 2. graden Ca 27	—		
2	specialingenjörer av 2. graden Ca 29	29 616		
1	specialingenjör av 2. graden Ca 29	—		
2	specialingenjörer av 3. graden Ca 27	26 856		
1	specialingenjör av 3. graden Ca 27	—		
1	arméingenjör av 1. graden Ce 29	—		
3	arméingenjörer Ce 24 — arméingenjörer av 2. graden Ce 27	—		+ 131 940
9. Förändringar beträffande sjukvårdspersonal m. m.				
1	läkare med arvode vid Härnösands kustartilleridetachment m. m. — marinläkare av 1. graden Ca 27	—		
1	marinläkare av 1. graden Ca 29 indrages vid uppkommande vakans	—		
2	marinläkare av 1. graden vid marinläkarkåren	—		
3	marinläkare av 2. graden vid marinläkarkåren	—		
2	hälsovårdsinspektörer Co 20	—		
1	översköterska Ce 12	6 000		
2	sjukvårdsbiträden Ce 3 — 1 undersköterska Ce 5	—	3 540	
1	sjukvårdsbiträde Ce 3 — undersköterska Ce 5	—		
1	apoteksbiträde Cg 6	—	4 608	— 2 148
10. Förändringar beträffande polis- och vaktpersonal m. m.				
1	överkonstapel Ca 19	—		
3	inspektionskonstaplar Ce 16	—		

Förslag av marinchefen m. fl.		Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
		Ökning	Minskning	Summa
3 inspektionskonstaplar Cg 16		21 828		
1 expeditionsvakt Ca 9 indrages vid uppkommande vakans			—	
2 expeditionsvakter Ca 9 — förste expeditionsvakter Ca 11			—	
1 vaktmästare Ce 10 — förrådsförman Ce 14 ...			—	
Ökade kostnader för tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m.		12 755		
Ökade kostnader för uppbördsmän vid marinens kustbevakning		200		+ 34 783
<hr/>				
11. Förstärkning av brandskyddet vid försvaret.				
1 brandmästare		7 380		
Arvoden till brandbefäl		1 200		
Ersättningar för förlorad arbetsförtjänst vid brandövningar		2 000		+ 10 580
<hr/>				
12. Ordinarie kontorsbiträdestjänster.				
24 biträden för skriv- och kontorsgöromål -- kontorsbiträden Ca 8			—	—
<hr/>				
13. Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.				
 Ostkustens marindistrikt.				
1 kanslibitråde Ce 11 — kontorist Ce 13			—	
1 tekniskt biträde Cg 8 — kanslibitråde Ce 11		936		
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål (för telefonväxel) — kanslibitråde Ce 11			—	
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål vid kameralkontoret — kanslibiträden Ce 11 ...		1 872		
1 befintlig tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål uppföres å personalförteckningen			—	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål överföres från sakanslag		4 728		
 Sydkustens marindistrikt.				
1 kontorsskrivare Cg 19—Ce 19			8 016	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibitråde Ce 11		864		
 Väst kustens marindistrikt.				
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibitråde Ce 11			—	

Förslag av marinchefen m. fl.	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
1 befintlig tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål uppföres å personalförteckningen	—		
Sjökrigsskolan.			
1 kontorist Ce 13 — kansliskrivare Ce 15	—		
2 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträden Ce 11	—		+ 384
14. Övriga personalförändringar m. m.			
1 arbetsförman av 1. klass Ce 16		7 692	
2 stabsarvoden å 720 kronor vid kustartilleriinspektionen	—		
1 utbildningsarvode till heltidstjänstgörande lärare i kustartilleritaktik vid sjökrigshögskolan	—		
1 utbildningsarvode till deltidstjänstgörande lärare i skjutteknik vid kustartilleriets skjutskola — utbildningsarvode till heltidstjänstgörande lärare	—		
Arvoden till deltidstjänstgörande militära och eivilmilitära lärare		7 000	
Civila lärare	—		
Arvoden till ledare för specialkurs i krigsfartygs konstruktion vid teknisk högskola		900	
1 arvode till tygmästaren vid Stockholms kustartilleriförsvar		1 020	
Arvoden till juridiska biträden		2 460	
Mobiliseringslottor	2 600		— 672
	<hr/>		
	Summa kostnadsökning kronor 219 001		

Motiv.

1. *Marinstabens bilddetalj.* Förslagen innebära i huvudsak en upprepning av marinchefens för innevarande budgetår framställda förslag (prop. 1950: 110, s. 81). I anledning av sistnämnda förslag ifrågasatte civilförvaltningen i anslagsäskandena för innevarande budgetår, om icke möjligheterna att genomföra den av 1945 års riksdag i princip beslutade centraliseringen av försvarets tryckerier borde undersökas. I propositionen 1950: 110 (s. 96) framhöll emellertid departementschefen, att med hänsyn till lokalförhållandena tiden ännu icke vore inne att företaga dylika undersökningar.

Marinchefen har nu framhållit svårigheterna att med nuvarande personaluppsättning och löneställningar bedriva verksamheten inom bilddetaljen samt belyst de skiftande avlönings- och anställningsförhållandena för den vid

försvarets olika hjälptryckerianläggningar anställda personalen. Civilförvaltningen har framhållit, att den lämnade översikten klart gäve vid handen, att behov föreläge av en översyn av anställningsvillkoren för personalen. Ämbetsverket hemställer därför, att översynen måtte komma till stånd oberoende av nu rådande lokalförhållanden. I avvaktan härå vore ämbetsverket, som ville framhålla det angelägna i att ifrågavarande lönespörsmål snarast vunnit sin lösning, icke berett förorda några ändringar beträffande den vid marinstabens bild detalj tjänstgörande personalen.

Statens lönenämnd har framhållit önskvärdheten av att den av civilförvaltningen föreslagna översynen kommer till stånd.

2. *Förändringar i övrigt vid marinstabens.* Förslagen beträffande souschefen vid marinstabens, expeditionsofficer och bibliotekarie samt två kanslibiträdets-tjänster ha framförts tidigare (1950: 110, s. 81) men icke föranlett åtgärd.

Civilförvaltningen har med hänsyn till direktiven för årets budgetarbete ansett sig icke böra nu räkna med lönegradsuppflyttning av souschefsbeställningen.

Vidare har civilförvaltningen, som i annat sammanhang uttalat sig för en allmän översyn av samtliga arvodesbefattningar i syfte att åstadkomma en utjämning av förefintliga ojämnheter i lönesättningen olika befattningar emellan, ansett sig icke nu kunna förorda, att ifrågavarande expeditionsofficers- och bibliotekariebefattningar uppflyttas i lönegrad.

Beträffande en av kanslibiträdets tjänsterna, avsedd för föreståndare för telefonväxeln, har civilförvaltningen framhållit, att en av ämbetsverket verkställd undersökning givit vid handen, att ojämnheter föreläge i lönesättningen för telefonpersonal. Ämbetsverket, som förutsatte, att denna fråga komme under bedömning i samband med nu pågående utredningar, räknade tills vidare icke med att vid försvaret skulle inrättas några nya kanslibiträdets-tjänster för dylik personal. Med hänsyn till direktiven för årets budgetarbete ansågs sig civilförvaltningen vidare icke kunna förorda, att, såsom föreslagits, en kanslibiträdets tjänst avses för marinstabens truppregister.

Förslaget om uppflyttning av studierektorstjänsten har civilförvaltningen ansett sig i avvaktan på resultatet av försvarets skolutrednings arbete icke kunna tillstyrka.

På marinstabens personalförteckning finnes för närvarande en tjänst för bilförare i Ce 10. Innehavaren av tjänsten har förutsatts skola tjänstgöra dels i den för ämbetsbyggnaderna å Gärdet gemensamma körcentralen, dels ock i marinstabens (prop. 1948: 209, s. 108). Enligt vad civilförvaltningen inhämtat vore vederbörandes arbetsuppgifter inom marinstabens numera av sådan storlek att han icke kunde avses för tjänstgöring i körcentralen. Vid sådant förhållande har ämbetsverket tillstyrkt, att tjänsten i fråga omvandlas till en expeditionsvaktstjänst. För att undvika löneminskning för den nuvarande innehavaren av bilförartjänsten syntes expeditionsvaktstjänsten böra upptagas i 10 lönegraden med angivande, att densamma vid nuvarande innehavarens avgång skall nedflyttas i 9 lönegraden.

Statens lönenämnd har ansett tillräckliga skäl icke föreligga för den av civilförvaltningen föreslagna övergångsordningen. Lönenämnden har därför föreslagit, att bilförartjänsten fr. o. m. ingången av budgetåret 1951/52 utbytes mot en expeditionsvaktstjänst i Ce 9.

Den nya tjänsten för biträde för skriv- och kontorsgöromål är avsedd för marinstabens bibliotek. Civilförvaltningen har tidigare tillstyrkt, att en dylik tjänst inrättas för nämnda ändamål och i anslutning därtill nu räknat med att tjänsten tillkommer för nästa budgetår.

3. *Rationaliseringar vid kustartilleriet.* Som resultat av pågående organisationsförsök kunna indragas en arvodesbefattning för besiktningsunderofficer vid Stockholms kustartilleriförsvar och två arvodesbefattningar för expeditionsunderofficer vid Vaxholms kustartilleriregemente.

I samband med viss omorganisation ha de arbetsuppgifter, som åvilat innehavaren av arvodesbefattningen för expeditionsunderofficer vid Härnösands kustartilleridetachment, överförts på beställningshavare på aktiv stat. Med hänsyn härtill kan befattningen utgå ur personalförteckningen.

Marinchefen har föreslagit, att en arvodesbefattning för expeditionsunderofficer vid Gotlands kustartilleriförsvar med Gotlands kustartillerikår skall indragas och ersättas med en befattning för kanslibitråde i Ce 11, avsedd för truppregistret. I avvaktan på resultatet av pågående organisationsundersökningar vid kustartilleriförsvaren är civilförvaltningen icke beredd att tillstyrka förslaget.

De tre kanslibiträdestjänster vid Härnösands kustartilleridetachment samt Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen, vilka förslagits skola tillkomma i utbyte mot biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål, samt den kanslibiträdestjänst, som föreslagits skola nyinrättas vid Älvsborgs kustartilleriregemente, äro avsedda för truppregistret vid respektive förband. Civilförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket tidigare i princip uttalat sig för att här avsedda göromål borde handhas av kanslibitråde. Statens organisationsnämnd hade också räknat med kanslibiträdestjänster för ändamålet. Med hänsyn till gällande direktiv för budgetarbetet har civilförvaltningen emellertid icke ansett sig böra nu biträda förslagen i fråga.

Som resultat av pågående organisationsförsök kunna 4 tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål vid Vaxholms kustartilleriregemente indragas.

4. *Rationaliseringar vid örlogsstationerna.* Chefen för marinen har föreslagit, att för den militära ledningssidan vid vardera av Stockholms och Karlskrona örlogsstationer skall tillkomma en för pensionerad underofficer avsedd arvodesbefattning i 1:20 (krigsplaceringsunderofficer) utöver den personalorganisation, som efter av statens organisationsnämnd verkställda undersökningar fastställts genom Kungl. Maj:ts brev den 28 april 1949. I yttrande i ärendet har organisationsnämnden anfört, att arbetsuppgifterna på i framställningen avsedda organisationsenheter otvivelaktigt ökat, men att nämnden icke utan närmare undersökningar kunde bedöma, huruvida denna ökning borde föranleda personalförstärkning. Nämnden hade dock icke något att erinra mot

att ifrågavarande båda befattningar finge inrättas för tid intill den 1 juli 1953, då erforderliga undersökningar beräknades ha verkställts.

Civilförvaltningen har i skrivelse den 27 oktober 1950 uttalat, att ämbetsverket vore tveksamt om här ifrågavarande provisoriska personalförstärkning borde åstadkommas genom att särskilda befattningar för pensionerad personal inrättas, och ifrågasatt, om icke personalbehovet skulle kunna tills vidare tillgodoses genom att personal på aktiv stat toges i anspråk. Ämbetsverket erinrade om att enligt den rapport angående organisationsundersökningar vid Sydkustens marindistrikt, som den 26 augusti 1950 framlagts av organisationsnämnden, ett stort antal underofficerare ansetts obehövliga i den föreslagna organisationen. Skulle emellertid personal på aktiv stat icke kunna disponeras för ändamålet, syntes Kungl. Maj:t kunna medgiva, att två pensionerade underofficerare finge tagas i anspråk för avsedd tjänstgöring mot åtnjutande av särskilda arvoden utöver vederbörande tillkommande pension.

Statens lönenämnd har i likhet med civilförvaltningen ansett, att det av marinchefen anmälda behovet av ytterligare personal för den militära ledningssidan vid förenämnda örlogsstationer borde tillgodoses genom att ta i anspråk aktiv personal eller pensionerade underofficerare mot åtnjutande av särskilda arvoden utöver pension.

De för Stockholms och Göteborgs örlogsstationer föreslagna kanslibiträdestjänsterna avses för personalavdelningarnas plåt- och maskingrupper. Civilförvaltningen, som i princip tillstyrkt förslagen, har emellertid med hänsyn till lämnade direktiv för budgetarbetet ansett sig icke böra räkna med att desamma nu genomföras.

5. *Rationaliseringar vid marinens underofficersskola.* Förslagen beträffande kontorist, kanslibiträde och vaktmästare ha med ledning av de erfarenheter, som vunnits av vissa organisationsundersökningar vid skolan, framställts av marinchefen efter samråd med statens organisationsnämnd. Civilförvaltningen har anfört, att, även om skäl talade för bifall till förslagen, det slutliga resultatet av organisationsundersökningarna borde avvaktas innan jämkningar vidtagas i personaluppsättningen för skolan.

Civilförvaltningen har icke upptagit ett förslag av försvarets civila tjänstemannaförbund att till verkstadsförman i Ce 16 uppflytta en tjänst för förrådsförman i Ce 12 vid skolan.

6. *Förändringar beträffande lärarpersonalen vid sjökrigshögskolan.* Inom försvarsstaben pågår för närvarande utredning beträffande åtgärder för att främja den ballistiska vetenskapen. Förslag har därvid uppkommit om att i detta syfte inrätta ett ballistiskt forskningsinstitut, i vilket skulle ingå representanter för försvarsgrensförvaltningarna jämte lärarna i ballistik vid artilleri- och ingenjörhögskolan samt sjökrigshögskolan. Åtgärder för att för längre tid knyta lärarna i ballistik vid nämnda skolor till respektive läroanstalter och för att tilldela dessa lärare assistenter ha med hänsyn härtill ansetts erforderliga.

I anledning härav har chefen för marinen föreslagit, att på sjökrigshög-

skolans personalförteckning skulle uppföras beställningar för en lärare i artilleri i Mp 9 samt för en kapten, biträdande lärare, i Md 9. I samband härmed kunde en lärarbeställning vid skolan i Ma 10/9 utgå och en kaptensbeställning vid marinen vakanthållas varjämte ett utbildningsarvode om 1 800 kronor vid skolan kunde inbesparas. Förordnandetjänsten i 9 lönegraden av löneplan 2 har motiverats med önskvärdheten av att till skolan kunna för längre tid knyta läraren i fråga, varigenom kontinuiteten inom den ballistiska vetenskapen skulle bättre säkerställas än för närvarande. Den förordade löneställningen hade valts i syfte att nära motsvara den lön, som för närvarande tillkomme professor vid teknisk högskola. De omfattande självstudier, vederbörande lärare måste bedriva för att uppnå erforderlig kompetens, motiverade enligt marinchefens mening likställigheten i lönehänseende med dylik professor.

I yttrande häröver den 27 oktober 1950 har civilförvaltningen anfört, att ämbetsverket ansåge det vanskligt att, innan pågående utredning av frågan om den ballistiska vetenskapen slutförts, inrätta särskilda tjänster för avsett ändamål. Oaktat att åtgärden bedömts icke föregripa en blivande organisation samt att den icke innebure någon statökning, syntes det civilförvaltningen riktigast att projektet i dess helhet finge bedömas, innan separata åtgärder vidtoges, och detta särskilt som ballistiska ärenden för närvarande handlades av flera myndigheter. Påtagliga olägenheter syntes icke kunna uppkomma genom att ställningstagandet till frågan uppskötes i avvaktan på utredningen.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1950/51 biträdde civilförvaltningen ett av marinchefen då framlagt förslag att för heltidstjänstgörande lärare i taktik vid sjökrigshögskolan inrätta en beställning för kommandörkapten av 2. graden, major eller kapten vid skolan i utbyte mot en beställning för kapten vid flottan. I anledning av förslaget uppfördes en beställning för kapten i Md 9 (lärare i taktik) på personalförteckningen för skolan i utbyte mot en kaptensbeställning (Ma 9) vid flottan (prop. 1950: 110, s. 96).

Marinchefen har nu vidhållit sitt tidigare förslag. Civilförvaltningen, som ansett skäl i och för sig tala för bifall till förslaget, har dock med hänsyn till direktiven för årets budgetarbete icke räknat med att det föreslagna utbytet nu skulle komma till stånd.

7. *Förändringar i övrigt beträffande militär personal.* Förslagen att uppflytta beställningen såsom chef för Gotlands kustartilleriförsvar, tillika chef för Gotlands kustartillerikår, från Ma 12 till Mo 12 samt att för chefen för kustartilleriets skjutskola inrätta en beställning för alternativt överste eller överstelöjtnant i utbyte mot en överstelöjtnantsbeställning ha tidigare framställts och tillstyrkts av civilförvaltningen (prop. 1949: 135, s. 110 och 1950: 110, s. 82). Med hänsyn till pågående organisationsförsök och lämnade direktiv för budgetarbetet har civilförvaltningen emellertid icke i förevarande sammanhang räknat med de föreslagna uppflyttningarna.

Civilförvaltningen har icke haft något att erinra mot att befattningen såsom chef för Hemsö kustartilleriförsvar, tillika chef för Härnösands kustartilleridetachment redovisas särskilt i personalförteckningen.

Chefen för marinen har föreslagit utbyte av en beställning för underofficer av 2. graden vid kustartilleriet mot en förvaltarbeställning, avsedd för expeditionssunderofficeren vid inspektörens för kustartilleriet stab. Med hänsyn till de göromål, vilka — särskilt i betraktande av inspektörens för kustartilleriet ställning som personalkårchef — ankomme på expeditionssunderofficeren vid staben, hade inspektören ansett, att för vederbörande borde, liksom fallet vore i marininstaben, avses förvaltarbeställning. Härigenom skulle också ernås en önskvärd förbättring av kustartilleriunderofficerarnas beföringsförhållanden.

Civilförvaltningen har ansett det i och för sig befogat att för här avsedda arbetsuppgifter avse en förvaltare. Emellertid har det syntts civilförvaltningen tveksamt, om i nuvarande läge, då frågan om en sammanslagning av kustartilleriförsvaren och kustartilleriregementena vore aktuell, någon utökning av antalet förvaltarbeställningar vid kustartilleriet borde komma till stånd. Det syntes nämligen icke vara uteslutet att vid en dylik sammanslagning vissa förvaltarbeställningar vid lokalmyndigheterna kunde komma att bli övertaliga. Civilförvaltningen ansåge sig därför icke kunna tillstyrka förslaget.

I gällande personalförteckning finnas för kustartilleriet uppförda beställningar för 120 överfurirer. Chefen för marinen har föreslagit, att antalet överfurirsbeställningar utökas med 11. Härigenom skulle överfurirskadern uppnå den storlek, som av 1944 års manskapsutredning beräknats för budgetåret 1950/51.

Civilförvaltningen har framhållit, att frågan om behovet av överfurirer vid kustartilleriet, särskilt i inre tjänst, i hög grad vore avhängig av resultatet av de organisationsförsök, som för närvarande påginge. Ehuru civilförvaltningen med hänsyn härtill ansåge det tveksamt, om någon utökning av överfurirsbeställningarna vid kustartilleriet överhuvudtaget nu borde ifrågakomma, hade ämbetsverket dock vid anslagsberäkningarna utgått från att den föreslagna ökningen skulle komma till stånd.

Förslaget att uppflytta chefen för sjövärnsskåren från löneklass 1:31 till löneklass 1:34 har framställts såväl för innevarande som för närmast föregående budgetår (prop. 1949:135, s. 115, och 1950:110, s. 82). Liksom tidigare har civilförvaltningen tillstyrkt förslaget.

På innehavaren av den föreslagna arvodesbefattningen i 1:29 såsom chef för intendenturavdelningen, tillika expeditionsofficer, vid Öresunds marindistrikt har ansetts även skola ankomma att bereda och föredraga ärenden angående krigsförberedelsearbetet inom underhållstjänsten.

Civilförvaltningen har erinrat om att 1949 års försvarsutredning föreslagit, att Öresunds marindistrikt snarast skulle indragas. Vid sådant förhållande har ämbetsverket icke kunnat tillstyrka, att någon ny befattning inom marindistriktet inrättas.

Marinchefen har upprepat ett för innevarande budgetår av civilförvaltningen tillstyrkt förslag att för Göteborgs örlogsvarv inrätta en arvodesbefattning i 1:20, avsedd för besiktningsunderofficer, i utbyte mot en kontraktsan-

ställd pensionerad underofficer (prop. 1950:110, s. 93). Som skäl för förslaget ha åberopats rekryteringssvårigheter. Civilförvaltningen har med hänsyn till statsmakternas inställning till det förra året framförda förslaget i ämnet ansett sig icke böra räkna med att den föreslagna arvodesbefattningen tillkommer.

8. *Förändringar beträffande teknisk personal.* I gällande personalförteckning äro för mariningenjörkåren uppförda följande beställningar, nämligen 1 chef, marinöverdirektör Cp 17, 5 marindirektörer av 1. graden Ca 33, 8 marindirektörer av 2. graden Ca 31, 12 förste mariningenjörer Ca 30, 11 mariningenjörer av 1. graden Ca 29, 22 mariningenjörer av 2. graden Ca 27, 8 specialingenjörer av 1. graden Ca 31, 1 specialingenjör av 1. eller 2. graden Ca 31 eller Ca 30, 16 specialingenjörer av 2. graden Ca 30, 3 specialingenjörer av 2. graden Ca 29 och 21 specialingenjörer av 3. graden Ca 27.

Till personalförteckningen har föreskrivits, att vid uppkommande vakanser i beställningarna för förste mariningenjör och specialingenjör av 2. graden (Ca 30) 1 beställning för specialingenjör av 2. graden, verkstadsingenjör, skall indragas samt att — då 30 lönegraden avses icke skola ingå i lönegradsserien för ingenjörpersonal — frågan om återbesättande av övriga beställningar skall prövas av Kungl. Maj:t, som äger att tills vidare utbyta beställningarna mot beställningar i Ca 29. Vidare har till personalförteckningen föreskrivits, att vid uppkommande vakans beställningen för specialingenjör av 1. eller 2. graden skall indragas.

Det nu av chefen för marinen framlagda förslaget till jämkningar i mariningenjörkårens sammansättning innebär dels ett uppreparande av marinchefens för innevarande och närmast föregående budgetår framförda förslag i ämnet (prop. 1949:135, s. 112 o. f., samt 1950:110, s. 77 och 84) dels ock en ytterligare utökning av kåren.

Marinchefen har understrukt vikten av att mariningenjörkåren utökas i sådan takt med den tekniska utvecklingen, att den förefintliga materielen kan utnyttjas till sin fulla effekt. De nu föreliggande förslagen till jämkningar i personaluppsättningen hade framställts under hänsynstagande till föreliggande möjligheter att besätta mariningenjörbeställningarna med kvalificerad och marint utbildad personal.

Beträffande placeringen av de föreslagna mariningenjörbeställningarna har inhämtats i huvudsak följande.

Beställningarna i Co 14 avse chefen för konstruktionskontoret på marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelning och assistenten på samma avdelning. Beställningarna i Co 10 avse chefer för fartygsavdelningarna vid Stockholms och Karlskrona örlogsvarv. De till 33 lönegraden hänförliga beställningarna för specialingenjörer av 1. graden äro avsedda för byråchefer inom marin förvaltningen. De beställningar för marindirektör av 2. graden Ca 31, vilka föreslagits skola tillkomma i utbyte mot beställningar i Ca 30, avse en chef för fartygsavdelningens skrovsektion å vartdera av Stockholms och Karlskrona örlogsvarv, en chef för fartygsavdelningens maskinsektion å vartdera av Stockholms och Karlskrona örlogsvarv, en chef för fartygsavdelningen vid Göteborgs örlogsvarv samt en stabsingenjör vid vartdera av Stockholms och Blekinge kustartilleriförsvär.

De beställningar för specialingenjör av 1. graden (Ca 31), vilka föreslagits skola tillkomma i utbyte mot beställningar i Ca 30 och 29, äro avsedda för en chef för fartygsavdelningens elektrosektion å vartdera av Stockholms och Karlskrona örlogsvary, en miningenjör vid vapenavdelningen å Karlskrona örlogsvary, en chef för samma vapenavdelnings telesektion, en kontrollant vid centrala torpedverkstaden i Motala, en assistent på marinförvaltningens vapenavdelnings artilleritekniska byrå, en chef för radarsektionen på marinförvaltningens vapenavdelning, artilleritekniska byrån, samt en torpedingenjör, antingen såsom assistent på marinförvaltningens vapenavdelnings torpedtekniska byrå eller torpedingenjör på vapenavdelningens torpedsektion vid Karlskrona örlogsvary.

Av de nytillkommande beställningarna avses 1 mariningenjör av 1. graden Ca 29 och 1 mariningenjör av 2. graden Ca 27 såsom instruktionsofficerare vid marinens underofficerssskola, 1 specialingenjör av 2. graden Ca 29 såsom miningenjör, 2 specialingenjörer av 3. graden Ca 27 såsom artilleriingenjör respektive teleingenjör. Av fyra beställningar såsom mariningenjör av 1. graden Ca 29 avses en såsom assistent till chefen för marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelnings projektbyrå, en för tjänstgöring på marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelnings ubåtsbyrå för bland annat ubåtsprojektering, en såsom assistent till chefen för marinförvaltningens skeppsbyggnadsavdelnings varvs- och verkstadsbyrå samt en för tjänstgöring på marinförvaltningens förrådskontrollkontor

Övriga nytillkommande beställningar vid mariningenjörkåren äro avsedda för vissa av marinöverdirektören angivna angelägna arbetsuppgifter.

Civilförvaltningen har liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår framhållit nödvändigheten av att frågan om mariningenjörkårens utbyggnad snarast bringas till sin lösning. Ämbetsverket vore dock — särskilt i betraktande av att resultatet av arbetet inom 1946 års militära förvaltningsutredning kunde komma att påverka behovet av mariningenjörpersonal — icke berett tillstyrka en så vittgående utbyggnad av kåren som marinchefen föreslagit. För egen del ville civilförvaltningen nu begränsa sig till att föreslå i huvudsak samma utbyggnad av kåren, som ämbetsverket föreslog föregående år. Ämbetsverket tillstyrker sålunda, att följande beställningar tillkomma, nämligen 4 förste marindirektörer, 2 i Co 14 och 2 i Co 10, i utbyte mot 4 mariningenjörer av 2. graden Ca 27, 2 specialingenjörer av 1. graden Ca 33 i utbyte mot 2 specialingenjörer av 3. graden Ca 27, 7 marindirektörer av 2. graden Ca 31 i utbyte mot 7 förste mariningenjörer Ca 30, 8 specialingenjörer av 1. graden Ca 31 i utbyte mot 7 specialingenjörer av 2. graden Ca 30 och 1 specialingenjör av 2. graden Ca 29 ävensom 2 mariningenjörer av 1. graden Ca 29, 2 specialingenjörer av 2. graden Ca 29 och 2 specialingenjörer av 3. graden Ca 27.

Statens lönenämnd har framhållit, att lönegraderna Co 14 och Co 10 hittills icke kommit till användning för beställningar vid kåren. Lönenämnden funne det svårt att, innan slutlig ställning tagits till de av utredningen rörande löneställningen för byråchefer m. fl. högre tjänstemän avgivna förslagen, taga definitiv ståndpunkt till frågan om lönegradsplaceringen för här avsedda beställningar. Nämnden ville emellertid, med hänsyn till vad som anförts rörande nödvändigheten av att frågan om mariningenjörkårens utbyggnad

snarast bringades till sin lösning, icke motsätta sig en utbyggnad av kåren i enlighet med civilförvaltningens förslag. Lönenämnden förutsatte emellertid, att frågan om löneställningen för de högre beställningarna vid kåren prövades vid den av lönenämnden i utlåtande över förenämnda utrednings betänkande föreslagna allmänna översynen av löneställningen för samtliga till lönegrad 33 eller högre lönegrader å löneplan 1 och till löneplan 2 hänfödda chefstjänster. Med hänsyn härtill syntes beställningarna t. v. böra inrättas såsom extra ordinarie (Cs).

Den arméingenjörsbeställning av 1. graden i Ce 29, som föreslagits skola nyinrättas, och de arméingenjörsbeställningar av 2. graden i Ce 27, som föreslagits skola tillkomma i utbyte mot arméingenjörsbeställningar i Ce 24, avses för motoringenjörer på arméingenjörkårens stat tjänstgörande vid marinen. Av vad i det föregående anförts vid behandlingen av arméns allmänna avlöningsanslag (punkt 9) framgår att civilförvaltningen förordat, att två av ifrågavarande arméingenjörsbeställningar i Ce 24 övergångsvis utbytas mot beställningar för arméingenjör av 2. graden i Ce 27, men att ämbetsverket icke räknat med att den föreslagna arméingenjörsbeställningen av 1. graden inrättas.

9. *Förändringar beträffande sjukvårdspersonal m. m.* I marinens förteckning å vissa arvoden och särskilda ersättningar har bl. a. upptagits ett arvode av 9 000 kronor till läkare vid Härnösands kustartilleridetachment. Av arvodet utgöra 1 500 kronor ersättning för tjänst som stabsläkare och chef för sjukvårdsförvaltningen vid Norrlandskustens marindistrikt jämte Hemsö kustartilleriförsvär.

Marinchefen har upprepat ett förslag i äskandena för innevarande budgetår om att inrätta en beställning för marinläkare av 1. graden för kustartilleridetachmentet (prop. 1950:110, s. 85). Civilförvaltningen — som då förklarade sig icke kunna biträda marinchefens förslag med hänsyn till att militära läkarlöneutredningens arbete kunde komma att aktualisera frågor, som kunde bli avgörande för beräkningen av antalet läkare — har av samma skäl icke heller nu kunnat tillstyrka förslaget.

Den för sjukhusläkare vid samarbetssjukhuset i Karlskrona avsedda marinläkarbeställningen av 1. graden i Ca 29 kan i anledning av ändrat avtal med Blekinge läns landsting rörande vård av militära patienter på centrallasarettet i Karlskrona indragas vid uppkommande vakans.

Enligt gällande bestämmelser finns vid marinen 57 arvodestjänster för marinläkare av 2. graden vid marinläkarkåren. Sådan marinläkare åtnjuter årsarvode med 3 900 kronor jämte tillägg samt dagarvode vid tjänstgöring.

Chefen för marinen har föreslagit, att två av dessa läkartjänster utbytas mot arvodestjänster för marinläkare av 1. graden med tjänstgöringsskyldighet under 90 dagar per år i stället för de 60 dagar som nu gälla för marinläkare av 2. graden och med årsarvode av 4 900 kronor. I samband därmed kunde antalet marinläkare av 2. graden vid kåren minskas med ytterligare en till 54. Till stöd för förslaget har marinchefen anfört bl. a. följande.

Nuvarande möjligheter till inkallelse av marinläkare för tjänstgöring såsom stabsläkare vid kustflottan medförde icke godtagbara ombyten i befattningen. Det vore icke möjligt att med nuvarande system erhålla erforderlig kontinuitet i tjänstgöringen så att den ytterst viktiga stridssjukvårdstjänsten och krigsförberedelsearbetet i övrigt inom tjänstegrenen vid kustflottan kunde på ett tillfredsställande sätt handhas. Med hänsyn till angelägenheten av att för här ifrågasvarande ändamål kunna erhålla erfarna marinläkare borde såsom stabsläkare avses förste marinläkare med kommandörkaptenens av 2. graden tjänsteklass.

Civilförvaltningen har framhållit, att den föreslagna anordningen syntes vara beroende av de resultat, till vilka militära läkarlöneutredningen kunde komma. Civilförvaltningen är därför icke beredd föreslå någon förändring beträffande dessa läkartjänster.

De båda föreslagna tjänsterna för hälsovårdsinspektör i Ce 20 avses för Ostkustens och Sydkustens marindistrikt. Beträffande anförda motiv för att inrätta tjänsterna i fråga hänvisas till vad därom anförts vid behandlingen i det föregående av arméns allmänna avlöningsanslag (punkt 14). Av det därvid anförda framgår, att civilförvaltningen ansett sig icke f. n. vara beredd tillstyrka att tjänsterna inrättas.

Såsom vidare anförts vid behandlingen av arméns nyssnämnda anslag har civilförvaltningen föreslagit, att en tjänst för översköterska i Ce 12 vid armén, som enligt Kungl. Maj:ts medgivande disponeras för KA 3, överflyttas till marinens personalförteckning.

Sjukvårdsstyrelsen, som framhållit att vid Karlskrona örlogsstation behov föreläge av en undersköterska vid vardera av kasern Sparre och kasern Anckarstierna, har föreslagit, att en å personalförteckningen för Hemsö kustartilleriförsvaret uppförd tjänst för undersköterska i Ce 5 överflyttas till nämnda örlogsstation samt att ytterligare en dylik tjänst inrättas. Vid bifall härtill kunde två tjänster för sjukvårdsbiträde (Ce 3) vid Karlskrona örlogsstation indragas. Civilförvaltningen, som i sina medelsökanden för innevarande budgetår tillstyrkt, att två tjänster för undersköterska skulle tillkomma vid Karlskrona örlogsstation, har biträtt sjukvårdsstyrelsens förslag.

I anledning av förslag av marinchefen om att utbyta en tjänst för sjukvårdsbiträde (Ce 3) vid Göteborgs örlogsstation mot en tjänst för undersköterska (Ce 5) har civilförvaltningen inhämtat från sjukvårdsstyrelsen, att behov av undersköterska icke föreläge vid nämnda örlogsstation. Vid sådant förhållande har civilförvaltningen icke räknat med det föreslagna utbytet.

Civilförvaltningen har förordat, att ett extra apoteksbiträde i Cg 6 vid Sydkustens marindistrikt, avsett för läkemedelscentralen i Karlskrona, överföres till försvarets sjukvårdsförråds avlöningsanslag i extra ordinarie anställning.

10. *Förändringar beträffande polis- och vaktpersonal m. m.* Marinchefen har upprepat sitt föregående år framförda, av civilförvaltningen då tillstyrkta förslag om att inrätta en för Göteborgs örlogsvarv avsedd beställning för överkonstapel i Ca 19. Civilförvaltningen har ansett skäl alltjämt tala för

att beställningen inrättas, men har dock med hänsyn till direktiven för årets budgetarbete funnit sig icke böra nu räkna därmed.

Chefen för marinen har tillstyrkt ett förslag av inspektören för kustartilleriet om att inrätta en beställning för inspektionskonstapel i Ce 16 vid ett vart av Stockholms, Blekinge och Göteborgs kustartilleriförsvär, avsedd såsom biträde åt kustartilleriförsvarschefen vid handläggning av bevakningsfrågor och övervakning av bevakningstjänsten inom försvarsområdet. Marinchefen har särskilt betonat, att det — sedan frågan om bevakningen vid kustartilleriförsvaren ställts på framtiden (prop. 1950: 110, s. 97) — vore ofrånkomligt, att cheferna för de tre stora kustartilleriförsvaren finge tillgång till särskild personal för kontinuerlig tillsyn av förråd och anläggningar.

Civilförvaltningen har anfört, att ämbetsverket väl insåge betydelsen av att bevakningsorganisationen inom kustartilleriförsvaren gjordes effektiv. I avvaktan på resultatet av en i sistnämnda proposition omförd undersökning rörande bevakningsförhållandena inom försvaret ansåge ämbetsverket sig likväl icke kunna tillstyrka, att extra ordinarie tjänster för inspektionskonstaplar nu tillskapades inom kustartilleriförsvaren. Däremot hade civilförvaltningen funnit sig böra beräkna medel för att anställa tre extra inspektionskonstaplar.

Av tre tjänster för expeditionsvakt i Ca 9 vid marindistriktsstab och gemensamma förvaltningsorgan inom Sydkustens marindistrikt skall en, avsedd för kameralkontoret, indragas vid uppkommande vakans. Marinchefen har föreslagit, att ytterligare en av nämnda expeditionsvaktstjänster, avsedd för Karlskrona örlogsvarv, skall indragas vid uppkommande vakans och att vikariatslöneförordnande icke må meddelas å densamma så länge nuvarande innehavare uppehåller högre extra ordinarie tjänst. Civilförvaltningen har biträtt förslaget.

Marinchefen har ansett sig icke böra upptaga av chefen för Ostkustens marindistrikt och chefen för Sydkustens marindistrikt föreslagna uppflyttningar av en expeditionsvaktstjänst i Ca 9 vid vardera marindistriktet till förste expeditionsvaktstjänst. Försvarets civila tjänstemannaförbund har däremot yrkat, att de föreslagna uppflyttningarna skola komma till stånd. Civilförvaltningen har för sin del icke varit beredd att nu räkna med några jämkningar härutinnan.

Förslag om att ändra en tjänst för vaktmästare i Ce 10 vid sjökrigsskolan till en förrådsförmanstjänst i Ce 14, vars innehavare skulle svara för vården av skolans gymnastik- och idrottsmateriel, har tidigare framförts av civilförvaltningen i äskandena för såväl innevarande som närmast föregående budgetår (prop. 1949: 135, s. 123, och 1950: 110, s. 91). Med hänsyn till anvisade riktlinjer för budgetarbetet har civilförvaltningen ansett sig icke kunna förorda marinchefens nu ånyo framlagda förslag i ämnet.

I gällande förteckning å vissa arvoden och särskilda ersättningar finnes för Stockholms kustartilleriförsvär uppfört ett belopp av 47 535 kronor till tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m. Med hänsyn till nyligen inträf-

fade bränder vid vissa förråd inom kustartilleriförsvaret har marinchefen ansett sig böra förorda förstärkt bevakning och i anledning därav föreslagit, att nämnda arvodesbelopp ökas med 12 755 kronor till 60 290 kronor. Civilförvaltningen har räknat med denna höjning.

Det i nyssnämnda förteckning under rubriken Norrlandskustens marindistrikt uppförda beloppet å 3 000 kronor till uppbördsmän vid marinens kustbevakning har marinchefen med hänsyn till utökning av antalet bevakningsobjekt i samband med den fortgående krigsplanläggningen föreslagit skola höjas med 200 kronor till 3 200 kronor. Civilförvaltningen har biträtt förslaget.

11. *Förstärkning av brandskyddet vid försvaret.* Såsom framgår av vad som i det föregående anförts vid behandlingen av arméns allmänna avlöningsanslag (punkt 17) har civilförvaltningen i anledning av förslag av fortifikationsförvaltningen i fråga om brandväsendets ordnande vid de militära förbanden räknat med att för organiserande av brandkårer vid marinen skulle ställas till förfogande ett belopp av 1 200 kronor för arvoden till brandbefäl och 2 000 kronor för ersättningar åt civil personal för deltagande i brandövningar samt att en extra tjänst för brandmästare i Cg 16 skulle inrättas för Stockholms kustartilleriförsvaret.

12. *Ordinarie kontorsbiträdestjänster.* I enlighet med principerna för reglerad befordringsgång för biträdespersonal ha tillhopa 24 kontorsbiträdestjänster föreslagits skola tillkomma i utbyte mot samma antal biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål, nämligen

vid marinstaben 5 tjänster,

vid Norrlandskustens marindistrikt 2 tjänster för Hemsö kustartilleridetachment,

vid Ostkustens marindistrikt 4 tjänster, av vilka två för marindistriktsstaben och gemensamma förvaltningsorgan samt två för Stockholms örlogsstation.

vid Sydkustens marindistrikt 4 tjänster, av vilka en för Karlskrona örlogsstation och tre för Karlskrona kustartilleriregemente,

vid Västkustens marindistrikt 2 tjänster, av vilka en för marindistriktsstaben och gemensamma förvaltningsorgan samt en för Göteborgs örlogsstation,

vid sjökrigshögskolan 2 tjänster,

vid sjökrigsskolan 3 tjänster samt

vid marinens underofficersskola 2 tjänster.

13. *Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.*

Ostkustens marindistrikt. I anledning av förslag av chefen för Hårsfjärdens örlogsdepå om att vid depån i utbyte mot en extra tjänst i Cg 13 inrätta en kontoristtjänst i Ce 13, avsedd för biträde åt depåintendenten med förvaltnings- och kontorstjänst, inrättades för ändamålet en kanslibitträdestjänst i Ce 11 fr. o. m. den 1 juli 1949 (prop. 1949: 135, s. 121). Civilförvaltningen har icke kunnat tillstyrka ett av marinchefen nu framställt förslag om att hänföra tjänsten i fråga till 13 lönegraden.

1947 års biträdesutredning har, efter att närmare ha tagit del av de med berörda tjänst förenade arbetsuppgifternas art och omfattning, uttalat att tjänsten i fråga icke borde vara lägre placerad än i 13 lönegraden.

För en kryptotekniker finnes f. n. vid Ostkustens marindistrikt inrättad en extra tjänst för tekniskt biträde i Cg 8. Enligt medgivande av Kungl. Maj:t må emellertid den nuvarande kryptoteknikern under innevarande budgetår bibehållas i förut innehavd lönegrad, Cg 9. Civilförvaltningen har biträtt ett av marinchefen framställt förslag om att för kryptoteknikern avse en kansli-biträdestjänst i Ce 11.

Däremot har civilförvaltningen i anslutning till vad ämbetsverket enligt det föregående (punkt 2) anför i fråga om lönesättningen för telefonpersonal icke kunnat tillstyrka förslag av marinchefen om att för telefonväxeln vid marindistriktet inrätta en kanslibitträdestjänst i utbyte mot en biträdestjänst för skriv- och kontorsgöromål.

I skrivelse den 22 maj 1950 föreslog civilförvaltningen, att i utbyte mot biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål två kanslibitträdestjänster måtte inrättas för kameralkontoret vid Ostkustens marindistrikt, avsedda för föreståndarna för detaljen för stampersonalens avlöningar och detaljen för värnpliktsavlöningar. Förslaget föranledde ingen åtgärd från Kungl. Maj:ts sida. Civilförvaltningen har nu upprepat förslaget i fråga.

I skrivelse den 18 augusti 1950 har chefen för Ostkustens marindistrikt hemställt, bl. a., att nyssnämnda utbyte måtte komma till stånd redan fr. o. m. budgetåret 1950/51. Förslaget har tillstyrkts av civilförvaltningen. Statens organisationsnämnd åter har, under åberopande av en av nämnden den 14 januari 1950 avgiven promemoria angående undersökningar av kassaorganisationen vid Ost-, Syd- och Västkustens marindistrikt, avstyrkt förslaget. Statens lönenämnd slutligen har anförts, att nämnden, därest nu gällande organisation ansåges böra bibehållas, icke funnit anledning till erinran mot förslaget i fråga.

Från posten Övrig extra personal bestridas f. n. enligt Kungl. Maj:ts medgivande kostnaderna för lön åt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål, tjänstgörande såsom signalexpeditor vid Ostkustens marindistrikt. Då tjänsten ansetts erforderlig för framtiden, har civilförvaltningen tillstyrkt förslag av chefen för marinen om att uppföra densamma på personalförteckningen.

Civilförvaltningen har förordat, att avlöningen till ett för intendenturförvaltningen vid nyssnämnda marindistrikt avsett biträde för skriv- och kontorsgöromål överföres till förevarande anslag från sakanslag.

Sydskustens marindistrikt. Från posten Övrig extra personal må enligt Kungl. Maj:ts medgivande bestridas kostnaderna för lön åt en kontorskrivare i Cg 19 vid Sydskustens marindistrikt, vilken avses för handhavandet av göromål sammanhängande med vården av militärpatienter på samarbetsjukhuset i Karlskrona. Chefen för marinen har föreslagit, att tjänsten i fråga omändras till extra ordinarie i Ce 19.

Civilförvaltningen har anförts att enligt Kungl. Maj:ts beslut den 14 juli

1950 angående ändring av avtal med Blekinge läns landsting rörande vården av militära patienter å centrallasarettet i Karlskrona m. m. förutsatts, att tjänstemannen i fråga hädanefter skulle avlönas av landstinget, varför medel för denne över huvud taget icke borde beräknas under marinens avlöningsanslag.

Civilförvaltningen har liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår (prop. 1950: 110, s. 92) tillstyrkt förslag av marinchefen om att, i utbyte mot en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål, inrätta en för kryptotjänst avsedd kanslibiträdestjänst i Ce 11 vid Sydkustens marindistrikt.

Västkustens marindistrikt. I anslagsäskandena för innevarande budgetår (prop. 1950: 110, s. 92) tillstyrkte civilförvaltningen ett av marinchefen framställt förslag om att till kanslibiträde i Ce 11 uppflytta den för marindistriktschefens expedition avsedda tjänsten för biträde för skriv- och kontorsgöromål. Det nu av marinchefen ånyo framställda förslaget i ämnet har civilförvaltningen med hänsyn till direktiven för budgetarbetet icke kunnat biträda.

Från posten Övrig extra personal bestridas f. n. enligt Kungl. Maj:ts medgivande kostnaderna för lön åt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål, tjänstgörande såsom signalexpeditor vid Västkustens marindistrikt. Civilförvaltningen har tillstyrkt förslag av marinchefen om att uppföra tjänsten i fråga på personalförteckningen.

Sjökrigsskolan. Marinchefen har föreslagit, att en tjänst för kontorist i Ce 13 vid intendenturavdelningen uppflyttas till kansliskrivare i Ce 15 samt att två biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål uppflyttas till kanslibiträden i Ce 11, avsedda det ena för föreståndare för skrivcentralen och det andra för biträde på kassaavdelningen. Civilförvaltningen, som i anslagsäskandena för innevarande budgetår (prop. 1950: 110, s. 92) förordat, att kontoristtjänsten uppflyttas till kansliskrivartjänst och att en kanslibiträdestjänst för föreståndare för skrivcentralen inrättas i utbyte mot en biträdestjänst för skriv- och kontorsgöromål, har emellertid med hänsyn till riktlinjerna för budgetarbetet ansett sig icke kunna tillstyrka det nu ånyo framförda förslaget härom. Ämbetsverket har icke heller nu varit berett upptaga förslag om att uppflytta en biträdestjänst för skriv- och kontorsgöromål i kassatjänst till kanslibiträde.

14. *Övriga personalförändringar m. m.* En för Stockholms örlogsstation övergångsvis uppförd tjänst för arbetsförman av 1. klass (radioförman) i Ce 16 är numera vakant och kan indragas.

Chefen för marinen har upprepat sitt för innevarande och närmast föregående budgetår (prop. 1949: 135, s. 116, och 1950: 110, s. 81 o. f.) framställda förslag om att för kustartilleriinspektionen inrätta ytterligare två stabсарvoden om vardera 720 kronor.

Civilförvaltningen har erinrat om departementschefens uttalande vid anmälan av propositionen 1950: 110 (s. 50) i anledning av ett av chefen för armén framfört förslag om att inrätta ytterligare stabсарvoden om att varken

någon förändring av principerna för arvodesregleringen 1945 eller någon ökning av totalantalet dylika arvoden kunde förordas och med hänsyn härtill ansett sig icke kunna tillstyrka, att nya stabsarvoden tillkomma för kustartilleriinspektionen.

Marinchefen har föreslagit ett nytt arvode om 1 800 kronor till heltidstjänstgörande lärare i kustartilleritaktik vid sjökrigshögskolan ävensom att medel måtte beräknas för en heltidstjänstgörande lärare i skjutteknik vid kustartilleriets skjutskola i stället för till en befintlig deltidstjänstgörande lärare.

Civilförvaltningen har erinrat om att ämbetsverket redan i anslagsäskandena för innevarande budgetår framhållit, att försiktighet borde iakttagas i fråga om att inrätta nya arvoden för heltidstjänstgörande lärare vid försvarsgrenarnas utbildningsanstalter. I enlighet härmed har ämbetsverket utgått från att några nya arvoden till heltidstjänstgörande lärare icke nu skulle tillkomma. Ämbetsverket har emellertid räknat med sådan höjning av arvodeskostnaderna för deltidstjänstgörande militära och civilmilitära lärare vid marinen, att en deltidstjänstgörande lärare i kustartilleritaktik skulle kunna avses för sjökrigshögskolan. Då civilförvaltningen i övrigt icke haft något att erinra mot marinchefens beräkning av medelsbehovet för deltidstjänstgörande lärare, 91 200 kronor mot för innevarande budgetår beräknade 86 000 kronor, har ämbetsverket upptagit medelsbehovet i fråga till (91 200 + 1 800 =) 93 000 kronor.

För civila lärare ha för innevarande budgetår anvisats 400 000 kronor. Marinchefen har föreslagit, att posten för nästkommande budgetår ökas till 463 000 kronor. Höjningen vore föranledd av det på grund av förbättrad rekrytering ökade antalet undervisningsavdelningar. Då belastningen på här avsedd delpost under budgetåret 1949/50 uppgått till allenast i runt tal 265 000 kronor, har civilförvaltningen icke kunnat tillstyrka någon höjning av medelsanvisningen för ändamålet.

För innevarande budgetår (prop. 1950: 110, s. 94 och 99) har beräknats ett arvode om 600 kronor till ledare för tekniska högskolans specialkurs i krigsbyggnadskonst. Marinchefen har i sitt militärorganisatoriska underlag yrkat, att nämnda arvode med hänsyn till bl. a. det tidskrävande arbete, som vore förenat med planerandet av kursen, höjes till 750 kronor, samt att ytterligare ett sådant arvode å 750 kronor upptages. Till stöd för sistnämnda förslag har framhållits, att kursen, som tidigare avhölls växelvis i Stockholm och Göteborg, numera måste anordnas varje år i vardera staden. Civilförvaltningen har i sin petitaskrivelse tillstyrkt vad marinchefen sålunda föreslagit.

Sedermera har emellertid marinchefen föreslagit, att ifrågavarande arvoden bestämmas till 1 000 kronor. Marinchefen har därvid erinrat om att arvoden till speciallärare vid tekniska högskolorna utgå med 35 kronor för föreläsningstimme, 17 kronor 50 öre för övningstimme och 5 kronor för tensorad elev. Då här avsedda kurser avsåges skola omfatta 14 föreläsnings-

timmar och 28 övningstimmar för omkring 8 elever, skulle med de sålunda tillämpade beräkningsgrunderna arvodena uppgå till 1 020 kronor, eller i runt tal 1 000 kronor.

I häröver avgivet yttrande den 27 oktober 1950 har civilförvaltningen erinrat om att här avsedd undervisning omhänderhades av personal tillhörande mariningenjörkåren. Enligt gällande timtaxa för militära och civilmilitära lärare utginge timarvode för undervisning vid militär högskola med 15 kronor för timme. Vid en direkt tillämpning av nämnda taxa skulle sålunda arvodena bli lägre än de av civilförvaltningen tillstyrkta. I betraktande emellertid av undervisningens karaktär och med hänsyn till att vederbörande vore ledare för kurserna, hade civilförvaltningen ansett sig böra tillstyrka, att arvodesbeloppen bestämdes till 750 kronor. Däremot ville ämbetsverket icke förorda någon ytterligare höjning av arvodena.

Statens lönenämnd har förklarat sig icke vara beredd tillstyrka, att ifrågasvarande arvoden höjas till 1 000 kronor i stället för, såsom tidigare föreslagits, till 750 kronor.

Ett f. n. övergångsvis utgående arvode å 1 020 kronor till tygmästaren vid Stockholms kustartilleriförsvär har angivits kunna utgå, enär nuvarande innehavare beräknas avgå ur tjänst den 1 april 1951.

I gällande förteckning å vissa arvoden och särskilda ersättningar finnas uppförda, bl. a., ett arvode å 1 500 kronor till juridiskt biträde vid Ostkustens marindistrikt och ett arvode å 2 520 kronor till dylikt biträde vid Stockholms kustartilleriförsvär. Förstnämnda arvode har angivits kunna helt utgå under det att sistnämnda arvode angivits kunna minskas med 960 kronor till 1 560 kronor, innefattande liksom det hittillsvarande arvodet även ersättning för uppdrag såsom kronans ombud vid Vaxholms kustartilleriregemente.

För innevarande budgetår ha anvisats 10 000 kronor för arvoden med 250 kronor för månad till vissa lottor som anlitas för mobiliseringsuppgifter vid marindistriktsstaber m. m. Chefen för marinen har räknat med att för stabslottor i marindistrikts- och kustartilleriförsvärsstaber skulle tillkomma fyra tjänster i Ce 11 med deltidstjänstgöring och att därjämte skulle erfordras 25 månadsarvoden å 300 kronor för kårmobiliseringslottor i marinlottakårer. I sina medelsäskanden har emellertid civilförvaltningen i avvaktan på slutförandet av arbetet inom kommittén för frivilligt försvarsarbete ansett sig böra beräkna medelsbehovet till mobiliseringslottor enligt nu gällande grunder. Efter ett antal månadsarvoden av 42 har ämbetsverket därvid angivit medelsbehovet i fråga till $(42 \times 250 =)$ 10 500 kronor.

Såsom framgår av framställningen i det föregående under arméns allmänna avlöningsanslag (p. 22) har civilförvaltningen sedermera i anledning av särskild framställning av arméchefen förordnat, att månadsarvodena skola höjas till 300 kronor. Medelsbehovet för dylika arvoden skulle därvid uppgå till $(42 \times 300 =)$ 12 600 kronor.

Departementschefen.

1. Jag är icke beredd att i detta sammanhang taga ställning till frågan huruvida en översyn av avlönings- och anställningsförhållandena för den vid försvarets olika hjälptryckerianläggningar anställda personalen nu bör komma till stånd. I vart fall kan jag icke nu förorda några ändringar i löneställningarna för personalen vid marinstabens bilddetalj eller någon utökning av denna personal.

2. Förslaget om förbättrad löneställning för souschefen vid marinstabens anser jag mig icke heller nu kunna biträda. Härutinnan hänvisar jag till vad jag i det föregående anfört beträffande vissa chefstjänstemän vid armén.

I avvaktan på slutlig prövning av de förslag försvarets skolutredning avgivit kan jag i likhet med civilförvaltningen icke förorda ändrad löneställning för studierektorn vid marinstabens.

Jag kan heller icke tillstyrka den föreslagna uppflyttningen i löneklass av två arvodesbefattningar. Frågan huruvida den av civilförvaltningen ifrågasatta allmänna översynen av löneställningen i arvodesbefattningar bör komma till stånd bör ytterligare övervägas. Det bör ankomma på civilförvaltningen att närmare belysa behovet av en dylik översyn och avgiva förslag om den lämpligaste formen för densamma.

Jag kan ej heller nu tillstyrka övriga under denna punkt upptagna förslag.

3. I enlighet med vad som under denna punkt föreslagits böra arvodesbefattningar för en besiktningsunderofficer och tre expeditionsunderofficerare samt fyra tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål indragas. I detta sammanhang vill jag ifrågasätta huruvida icke även övriga i gällande personalförteckning uppförda arvodesbefattningar för besiktningsunderofficer skulle kunna utgå ur organisationen. Det torde böra ankomma på chefen för marinen att i samråd med statens organisationsnämnd närmare överväga denna fråga.

Jag anser mig böra tillstyrka, att för ettvarvt av kustartilleriförbanden avses ett kanslibitråde (Ce 11) för truppregistret. Detta skulle innebära, att vid Gotlands kustartilleriförsvar en expeditionsunderofficersbefattning (I: 20) utbytes mot ett kanslibitråde, att vid ettvarvt av Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen samt Härnösands kustartilleridetachment ett biträde för skriv- och kontorsgöromål utbytes mot ett kanslibitråde ävensom att vid Älvsborgs kustartilleriregemente tillkommer ett kanslibitråde.

4. Då behovet av personal för krigsplaceringsarbetet bör kunna tillgodoses med aktiv personal, föreslår jag icke arvodesbefattningar för detta ändamål. Jag kan icke biträda förslaget att för registerdetaljerna vid Stockholms och Göteborgs örlogsstationer inrätta ytterligare kanslibiträdestjänster.

5. I likhet med civilförvaltningen anser jag, att slutresultatet av undersökningarna vid underofficersskolan bör föreligga, innan nya tjänster inrättas.

6. Liksom civilförvaltningen är jag i avvaktan på resultatet av den inom försvarsstaben pågående utredningen icke beredd taga ställning till de av marinechefen föreslagna åtgärderna beträffande personal för forskning och undervisning i ballistik vid sjökrigshögskolan.

Jag anser mig icke heller kunna förorda, att den för lärare i taktik vid högskolan från och med innevarande budgetår inrättade beställningen nu uppflyttas i lönegrad.

7. Till förslaget om lönegradsuppflyttning av beställningen för chef för Gotlands kustartilleriförsvär, tillika chef för Gotlands kustartillerikår, vill jag icke nu taga ställning. Frågan torde komma under bedömande vid den fortsatta översyn av vissa chefslöner som skall företagas. Under arméns motsvarande anslag i det föregående har jag också förutsatt, att en översyn skall ske av löneställningen för vissa skolchefer. I avvaktan därpå förordar jag ej heller nu någon förändrad löneställning för chefen för kustartilleriets skjutskola.

Jag finner icke skäl tillstyrka ändrad redovisning av den för chef för Hemsö kustartilleriförsvär, tillika chef för Härnösands kustartilleridetachment, avsedda beställningen.

I avvaktan på resultatet av marinens underofficerssakkunnigas fortsatta arbete kan jag icke biträda förslaget om att i utbyte mot en beställning för underofficer av 2. graden inrätta en förvaltarbeställning för expeditionsunderofficeren vid kustartilleriinspektörens stab.

Jag anser mig kunna tillstyrka marinchefens förslag om att öka antalet överfurirsbeställningar vid kustartilleriet med 11 till 131, varigenom överfurirskadern skulle uppnå det av 1944 års manskapsutredning redan för innevarande budgetår beräknade slutläget.

Jag är fortfarande förhindrad att föreslå uppflyttning till löneklass 1:34 av arvodesbefattningen såsom chef för sjövärnsskåren.

Under punkten 1 har jag föreslagit, att Öresunds marindistrikt skall indragas. Härvid förfaller frågan om att för detta marindistrikt inrätta en ny arvodesbefattning. I stället böra vissa personalreduceringar göras i samband med indragningen. En befattning för pensionerad underofficer i 1:20 och två ordinarie kontorsbiträdesbefattningar, båda vakanta, kunna indragas. En kapten, två underofficerare och en högbåtsman på aktiv stat erfordras icke längre i sina nuvarande fredsbeftattningar vid marindistriktsstaben. En nu tillämpad anordning med intendent vid staben, inkallad på vakant lön, erfordras icke längre. Vidare erfordras icke längre ett arvode på 300 kronor till juridiskt biträde vid staben. I anslutning till vad 1945 års försvarskommitté förutsatt vid sitt förslag till indragning av staben vid Öresunds marindistrikt föreslår jag, att beställningen som chef för Öresunds marindistrikt i Ma 11/10 utgår och ersättes med en beställning för kommandörkapten av 1. eller 2. graden på flottans stat, på vars innehavare skulle i första hand ankomma att i Syd-kustens marindistriktsstab handlägga ärenden berörande Öresundsdelens av marindistriktet och verkställa för verksamheten i Öresund erforderligt krigs-förberedelsearbete.

Jag kan icke heller nu tillstyrka förslaget om att för Göteborgs örlogsvarv inrätta en arvodesbefattning för besiktningsunderofficer. Jag får härvid erinra

om vad jag i det föregående anfört i fråga om redan befintliga befattningar för besiktningsunderofficerare.

I detta sammanhang föreslår jag, att arvodesbefattningen som chef för marinens centrala intendenturförråd, pensionerad officer i 1:29, indrages. Enligt vad jag under hand inhämtat är denna befattning icke längre erforderlig sedan de centrala intendenturanstalterna omorganiserats.

8. Förslag om att nyinrätta ett antal högre beställningar vid mariningenjörkåren ha tidigare framställts i medelsäskandena för ettvarvt av innevarande och närmast föregående två budgetår. Ehuru jag ansett skäl tala för att kåren tillföres beställningar i högre lönegrad än Ca 33, har jag vid behandlingen av dessa förslag i propositionerna 1948:209, 1949:135 och 1950:110 i avvaktan på resultatet av den numera slutförda utredningen rörande löneställningen för vissa högre statliga befattningar ansett mig icke kunna föreslå en dylik åtgärd.

I anledning av motionsvis gjorda yrkanden har statsutskottet i sina av riksdagen godkända utlåtanden 1948:161, 1949:155 och 1950:147 understrukit vikten av att mariningenjörkåren utan alltför stor tidsutdräkt tillföres ett antal beställningar i högre lönegrader. I sistnämnda utlåtande uttalade utskottet bland annat, att det med hänsyn till det bekymmersamma befodringsläget vid kåren, som redan förorsakat personalbrist, ägnad att äventyra den tekniska tjänsten vid marinen, enligt utskottets mening kunde övervägas, huruvida icke vissa högre beställningar borde inrättas utan att prövning av förenämnda utrednings förslag avvaktades. Då emellertid en sådan åtgärd onekligen kunde befaras föregripa denna prövning, ansåg sig utskottet, som med beständhet förväntade, att Kungl. Maj:t förelade 1951 års riksdag förslag till erforderliga förbättringar av befodringsläget vid mariningenjörkåren, då förhindrat förorda bifall till i ämnet väckta motioner.

Prövningen av utredningsförslaget angående löneställningen för byråchefer m. fl. högre tjänstemän inom statsförvaltningen är nu framförd så långt, att på chefens för civildepartementet föredragning senare denna dag framlägges förslag om proposition till riksdagen om reglering av chefslöner. I vad rör mariningenjörerna innebär regleringen bland annat, att mariningenjör och marindirektör som uppehåller byråchefstjänst (motsvarande) tills vidare erhåller vikariatslön i 37 lönegraden. En fortsatt översyn av den framtida löneplaceringen för tjänster i 33 lönegraden förutsättes vidare skola ske.

Genom dessa placeringar i samband med löneregleringen för chefstjänstemän kommer alltså ett antal beställningshavare vid mariningenjörkåren att erhålla högre löneställning. Jag kan icke därutöver för närvarande förorda, att högre tjänster inrättas vid mariningenjörkåren. Förutom den allmänna återhållsamhet med nya tjänster som måste iakttagas i nuvarande ekonomiska läge medverkar givetvis härtill, att en dylik åtgärd kan föregripa en framtida omprövning av marinförvaltningens organisation på grundval av militära förvaltningsutredningens förslag.

Även om sistnämnda organisationsfråga givetvis också i viss utsträckning

påverkar mariningenjörkårens sammansättning även i mellanlönegraderna, vill jag dock med särskilt beaktande av riksdagens önskemål föreslå, att de olägenheter som uppkommit genom att återbesättande icke får ske i 30 lönegraden i viss utsträckning undanröjas. Jag tillstyrker därför, att av de i lönegraden Ca 30. övergångsvis uppförda beställningarna sju förste mariningenjörer omändras till marindirektörer av 2. graden (Ca 31) och sju specialingenjörer av 2. graden omändras till specialingenjörer av 1. graden (Ca 31).

Någon utökning av mariningenjörkåren kan jag icke nu tillstyrka.

Vid behandlingen i det föregående av arméns motsvarande anslag har jag tagit ställning till där framfört förslag beträffande här angiven arméingenjörspersonal och därvid endast kunnat tillstyrka, att en arméingenjörbeställning i Ce 27 övergångsvis inrättas med vakanthållande av en beställning i Ce 24.

9. I enlighet med vad som föreslagits bör den för sjukhusläkare vid Karlskronasjukhuset avsedda marinläkarbeställningen av 1. graden indragas vid uppkommande vakans.

Av skäl som civilförvaltningen angivit kan jag icke tillstyrka någon utökning av marinläkarkåren eller att högre befattningar inrättas för arvodesanställda läkare.

Liksom beträffande armén kan jag ej heller för marinen förorda, att tjänster inrättas för hälsovårdsinspektörer i Ce 20.

I det föregående har jag vid behandlingen av arméns motsvarande anslag tillstyrkt, att den överskötersketjänst vid armén, som disponeras för KA 3, överflyttas till marinens personalförteckning.

Jag anser mig i likhet med civilförvaltningen kunna tillstyrka de av sjukvårdsstyrelsen föreslagna förändringarna beträffande tjänster för undersköterskor och sjukvårdsbiträden.

Vid anmälan till årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 145) av anslaget Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar har jag tillstyrkt förslaget om att tjänsten för apoteksbiträde vid Sydkustens marindistrikt från och med budgetåret 1951/52 skall överföras till nämnda anslag.

10. Jag kan alltjämt icke tillstyrka förslaget om att inrätta en beställning för överkonstapel vid Göteborgs örlogsvarv.

I yttrande över ett av chefen för marinen i skrivelse den 28 juni 1949 framlagt förslag beräffande marinpolisorganisationen förordade statens organisationsnämnd, att genom överbefälhavarens försorg en utredning skulle verkställas rörande bevakningens ordnande inom hela försvaret. Vid anmälan av dessa frågor till propositionen 1950: 110 (s. 97) anförde jag, att jag i likhet med organisationsnämnden ansågo att frågorna om huru bevakningsförhållandena skulle anordnas borde undersökas för försvaret i dess helhet, så att enhetliga normer kunde tillämpas på detta område. Sedermera har överbefälhavaren i yttrande i ärendet den 25 september 1950 förordat, att en allsidig utredning av försvarets bevakningsförhållanden snarast kommer till stånd. Överbefälhavaren har därvid i likhet med organisationsnämnden förutsatt, att utredningen skulle verkställas genom hans försorg.

Frågan om hur här avsedd utredning lämpligen bör anordnas överväges för närvarande inom försvarsdepartementet. Jag är icke beredd att tillstyrka, att beställningar för inspektionskonstapel, extra ordinarie eller extra, nu inrättas.

Jag vill i detta sammanhang erinra om att Kungl. Maj:t i syfte att möjliggöra erforderlig vakthållning vid kustartilleriförsvaren under tid innevarande budgetår, då för vakttjänst användbara värnpliktiga icke finnas att tillgå, enligt beslut den 6 oktober 1950 medgivit att för ändamålet må disponeras ett belopp av högst 90 000 kronor från marinens avlöningsanslag. Motsvarande medgivanden ha lämnats även för tidigare budgetår. Jag förutsätter, att motsvarande åtgärder kunna bli erforderliga även i framtiden och beräknar därför medel för detta ändamål under anslaget.

Såsom föreslagits bör ytterligare en av de för Sydkustens marindistrikt uppförda expeditionsvakttjänsterna indragas vid uppkommande vakans samt föreskrivas, att vikariatslöneförordnande icke må meddelas på tjänsten så länge innehavaren av densamma uppehåller högre tjänst.

De under denna punkt redovisade förslagen om lönegradsuppflyttning av vissa tjänster är jag icke beredd biträda.

Jag anser mig i likhet med civilförvaltningen kunna godtaga marinchefens beräkning av kostnaderna för tillsynsmän vid befästningar, kruthus m. m. och för uppbördsmän vid marinens kustbevakning.

11. I överensstämmelse med mitt ställningstagande till motsvarande fråga beträffande armén beräknar jag i anledning av förslaget under denna punkt om brandskyddet vid marinen allenast ett belopp, förslagsvis 2 000 kronor, till i första hand ersättningar för förlorad arbetsförtjänst vid brandövningar, att utgå enligt grunder som fastställas av Kungl. Maj:t.

12. I enlighet med vad som under denna punkt föreslagits böra 24 ordinarie kontorsbiträdestjänster tillkomma vid marinen i utbyte mot tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål.

13. Med hänsyn till vad 1947 års biträdesutredning anfört anser jag mig böra föreslå, att den ifrågavarande kanslibiträdestjänsten i Ce 11 vid Hårsfjärdens örlogsdepå utbytes mot en kontoristtjänst i Ce 13.

Liksom civilförvaltningen räknar jag icke för nästa budgetår med några medel för den ifrågavarande kontorsskrivartjänsten vid Sydkustens marindistrikt.

Jag anser mig böra i likhet med civilförvaltningen biträda förslagen om att för en kryptotekniker vid ettvar av Ostkustens och Sydkustens marindistrikt inrätta kanslibiträdestjänster i Ce 11 i utbyte mot en extra tjänst i Cg 9 respektive en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Övriga under denna punkt redovisade förslag kan jag i nuvarande läge icke biträda.

14. Såsom föreslagits bör den numera vakanta tjänsten för arbetsförman av 1. klass i Ce 16 vid Stockholms örlogsstation utgå ur personalförteckningen.

Jag kan alltjämt icke tillstyrka någon utökning av antalet stabsarvoden.

Beträffande de ifrågasatta utbildningsarvodena vid sjökrigshögskolan och vid kustartilleriets skjutskola ansluter jag mig till civilförvaltningens förslag.

Jag har intet att erinra mot civilförvaltningens beräkning av kostnaderna för arvoden till deltidstjänstgörande militära och civilmilitära lärare samt till civila lärare.

Jag tillstyrker marinchefens förslag att från och med nästa budgetår två årsarvoden utgå till ledare för specialkurser i krigsbyggnadskonst vid teknisk högskola. I likhet med civilförvaltningen och lönenämnden förordar jag emellertid att arvodena beräknas till 750 kronor vardera.

I enlighet med föreliggande förslag räknar jag med att arvodet till tygmästaren vid Stockholms kustartilleriförsvaret och det till juridiskt biträde vid Ostkustens marindistrikt avsedda arvodet utgå ur arvodesförteckningen samt att arvodet till juridiskt biträde vid Stockholms kustartilleriförsvaret minskas med 960 kronor till 1 560 kronor. Sistnämnda belopp bör därvid såsom föreslagits jämväl innefatta ersättning för uppdrag såsom kronans ombud vid Vaxholms kustartilleriregemente.

Vid behandlingen i det föregående av arméns allmänna avlöningsanslag har jag tillstyrkt, att månadsarvodena till mobiliseringslottorna eller motsvarande tjänstemän höjas från 250 kronor till 300 kronor. Jag kan icke tillstyrka, att särskilda tjänster inrättas för stabslottor.

Med beaktande av vad jag i det föregående anfört beräknar jag med ledning jämväl av belastningen på anslaget under förfluten del av innevarande budgetår marinens allmänna avlöningsanslag sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 28 500 000 (+ 1 600 000) kronor;
arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 1 040 000 (— 55 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 343 000 (+ 53 000) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 13 600 000 (— 1 100 000) kronor;

rörligt tillägg 5 017 000 (+ 102 000) kronor;

pensionsmedel 700 000 kronor.

Anslaget bör alltså upptagas till 47 800 000 (+ 600 000) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid marinen, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52;

b) godkänna följande avlöningsstat för marinens anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas under budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ..	28 500 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	1 040 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	343 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	13 600 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 017 000
	<hr/> Summa kronor 48 500 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	700 000
	<hr/> Nettoutgift kronor 47 800 000

c) till *Marinen*: *Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 47 800 000 kronor.

[11.] Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	46 500 000	49 289 396
1950/51 (statsliggaren s. 251) ..	48 200 000	
1951/52 (förslag)	52 000 000	

I årets statsverksproposition (bil. 6, punkt 101) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 50 000 000 kronor.

Beträffande de grunder, som numera tillämpas vid beräkningen av försvarsgrenarnas allmänna avlöningsanslag, får jag hänvisa till vad jag därom anfört i det föregående vid anmälan av motsvarande anslagsfråga för armén.

Yrkanden.

Försvarets civilförvaltning har i anslutning till yrkanden av chefen för flygvapnet m. fl. föreslagit vissa personalförändringar m. m. vid flygvapnet.

Förslag av chefen för flygvapnet m. fl.	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa

1. Förändringar beträffande flygstaben.			
1 major Ma 10 — överstelöjtnant eller major Ma 11/10			972
4 kaptener Ma 9 — majorer Ma 10	—		
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträde Ce 11	—		

Förslag av chefen för flygvapnet m. fl.	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
2 kanslibiträden Ce 11—Ca 11	—		
1 kanslibiträde Cg 11—Ce 11	—		
1 vaktmästare Ce 9 — förste vaktmästare Ca 11	—		
1 expeditiönsvakt Ca 9 — förste expeditiöns- vakt Ca 11	—		
1 vaktmästare Ce 9 — förste expeditiönsvakt Ca 11	636		
1 garagetörman Ce 12—Ce 14	—		
1 bilförare Ce 10	5 916		
9 biträden för skriv- och kontorsgöromål — tekniska biträden Ce 11	8 424		+ 15 948
2. Överförande av vissa underofficerare till civil- militär anställningsform.			
54 förvaltare (i flygstationstjänst) Ma 6 — verkmästare av 1. klassen (i flygstations- tjänst) Ca 21	—		
20 förvaltare (i förrådstjänst) Ma 6 — verk- mästare av 1. klassen (i förrådstjänst) Ca 21	—		
77 fanjunkare Ma 5 — materielmästare av 1. klassen Ca 18	—		—
3. Rekryteringen av flygtekniker.			
150 hjälptekniker Ce 10	830 000		
60 hjälptekniker Cg 12 eller Cg 10		350 000	
200 furirer, 37 korpraler och 46 vicekorpraler eller meniga		1 288 412	— 808 412
4. Förändringar beträffande läkar- och sjuk- vårdspersonal.			
2 specialflygläkare Cp 5	32 256		
Avlöningsförstärkning till två specialflyg- läkare	20 016		
5 flygläkare av 2. graden	25 000		
19 sjukvårdsförmän Ce 11—Ce 12	—		
19 furirer — sjukvårdsbiträden Ce 3		25 000	
19 furirer — sjukvårdare Ce 12	—		
1 sjukvårdsbiträde Cg 3 vid F 1 — Ce 3	—		+ 52 272
5. Förändringar i övrigt beträffande militär per- sonal.			
1 major eller kapten Ma 10/9, stabschef vid inspektionen för luftbevakningen — över- stelöjtnant eller major Ma 11/10	—		

Förslag av chefen för flygvapnet m. fl.	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
2 kaptener Ma 9, vid flygkrigshögskolan respektive flygkadettskolan — majorer Ma 10	—		
17 fänrikar		112 935	
20 sergeanter	132 864		
1 expeditionsofficer 1: 29 vid flygvapnets centrala skolor		4 756	
9 korpraler	22 356		
52 korpraler eller vicekorpraler och 57 vicekorpraler eller meniga		196 326	— 158 797
6. Förändringar i övrigt beträffande teknisk personal.			
24 flygingenjörer av 1. graden Ca 30 — flygdirektörer av 2. graden Ca 31	—		
1 driftingenjör Cg 24 vid F 2 — Ce 24	—		
Utökning av antalet verkmästare, mästare och flygtekniker vid fullt genomförd organisation	—		
7 mästare av 1. klassen Ca 18, 17 mästare av 2. klassen Ca 16 och 237 flygtekniker Ca 12	1 623 754		
1 verkmästare av 2. klassen Ca 19		8 016	
5 fältmästare Ce 20—Ce 24	—		+ 1 615 738
7. Fortsatt utbyggnad av flottiljpolisorganisationen.			
4 förste flottiljpoliser Ca 16 och 52 flottiljpoliser Ca 14	374 218		+ 374 218
8. Förändringar beträffande meteorologpersonalen m. m			
Reglerad befordringsgång för extra ordinarie meteorologpersonal	—		
3 meteorologassistenter Ce 16 inordnas i reglerad befordringsgång	—		
38 tekniska biträden Ce 8—Ce 11	—		—
9. Förändringar i övrigt beträffande förråds- och vaktpersonal m. m.			
1 förrådsvaktmästare Cg 12 vid flygvapnets centrala skolor — Ca 12	—		
1 förrådsvaktmästare Ca 12 vid F 2		6 000	
19 förrådsmän Ce 9 — förrådsförmän Ce 12 ...	—		
18 hundgårdsföreståndare Ce 9—Ce 12	—		
19 förrådsmästare Cg 16—Ce 16	—		
1 förman Cg 12 vid F 17 — Ce 12	—		

Förslag av chefen för flygvapnet m. fl.	Anslagsförändringar vid bifall till civilförvaltningens förslag		
	Ökning	Minskning	Summa
34 förrådsmän Cg 9—Ce 9	—		
1 vaktmästare Cg 9 vid F 5 — Ce 9	—		— 6 000
10. Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.			
1 kontorist Ce 13 vid F 2 — Ca 13	—		
1 kanslibitråde Ce 11 vid F 2 — Ca 11	—		
2 kanslibiträden Cg 11, vid flygvapnets centrala skolor och centralförrådet för intendenturmateriel — Ce 11	—		
4 biträden för skriv- och kontorsgöromål, 3 vid F 2 och 1 vid flygvapnets centrala skolor, uppföras å personalförteckningen	—		
19 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kanslibiträden Ce 11	—		
25 biträden för skriv- och kontorsgöromål — kontorsbiträden Ca 8	—		
11. Övriga personalförändringar m. m.			
17 kasernföreståndare Cg 17—Ce 17	—		
1 garageförman Ce 12 vid flygvapnets centrala skolor — Ce 14	—		
Arvodet till köksföreståndare	20 400		
Flygtillägg m. m.		157 824	
Omrövning av frågan om fördelningen av stabsarvodet	—		
Arvodet till deltidstjänstgörande militära och civilmilitära lärare	15 000		
Vikarier för innehavare av i personalförteckning redovisade tjänster	15 000		
Civila lärare	20 000		
Mobiliseringslotter	3 000		— 84 424
			Summa kostnadsökning kronor 1 000 543

Motiv.

1. *Förändringar beträffande flygstaben.* Enligt 1948 års försvarsbeslut (prop. 1948: 206, s. 409 o. f.) består flygstaben av bl. a. en operations-, en organisations-, en utbildnings-, en personal-, en signal- och en flygsäkerhetsavdelning samt en pressektion. Personalavdelningen hade tidigare ingått i utbildningsavdelningen såsom en personalsektion men organiserades enligt Kungl. Maj:ts medgivande hösten 1945 som en fristående avdelning. För befattningarna såsom chefer för ovannämnda avdelningar utom personalavdelningen har räknats med beställningar för överstelöjtnant eller major, medan

för befattningen såsom chef för sistnämnda avdelning avsetts en majorsbeställning. Huruvida personalsektionens ombildning till en särskild avdelning borde föranleda ändrad lönegradsplacering för dess chef, syntes enligt 1945 års försvarskommittés mening få bli beroende av framtida överväganden.

Chefen för flygvapnet har framhållit, att de erfarenheter rörande personalavdelningens verksamhet, som vunnits sedan hösten 1945, givit belägg för att avdelningschefens arbetsuppgifter och ansvar icke motiverade lägre löneställning än för övriga avdelningschefer. Särskilt borde observeras, att chefen för flygvapnet — i motsats till övriga försvarsgrenschefer — icke hade särskilda personalkårchefer till sitt förfogande utan själv vore personalchef för flygvapnets officerare och underofficerare jämte vederlikar. Härmed sammanhängande personalfrågor förbereddes inom personalavdelningen. Utbyggnaden av flygvapnets personalorganisation och tillkomsten av nya personalkategorier hade ökat avdelningschefens ansvar och arbetsuppgifter. Chefen för flygvapnet föresloge därför, att för befattningen såsom chef för personalavdelningen skulle avses en beställning för överstelöjtnant eller major i stället för en majorsbeställning.

Med hänsyn till den omfattning, verksamheten inom flygstabens personalavdelning numera erhållit, bl. a. genom att å avdelningen lagts uttagningsproven för sökande till fältflygartjänster, och det ökade ansvar, som till följd därav kommit att påvila avdelningens chef, har civilförvaltningen ansett sig böra tillstyrka flygvapenchefens förslag.

Chefen för flygvapnet har vidare framhållit, att informations- och press-tjänsten — med hänsyn icke minst till uppkommande spörsmål i samband med flyghaverier — måste anförtros en högkvalificerad officer, som under längre tid kunde bibehållas i befattningen. Jämväl för handhavandet av rekryteringsverksamheten, vilken till följd av det på senare år allt sämre rekryteringsutfallet måst ägnas större uppmärksamhet, krävdes en välkvalificerad kraft. Chefen för flygvapnet har därför föreslagit, att en beställning för kapten, avsedd för chefen för pressektionen, utbytes mot en beställning för major.

Civilförvaltningen har ansett att arten av de uppgifter, som ankomma på innehavaren av ifrågavarande tjänst, knappast motiverade högre löneställning än för kapten. Med hänsyn till riktlinjerna för årets budgetarbete har civilförvaltningen ansett sig i vart fall icke kunna biträda förslaget i fråga.

I gällande organisation för flygstaben ingår en majorsbeställning, avsedd för ställföreträdare för chefen för signalavdelningen. Flygvapenchefen har anfört, att även inom stabens övriga avdelningar de sektionschefer, som tjänstgjorde såsom ställföreträdande avdelningschefer, borde vara placerade i Ma 10. Ställföreträdande avdelningschefer (motsvarande) vid vissa av marinstabens avdelningar vore beställningshavare i Ma 10. Flygvapenchefen ansåge sig emellertid i nuläget böra begränsa sig till att föreslå, att vid envar av flygstabens operations-, organisations- och utbildningsavdelningar en sektionschefs befattning skulle avses för major. Tre beställningar i Ma 9 borde så-

lunda utbytas mot samma antal beställningar i Ma 10. Den föreslagna åtgärden skulle även, tillsammans med i övrigt föreslagna ändringar beträffande antalet regementsofficersbeställningar, i någon mån bidra till att motverka de i befordringshänseende oförmånliga verkningarna av den snabba utbyggnad av flygvapnets officerskader, som hittills ägt rum.

Civilförvaltningen har erinrat om att, enligt vad som framginge av 1945 års försvarskommittés betänkande (SOU:1947:72, s. 609 och 614), befattningen såsom ställföreträdande avdelningschef vid flygstabens signalavdelning tillkommit för att i större utsträckning än vad tidigare varit möjligt frigöra chefen för nämnda avdelning för dennes uppgift att biträda chefen för flygvapnet med inspektionen av signaltjänsten, vilka åligganden förutsatts komma att i viss omfattning föranleda resor till förband och utbildningsanstalter. Någon motsvarande förstärkning av personalorganisationen vid flygstabens övriga avdelningar hade försvarskommittén icke räknat med. Under hand hade emellertid nu från flygstaben upplysts, att beträffande operations-, organisations- och utbildningsavdelningarna föreläge samma skäl som för signalavdelningens del att räkna med biträdande avdelningschefer. Civilförvaltningen ifrågasatte, om i nuvarande läge, då en viss försiktighet syntes böra iakttagas med avseende å förstärkning av personaluppsättningen för stabs- och förvaltningstjänst, anledning föreläge att vidtaga av flygvapenchefen här föreslagen jämkning i flygstabens organisation. Civilförvaltningen ansåge sig följaktligen icke kunna biträda flygvapenchefens förslag i nu berörd del.

Från posten Övrig extra personal bestridas f. n. enligt Kungl. Maj:ts medgivande kostnaderna för lön åt ett biträde för skriv- och kontorsgöromål vid flygstaben. Civilförvaltningen har ansett sig icke kunna biträda förslag av chefen för flygvapnet om att utbyta nämnda tjänst mot en kanslibiträdets-tjänst, avsedd för organisationsavdelningen.

Däremot har civilförvaltningen tillstyrkt ett av flygvapenchefen ånyo framlagt förslag om att ordinariesätta två extra ordinarie kanslibiträdetsjänster vid flygstaben, av vilka stadigvarande behov ansetts föreligga.

Ett av flygvapenchefen i skrivelse den 13 januari 1951 framställt förslag om att extra-ordinatesätta ett enligt Kungl. Maj:ts medgivande anställt extra kanslibitråde har icke biträtts av civilförvaltningen.

Förslag om att utbyta en vaktmästartjänst i Ce 9 mot en förste vaktmästartjänst i Ca 11, avsedd för bevakningstjänst, och en expeditionsvaktstjänst i Ca 9 mot en förste expeditionsvaktstjänst i Ca 11, avsedd för filmtjänst, framställdes av chefen för flygvapnet redan för innevarande budgetår. I anledning av dessa förslag har civilförvaltningen liksom i äskandena för nämnda budgetår förordat, att en vaktmästartjänst i Ce 9 omvandlas till förste expeditionsvaktstjänst i Ca 11.

Statens lönenämnd har anslutit sig till civilförvaltningens förslag.

I medelsäskandena för innevarande budgetår biträdde civilförvaltningen ett utav chefen för flygvapnet framfört förslag om att uppflytta tjänsten för

garageförman vid flygstaben från 12 till 14 lönegraden. Förslaget upptogs icke i propositionen 1950: 110 till saklig prövning.

Chefen för flygvapnet har återkommit till frågan om garageförmännens löneställning och för sin del uttalat, att det icke syntes rimligt, att nämnde garageförman, som hade självständigare ställning och minst lika stort ansvar som de i 14 lönegraden placerade garageförmännen vid flygförbanden, skulle hava lägre löneställning än dessa. Jämväl försvarets civila tjänstemannaförbund har yrkat på tjänstens uppflyttning till 14 lönegraden.

Civiltförvaltningen, som på ort och ställe tagit del av garageförmännens arbetsuppgifter samt arbetsomfattningen vid den honom underställda körcentralen, har förklarat sig dela flygvapenchefens uppfattning, att nuvarande åtskillnad i löneställningen mellan, å ena sidan, flygstabens garageförman och, å andra sidan, flygförbandens motsvarande tjänstemän icke kunde anses vara sakligt motiverad. I betraktande av de för budgetarbetet meddelade direktiven ansåge civiltförvaltningen sig likväl icke för närvarande böra räkna med ändrad löneställning för flygstabens garageförman.

Antalet civila bilförare i flygstabens körcentral, som är gemensam för de till försvarets ämbetsbyggnader på Ladugårdsgårde förlagda statsmyndigheterna, skall enligt Kungl. Maj:ts beslut den 1 november 1946 vara fem. Av dessa, samtliga i Ce 10, finnas för närvarande fyra inrättade vid flygstaben och en vid marinstaben. Den sistnämnde har avsetts skola tjänstgöra både i körcentralen och i marinstaben (prop. 1948: 209, s. 108).

Civiltförvaltningen, som enligt vad som framgår av vad i det föregående anförts vid behandlingen av marinens motsvarande anslag (p. 2) tillstyrkt att den vid marinstaben inrättade bilförartjänsten utbytes mot en expeditionsvaktstjänst, har i enlighet med förslag av flygvapenchefen förordat, att antalet bilförartjänster vid flygstaben i samband härmed ökas med en.

Vid flygstabens teleprintercentral tjänstgöra 7 tekniska biträden i Ce 11 och 9 biträden för skriv- och kontorsgöromål. Chefen för flygvapnet föreslog redan för innevarande budgetår (prop. 1950: 110, s. 104 o. f.) att samtliga 9 biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål skulle utbytas mot tjänster för tekniska biträden i Ce 11. Till stöd härför framhöll flygvapenchefen i huvudsak följande.

Det meteorologiska observationsmaterialet och flygsäkerhetsmeddelanden, vilka dygnet runt befordrades genom teleprintercentralen, hade fått sådan omfattning, att gränsen för teleprintercentralens tekniska kapacitet i det närmaste nåtts. Detta hade medfört ett forcerat arbetstempo, som gjorde tjänsten mycket pressande. Med hänsyn därtill och till den betydelse teleprintermeddelanden hade, vore det av synnerlig vikt, att väl kvalificerad personal kunde anställas såsom teleprintersignalister och att kontinuiteten i personalbesättningen kunde vidmakthållas. I regel dröjde det minst sex månader, innan i maskinskrivning väl utbildad personal förvärvat sådana kunskaper och färdigheter i fråga om signaleringsförfaranden och den tekniska apparaturens handhavande att den nöjaktigt kunde bestrida de olika vid centralen förekommande sysslorna. På grund av tjänstens karaktär måste densamma omväxlande fullgöras av de tekniska biträdena och biträdena för skriv-

och kontorsgöromål. Någon skillnad i arbetsuppgifter och ansvar för dessa båda kategorier förekomme sålunda icke. Erfarenheten hade givit vid handen, att svårigheter föreläge att med nuvarande lönesättning — särskilt avsåge detta biträdena för skriv- och kontorsgöromål — anställa och behålla kvalificerad personal. En allmän höjning av löneställningen för personalen vid teleprintercentralen vore därför motiverad.

Civilförvaltningen biträdde i sina medelsäskanden för budgetåret 1950/51 flygvapenchefens förslag. På grund av de allmänna principerna för budgetarbetet upptogs förslaget emellertid icke till prövning i sak i propositionen 1950: 110.

Chefen för flygvapnet har upprepat sitt nyssberörda förslag och därvid ytterligare framhållit följande.

Svårigheterna att upprätthålla kontinuiteten i personalbesättningen hade varit avsevärda. Under åren 1948 och 1949 hade fem respektive åtta befattningshavare tagit avsked. Intill den 1 maj 1950 hade ytterligare två befattningshavare slutat. Av dessa femton tjänstemän hade tolv som orsak anfört, bland annat, den i förhållande till arbetsuppgifter och ansvar alltför låga löneställningen. Den uteblivna löneförbättringen hade vidare medfört, att sju av biträdena för skriv- och kontorsgöromål meddelat sin avsikt att säga upp sin anställning från varierande tidpunkter fram till den 1 juli 1950. Ett av dessa hade redan den 1 juni 1950 slutat sin anställning. Utsiktarna att med bibehållen löneställning besätta befattningarna med kompetenta sökande tedde sig små. Om den befarade personalavgången förverkligades, kunde detta medföra, att för flygsäkerheten viktiga meddelanden icke längre kunde befordras med nödig säkerhet och snabbhet. De konsekvenser, som kunde följa av en personalminskning, vore uppenbara. Flygvapenchefen ville här endast framhålla, att de ökade flyghastigheterna och de reaktionsdrivna flygplanens för närvarande relativt korta flygtider hade ökat kraven på snabbhet i signalförbindelserna.

Civilförvaltningen har liksom i anslagsäskandena för innevarande budgetår framhållit att samtliga biträden i teleprintercentralen fullgjorde ensartade arbetsuppgifter, som måste sägas vara av mera kvalificerad natur än de, som åvilade exempelvis ett biträde för skriv- och kontorsgöromål, placerat i skrivcentral. I betraktande härav vore det fullt förståeligt, att stora svårigheter föreläge att med nuvarande lönesättningar förvärva och bibehålla personal för tjänstgöring i centralen. Då det uppenbarligen vore av största vikt och betydelse, att flygvapnets signaltjänst kunde upprätthållas på ett tillfredsställande sätt, ansåge civilförvaltningen sig, även med hänsyntagande till de direktiv, som meddelats för budgetarbetet, böra ånyo föreslå, att den av flygvapenchefen föreslagna jämkningen i teleprintercentralens personaluppsättning komme till stånd.

Statens lönenämnd har erinrat om att personal med här ifrågakvarande arbetsuppgifter förefunnes, förutom vid flygstaben, även vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) samt vid luftfartsverket. Enligt vad nämnden inhämtat utgjordes den lägre teleprinterpersonalen vid SMHI för närvarande av teleprinterbiträden och teleprinterexpeditörer. Teleprinterbiträdena genomginge en elevtid om en månad, varunder dagavode utginge,

varefter antagning skedde i Cf 6. Efter 1½ år skedde befordran till Ce 8. Teleprinterexpeditörerna, vilka skulle inneha radiotelegrafistcertifikat, vore placerade i Cg 10—Cg 12. Vid luftfartsverket tillämpades för hithörande biträden efter en utbildningskurs på 3—4 månader, varunder dagarvode utginge, en befordringgång omfattande Cf 6 (1½ år), Ce 8 (1 år), Ce 9 (3 år) och Ce 11. Anställnings- och avlöningsförhållandena för teleprinterpersonalen inom statsförvaltningen vore alltså mycket oenhetliga. Med hänsyn härtill ville lönenämnden föreslå, att hithörande spörsmål upptoges till prövning i ett sammanhang vid den pågående allmänna tjänsteförteckningsrevisionen.

Lönenämnden, som avlagt studiebesök vid flygstabens teleprintercentral och SMHI:s teleprinterexpedition, har emellertid vidare anfört, att nämnden blivit övertygad om att vissa provisoriska åtgärder, syftande till en förbättring av löneställningen för teleprinterbiträdena vid flygstaben, borde genomföras i avvaktan på resultatet av tjänsteförteckningskommitténs arbete. Lönenämnden föresloge därför, att samtliga för teleprinterbiträden avsedda tjänster vid flygstaben i enlighet med föreliggande förslag placerades i Ce 11. Såsom villkor för placering i denna lönegrad borde dock gälla, att vederbörande under erforderlig utbildnings- och prøvotid tjänstgjort såsom aspirant i Cf 9. Lönenämnden vore medveten om att vissa invändningar kunde göras mot fastställandet av en så hög begynnelselönegrad för här ifrågasvarande befattningshavare, särskilt som på grund av rådande rekryteringssvårigheter för befattningarna för närvarande i stor utsträckning toges i anspråk ungdomar med ingen eller endast obetydlig anställningstid efter avslutad skolutbildning. Lönenämnden hade emellertid förutsatt, att det med den nu föreslagna lönesättningen i fortsättningen skulle bli möjligt att — i motsats till vad som nu vore fallet — rekrytera dessa ansvarsfulla tjänster med kontorsbiträden med relativt lång anställningstid.

2. *Överförande av vissa underofficerare till civilmilitär anställningsform.* Enligt principbeslut av 1948 års riksdag (prop. 206, s. 446, 447, 455 och 462) skola vid fullt genomförd personalorganisation nuvarande beställningar för förvaltare i flygstationstjänst och i förrådstjänst (flygmateriel) samt för fanjunkare i stationsunderofficers- och förrådsunderofficersbefattningar ersättas med verkmästare av 1. klassen respektive mästare av 1. klassen. Sedan det emellertid framkommit, att på grund av olika befordringsmöjligheter starka slitningar kunde förväntas uppstå mellan befintliga civilmilitära beställningshavare och de underofficerare, som skulle överföras till de nya civilmilitära beställningarna, beslöts, att det skulle anstå med frågan om det sätt, på vilket övergången till den nya personalorganisationen skulle ske. Tills vidare skulle ifrågasvarande befattningar besättas med underofficerare enligt då tillämpade rekryteringsgrunder, så länge för befattningarna lämpade underofficerare funnes att tillgå.

Genom bifall till de i sammanställningen under punkt 2 redovisade förslagen av chefen för flygvapnet skulle nyssnämnda år 1948 fattade principbeslut nu fullföljas. Flygvapenchefen har såsom motivering härför anfört i huvudsak följande.

Nyrekrytering av underofficerare i de yrkesgrenar som kunde avses för ifrågavarande befattningar förekomme ej längre. Tillgången på underofficerare med för befattningarna erforderliga tekniska kunskaper och rutin — utöver dem som nu vore placerade i befattningarna — vore redan nu knapp. Det finge därför anses ligga i statsnyttans intresse att så snart som möjligt vidga rekryteringsbasen för ifrågavarande befattningar. Ett antal underofficerare hade vidare på förfrågan förklarat sig önska övergå till civilmilitär anställningsform.

Med hänsyn till det anförda ansåge chefen för flygvapnet, att den beslutade omorganisationen borde genomföras den 1 juli 1951, varvid de underofficerare som då bestredde respektive befattningar, om de så önskade, borde överföras till civilmilitär anställningsform. Önskade de icke överföras, borde de medgivas kvarstå i militär anställningsform. Till personalförteckningen borde därför anmärkas, att nu ifrågavarande civilmilitära beställningar tills vidare finge ersättas med för budgetåret 1950/51 uppförda underofficersbeställningar av motsvarande slag. För att ge vederbörande betänketid syntes dock övergång från militär till civilmilitär anställningsform böra medgivas under tiden den 1 juli—den 30 september 1951. Vid därefter inträffande vakanser i de civilmilitära beställningarna eller de militära beställningar, som — enligt vad i det föregående sagts — skulle kunna ersätta dessa, borde ansökningsförfarande tillämpas och beställningarna återbesättas endast såsom civilmilitära alltefter förtjänst och skicklighet hos de underofficerare och civilmilitärer som sökte dem.

Chefen för flygvapnet hade förutsatt, att — liksom för närvarande — mekanikertillägg icke skulle utgå till civilmilitära men väl till militära beställningshavare. Flygtillägg skulle däremot övergångsvis i överensstämmelse med nu tillämpade principer utgå till det fåtal flygförare (underofficerare och till civilmilitära beställningar enligt ovan överförda underofficerare) som behövdes för att täcka viss brist på flygförare i krigs- och fredsorganisationen och som vore lämpade härför.

I skrivelse den 27 oktober 1950 har civilförvaltningen framhållit, att bifall till chefens för flygvapnet förslag i vad avsåge de 74 förvaltarbeställningarna skulle innebära en uppflyttning av dessa beställningar från Ma 6, omfattande löneklasserna 18, 20 och 22, till Ca 21 med löneklasserna 21, 22, 23 och 24 eller alltså en förhöjning av lönegradsplaceringen med två lönegrader. Fanjunkarna skulle uppflyttas en lönegrad, från Ma 5 (löneklasserna 15, 16, 18 och 20) till Ca 18 (löneklasserna 18, 19, 20 och 21). Förslaget betingades icke av några förändringar i beställningshavarnas arbetsuppgifter utan innebure i realiteten en tjänsteförteckningsrevision. Väl hade riksdagen i princip godkänt de nu förordade utbytena. Förutsättningarna för genomförande härav vore emellertid nu andra än då nämnda principbeslut fattades. Sålunda hade tjänsteförteckningskommittén tillkommit med uppgift att pröva lönegradsplaceringen av statliga tjänster över huvud taget, bland annat också de militära förvaltarna. Vidare hade i de särskilda besparingsdirektiv, som meddelats för årets budgetarbete, framhållits, att höjning av löneställningen för befattningshavare som regel kunde medgivas endast där den stode i samband med lönereglering för olika grupper statsanställda eller vore en följd av ur besparings- eller rationaliseringssynpunkt önskvärda organisationsförändringar. Att under sådana omständigheter nu genomföra de ifrågasatta åtgärderna ansåge civilförvaltningen sig icke kunna tillråda.

Civilförvaltningen har vidare anført, att ämbetsverket tillfullo insåge vikten av att här ifrågasvarande verksamhetsgrenar inom flygvapnet icke försattes i ett prekärt läge till följd av eventuellt uppkommande rekryteringssvårigheter. Särskilda åtgärder av provisorisk natur syntes därför böra vidtagas. Dessa syntes lämpligen kunna givas den formen, att medgivande lämnades att vid vakanser i här ifrågasvarande förvaltar- och fanjunkarbeställningar finge anställas civilmilitära extra tjänstemän. Löneställningen för ersättarna i förvaltarbeställningarna syntes därvid böra vara 19 lönegraden. I fråga om löneställningen för ersättarna i fanjunkargraden borde beaktas, att de nuvarande fanjunkarna vore berättigade till mekanikertillägg enligt 35 § statens allmänna avlöningsreglemente. Med hänsyn härtill syntes lämplig löneställning för dessa ersättare vara 18 lönegraden. Uppkommande kostnader för avlöning av här avsedd civilmilitär ersättningspersonal syntes böra bestridas av inbesparade löne-medel å vederbörliga vakanta förvaltar- och fanjunkarbeställningar.

Statens lönenämnd har anført, att frågan huruvida den föreslagna överföringen av vissa underofficerare till civilmilitär anställningsform nu borde komma till stånd undandrog sig lönenämndens bedömande. Vid ett genomförande av förslaget syntes emellertid med utgångspunkt i de förhållanden varå 1948 års riksdagsbeslut grundats intet vara att erinra mot de av flygvapenchefen för de civilmilitära beställningarna förordade löneställningarna.

1949 års tjänsteförteckningskommitté har erinrat om, att Kungl. Maj:t den 30 juni 1949 uppdragit åt kommittén att verkställa utredning rörande löneställningen för förvaltare och därmed sammanhängande frågor. Uppdraget innefattade samtliga militära förvaltargrupper. Utredningen avsåg närmast frågan om eventuellt utnyttjande av den hittills icke ianspråktaga lönegraden Ma 8. Detta kunde ske genom att vissa förvaltare, med bibehållande av militär anställningsform, uppflyttades från Ma 6 till Ma 8. Frågan om höjning av löneställningen för vissa förvaltare kunde emellertid lösas även genom att de överfördes till civilmilitär anställning, varvid den mot Ma 8 svarande lönegraden Ca 22 i första hand komme under bedömande. Spörsmålet om överförande av förvaltare från militär till civilmilitär anställningsform syntes, i vad avser maskinistpersonal vid marinen, komma att övervägas jämväl av marinens underofficerssakkunniga. Den i ärendet aktuella frågan om ersättande av vissa förvaltare vid flygvapnet med civilmilitär personal syntes icke böra avgöras utan samtidigt beaktande av läget beträffande motsvarande spörsmål inom försvaret i dess helhet. Enligt kommitténs mening vore en överföring nu av vissa flygvapnets förvaltare till verkmästare av 1. klassen i Ca 21 ägnad att föregripa kommitténs behandling av förvaltarfrågan i dess helhet. Lönefrågan för de militära förvaltarna kunde sägas ha blivit aktuell redan år 1947 — alltså före det återopade riksdagsbeslutet av år 1948 — genom att fr. o. m. den 1 juli 1947 en högre lönegrad för förvaltare infördes i lönesystemet vid sidan av den tidigare. Då förvaltarfrågans lösning i dess helhet icke syntes kunna genomföras förrän tidigast fr. o. m.

den 1 juli 1952, syntes det icke lämpligt att redan fr. o. m. den 1 juli 1951 företaga en lönegradsuppflyttning av en del av förvaltarkåren allenast med stöd av 1948 års principbeslut rörande flygvapnet. I varje fall kunde kommittén — som bl. a. hade ställning som delegation för förhandlingar med tjänstemännens huvudorganisationer — icke tillstyrka en dylik åtgärd. Där- est rekryteringsbasen för ifrågavarande verksamhetsgrenar inom flygvapnet ansåges böra vidgas redan fr. o. m. den 1 juli 1951, finge kommittén förden- skull ansluta sig till försvarets civilförvaltnings förslag, att tills vidare vid uppkommande vakanser å här ifrågavarande förvaltarbeställningar i Ma 6 civilmilitära extra tjänstemän i lönegraden Cg 19 finge anställas. Som lämp- lig tjänstebenenämning för sistnämnda tjänstemän finge kommittén föreslå verkmästare. Kommittén ville understryka, att fråga i detta sammanhang vore om en provisorisk anordning i avvaktan på kommitténs slutliga stånd- punkttagande till förvaltarfrågan i dess helhet. Såvitt kommittén kunde finna innebure nämnda anordning icke någon egentlig rubbning av grunderna för 1948 års åberopade riksdagsbeslut.

Frågan om överförande av vissa fanjunkare vid flygvapnet till civilmilitära beställningshavare i lönegrad Ca 18 syntes tjänsteförteckningskommittén icke vara lika komplicerad. Visserligen innebure förslaget på denna punkt, att 77 av flygvapnets fanjunkarbeställningar med lön enligt löneklasserna 15, 16, 18 och 20 skulle omvandlas till civilmilitära beställningar med lön enligt löneklasserna 18, 19, 20 och 21, vilket till synes skulle innebära en löne- ökning. Den invändning, som i utredningens nuvarande läge skulle kunna riktas häremot, bortföle emellertid om man i jämförelsen medräknade det till ifrågavarande fanjunkare utgående mekanikertillägget. I pensionshänse- ende finge erinras om att pensionsåldern för fanjunkare vid flygvapnet vore 50 år men för mästare av 1. klassen 60 år. För egen del hade kommittén ur sina utgångspunkter funnit sig kunna tillstyrka chefens för flygvapnet för- slag om omvandling av vissa fanjunkarbeställningar till civilmilitära beställ- ningar i lönegrad Ca 18. Beträffande tjänstebenenämningen ville kommittén emellertid framhålla, att benämningen materielmästare för närvarande över huvud icke förekomme vid flygvapnet. Med hänsyn till att kommittén jäm- väl hade att överse gällande tjänstebenenämningar ifrågasatte kommittén i nu- varande läge om icke de överförda fanjunkarbeställningarna kunde inordnas i den redan befintliga kategorien mästare av 1. klassen (Ca 18). Skulle det anses nödvändigt att införa benämningen materielmästare borde benämningen i varje fall icke förses med någon klassbeteckning.

3. *Rekryteringen av flygtekniker.* Beställningarna för flygtekniker (Ca 12) rekryteras f. n. huvudsakligen genom militära hjälptekniker. Dessa hjälptekniker erhålla efter viss civil utbildning eller praktik en femårig utbildning vid flygvapnet, under vilken tid de inneha anställning såsom stamman- skap. Vid sidan av denna rekrytering pågår sedan hösten 1946 försöksvis vid fem flygflottiljer rekrytering genom civila hjälptekniker. Dessa hjälptekniker anställas såsom extra tjänstemän i Cg 10 och uttagas bland värn-

pliktiga, vilka i sin civila gärning tillhöra yrken, som med hänsyn till tjänsten vid flygvapnet äro lämpliga, och vilka äga sådan kompetens att utbildningen vid flygvapnet kan begränsas till endast kompletterande specialutbildning under omkring två år.

Vid anmälan av propositionen 1948:206 (s. 466) anförde departementschefen, att rekryteringsförsöket med civila hjälptekniker borde utsträckas så långt att åtminstone två årskullar sådana hjälptekniker efter tvåårig utbildning vid flygvapnet kunde jämföras med stammanskap med femårig utbildning inom vapnet. Detta beräknades kunna ske under år 1949. Statsutskottet framhöll i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 160 (s. 89), att frågan huruvida rekryteringen framdeles skulle äga rum från endera av kategorierna militära eller civila hjälptekniker eller från båda dessa personalkategorier borde hållas öppen tills pågående rekryteringsförsök avsett resultat.

Chefen för flygvapnet har nu framhållit, att förenämnda försök givit sådana erfarenheter, att ställning kunde tagas i rekryteringsfrågan. Försöken hade utvisat, att rekryteringen i fortsättningen icke borde ske från kategorien militära hjälptekniker. Visserligen medförde en dylik rekryteringsväg den fördelen, att utbildningen kunde i direkt anslutning till yrkesskolorna anpassas efter det blivande yrket. Emellertid vore ett dylikt system dyrbarare än en rekrytering från den civila personalkategorien. Den civila rekryteringsvägen hade också den fördelen, att mera mogna sökande till tjänsterna kunde erhållas, varjämte utbildningsorganisationen kunde minskas och rekryteringsbehovet bli lägre och lättare att fylla. Chefen för flygvapnet föreslår med hänsyn härtill, att den senare rekryteringsvägen väljes. Hjälpteknikerna borde ha civilmilitär ställning och tills vidare placeras i 10 lönegraden. Under en provotid av 3 år borde vederbörande anställas såsom extra tjänsteman för att därefter befordras antingen — i mån av tillgång på tjänster — till flygtekniker eller till extra ordinarie hjälptekniker i 10 lönegraden. Till följd av svårigheterna att på förhand överblicka behovet av extra och extra ordinarie hjälpteknikerbeställningar borde samtliga tjänster upptagas såsom extra ordinarie i personalförteckningarna. Hjälpteknikerna föreslås skola erhålla furirs tjänsteklass och rätt att såsom lån utfå erforderliga uniformsersedlar av kronan.

Behovet av hjälptekniker vid fullt utbyggd organisation har av chefen för flygvapnet med utgångspunkt från ett årligt rekryteringsbehov av 107 flygtekniker angivits till 355 man, vilket i jämförelse med det beräknade antalet militära hjälptekniker vid genomförd organisation (597 man, varav 223 furirer, 117 korpraler och 257 vicekorpraler eller meniga) innebär en minskning med 242 man.

Beträffande de jämkningar i personalförteckningen för budgetåret 1951/52, som erfordras vid bifall till nämnda förslag, har flygvapenchefen anført, att med hänsyn till det beräknade rekryteringsbehovet 150 hjälpteknikerbeställningar borde uppföras å flygvapnets personalförteckning för andra extra ordinarie tjänstemän än manskap. I samband härmed kunde antalet man-

skapsbeställningar minskas med 200 furirer, 37 korpraler och 46 vicekorpraler eller meniga. Vidare kunde befintliga 60 extra tjänster för hjälptekniker utgå.

Civiltförvaltningen har i skrivelse den 27 oktober 1950 anfört, att, då försöksverksamheten på förevarande område givit vid handen, att en övergång till rekrytering av flygteknikerbeställningar från civilmilitära hjälptekniker nu borde genomföras, ämbetsverket ansett sig böra biträda chefens för flygvapnet förslag i denna del. Ämbetsverket, som icke f. n. ansåge sig böra ingå på frågan om innehållet i de vid ett genomförande av ifrågavarande organisation erforderliga särskilda föreskrifterna, förutsatte, att det skulle ankomma på chefen för flygvapnet att i sinom tid inkomma med förslag härutinnan.

Icke heller statens lönenämnd har haft något att erinra mot flygvapenchefens förslag rörande rekryteringen av flygtekniker.

4. *Förändringar beträffande läkar- och sjukvårdspersonal.* 1945 års försvarskommitté anförde i sitt betänkande med förslag angående försvarets organisation (SOU 1947: 42, s. 660 o. f.) i samband med behandlingen av frågan om behovet av flygläkarpersonal, att från militärt håll framhållits, att det — för att flygläkarna på bästa sätt skulle kunna bedöma de påfrestningar i olika avseenden för alla kategorier av flygande personal som flygtjänsten medförde — vore önskvärt att alla flygläkare vore flygförarutbildade men att det icke utan specialutredning läte sig bedöma, om flygläkarnas deltagande i förbandens flygtjänst kunde kombineras med de övriga uppgifter, som åvilade dem. Skulle så icke vara fallet, kunde det, enligt vad vidare från militärt håll anförts, bli nödvändigt att tillföra flygvapnet vissa flygförarutbildade flygläkare utöver eljest angivet behov av flygläkare. Även försvarskommittén ansåg frågan vara av sådan betydelse, att den borde närmare utredas.

I propositionen 1948: 206 framhölls, att genom den tekniska utvecklingen de flygmedicinska faktorerna kommit att spela allt större roll för flygvapnets utveckling och att därför frågan om flygförarutbildning av flygläkare borde närmare utredas. Den 30 juni 1948 uppdrog Kungl. Maj:t åt chefen för flygvapnet att i samråd med flyg- och navalmedicinska nämnden utreda berörda fråga.

Efter utredning i ämnet, som bedrivits i samarbete med flyg- och navalmedicinska nämnden, framlade chefen för flygvapnet med skrivelse den 28 februari 1949 förslag till en organisation med särskilda specialflygläkare (flygande flygläkare) vid flygvapnet. För detta förslag jämte däröver avgivna yttranden lämnades en kortfattad redogörelse vid anmälan av propositionen 1950: 110 (s. 107—110). Förslaget innebar i huvudsak följande.

Vid sidan av de nuvarande flottiljläkarbeställningarna skulle flygvapnet tillföras sex specialflygläkare med placering vid fyra förband, försökscentralen samt krigsflygskolan och med tjänstgöring periodvis vid andra förband respektive skolor.

Utbildningen av specialflygläkarna avsågs börja efter medicine licentiatexamen och ett därpå följande kliniskt tjänstgöringsår. De skulle fullgöra grundläggande flygutbildning och flygslagsutbildning såsom flygförare under en sammanlagd tid av två år. Under denna tid skulle även meddelas viss medicinsk undervisning.

Specialflygläkarna avsågs skola tjänstgöra i tre år efter avslutad utbildning men kunna erhålla förlängd tjänstgöring efter avslutad ordinarie treårsperiod.

I fråga om löneförmåner föreslogs lön m. m. under utbildningen enligt Cg 23 första utbildningsåret och Cg 25 det andra ävensom flygtillägg (elevtillägg), samt under tjänstgöring såsom specialflygläkare lön m. m. enligt Ce 27 med ett årligt tilläggsarvode av 10 000 kronor. Specialflygläkarna skulle förbinda sig att icke inneha verksamhet eller tjänst utanför flygvapnet.

Till specialflygläkare som efter avslutad treårsperiod kvarstod i tjänst skulle utgå samma löneförmåner som under denna period, dock att tilläggsarvodet skulle höjas till 12 000 kronor för år.

Den genomsnittliga årskostnaden för den föreslagna organisationen i utbyggt skick skulle uppgå till omkring 717 600 kronor. I besparingssyfte och för att pröva lämpligheten av organisationen i fråga föreslog flygvapenchefen, att tills vidare endast en försöksorganisation skulle igångsättas, varvid fyra specialflygläkare skulle färdigutbildas. Kostnaderna för denna försöksorganisation beräknades till i genomsnitt omkring 300 000 kronor för år.

Vid anmälan av propositionen 1950:110 (s. 119) anförde departementschefen, att han icke f. n. var beredd tillstyrka flygvapenchefens nyssnämnda förslag. Departementschefen delade av Sveriges läkarförbund uttalade farhågor för att rekryteringssvårigheterna skulle visa sig bli alltför stora. Vissa uttalanden om erfarenheter från utländskt håll om att värdet av flygförarutbildning av läkare icke motsvarade de kostnader och den tid som krävdes härför borde enligt departementschefens mening tillmätas avsevärd betydelse vid bedömandet av denna fråga. Liksom civilförvaltningen och läkarförbundet ifrågasatte departementschefen om icke ett system med spanarutbildning skulle vara mera lämpat för svenska förhållanden. I vart fall syntes detta närmare böra klarläggas liksom även vilka kostnader dylik utbildning skulle medföra, innan slutlig ställning toges till här avhandlade spörsmål. Det syntes under alla förhållanden angeläget att man inriktade sig på åtgärder ägnade att stödja den flygmedicinska forskningsverksamhet som bedreves av flyg- och navalmedicinska nämnden.

Med skrivelse den 21 december 1950 har *chefen för flygvapnet* efter förnyad utredning i ämnet framlagt förslag till en modifierad organisation med specialflygläkare m. m. I sammanfattning innebär förslaget i huvudsak följande.

Två förordnandetjänster i Cp5 med högst tolvårigt förordnande inrättas för fullständigt flygutbildade specialflygläkare med placering i flygledningen. Specialflygläkarna, som skola vara heltidsanställda, uppåra utöver lön avlöningsförstärkning med 10 000 kronor samt flygtillägg enligt gällande grunder. Arbetsuppgifterna falla främst inom flygmedicinens område och fullgöras under tjänstgöring såväl vid flygledningen som vid flygförband och försökscentralen.

Rekryteringen till specialflygläkartjänsterna beräknas ske antingen genom vid flygvapnet fullt utbildade flygare, vilka sedermera avlägga medicine licentiat-

examen, eller också genom medicine licentiat, vilka sedermera erhålla fullständig flygutbildning. Utbildning i flygmedicin erhålles vid flygmedicinska och andra institutioner inom landet eller vid kurser i utlandet. Under flygutbildning utgår lön m. m. enligt lönegrad Ce 25 under första utbildningsåret och enligt lönegrad Ce 27 under det andra. Flygtillägg (elevtillägg) utgår enligt samma grunder som för övrig personal i motsvarande löneställning vid tjänstgöring som flygförare.

Fem nya arvodesbefattningar för flygläkare av 2. graden inrättas, vilkas innehavare vid anställningen skola förbinda sig att genomgå en två månaders flygkurs. Dessa läkare skola tjänstgöra dels vid uttagningsskommissionerna och dels i och för utförande av vissa flygmedicinska specialundersökningar, såsom undertryckskammarprov.

I dylik kurs avses vidare, efter frivilligt åtagande, skola deltaga innehavare av redan befintliga flygläkartjänster.

Av den till grund för dessa förslag liggande utredningen inhämtas i huvudsak följande.

Flygspanarutbildning för flygläkare skulle i stort sett innebära, att flygläkarna under flygtjänst praktiskt lärde känna de flygmedicinska problem (accelerationspåkänningar m. m.) som sammanhänge med flygning. En på detta sätt erhållen utbildning vore givetvis av stor betydelse för en flygläkare bl. a. genom den luftvana den skänkte och de erfarenheter av olika slag, som härunder bibringades honom. Den kunde dock icke på något sätt ersätta de djupgående insikter i flygningens problem, som medfölja en fullständig flygutbildning. En dylik fullständig flygutbildning vore ofrånkomligt nödvändig, om man ville äga tillgång till högkvalificerade flygande flygläkare, vilka skulle kunna tjänstgöra såsom medicinska provflygare. Huvuddelen av flygvapnets flygplanbestånd bestode av ensitsiga jaktflygplan, varför möjligheter icke förefunnes att giva spanarutbildade flygläkare egna erfarenheter av flygning med denna väsentliga del av flygplanbeståndet. Det syntes alltså kunna fastslås — vilket även senaste utländska erfarenheter bestyrkte — att fullständig flygutbildning vore oundgängligen nödvändig för att tillföra flygvapnet högkvalificerade specialister beträffande flygmedicinska problem. Det måste emellertid tillika framhållas, att det icke vore nödvändigt, att ens huvuddelen av flygläkarna vore sådana specialister. Emellertid kvarstode därutöver jämväl det gamla önskemålet att på bredare front göra flygläkarna mera flygsinnade, än vad nu vore fallet, varvid dock flygspanarutbildning framstode som onödigt omfattande och förenad med alltför stora kostnader. Det syntes därför vara nödvändigt att gå fram på två skilda vägar, nämligen att dels utbilda högt kvalificerade medicinska provflygare (specialflygläkare), dels ge ett större antal flygläkare ökad luftvana och allmänt fördjupad erfarenhet av flygning genom att de finge medfölja i flygplan under ordinarie övningar.

I stället för det tidigare förordade systemet med korttidsanställning av ett större antal specialflygläkare och därmed följande regelbundet återkommande dyrbar utbildning av nya dylika, borde endast två specialflygläkare anställas. Dessa skulle i stället knytas fastare och under längre tid till flygvapnet, genom att för dem inrättades två förordnandetjänster med en anställningstid av högst tolv år, efter vilken full pension skulle utgå. Genom att anställningstiden på detta sätt begränsades till tolv år, kunde det beräknas, att de under hela anställningstiden kunde bibehålla en hög grad av flygskicklighet, vilket vore en nödvändig förutsättning för att de på rätt sätt skulle kunna fylla sina arbetsuppgifter. Dessa avsåges bliva av såväl taktisk som teknisk natur. I taktiskt avseende skulle det ankomma på specialflygläkare att med stöd av

egna erfarenheter genom instruktions- och upplysningsverksamhet vidmakt-hålla och förbättra den flygande personalens stridsduglighet. De flygtekniska uppgifterna innebure, att specialflygläkaren framförde medicinska synpunkter på samt härav betingade förslag till förbättringar av befintlig flyg- och annan vid flygvapnet förekommande materiel samt på försökskonstruktioner av flygplan och dylikt. Möjligheter borde beredas specialflygläkarna att i erforderlig grad följa utvecklingen och framstegen inom den praktiska medicinens olika områden.

För närvarande syntes möjligheter föreligga att rekrytera två specialflygläkartjänster bland personal, som genomgått fullständig flygutbildning vid flygvapnet. Härigenom skulle för den närmaste tioårsperioden de dryga kostnader, omkring 130 000 kronor per läkare, som vore förbundna med flygutbildning, kunna undvikas. I de fall medicine licentiater genomginge flygutbildning syntes det vara skäligt och nödvändigt ur rekryteringssynpunkt, att de därvid erhöle extra ordinarie anställning. De föreslagna löneställningarna, Ce 25 respektive Ce 27, överensstämde med de för bataljonsläkartjänster fastställda och motsvarade även närmast avlöningsförmånerna i underläkartjänst.

Specialflygläkare borde i lönegradshänseende placeras gynnsammare än flottilljäläkare och närmast jämställas med förste flygläkare i Ca 29, löneklass 31. Med hänsyn till specialflygläkares tjänstgöringsplacering vid flygledningen borde befattningarna inplaceras i lönegrad Cp 5. Utöver lön och flygtillägg borde utgå avlöningsförstärkning (arvode). Detta borde icke understiga de till överläkare vid statens sinnessjukhus och statens anstalt för fallandesjuka utgående extra förmånerna i form av avlöningsförstärkning med 5 004 kronor och bostadsbidrag med 3 000 kronor eller tillhoppa 8 004 kronor. För specialflygläkare föresloges ett tilläggsarvode om 10 000 kronor per år, vilket syntes nödvändigt med hänsyn till att specialflygläkare icke kunde beräknas åtnjuta någon inkomst från civil läkarverksamhet. Icke heller kunde de garanteras att efter förordnandetidens utgång få kvarstanna i flygvapnets tjänst i annan befattning.

Envar av de nuvarande 26 flygläkarna av 2. graden vore skyldig att tjänstgöra under 60 dagar varje år. De fullgjorde alltså tillsammans 52 tjänstgöringsmånader per år. Vid beräkningen av flygvapnets fredsbehov av dylika läkare hade icke medräknats det behov av biträdande undersökningsläkare som numera funnes vid de kommissioner, där uttagning av aspiranter och fältflyglare ägde rum, och ej heller det behov av läkare som föreläge för speciella flygmedicinska uppgifter, såsom att leda de numera för flygförare obligatoriska proven i undertryckskammare. För dessa uppgifter beräknades sammanlagt ett ytterligare behov av fem flygläkare av 2. graden, motsvarande tio tjänstgöringsmånader per år. För dessa läkare skulle genomgång av en två månaders flygkurs — för en beräknad kostnad per läkare av omkring 28 000 kronor — vara obligatorisk. Härigenom beräknades en grund bliva lagd för ökad kontakt mellan flygläkaren och den flygande personalen. Det syntes sannolikt, att till dessa befattningar komme att söka läkare, som hade speciellt intresse för med flygning sammanhängande medicinska problem. Dessa läkare skulle under sin tjänstgöring vara en värdefull tillgång för flygvapnet, samtidigt som de skulle utgöra ett lämpligt rekryteringsunderlag för flottilljäläkarbeställningar. I krig beräknas dessa läkare komma att tjänstgöra såsom eskaderläkare, i vilka befattningar för närvarande endast värnpliktiga läkare voro placerade.

Även övriga flygläkare vid flygvapnet skulle, för att tillgodose önskemålet att på bredare front göra dem flygsinnade, kunna efter frivilligt åtagande beordras till här avsedd flygkurs. Kostnaderna för ett uppskattat antal deltagare i dylik kurs ha beräknats till omkring 128 000 kronor.

Årskostnaderna för här föreslagen personalökning ha beräknats uppgå till i runt tal 336 300 kronor.

I sin utredning har chefen för flygvapnet vidare berört frågan om vilka åtgärder som kunde bli erforderliga för att stimulera de läkare som genomgå flygkurs till fortsatt deltagande i flygning. Flygvapenchefen har därvid ifrågasatt huruvida icke, utöver ersättning i form av flygtraktamente, full kompensation för med flygningen förenade merkostnader för vederbörandes försäkringsskydd kunde erhållas på statens bekostnad. Denna fråga borde särskilt utredas.

Över förslaget ha utlåtanden avgivits av överbefälhavaren, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, medicinalstyrelsen, statens nämnd för flyg- och navalmedicinsk forsknings- och försöksverksamhet, statskontoret, Svenska läkaresällskapet samt Sveriges läkarförbund. Av dessa ha *överbefälhavaren, sjukvårdsstyrelsen* samt *flyg- och navalmedicinska nämnden* helt tillstyrkt förslaget och starkt betonat angelägenheten ur personal- och forsknings-synpunkter av att detsamma snarast genomföres.

Medicinalstyrelsen har i princip tillstyrkt förslaget om särskilda specialflygläkare och därvid särskilt framhållit att ett realiserande av förslaget finge anses på ett verksamt sätt bidra till flygsäkerhetens främjande. Styrelsen har dock påpekat, att förste läkarna vid statens sinnessjukhus utöver lön enbart åtnjote en avlöningsförstärkning med 4 008 kronor. Styrelsen ville vidare framhålla, att med en avlöningsförstärkning i enlighet med flygvapenchefens förslag specialflygläkarna skulle komma att erhålla en fast lön, som överstege generalläkarens. Frågan om specialflygläkarnas avlöningsförmåner syntes därför böra bli föremål för närmare övervägande.

Flygvapenchefens förslag i övrigt har medicinalstyrelsen biträtt.

Försvarets civilförvaltning har funnit de skäl övertygande som nu åberopats till stöd för förslaget att specialflygläkarna skulle inneha fullständig flygförarutbildning. Vid sådant förhållande och då enligt förslaget förutsättningar syntes föreligga att — sett på lång sikt — hålla utbildningskostnaderna på en relativt låg nivå, ville ämbetsverket icke motsätta sig, att av de blivande specialflygläkarna krävdes fullständig flygutbildning. Ämbetsverket förutsatte givetvis, att för tjänsterna i första hand borde ifrågakomma personer, som redan före avlagd medicine licentiatexamen erhållit flygutbildning. Skulle vederbörande icke inneha fullständig dylik utbildning, borde möjlighet föreligga att ordna kompletterande utbildning i syfte att nedbringa kostnaderna. Ämbetsverket ansåge sig kunna biträda vad chefen för flygvapnet föreslagit i fråga om anställningsform och lönegradsplacering av ifrågavarande läkare. De båda specialläkarbeställningarna borde uppföras på personalförteckningen för ordinarie tjänstemän vid flygvapnet. Däremot syntes, med hänsyn till att de båda extra ordinarie tjänsterna endast skulle utnyttjas vid förefallande behov, dessa icke böra uppföras å personalförteckning, utan borde Kungl. Maj:t efter framställning i varje särskilt fall medgiva, att tjänsterna finge tagas i anspråk. Under utbildning borde läkarna anställas utan fast stationeringsort. Ifrågasattas kunde, om icke med hän-

syn till att i arbetsuppgifterna för de utbildade specialflygläkarna inginge tjänstgöring vid olika flottiljer, motsvarande borde gälla jämväl specialflygläkarna. Civilförvaltningen borde dock ha möjlighet att om omständigheterna därtill föranledde — exempelvis vid längre tjänstgöringsperioder utom Stockholm — medgiva rätt till tjänstgöringstraktamente. Vad i övrigt föreslagits beträffande förmåner åt här avsedda läkare hade icke givit civilförvaltningen anledning till annat uttalande än att ämbetsverket förutsatte, att avlöningsförstärkningen till specialflygläkare bestämdes till ett med 12 jämnt delbart belopp, förslagsvis 10 008 kronor. Föreskrift borde meddelas om skyldighet för specialflygläkare att vid avgång ur tjänst inträda i flygvapnets reserv.

Vad flygvapenchefen i övrigt föreslagit har tillstyrkts av civilförvaltningen.

Statskontoret har anfört, att resultatet av den flygmedicinska forskningsverksamheten borde avvaktas ännu någon tid, innan slutlig ställning toges till frågan om inrättandet av särskilda specialflygläkartjänster. Erinras finge i detta sammanhang, att för innevarande budgetår medel anvisats till ytterligare intensifiering av den flygmedicinska forskning, som bedreves under ledning av flyg- och navalmedicinska nämnden. Därest särskilda tjänster för flygande läkare skulle anses böra komma till stånd, borde dessa enligt statskontorets mening icke hänföras till löneplan 2 utan uppföras såsom extra ordinarie tjänster i högst lönegrad Ce 29, motsvarande den för förste flygläkare gällande löneställningen. Utöver lön och flygtillägg borde härvid något särskilt tilläggsarvode icke komma i fråga. Såsom i utredningen framhållits, utginge visserligen dylikt arvode enligt beslut vid 1950 års riksdag till läkarna vid de statliga sinnessjukhusen. Statskontoret ville emellertid erinra, att denna senare löneförbättring genomförts uteslutande i syfte att stimulera rekryteringen av läkare till sinnessjukhusen, där en omfattande läkarbrist förelegat. Sagda anordning kunde fördenskull icke tagas till intäkt för att särskild avlöningsförstärkning skulle utgå även till nu ifrågavarande befattningshavare. Beträffande avlöningsförmånerna under utbildningstiden (Ce 25 och Ce 27 under första respektive andra året) har statskontoret erinrat om att ämbetsverket i utlåtande över det av flygvapenchefen år 1949 avgivna förslaget givit uttryck åt den uppfattningen, att de i nämnda förslag uppställda lönevillkoren (Cg 23 respektive Cg 25) vore tilltagna i överkant. I vart fall borde under den första tjänstgöringstiden Cg-anställning ifrågakomma.

Statskontoret har vidare anfört att, då närmare uppgifter rörande omfattningen av de arbetsuppgifter, som skulle ankomma på innehavarna av de föreslagna fem nya befattningarna som flygläkare av 2. graden, icke lämnats, hållpunkter saknades för ett bedömande av förslaget i denna del. Statskontoret ville emellertid framhålla, att flygvapnets läkarorganisation varit föremål för statsmakternas prövning så sent som år 1948 (prop. 1948: 206; st. utsk. utl. 1948: 160; rd. skr. 1948: 369).

Statens lönenämnd har med beaktande av de alldeles särskilda utbildnings- och tjänstgöringsförhållandena, varom här vore fråga, icke funnit anledning till erinran mot att de föreslagna specialflygläkartjänsterna inplaceras i löne-

grad Cp5. Lönenämnden har förutsatt, att gällande tjänstepensionsreglemente skall tillämpas i full utsträckning och att följaktligen pensionsbeloppet i förekommande fall skall reduceras jämlikt föreskrifterna i 22 § 3 mom. nämnda reglemente.

Mot förslaget att specialflygläkare skulle äga uppbara flygtillägg enligt gällande grunder har lönenämnden intet haft att invända. Däremot har lönenämnden icke ansett sig kunna tillstyrka att avlöningsförstärkning må åtnjutas med så högt belopp som 10 000 kronor för år. Lönenämnden har för sin del funnit skäligt, att avlöningsförstärkningen bestämmes till ett belopp av 4 008 kronor för år eller till samma belopp som för närvarande utgår i form av avlöningsförstärkning till förste läkarna vid statens sinnessjukhus. Lönenämnden har härvid utgått från att Kungl. Maj:t meddelar beslut, att innehavare av specialflygläkartjänst icke må utöva enskild praktik mot betalning.

Vad slutligen angår avlöningsförmåner under sådan fullständig flygutbildning, vilken avses skola i förekommande fall anordnas för medicine licentiater, som aspirera på specialflygläkartjänst, har lönenämnden biträtt vad chefen för flygvapnet härutinnan föreslagit.

Svenska läkaresällskapet, som i princip tillstyrkt den föreslagna organisationen med specialflygläkare, anser emellertid att utredningen i alltför stor utsträckning lagt vikten vid flygutbildningen medan den medicinska utbildningen ej givits tillräcklig bredd. Större delen av den obligatoriska utbildningen för flygläkare vid amerikanska flygvapnet — mer än $\frac{4}{5}$ av tiden — ägnades åt medicinska ämnen och endast $\frac{1}{5}$ åt flygkunskap. Noggrannare specifikation av hur mycket fysiologi, flygfysiologi, invärtes medicin, otia tri o. s. v. som borde fordras av en specialflygläkare vore önskvärd, när dylika tjänster inrättades. Sällskapet funne det vara av stor vikt att man om möjligt utnyttjade de amerikanska utbildningsanstalterna för flygläkare. Det förefölle otillräckligt att låta dessa specialflygläkare endast genomgå en mindre kurs. Denna omfattade blott $\frac{1}{4}$ av den medicin- och neuropsykiatriutbildning, som inginge i den större kurs som vore obligatorisk för den amerikanske flygläkaren på stat. Sällskapet har vidare föreslagit att bestämda regler för specialflygläkarnas medicinska fortbildning efter amerikanskt mönster i huvudsak fastställdes redan i anställningsvillkoren.

Mot flygvapenchefens förslag i övrigt har läkaresällskapet icke haft något att erinra.

Sveriges läkarförbund har anfört, att de förslag, som nu avgivits av chefen för flygvapnet, enligt förbundets uppfattning kunde betraktas som i stort sett tillfredsställande och förbundet ville för sin del tillstyrka, att frågan bringades till sin slutliga lösning i enlighet med de riktlinjer, som uppdragits i utredningen. Förbundet ville emellertid understryka vikten av att specialflygläkarna i största möjliga utsträckning bereddes tillfälle till den förut-satta kompletterande utbildningen inom den praktiska medicinens olika områden. Förbundet ville föreslå, att specialflygläkarna i sådant syfte tillför-

säkrades rätt att under högst 3 månader per år tillgodogöra sig sådan utbildning.

Läkarförbundet har vidare uttalat, att förbundet helt anslöte sig till tanken på att flygläkare som deltog i flygning skulle, utöver ersättning i form av flygtraktamente, beredas kompensation för med flygningen förenade merkostnader för vederbörandes försäkringsskydd. Förbundet ville tillstyrka, att denna fråga snarast möjligt upptoges till bedömande i särskild ordning.

Förslag om att till 12 lönegraden uppflytta de nu till 11 lönegraden hänfödda tjänsterna för sjukvårdsförmän vid förbanden ha tidigare framställts av civilförvaltningen. I skrivelse den 10 februari 1949 angående vissa medelsäskanden för försvarsgrenarna för budgetåret 1949/50 framhöll civilförvaltningen, att försvarets civila tjänstemannaförbund tidigare föreslagit 14 lönegraden för dessa tjänster medan chefen för flygvapnet stannat vid 12 lönegraden. Förbundet hade funnit det i hög grad angeläget, att frågan om denna i lönehänseende eftersatta personalgrupps inplacering icke vidare ställdes på framtiden. Såsom en provisorisk lösning hade förbundet hemställt att tjänsterna i fråga, i avvaktan på slutligt ställningstagande till föreliggande organisationsfrågor, skulle uppflyttas till 12 lönegraden, varigenom paritet skulle erhållas med löneställningen för överfurir. Förbundet hade erinrat om, att sjukvårdsförmanstjänsterna i stor utsträckning rekryterades från underbefälets led.

Tjänstemannaförbundet har nu hemställt hos civilförvaltningen att i medelsäskandena för budgetåret 1951/52 ånyo upptaga frågan om lönegradsuppflyttning av sjukvårdsförmännen. Med hänsyn till principerna för budgetarbetet har civilförvaltningen emellertid ansett sig icke nu böra föreslå jämkning i dessas löneställning.

Av befintliga furirsbeställningar vid flygvapnet avses 38, två vid varje förband, för sjukvårdsfurirer.

I skrivelse den 2 januari 1951 har försvarsväsendets underbefälsförbund hemställt, att förslag om att ersätta sjukvårdsfurirerna vid flygvapnet med pensionsberättigade beställningshavare med antingen militär eller civilmilitär anställningsform måtte föreläggas 1951 års riksdag.

Chefen för flygvapnet har framhållit, att av de 38 beställningarna för sjukvårdsfurirer för närvarande endast 13 vore tillsatta med furirer på aktiv stat. Av de vakanta beställningarna bestredes 24 av personal — huvudsakligen kvinnliga sjukvårdsbiträden — anställd med stöd av Kungl. Maj:ts beslut den 22 juni 1950 angående fortsatt tillfälligt tillgodoseende av behovet av sjukvårdspersonal vid försvarsväsendet. Flygvapenchefen har vidare bland annat erinrat om att han i äskandena för budgetåret 1949/50, i anslutning till förslag av 1945 års försvarskommitté, föreslog att vid varje förband de två sjukvårdsfurirerna skulle ersättas med en sjukvårdare i Ce 11 och ett sjukvårdsbiträde i Ce 3. Härom hade departementschefen vid anmälan av propositionen 1949: 135 (s. 140) anfört, att denna fråga borde övervägas i samband

med planerade organisationsförsök beträffande flottiljorganisationen. Flygvapenchefen ansåge att den av honom sålunda föreslagna organisationsförändringen, såvitt avsåge utbyte av en furirsbeställning per förband mot tjänst för sjukvårdsbiträde, borde kunna genomföras utan att resultatet av blivande organisationsförsök därmed föregreps. Därvid borde emellertid nuvarande innehavare av furirsbeställningarna i fråga och sådana befattningshavare, som med stöd av Kungl. Maj:ts berörda beslut den 22 juni 1950 anställdes såsom ersättare för sjukvårdsfurir, medgivas kvarstå i innehavd anställning i avvakten på vakans.

Vad beträffar de återstående för sjukvårdsfurirer avsedda beställningarna, har flygvapenchefen nu föreslagit, att desamma tills vidare utbytas mot tjänster för sjukvårdare i Ce 12. Genom att välja civil extra ordinarie anställningsform, som visat sig lämplig för sjukvårdsförmännen vid flottiljerna, komme resultatet av förenämnda organisationsförsök icke att föregripas. Pensionsåldern i de nya tjänsterna borde icke sättas högre än 55 år, enär speciella krav på fysisk och psykisk kondition måste ställas på tjänsternas innehavare. Därest, såsom föreslagits, här avsedda sjukvårdare placerades i 12 lönegraden, borde de nu till 11 lönegraden hänföra sjukvårdsförmännen tills vidare hänföras till lägst 12 lönegraden.

Försvarets sjukvårdsstyrelse har biträtt flygvapenchefens förslag, såvitt avser utbyte av en furirsbeställning vid varje förband mot tjänst för sjukvårdsbiträde. Sjukvårdsstyrelsen har vidare föreslagit att, innan beslut fattas om ändring beträffande de återstående beställningarna för sjukvårdsfurir, sjukvårdspersonalens åligganden vid flottiljsjukhusen utredas.

Försvarets civilförvaltning har liksom sjukvårdsstyrelsen biträtt förslaget om att vid varje förband utbyta en furirsbeställning mot sjukvårdsbiträdestjänst. Däremot borde med hänsyn till vad sjukvårdsstyrelsen anfört någon jämkning i fråga om de återstående sjukvårdsfurirsbeställningarna icke för närvarande vidtagas. Flygvapenchefens förslag att nuvarande innehavare av till utbyte föreslagen furirsbeställning skulle få övergångsvis kvarstå vid vederbörligt förband ansåge civilförvaltningen sig icke kunna förorda. Då enligt till ämbetsverket lämnade uppgifter båda här avsedda furirsbeställningar för närvarande vore besatta vid allenastré tre förband, skulle omplacering erfordras endast för tre beställninghavare.

Civilförvaltningen har ansett sig icke nu kunna tillstyrka ett av chefen för flygvapnet i skrivelse den 13 januari 1951 framställt förslag om att utbyta en befintlig extra tjänst för sjukvårdsbiträde vid F 1 mot en extra ordinarie sådan tjänst.

5. *Förändringar i övrigt beträffande militär personal.* Stabschefen vid inspektionen för luftbevakningen är enligt gällande organisation alternativt major eller kapten, under det att motsvarande befattningshavare vid inspektionen för den tekniska tjänsten — om han är officer — är alternativt överstelöjtnant eller major. Chefen för flygvapnet, som enligt det föregående (p. 1) föreslagit, att för chefen för flygstabens personalavdelning — i likhet med

vad som redan gäller för övriga avdelningschefer vid staben — avses en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major, har framhållit, att det ansvar och de arbetsuppgifter, som åvilade stabschefen vid inspektionen för luftbevakningen, enligt numera vunna erfarenheter vore närmast jämförbara med vad som åvilade övriga förenämnda befattningshavare. Flygvapenchefen har därför föreslagit, att den för ifrågakvarande stabschef avsedda beställningen för alternativt major eller kapten utbytes mot en beställning för alternativt överstelöjtnant eller major.

Civiltförvaltningen har icke i och för sig haft något att erinra mot detta förslag. Med hänsyn till meddelade direktiv för budgetarbetet har ämbetsverket emellertid ansett sig icke nu böra räkna med att det föreslagna utbytet kommer till stånd.

Den vid flygkrigshögskolan ständigt tjänstgörande lärarpersonalen utgöres enligt nuvarande organisation av — förutom skolchefen, överste i Mo 12 eller Ma 12 — en major och en kapten, vilka tjänstgöra såsom förste lärare, den ene vid den allmänna kursen och den andre vid den högre kursen (stabskurs eller teknisk kurs). Chefen för flygvapnet har med hänvisning till försteläraryrkebefattningarnas stora vikt för den högre utbildningen inom flygvapnet föreslagit, att den för den ene förste läraren avsedda kaptensbeställningen utbytes mot en majorsbeställning.

Vidare har flygvapenchefen föreslagit, att den kaptensbeställning vid flygkadettskolan, som är avsedd för skolchefens ställföreträdare (läraren i krigskonst eller förste flyglärare) ävenledes ersättes med en majorsbeställning. Till stöd för sistnämnda förslag har flygvapenchefen framhållit bland annat, att motsvarande befattningar vid arméns krigsskola och sjökrigsskolan bestredes av beställningshavare i Ma 10.

Med hänsyn till de för budgetarbetet lämnade direktiven har civilförvaltningen ansett sig icke för närvarande böra föreslå någon jämkning i flygkrigshögskolans och flygkadettskolans personalorganisationer.

Civiltförvaltningen har i enlighet med förslag av chefen för flygvapnet beräknat, att antalet fänrikar under budgetåret 1951/52 skall utgöra i medeltal 63 mot omkring 80 under innevarande budgetår.

Enligt beslut av 1948 års riksdag (prop. 1948:206, s. 462) skola för stammanuskap, som vid övergången till flygvapnets nya personalorganisation redan påbörjat sin utbildning, i princip bibehållas de möjligheter till vidareutbildning och befordran till underofficer och officer, som förelegat vid rekryterings-tillfället, och följaktligen även till beställningar, som icke längre skola ingå i den nya organisationen, fullt genomförd. För att möjliggöra befordran av, bland annat, sådant manuskap, som i överensstämmelse med nyssberörda riksdagsbeslut under innevarande budgetår utbildas till underofficer, har chefen för flygvapnet föreslagit, att antalet sergeantsbeställningar från och med nästkommande budgetår utökas med 20.

Civiltförvaltningen har ansett sig böra räkna med att underofficerskadern utbygges i enlighet med vad flygvapenchefen sålunda föreslagit.

I gällande personalförteckning finnes för flygvapnets centrala skolor uppförd en arvodesbefattning för expeditionsofficer i 1:29. Innehavaren av denna befattning tjänstgör som adjutant i den för skolorna gemensamma staben. Då en kapten på aktiv stat numera kan placeras i befattningen, har chefen för flygvapnet med tillstyrkan av civilförvaltningen föreslagit, att arvodesbefattningen utgår ur personalförteckningen.

Antalet icke-ordinarie manskapsbeställningar vid flygvapnet, med undantag för musikmanskaper, vid fullt genomförd organisation angav chefen för flygvapnet i sitt militärorganisatoriska underlag för innevarande budgetår till sammanlagt 1 883, varav 895 furirer, 223 korpraler, 122 vicekorpraler eller vicekorpraler samt 643 vicekorpraler eller meniga (prop. 1950: 110, s. 113). Av dessa beställningar beräknades för fältflygare (stamflygförare) 412 furirer, 122 korpraler eller vicekorpraler och 127 vicekorpraler eller meniga, för signalister 147 furirer, 76 korpraler och 185 vicekorpraler eller meniga, för trupputbildare 75 furirer, 30 korpraler och 74 vicekorpraler eller meniga, för sjukvårdare 38 furirer samt för militära hjälptekniker 223 furirer, 117 korpraler och 257 vicekorpraler eller meniga.

Chefen för flygvapnet har nu framhållit, att till följd av beslutad ändrad utbildningsgång för fältflygare (jfr prop. 1950: 110, s. 116—118 samt 121 och 122) antalet för fältflygare avedda manskapsbeställningar vid fullt genomförd organisation kunde minskas med 5 korpraler eller vicekorpraler och 40 vicekorpraler eller meniga. Vidare kunde vid bifall till den av flygvapenchefen enligt det föregående (p. 3) förordade ändrade rekryteringsvägen för flygtekniker samtliga för militära hjälptekniker avsedda manskapsbeställningar utgå vid genomförd organisation. Med beaktande härav har flygvapenchefen angivit antalet icke-ordinarie manskapsbeställningar vid genomförd organisation till sammanlagt 1 241, varav (895 — 223 =) 672 furirer, (223 — 117 =) 106 korpraler, (122 — 5 =) 117 korpraler eller vicekorpraler och (643 — 40 — 257 =) 346 vicekorpraler eller meniga.

För budgetåret 1950/51 fastställd personalförteckning för flygvapnet upptager, förutom musikmanskaper, följande beställningar för icke-ordinarie manskaper, nämligen 1 250 furirer, 200 korpraler, 122 korpraler eller vicekorpraler samt 550 vicekorpraler eller meniga. Såsom av det föregående (p. 3) framgår har chefen för flygvapnet föreslagit, att antalet för militära hjälptekniker avsedda manskapsbeställningar från och med nästa budgetår minskas med 200 furirer, 37 korpraler och 46 vicekorpraler eller meniga. Vad beträffar övriga yrkesgrenar har flygvapenchefen föreslagit, att antalet korpraler ökas med 9 samt att antalet korpraler eller vicekorpraler och vicekorpraler eller meniga minskas med 52 respektive 57. Enligt flygvapenchefens förslag skulle alltså för budgetåret 1951/52 i personalförteckningen uppföras, förutom musikmanskaper, följande beställningar för icke-ordinarie manskaper, nämligen (1 250 — 200 =) 1 050 furirer, (200 — 37 + 9 =) 172 korpraler, (122 — 52 =) 70 korpraler eller vicekorpraler och (550 — 46 — 57 =) 447 vicekorpraler eller meniga.

Civildförvaltningen har icke haft något att erinra mot chefens för flygvapnet förslag i fråga om antalet manskapsbeställningar.

6. *Förändringar i övrigt beträffande teknisk personal.* I gällande personalförteckning finnas uppförda 36 beställningar för flygingenjör av 1. graden i Ca 30. Enligt till förteckningen meddelad föreskrift skall vid uppkommande vakans i dylika beställningar frågan om beställningarnas återbesättande prövas av Kungl. Maj:t. Vid uppkommande vakans i beställning som här avses äger Kungl. Maj:t med utnyttjande av den vakanta beställningen tillsätta beställning i 29 lönegraden utöver det i personalförteckningen upptagna antalet dylika beställningar (jfr prop. 1948: 209, s. 123).

Då 30 lönegraden ansetts icke böra ingå i lönegradsserien för ingenjörpersonal, ha ifrågavarande beställningar för flygingenjör av 1. graden avsetts skola fördelas på 31 och 29 lönegraderna (jfr prop. 1948: 209, s. 122). Med hänsyn bland annat till 1946 års militära förvaltningsutredning har slutlig fördelning på nyssnämnda lönegrader av beställningarna i fråga icke kunnat göras. Förslag av flygvapenchefen för innevarande och närmast föregående budgetår om att utbyta ett antal av dessa beställningar mot beställningar i 31 lönegraden ha därför icke biträtts (jfr prop. 1949: 135, s. 130 och 1950: 110, s. 120).

I skrivelse den 14 februari 1951 har chefen för flygvapnet anfört, att det med hänsyn till svårigheterna att under nuvarande befodringsförhållanden nyrekrytera och i flygvapnets tjänst bibehålla kvalificerad flygingenjörspersonal vore nödvändigt att snarast vidtaga åtgärder för att förbättra befodringsförhållandena för denna personal. Som en första åtgärd i detta avseende borde från och med budgetåret 1951/52 24 beställningar i Ca 30 utbytas mot samma antal beställningar i Ca 31, avsedda 18 såsom flottiljingenjörer och 6 såsom avdelningsingenjörer vid de centrala flygverkstäderna. Återstående 12 beställningar i Ca 30 borde tills vidare — i avvaktan på prövning av förvaltningsutredningens förslag — bibehållas i nämnda lönegrad. Då vissa av de nuvarande beställningshavarna i Ca 30 icke vore kompetenta för befodran till flygdirektör av 2. graden, och alltså för befodran till beställningar i Ca 31 kunde ifrågakomma såväl beställningshavare i Ca 30 som Ca 29, kunde behovet av beställningar i Ca 30 komma att överstiga 12. På grund härav borde beställning i Ca 29 övergångsvis få ersättas med redan befintlig beställning i Ca 30. Av befodrings tekniska skäl borde vidare beställning för flygdirektör av 2. graden — om den icke kunde besättas med kompetent innehavare — tills vidare få ersättas med beställning för flygingenjör av 2. graden.

I gällande personalförteckning finnas uppförda två tjänster för driftingenjör i Ce 24 vid Roslagens flygkår (F 2), avsedda för lärare i tekniska ämnen vid flygvapnets radarskola. Från posten Övrig extra personal bestridas därjämte enligt Kungl. Maj:ts medgivande kostnaderna för lön åt en extra driftingenjör i Cg 24 vid flygkåren, likaledes avsedd såsom lärare vid radarskolan.

Chefen för flygvapnet har framhållit, att vid radarskolan stadigvarande behov föreläge av samtliga tre driftingenjörtjänster och därför — i överens-

stämmelse med 1945 års försvarskommittés beräkningar — föreslagit, att från och med nästa budgetår ytterligare en extra ordinarie driftingenjörtjänst i Ce 24 inrättas vid skolan i utbyte mot förenämnda extra tjänst. Civilförvaltningen har biträtt förslaget.

Antalet verkmästare, mästare och flygtekniker har för fullt genomförd personalorganisation (jfr prop. 1948: 206, s. 455, samt 1950: 110, s. 111 och 120) beräknats till 25 verkmästare av 1. klassen i Ca 21, 17 verkmästare av 2. klassen i Ca 19, 91 mästare av 1. klassen i Ca 18, 198 mästare av 2. klassen i Ca 16 och 1 987 flygtekniker i Ca 12. Två av beställningarna för verkmästare av 1. klassen ha inberäknats enligt beslut av 1950 års riksdag i anledning av förslag av chefen för flygvapnet om att med hänsyn till beräknat behov av personal för radartjänst öka antalet beställningar vid genomförd organisation med, förutom nyssnämnda två beställningar, 1 verkmästare av 2. klassen, 4 mästare av 1. klassen, 9 mästare av 2. klassen och 24 flygtekniker.

Chefen för flygvapnet har för nästa budgetår med tillstyrkan av civilförvaltningen upprepat sitt berörda förslag i de delar detsamma icke vunnit bifall, eller alltså såvitt avser nyssnämnda beställningar för verkmästare av 2. klassen, mästare och flygtekniker.

I gällande personalförteckning finnas uppförda följande beställningar för verkmästare, mästare och flygtekniker, nämligen 28 verkmästare av 1. klassen, av vilka 3 för centrala flygverkstäder avsedda beställningar vid nuvarande innehavares avgång skola vakantsättas, 21 verkmästare av 2. klassen, vilka beställningar i mån av avgångar skola nedbringas till 17, 84 mästare av 1. klassen, 181 mästare av 2. klassen och 1 750 flygtekniker. Chefen för flygvapnet har föreslagit, att från och med nästa budgetår antalet beställningar ökas med 7 mästare av 1. klassen till 91, 17 mästare av 2. klassen till 198 och 237 flygtekniker till 1 987 samt minskas med 1 verkmästare av 2. klassen till 20. Vid bifall härtill skulle de för radartjänst avsedda ytterligare beställningarna kunna tillsättas under budgetåret 1951/52 inom ramen för det antal beställningar, som komme att finnas inrättade för budgetåret. Civilförvaltningen har tillstyrkt flygvapenchefens förslag.

I skrivelse den 30 augusti 1950 har Civilmilitära tjänstemannaförbundet under åberopande av befodringsförhållandena hemställt om sådan jämkning i förhållande till flygvapenchefens förslag av antalet mästare under budgetåret 1951/52 att antalet mästare av 1. klassen bestämmes till 95 och antalet mästare av 2. klassen till 194.

För envar av södra, västra, östra och norra flygbasområdesstaberna samt Norrbottens flygbaskår finnas i gällande personalförteckning uppförd en tjänst för fältmästare i Ce 20 eller samma lönegrad, till vilken fältmästare vid den statliga civila luftfarten äro hänfödda. Sedan flygförvaltningen, med instämmande av försvarets civila tjänstemannaförbund, föreslagit, att flygvapnets fältmästare skulle uppflyttas till Ce 24, anförde civilförvaltningen i skrivelse den 21 december 1949 angående vissa ytterligare medelsäskanden för budgetåret 1950/51 m. m., att av ämbetsverket verkställd utredning givit vid

handen att en viss skillnad i arbetsuppgifter förelåg mellan flygvapnets och den civila luftfartens fältmästare, särskilt med hänsyn till de speciella uppgifter av militär natur som åvilade flygvapnets fältmästare. Dessa uppgifter voro enligt civilförvaltningens mening av sådan karaktär, att de motiverade, att fältmästarna vid flygvapnet gäves försteg i lönehänseende framför motsvarande tjänstemän inom den civila luftfarten. Ämbetsverket hade emellertid icke blivit övertygat om att en uppflyttning av flygvapnets fältmästare till 24 lönegraden vore befogad. För sin del ansåg ämbetsverket sig böra stanna för att förorda inplacering i 22 lönegraden.

Den sålunda väckta lönefrågan upptogs icke i propositionen 1950: 110 till prövning i sak.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har nu framfört förnyat krav på fältmästarnas uppflyttning till 24 lönegraden. Civilförvaltningen, som vidhållit sin tidigare i ämnet uttalade uppfattning, att fältmästarna borde inplaceras i 22 lönegraden, har emellertid i betraktande av de för budgetarbetet meddelade direktiven ansett sig icke nu böra räkna med jämkning i denna befattningshavargrups löneställning.

I en den 2 oktober 1950 dagtecknad skrift ha vidare innehavarna av de ifrågasvarande fältmästartjänsterna gemensamt hemställt om uppflyttning till Ce 24, eller, därest detta icke kunde bifallas, om placering tills vidare i Ce 22 med giltighet från och med den 1 juli 1949.

Statens lönenämnd har uttalat, att frågan om en eventuell lönegradsuppflyttning för fältmästarna borde prövas av tjänsteförteckningskommittén.

7. Enligt propositionen 1948: 206 (s. 455) beräknades behovet av *flottiljpoliser* till 258, varav 19 förste flottiljpoliser (Ca 16) och 239 flottiljpoliser (Ca 14). Hittills ha inrättats beställningar för 8 förste flottiljpoliser och 96 flottiljpoliser. Den nu föreslagna och av civilförvaltningen tillstyrkta utökningen med 4 respektive 52 beställningar skulle möjliggöra, att flottiljpolisorganisationen kunde genomföras vid ytterligare fyra flottiljer.

8. *Förändringar beträffande meteorologpersonalen m. m.* I gällande personalförteckning finnas för flygvapnet uppförda 81 extra ordinarie tjänster för meteorologer, varav 19 i Ce 23, 43 i Ce 22 och 19 i Ce 19. I skrivelse den 5 februari 1949 föreslog chefen för flygvapnet, att viss reglerad befordringsgång skulle införas för denna personal samt att i samband därmed särskilda chefsarvoden skulle inrättas för detaljchef vid flygstabens väderleksavdelning och för cheferna för förbandens väderleksavdelningar. Vidare föreslog chefen för flygvapnet i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1950/51, att de 3 tjänster för meteorologassistent (Ce 16), som finnas uppförda å flygvapnets personalföreckning för andra extra ordinarie tjänstemän än manskap, skulle inordnas i den befordringsgång, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 20 februari 1948 gäller för väderleksassistent. Denna befordringsgång omfattar lönegraderna 11 (Cf), 14 (Cg) och 16 (Ce eller Cg) samt därefter, alltefter inhämtade kunskaper, lönegraderna 19, 21 eller 22.

Civilförvaltningen ansåg sig i medelsäskandena för budgetåret 1950/51 böra

i avvaktan på Kungl. Maj:ts ställningstagande till flygvapenchefens förslag om befordringsgång för de extra ordinarie meteorologerna utgå från oförändrade löneförhållanden för personalen i fråga. Vidkommande förslaget om befordringsgång för meteorologassistenterna upprepade ämbetsverket i samma medelsäskanden ett av ämbetsverket tidigare framfört förslag om att uppflytta meteorologassistenttjänsterna till Ce 19. Föreskrift borde emellertid meddelas av innebörd att, därest dylik tjänst icke kunde besättas med kompetent tjänsteman, väderleksassistent finge bibehållas i tjänst och att för bestämmande av löneställning för sådan väderleksassistent skulle tillämpas de föreskrifter rörande befordringsgång, som meddelats enligt Kungl. Maj:ts förenämnda beslut den 20 februari 1948.

Vid anmälan av propositionen 1950: 110 (s. 119) uttalade departementschefen, att det av flygvapenchefen framställda förslaget om reglerad befordringsgång för de extra ordinarie meteorologerna allttjämt vore föremål för prövning och att departementschefen därför utginge från oförändrade löneförhållanden för denna personal. Civildförvaltningens förslag om inplacering av meteorologassistenttjänsterna i Ce 19 ansåg departementschefen sig icke kunna biträda, ej heller flygvapenchefens förslag om att inordna dessa tjänster i den reglerade befordringsgång, som gäller för väderleksassistenter. Härvid erinrade departementschefen om att väderleksassistenterna utgjorde en personalkategori, som kvarstode endast övergångsvis så länge behov därav föreläge med hänsyn till befintliga vakanser i meteorologtjänster.

Chefen för flygvapnet har upprepat sina förslag om införande av särskilda befordringsgångar för de extra ordinarie meteorologerna och meteorologassistenterna och därutinnan biträts av försvarets civila tjänstemannaförbund.

Civildförvaltningen har förklarat sig vidhålla sin i medelsäskandena för innevarande budgetår i förevarande ämnen tidigare uttalade uppfattning; dock att ämbetsverket med hänsyn till givna direktiv för budgetarbetet icke velat nu upprepa sitt förslag om ändrad löneställning för meteorologassistenten.

Statens lönenämnd har erinrat om att nämnden i utlåtande den 31 maj 1949 föreslagit, att för meteorologpersonalen vid försvaret — liksom vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) — tills vidare provisoriskt skulle tillämpas en reglerad befordringsgång omfattande Cf 17 (1 år), Ce 19 (1½ år), Ce 21 (1½ år) samt Ce 23, samt att nämnden i utlåtande den 13 oktober 1950 angående anslag till SMHI för budgetåret 1951/52 framhållit, att hydrologer och meteorologer vid institutet med examen från universitet eller högskola borde få hänföras till lönegrad Ce 24 vid den tidpunkt, då de skulle ha inplacerats i denna lönegrad, om befordringsgången för amanuenspersonalen enligt kungörelsen 1947: 436 varit tillämplig.

I gällande personalförteckning finnas under rubriken Väderlektjänsten uppförda 40 tjänster för tekniska biträden, 2 vid flygstaben och 2 vid varje förband. Civildförvaltningen har liksom tidigare i skrivelse den 10 februari 1949 angående vissa medelsäskanden för försvarsgrenarna för budgetåret 1949/50 förklarat sig icke kunna biträda förslag av försvarets civila tjänstemannaförbund om att uppflytta de för förbanden avsedda tjänsterna till Ce 11.

9. *Förändringar i övrigt beträffande förråds- och vaktpersonal m. m.* I gällande personalförteckning finnas för Roslagens flygkår (F 2) uppförda två tjänster för förrådsvaktmästare i Ca 12. Enligt till förteckningen meddelad föreskrift skall vid uppkommande ledigheter i nämnda tjänster frågan om desamma återbesättande underställas Kungl. Maj:ts prövning (jfr prop. 1949:135, s. 132 o. f.).

Chefen för flygvapnet har föreslagit att, sedan en av de båda ordinarie förrådsvaktmästartjänsterna vid F 2 blivit vakant, densamma överföres till flygvapnets centrala skolor. Härvid kunde en extra förrådsvaktmästartjänst i Cg 12, vilken enligt Kungl. Maj:ts medgivande må finnas inrättad vid skolorna, indragas.

Civilförvaltningen har uttalat att den nuvarande förrådsvaktmästartjänsten vid flygvapnets centrala skolor borde knytas fastare till skolornas organisation. Med hänsyn till att skolorna avsåges skola bli föremål för organisationsundersökningar, syntes emellertid i avvaktan på det resultat, vartill dessa undersökningar kunde leda, försiktigheten bjuda, att tjänsten åtminstone tills vidare inrättades såsom extra ordinarie. Civilförvaltningen finge därför föreslå, att den ledigblivna ordinarie förrådsvaktmästartjänsten vid F 2 indroges och att i vederbörlig personalförteckning under rubriken Flygvapnets centrala skolor uppfördes en extra ordinarie dylik tjänst i Ce 12.

Förslag om att till förrådsförmän i Ce 12 uppflytta de förrådsmän (Ce 9) vid flygflottiljerna, vilka tjänstgöra såsom föreståndare för fallskärmsförråd, framställdes ursprungligen av civilförvaltningen i skrivelse den 10 februari 1949 angående vissa medelsäskanden för försvarsgrenarna för budgetåret 1949/50 efter yrkande av försvarets civila tjänstemannaförbund. Förbundet hade framhållit, att dessa förrådsmän hade så ansvarsfyllda arbetsuppgifter — bland annat undervisning i säkerhetsmaterielens skötsel och vård — att den nuvarande löneställningen vore för låg. Civilförvaltningen, som ansåg att av säkerhetsskäl särskilda krav måste ställas på dessa förrådsmän, tillstyrkte, att — i den mån de förrådsmän, vilka vid rationaliserade infanteriregementen handhade ammunitionsförrådet, uppflyttades till 12 lönegraden i överensstämmelse med vad civilförvaltningen enligt det föregående (se framställningen under arméns motsvarande anslag, p. 19) förordat — jämväl här avsedda förrådsmän vid flygflottiljerna skulle erhålla motsvarande lönegradsuppflyttning. Statskontoret ansåg, att frågor om ändrad löneställning för, bland annat, ifrågavarande förrådsmän icke borde upptagas till prövning i avvaktan på resultatet av pågående utredningar. Statens lönenämnd åter ansåg i likhet med civilförvaltningen befogat, att förrådsmännen i fråga erhöle ett försteg i lönehänseende framför övriga förrådsmän.

Statens organisationsnämnd har ansett att en differentiering av olika förrådsmän i lönehänseende icke borde göras och beträffande här ifrågavarande förrådsmän hänvisat till vad nämnden anfört beträffande förrådsmän vid rationaliserade förband. I anslutning till vad organisationsnämnden anfört har civilförvaltningen sedermera uttalat, att av samma skäl som beträffande förrådsmännen för ammunition vid rationaliserade förband jämkning icke nu

borde företagas i lönegradsplaceringen för här avsedda förrådsmän vid flygflottiljerna. (Se arméns motsvarande anslag p. 19.)

För ettvarvt av flygvapnets förband utom F 3 finnes i gällande personalförteckning uppförd en tjänst för hundgårdsföreståndare i Ce 9. Frågan om tjänsternas lönegradsplacering prövades av Kungl. Maj:t i samband med att desamma från och med budgetåret 1949/50 överfördes från extra till extra ordinarie anställning. Chefen för flygvapnet hade föreslagit, att tjänsterna skulle placeras i Ce 12 under det att civilförvaltningen förordat Ce 10. Försvarets tjänsteförteckningsutredning hade för sin del förordat Ce 9.

Sedan chefen för flygvapnet upprepat sitt förslag om att inplacera hundgårdsföreståndarna i Ce 12, anförde civilförvaltningen i skrivelse den 21 december 1949 angående vissa ytterligare medelsäskanden för budgetåret 1950/51 m. m., att ämbetsverket, efter att ha låtit närmare undersöka arbetsuppgifterna för hundgårdsföreståndarna vid såväl armén som flygvapnet, kommit till den uppfattningen, att vid nuvarande organisation av hundväsendet någon utpräglad skillnad mellan ifrågavarande hundgårdsföreståndare icke föreläge med avseende på arbetsuppgifternas kvalitet. Vid överläggningar med chefen för arméhundskolan hade denna uppfattning ytterligare bestyrkts. Mot bakgrunden härav och då såsom föreståndare för arméns hundgårdar normalt räknades med överfurirer, ansåge civilförvaltningen sig dåmera kunna förorda, att ifrågavarande tjänster vid flygvapnet placerades i Ce 12. Huruvida efter en eventuell omorganisation av arméhundväsendet samma likställighet kunde komma att föreligga, kunde icke bedömas.

Vad sålunda förekommit anmäldes vid behandlingen av propositionen 1950: 110 (s. 113), dock utan att löneställningsfrågan upptogs till saklig prövning.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har nu hemställt hos civilförvaltningen att i medelsäskandena för budgetåret 1951/52 ånyo taga upp frågorna om högre löneställning för berörda förrådsmän och hundgårdsföreståndare. Civilförvaltningen har emellertid med hänsyn till direktiven för budgetarbetet icke varit beredd att nu räkna med ändrad löneställning för dessa personalkategorier.

De under denna punkt redovisade förslagen om extra-ordinatesättning av extra tjänster för förrådsmästare, förman, förrådsmän och vaktmästare ha framställts av chefen för flygvapnet i skrivelse den 13 januari 1951. Civilförvaltningen har tillstyrkt, att de 34 förrådsmanntjänsterna — 4 vid flygvapnets centrala skolor, 3 vid F 3 och F 8, 2 vid F 5, F 11, F 14, F 16 och F 21 samt 1 vid flygstaben, F 1, F 2, F 4, F 6, F 7, F 9, F 10, F 12, F 13, F 15, F 17, F 18 och Flybo O — utbytas mot extra ordinarie tjänster. Övriga här föreslagna extra-ordinatesättningar har ämbetsverket ansett böra tills vidare anstå.

10. *Förändringar i övrigt beträffande kontorspersonal.* Chefen för flygvapnet har upprepat förslag om att ordinariesätta en kontoristtjänst och en kanslibiträdestjänst vid Roslagens flygkår (F 2), båda i kassatjänst. Civil-

förvaltningen har förklarat sig anse, att med den föreslagna ordinariesättningen tills vidare borde anstå.

Civiltförvaltningen har ansett sig icke nu kunna biträda av chefen för flygvapnet i skrivelse den 13 januari 1951 framställt förslag om att utbyta två befintliga extra kanslibiträdestjänster, avsedda för flygvapnets centrala skolor och centralförrådet för intendenturmateriel, mot extra ordinarie dylika tjänster.

I samma skrivelse har flygvapenchefen föreslagit att fyra extra biträdes-tjänster för skriv- och kontorsgöromål, varav tre vid F 2 och en vid flygvapnets centrala skolor, skola uppföras på personalförteckningen. Civiltförvaltningen har biträtt förslaget, såvitt avser tjänsten vid centrala skolorna och två tjänster vid F 2.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har föreslagit, att de för flygförbandens plåt- och registerdetaljer avsedda befattningarna för biträden för skriv- och kontorsgöromål skola inplaceras i 11 lönegraden såsom kanslibitraden. Civiltförvaltningen har ansett sig icke nu kunna tillstyrka förslaget i fråga.

Civiltförvaltningen har förordat, att i enlighet med principerna för reglerad befordringsgång för biträdespersonal tillhopa 25 kontorsbiträdestjänster i Ca 8 skola tillkomma i utbyte mot samma antal biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål med följande fördelning:

flygstaben 3,

flygförbanden 18, av vilka 3 vid vardera av F 8 och F 10, 2 vid envar av F 1, F 4 och F 13 samt 1 vid envar av F 5, F 9, F 16—F 18 och F 21,

väderlekstjänsten 3,

flygkadettskolan 1.

11. *Övriga personalförändringar m. m.* Från posten Övrig extra personal bestridas f. n. enligt Kungl. Maj:ts medgivande löner åt, bl. a., 17 kasernföreståndare i Cg 17, 1 vid envar av F 1—F 7, F 12—F 18, F 21 och flygvapnets centrala skolor samt 1 vid Övre Norrlands flygbasområde. I skrivelse den 26 oktober 1950 har försvarets civila tjänstemannaförbund föreslagit att ifrågavarande tjänstemän, vilka hade en genomsnittlig anställningstid av sju år, fr. o. m. budgetåret 1951/52 inplaceras såsom extra ordinarie tjänstemän.

Förslaget har tillstyrkts av såväl chefen för flygvapnet som civiltförvaltningen.

Chefen för flygvapnet har upprepat tidigare (prop. 1949: 135, s. 143, och 1950: 110, s. 115) framfört förslag om att uppflytta garageförmanstjänsten vid flygvapnets centrala skolor från Ce 12 till Ce 14. Förslaget har understötts av försvarets civila tjänstemannaförbund.

Civiltförvaltningen uttalade i skrivelse den 10 februari 1949 angående vissa medelsäskanden för försvarsgrenarna för budgetåret 1949/50 att de med ifrågavarande tjänst förenade arbetsuppgifterna i fråga om kvalitet måste anses jämförbara med dem, som åvilade garageförman vid flygförband, och att det därför icke kunde vara motiverat, att garageförmannen vid de centrala skolorna hade sämre löneställning än flygförbandens motsvarande befattningshavare, vilka äro inplacerade i Ce 14. Med hänsyn till de för budget-

arbetet meddelade direktiven har civilförvaltningen likväl ansett sig icke böra räkna med ändrad löneställning för ifrågavarande tjänst.

Flygförvaltningen har i skrivelse den 17 juni 1949 efter samråd med försvarets civilförvaltning hemställt, att arvode med belopp motsvarande skillnaden mellan löneklasserna 14 och 16 tills vidare måtte få utgå till vid flygvapnet anställda köksföreståndare och biträdande köksföreståndare, med undantag för en biträdande köksföreståndare vid Upplands flygflottilj. Till stöd för framställningen har flygförvaltningen anfört i huvudsak följande.

Efter samråd med riksräkenskapsverket och statens organisationsnämnd hade fr. o. m. den 1 juli 1949 införts ett nytt proviantredovisningssystem vid flygvapnets samtliga förband, varigenom förrådsmästaren för proviantmagasinet (proviantuppbörds mannen) hade utgått ur organisationen. Härigenom hade ernåtts en årlig avlöningsbesparing av omkring 141 000 kronor. Uppbördsmanansvar för proviantuppbörden hade ålagts köksföreståndarna, vilka därigenom erhållit mera kvalificerade arbetsuppgifter än vad som annars åvilade köksföreståndare. De borde därför erhålla en högre löneställning än som annars kunde anses påkallad för denna personalkategori. Vid Upplands flygflottilj, där två biträdande köksföreståndare funnes anställda, borde den högre löneställningen endast tillkomma den äldsta. Försvarets civilförvaltning hade i likhet med flygförvaltningen ansett en löneskillnad på två lönegrader vara skäligen. I avvaktan på lönefrågans slutliga lösning borde kompensation utgå i form av arvode med belopp, motsvarande löneskillnaden mellan löneklasserna 14 och 16.

Statens organisationsnämnd har avstyrkt förslaget med i huvudsak följande motivering.

Nämnden hade i en rapport rörande organisationsundersökningar vid Göta flygflottilj föreslagit, att, i likhet med vad förhållandet vore vid rationaliserade arméförband, intendenturförrådsförvaltaren skulle vara uppbördsman för bl. a. proviantförrådet samt att proviantredovisningen skulle utföras vid intendenturexpeditionen i stället för av uppbörds mannen. Arbetsbördan för intendenturförrådsförvaltaren vid en flygflottilj vore väsentligt mindre än för motsvarande befattningshavare vid arméförbanden. Flygvapnets förslag i detta hänseende skilde sig från nämndens därtinnan att köksföreståndaren, utöver sina nuvarande uppgifter rörande förplägnadstjänsten, även skulle vara uppbördsman för proviantmagasinet. Båda förslagen förutsatte, att proviantuppbörds mannen skulle utgå ur organisationen. Nämnden hade med hänsyn till uppbördens ringa omfattning och storlek vid flygflottilj ansett att, sedan proviantredovisningen omlagts enligt av nämnden förordat system, flygvapnets förslag med viss fördel kunde genomföras och hade därför icke velat motsätta sig, att detta förslag prövades. Härvid hade nämnden förutsatt att organisationen icke skulle medföra högre löneställning eller annan särskild ersättning för flygvapnets köksföreståndare, då proviantuppbörden vore av så ringa omfattning och storlek, att denna icke borde påverka löneställningen. Om det emellertid numera skulle anses skäligt att på grund av köksföreståndarnas befattning med proviantuppbörden giva dessa särskild ersättning, föreläge enligt nämndens mening icke längre förutsättningar för försök med den av flygvapnet förordade organisationen.

Chefen för flygvapnet har i anledning av vad organisationsnämnden anfört framhållit, att det vid flygvapnet tillämpade systemet medfört, att köksföreståndarna ålagts ett merarbete, som i flera fall — delvis beroende på att i nuvarande organisation endast värnpliktig personal disponerades i proviant-

magasinet — blivit ganska betungande. Ansvar för magasinssuppbörden vore i varje fall av sådan art, att det icke lämpligen borde åläggas köksföreståndarna utan lönekompensation. Flygvapenchefen har vidare framhållit, att två väsentliga fördelar vunnits med det tillämpade systemet, nämligen dels att en befattningshavare (köksföreståndaren) svarade för alla — såväl magasinssom skafferiförvarade — livsmedel, dels att den sakkunskap köksföreståndarna hade bättre utnyttjades genom deras handhavande av färskvarubeställningarna. Nuvarande system hade således befunnits lämpligt med hänsyn till flygvapnets förhållanden. Om övergång till det av organisationsnämnden förordade systemet likväl ifrågasattes, borde så icke ske, förrän genom prov fastställts, att detta icke vore så underlägset flygvapnets system, att värdet av eventuella besparingar bleve diskutabelt. Även om nämndens system infördes, borde nuvarande ordning beträffande färskvaruanskaffningen bibehållas med hänsyn till de påtagliga fördelarna därav.

Till bestridande av kostnaderna för de lönetillägg, som skola utgå av anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän, såsom flygtillägg, sjötillägg m. m., beräknades enligt propositionen 1950: 110 för budgetåret 1950/51 4 500 000 kronor. För budgetåret 1951/52 har civilförvaltningen beräknat motsvarande kostnader till 4 616 000 kronor, vilket skulle innebära en kostnadsökning med 116 000 kronor.

Å andra sidan har civilförvaltningen beräknat att kostnaderna för flygtillägg till manskap skola minska med 273 824 kronor till följd av den enligt det föregående föreslagna minskningen av antalet manskapsbeställningar.

Vid flygstaben finnas alltsedan budgetåret 1945/46 inrättade sju stabsarvoden à 720 kronor (prop. 1945: 170, s. 20 och 25). Chefen för flygvapet har föreslagit, att frågan om antalet stabsarvoden vid försvaret och dessas fördelning på olika myndigheter skall omprövas. Till stöd härför har flygvapenchefen anfört i huvudsak följande.

Betydande organisationsförändringar hade vidtagits inom flygledningen sedan 1946, bland annat genom 1948 års försvarsbeslut. Sålunda hade två inspektionsorgan, inspektionerna för luftbevakningen och för den tekniska tjänsten, inrättats. Inom flygstaben hade vidare nya sektioner inrättats. Även flygförvaltningens organisation hade ändrats och syntes komma att ytterligare ändras. De företagna organisationsändringarna och tillkomsten av nya arbetsuppgifter motiverade väl att arvodesfrågan upptoges till förnyad prövning. Som exempel på det enligt chefens för flygvapnet mening ohållbara i nuvarande ordning finge anföras, att en av de officerare ur armén, som tidigare inom försvarsstaben handlagt vissa luftbevakningsfrågor och härvid uppburit stabsarvode, efter överföring till flygvapnet (inspektionen för luftbevakningen) i samband med att luftbevakningen överfördes till flygvapnet icke längre kunde tilldelas stabsarvode, trots att hans arbetsuppgifter nu vore av samma art och lika kvalificerade som när han tjänstgjorde i försvarsstaben.

Civilförvaltningen — som enligt vad som framgår av det föregående (se framställningen under marinens motsvarande anslag, p. 14) förklarar sig icke kunna tillstyrka, att några nya stabsarvoden inrättas — har emellertid i likhet med flygvapenchefen ansett, att en omprövning av frågan om de nu befintliga arvodenas fördelning på olika myndigheter bör komma till stånd.

Till arvoden åt deltidstjänstgörande militära och civilmilitära lärare ha för innevarande budgetår beräknats 85 000 kronor (prop. 1950: 110, s. 115). För budgetåret 1951/52 har civilförvaltningen i enlighet med förslag av chefen för flygvapnet uppskattat motsvarande kostnader till 100 000 kronor. Ökningen med 15 000 kronor vore föranledd av planenlig utbyggnad av utbildningsverksamheten vid F 2 (radarskolan) samt föreslagen aspirantutbildning i luftbevakningstjänst (jfr prop 1951: 1, bil. 6, punkt 103).

Med hänsyn till att kostnaderna för vikarier för innehavare av i personalförteckning redovisade befattningar under budgetåret 1949/50 uppgått till i runt tal 293 000 kronor, har civilförvaltningen uppskattat medelsbehovet för budgetåret 1951/52 till 290 000 kronor (nu 275 000 kronor).

Till civila lärare avses för innevarande budgetår enligt av Kungl. Maj:t fastställd fördelning av anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ett belopp av förslagsvis 150 000 kronor. För budgetåret 1951/52 har civilförvaltningen beräknat motsvarande kostnader till 170 000 kronor. Av ökningen, 20 000 kronor, hänföra sig 10 800 kronor till ifrågasatt anställande av en heltidsanställd gymnastiklärare för den till F 2 förlagda fältflygarskolan. Återstoden av ökningen har angivits erforderlig med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1949/50.

Såsom framgår av framställningen i det föregående under arméns motsvarande anslag har civilförvaltningen förordnat, att månadsarvodena till mobiliseringslottorna vid flygvapnet skola höjas från 250 kronor till 300 kronor i ett för allt. Härav föranledd kostnadsökning under anslaget uppgår till 3 000 kronor.

Departementschefen.

1. Jag anser mig icke i nuvarande läge kunna tillstyrka förhöjda löneställningar för officersbefattningar vid flygstaben.

Ej heller de föreslagna förändringarna i fråga om kontors- och vaktpersonal eller garageförmanstjänsten kan jag nu tillstyrka.

Vid behandlingen i det föregående av marinens allmänna avlöningsanslag (p. 2) har jag avstyrkt, att den vid marinstaben inrättade bilförartjänsten utbytes mot en expeditionsvaktjänst. Med hänsyn härtill avstyrker jag även förslaget om att vid flygstaben inrätta ytterligare en bilförartjänst.

Av vad som anförts beträffande personalförhållandena vid teleprintercentralen torde framgå, att åtgärder måste vidtagas för att förbättra rekryteringsförhållandena. I avvaktan på en allmän prövning av löneförhållandena för personal med här ifrågavarande arbetsuppgifter kan jag dock icke föreslå längre gående åtgärder än att möjlighet beredes här ifrågavarande personal vid flygvapnet att nå en löneställning över slutlönegraden för biträden i den reglerade befordringsgången. Jag förordar därför, att för denna personal inrättas nio extra ordinarie tjänster i 9 lönegraden.

2. Med hänsyn till vad civilförvaltningen och tjänsteförteckningskommittén anfört anser jag försiktigheten bjuda att i avvaktan på resultatet av kommit-

téns utredning nu genomföra det av 1948 års riksdag fattade principbeslutet om överföring av vissa underofficerare vid flygvapnet till civilmilitär anställningsform endast beträffande beställningar för fanjunkare. I avvaktan på närmare utredning beträffande vissa särskilda befattningar föreslår jag, att från och med nästa budgetår 60 fanjunkarbeställningar utbytas mot civilmilitära beställningar i Ca 18. Jag förordar härvid, att övergångsordningar få vidtagas i enlighet med vad chefen för flygvapnet föreslagit. Tjänstebenämningen för de nya beställningarna bör såsom tjänsteförteckningskommittén förordat vara mästare av 1. klassen. Vid bestämmandet av löneställningen har jag tagit hänsyn till att mekanikertillägg icke utgår i den civilmilitära beställningen.

Beträffande de ifrågavarande förvaltarbeställningarna och de återstående 17 fanjunkarbeställningarna förordar jag civilförvaltningens förslag om att såsom ett provisorium extra tjänstemän få anställas såsom ersättare vid uppkommande vakanser. I fråga om löneställningen förordar jag härvid Cg 19 för ersättare för förvaltare och Cg 16 för ersättare för fanjunkare.

3. Med hänsyn till vad chefen för flygvapnet anfört tillstyrker jag, att en övergång till rekrytering av flygteknikerbeställningar från civilmilitära hjälptekniker nu genomföres. Vad flygvapenchefen föreslagit i fråga om löne- och anställningsförhållanden för hjälptekniker har icke givit mig anledning till erinran. Närmare föreskrifter härutinnan torde böra meddelas av Kungl. Maj:t efter förslag av flygvapenchefen.

De av chefen för flygvapnet med hänsyn till den nya rekryteringsvägen för nästa budgetår föreslagna personalförändringarna har jag ansett mig kunna förorda.

4. Trots att förslaget om flygande läkare nu betydligt begränsats kan jag alltjämt icke tillstyrka, att tjänster inrättas för detta ändamål. En försöksverksamhet kan säges redan pågå på området i det att, såsom omnämndes redan i förra årets motsvarande proposition, en vid flygvapnet anställd förste flygläkare är flygutbildad och fullgör arbetsuppgifter av den art som avsetts skola ankomma på en specialflygläkare. Denna hans tjänstgöring synes ha gett goda resultat varför jag räknar med att denna verksamhet får fortsätta. Jag anser dock, att ersättning skäligen bör utgå till denne tjänsteman för arbetsuppgifter som pålagts honom utöver dem som äro förenade med hans tjänst som förste flygläkare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om dylik ersättning.

Jag har intet att erinra mot att innehavare av redan befintliga flygläkartjänster beredes tillfälle att efter frivilligt åtagande genomgå särskild flygkurs eller annorledes delta i flygverksamhet i ungefärligen den omfattning chefen för flygvapnet föreslagit. Däremot kan jag icke för närvarande tillstyrka förslaget om att inrätta ytterligare fem befattningar för flygläkare av 2. graden, för vilka förutsatts viss obligatorisk flygutbildning.

Övriga under förevarande punkt redovisade förslag kan jag i avvaktan på organisationsundersökningar vid flygflottiljerna icke biträda i annan mån än

att jag tillstyrker, att en av de båda sjukvårdsfurirsbeställningarna vid varje flottilj utbytes mot tjänst för sjukvårdsbiträde i Ce 3 med i huvudsak de övergångsanordningar som flygvapenchefen föreslagit och att den redan befintliga extra sjukvårdsbiträdestjänsten vid F 1 omvandlas till extra ordinarie.

5. Jag kan icke nu tillstyrka de under denna punkt föreslagna lönegrads-uppflyttningarna.

Övriga här föreslagna personalförändringar tillstyrker jag. Antalet furirsbeställningar, utom för musikmanskap, under nästa budgetår upptager jag emellertid, med hänsyn till att jag under föregående punkt förordat utbyte av en för sjukvårdare avsedd furirsbeställning vid varje flygflottilj mot sjukvårdsbiträdestjänst, till (1 050 — 19 =) 1 031. För genomförd organisation beräknar jag i anslutning härtill antalet här avsedda furirsbeställningar till (672 — 19 =) 653.

6. Ehuru jag är medveten om de olägenheter ur befordringssynpunkt som uppkommit genom att återbesättande av flygingenjörstjänst i 30 lönegraden icke får ske, är jag alltjämt förhindrad tillstyrka förslaget om utbyte av vissa tjänster i denna lönegrad mot högre tjänster.

Förslaget om att omvandla den befintliga extra driftingenjörstjänsten vid F 2 till extra ordinarie tillstyrker jag.

Utan att taga ställning till personalbehovet vid fullt utbyggd organisation tillstyrker jag de av flygvapenchefen för nästa budgetår föreslagna utökningarna av antalet mästare och flygtekniker. En beställning som verk-mästare av 2. klassen bör såsom föreslagits indragas.

Med beaktande av direktiven för budgetarbetet kan jag icke nu föreslå ändrad löneställning för fältmästarna vid flygvapnet.

7. Det under denna punkt redovisade förslaget kan jag tillstyrka.

8. Jag är icke beredd att nu tillstyrka förslaget om reglerad befordringsgång för meteorologer. Jag vill härvidlag framhålla, att en viss förbättring av denna personals löneförhållanden blir följden av bifall till vad chefen för civildepartementet avser att i annat sammanhang föreslå beträffande flyg-tillägg åt meteorologpersonal.

Övriga under denna punkt redovisade förslag kan jag icke heller för närvarande tillstyrka.

9. Jag anser mig kunna förorda, att den vakanta ordinarie förrådsvaktmästartjänsten vid F 2 överföres till flygvapnets centrala skolor. Därvid kan en extra förrådsvaktmästartjänst vid skolorna indragas.

Övriga under denna punkt redovisade förslag är jag icke beredd tillstyrka.

10. Jag anser mig böra tillstyrka att i enlighet med civilförvaltningens förslag ytterligare tre tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål, varav två vid F 2 och en vid flygvapnets centrala skolor, uppföras på personalförteckningen.

Såsom civilförvaltningen förordat böra vidare i enlighet med principerna för reglerad befordringsgång tillkomma tillhoppa 25 kontorsbiträdestjänster i Ca 8 med i det föregående angiven fördelning i utbyte mot samma antal biträdestjänster för skriv- och kontorsgöromål.

I avvaktan på organisationsundersökningar vid flygflottiljerna anser jag mig icke kunna tillstyrka att nya tjänster för kanslibiträden nu inrättas vid förbanden.

Jag är heller icke beredd att nu biträda förslagen om ändrad anställningsform i övriga under denna punkt redovisade tjänster.

11. Jag anser mig böra tillstyrka, att de 17 extra tjänsterna för kasernföreståndare från och med nästa budgetår omvandlas till extra ordinarie.

Det av flygvapenchefen ånyo framställda förslaget om lönegradsuppflyttning av garageförmanstjänsten vid flygvapnets centrala skolor är jag icke heller nu beredd biträda.

Beträffande frågan om särskilda arvoden till köksföreståndare vid flygvapnet såsom ersättning för handhavande av proviantuppbörd delar jag organisationsnämndens uppfattning och kan alltså icke tillstyrka, att dylika arvoden få utgå.

Vad angår chefens för flygvapnet av civilförvaltningen understödda förslag om att ompröva frågan om fördelningen på olika myndigheter av befintliga stabsarvoden får jag erinra om att jag vid anmälan till propositionen 1950: 110 (s. 50) av arméns allmänna avlöningsanslag för innevarande budgetår, i anledning av en av civilförvaltningen i äskandena för samma budgetår ifrågasatt utredning om dylik omfördelning av tillgängliga stabs- och förvaltningsarvoden, framhöll, att en dylik utredning enligt min mening knappast syntes kunna leda till åsyftat resultat, då så gott som från alla håll, där dylika arvoden disponerades, framförts krav på ytterligare arvoden. Då civilförvaltningen nu likväl anser, att en omprövning av de nuvarande arvodenas fördelning bör komma till stånd, vill jag föreslå, att ämbetsverket erhåller i uppdrag att verkställa härför erforderlig utredning.

Vid behandlingen i det föregående av arméns motsvarande anslag har jag tillstyrkt, att månadsarvodena till mobiliseringslottorna eller motsvarande tjänstemän höjas från 250 kronor till 300 kronor.

Jag har icke funnit anledning till erinran mot de av civilförvaltningen verkställda beräkningarna av kostnaderna under nästa budgetår för flygtilllägg m. m., arvoden till deltidstjänstgörande militära och civilmilitära lärare, vikarier för innehavare av i personalförteckning redovisade tjänster samt civila lärare. Fördelningen av medel för anställande av lärare kommer att i vanlig ordning prövas av Kungl. Maj:t.

Med beaktande av vad jag i det föregående anfört och med ledning av belastningen på flygvapnets avlöningsanslag under förfluten del av innevarande budgetår beräknar jag anslaget sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 31 000 000 (+ 3 800 000) kronor;
arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar 1 050 000
(— 50 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 180 000 (+ 30 000) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 15 400 000 (— 700 000) kronor;

rörligt tillägg 5 070 000 (+ 720 000) kronor;

pensionsmedel 700 000 kronor.

Anslaget bör alltså upptagas till 52 000 000 (+ 3 800 000) kronor.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa de personalförteckningar för ordinarie tjänstemän och för pensionerad personal i arvodesbefattningar vid flygvapnet, vilka komma att till riksdagen i särskild ordning överlämnas, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52;

b) godkänna följande avlöningsstat för flygvapnets anslag till avlöningar till aktiv personal m. fl., att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	31 000 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	1 050 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	180 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	15 400 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 070 000
	Summa kronor 52 700 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	700 000
	Nettoutgift kronor 52 000 000

c) till *Flygvapnet*: Avlöningar till aktiv personal m. fl. för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 52 000 000 kronor.

[12.] Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	110 000 000	150 890 854
1950/51	¹ 180 000 000	
1951/52 (förslag)	255 000 000	

¹ Därav på tilläggsstat 45 000 000 kronor.

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 120) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 151 miljoner kronor, *dels ock* till Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 000 kronor. Jag anhåller att nu få upptaga denna anslagsfråga till förnyad behandling.

I skrivelse den 28 september 1950 hade flygförvaltningen bland annat hemställt om nytt beställningsbemyndigande för budgetåret 1950/51 — utöver flygvapnets kostnadsram — om 24,7 miljoner kronor för anskaffning av moderna nattjaktplan utöver det antal, som kunde anskaffas inom ramen för tidigare lämnade bemyndiganden inom flygvapnets kostnadsram.

Vid anmälan av propositionen 1950:251 angående forcering av vissa materielanskaffningar för försvaret m. m. tillstyrkte jag av flygförvaltningen föreslagen anskaffning av dylika flygplan inom flygvapnets kostnadsram men var däremot icke beredd förorda anskaffning av flygplan utöver kostnadsramen.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 227 uttalade statsutskottet, som anslöt sig till det i propositionen framlagda förslaget om anskaffning av nattjaktplan, att utskottet ansåge självfallet, att Kungl. Maj:t, icke minst med tanke på den flygande personalens säkerhetskrav — antalet haverier och därvid inträffade dödsfall hade varit oroande många vid vår första nattjaktflottilj — hade sin uppmärksamhet riktad på frågan rörande möjligheterna att ytterligare komplettera beståndet av moderna och möjligast driftsäkra nattjaktplan.

Vid anmälan av statsverkspropositionen anförde jag att, därest en undersökning skulle visa, att möjligheter föreläge att utöka anskaffningen av nattjaktplan utöver vad som i nyssnämnda proposition förutsatts, min avsikt vore att ånyo anmäla frågan om anskaffning av här avsedda flygplan. I samband därmed finge även ånyo övervägas frågan om luftbevakningens fortsatta modernisering.

Jag anhåller att nu ånyo få upptaga dessa frågor till behandling. I samband därmed får jag anmäla, att flygförvaltningen i särskild skrivelse den 9 mars 1951 hemställt om ytterligare medel till anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåren 1950/51 och 1951/52.

Flygförvaltningen har i sistnämnda skrivelse anfört i huvudsak följande.

Med beaktande av vid ingången av budgetåret 1950/51 förefintlig reservation stode under detta budgetår ett belopp av i runt tal 180,5 miljoner kronor till förfogande för anskaffning av flygmateriel m. m. För budgetåret 1951/52 hade i statsverkspropositionen äskats ett reservationsanslag av 185 miljoner kronor för samma ändamål.

Enligt numera verkställda beräkningar bedömdes betalningsutfallet för ifrågavarande två budgetår till 212 miljoner kronor för budgetåret 1950/51 och 240 miljoner kronor för budgetåret 1951/52, en ökning alltså med 32 respektive 55 miljoner kronor i förhållande till anvisade och äskade anslag. Vid beräkningarna hade icke tagits hänsyn till prisstegringar, som inträffat

eller komme att inträffa efter den 1 februari 1951, och ej heller till merkostnader i anledning av beslutad höjning av statstjänstemännens löner.

De ökade utgifterna vore i huvudsak att hänföra dels till den allmänna stegringen i prisnivån som gjort sig särskilt gällande under hösten 1950 och dels till vissa åtgärder av beredskapsnatur, som flygförvaltningen i syfte att trygga materielförsörjningen tvingats att vidtaga under det senaste halvåret.

Av den angivna utgiftsökningen, 87 miljoner kronor, belöpte 55,7 miljoner kronor på prisstegringar, 15,4 miljoner kronor på tidigare anskaffning av nattjaktplan och 15,9 miljoner kronor på vissa andra främst av beredskapskäl betingade kostnader.

Flygförvaltningen har sålunda hemställt, att till anskaffning av flygmateriel m. m. måtte anvisas 32 miljoner kronor å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1950/51 och, i stället för i statsverkspropositionen äskade 185 miljoner kronor, 240 miljoner kronor för budgetåret 1951/52. Flygförvaltningen har tillika hemställt, att gällande kostnadsram för anskaffning av flygmateriel m. m. för löpande sjuårsperiod måtte ökas med de angivna beloppen för prisstegringar, tillhoppa 55,7 miljoner kronor.

Ärendet är av den natur, att en fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar som komma att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Enligt numera föreliggande upplysningar synes det vara möjligt att, därest anskaffning från utlandet av moderna nattjaktplan kan genomföras, låta anskaffningen omfatta hela det antal flygplan, som erfordras för omsättning av nattjaktflottiljens flygplansbestånd. Med hänsyn till betydelsen av att ha nattjaktflottiljen i sin helhet utrustad med moderna flygplan anser jag mig böra tillstyrka, att flygförvaltningen bemyndigas utlägga beställning å — förutom det antal plan som förutsatts i 1950 års riksdags beslut — det ytterligare antal plan som erfordras för flottiljen. Detta innebär, att kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel m. m., liksom ock flygförvaltningens bemyndigande att utlägga beställningar, behöver utökas med i runt tal 25 miljoner kronor. Utbetalningarna under budgetåret 1951/52 i anledning av den utökade beställningen kunna beräknas till 10 miljoner kronor.

Den av 1948 års riksdag fastställda kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel m. m. innebar, att luftbevakningen jämte jaktstridsledning skulle utbyggas och moderniseras inom allenast de ur luftförsvarsynpunkt viktigaste delarna av vårt land. Enligt en inom flygledningen verkställd och i 1950 års statsverksproposition (Bil. 6, punkt 117) berörd utredning skulle en fullständig utbyggnad av luftbevakningen kräva avsevärt högre kostnader. Flygförvaltningen föreslog, med en viss begränsning av det totala programmet, att ytterligare 30,8 miljoner kronor skulle beräknas för ändamålet. Enligt beslut av 1950 års riksdag vid dess höstsession har det ursprungliga programmet tills vidare utökats med åtgärder för en beräknad kostnad av 8 miljoner kronor.

Med hänsyn till den stora vikt, som luftbevakningen numera måste tillmätas såväl ur militär synpunkt som med hänsyn till civilförsvaret, anser jag det nödvändigt att beslut nu fattas om genomförande av det av flygförvaltningen framlagda förslaget i dess helhet. Detta innebär, att kostnadsramen för anskaffning av flygmateriel m. m. ökas med $(30,8 - 8,0 =) 22,8$ miljoner kronor. Flygförvaltningen torde böra bemyndigas att under budgetåret 1951/52 utlägga beställningar för programmets genomförande inom ramen för 8 miljoner kronor. De mot angivna beställningar svarande utgifterna under budgetåret 1951/52 uppskattar jag till 5 miljoner kronor.

Enligt numera verkställd utredning beräknar flygförvaltningen, att belastningen å betalningsanslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. under budgetåren 1950/51 och 1951/52 kommer att — oavsett i det föregående berörda organisationsförstärkningar — med icke mindre än 87 miljoner kronor överstiga vad som står till förfogande för budgetåret 1950/51 jämte det i årets statsverksproposition äskade anslaget för nästa budgetår. Av merkostnaderna angivas 55,7 miljoner kronor belöpa på prisstegringar medan återstoden i huvudsak föranledes av vissa av beredskapsskäl vidtagna åtgärder. Det avsevärda belopp som beräknats för prisstegringar förklaras delvis av att beräkningarna rörande kostnaderna för flygmaterielanskaffningen i stort sett icke justerats sedan år 1948. Det har icke varit möjligt att på den korta tid som stått till buds närmare granska de av flygförvaltningen framlagda beräkningarna. Jag är därför icke beredd att nu föreslå, att desamma skola föranleda uppräknig av flygvapnets kostnadsram. Denna fråga torde böra upptagas till prövning i samband med behandlingen av flygförvaltningens medelsäskanden för budgetåret 1952/53. Då det emellertid icke bör riskeras, att den av statsmakterna beslutade flygmaterielanskaffningen fördröjes av brist på betalningsmedel, anser jag mig böra tillstyrka, att de av flygförvaltningen äskade beloppen nu anvisas. Jag beräknar således för budgetåret 1950/51, utöver redan anvisade anslag, ytterligare 32 miljoner kronor och för budgetåret 1951/52, utöver det i statsverkspropositionen äskade anslaget, 55 miljoner kronor. Hos riksdagen äskat bemyndigande att utlägga beställningar bör ökas med motsvarande belopp, tillhoppa 87 miljoner kronor. Jag återkommer i annat sammanhang till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat för nästa budgetår.

Sammanfattningsvis innebära de här framlagda förslagen,

att gällande kostnadsram för anskaffning av flygmateriel m. m., enligt årets statsverksproposition 1 227,2 miljoner kronor, ökas med $(25 + 22,8 =) 47,8$ miljoner kronor;

att det bemyndigande att utlägga beställningar å flygmateriel m. m. inom ramen för 151 miljoner kronor som äskats i statsverkspropositionen ökas med $(25 + 8 + 87 =) 120$ miljoner kronor till i avrundat tal 270 miljoner kronor,

att å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1950/51 anvisas ett reservationsanslag av 32 miljoner kronor till anskaffning av flygmateriel m. m.; samt

att reservationsanslaget till anskaffning av flygmateriel m. m. för budgetåret 1951/52 upptages till (185 + 10 + 5 + 55 =) 255 miljoner kronor.

Under åberopande av det anförda får jag i detta sammanhang hemställa, att Kungl. Maj:t måtte — med ändring av i statsverkspropositionen härutinnan framlagda förslag — föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående anförts medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 270 miljoner kronor;

b) till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 255 000 000 kronor.

[13.] Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	1 330 000	1 254 198
1950/51 (statsliggaren s. 274)	1 310 000	
1951/52 (förslag)	1 315 000	

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 135) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag 1 310 000 kronor.

Yrkande.

Försvarets forskningsanstalt (skr. 14/9 1950) har hemställt, att anslaget höjes med 1 090 000 kronor.

	Ökning
1. Personalförstärkningar m. m.	
<i>Kansliet.</i>	
Kamrerare Ca 27 — byrådirektör Ca 31	1 356
<i>Avdelning 1.</i>	
3 laboratorer Cp 9	55 584
3 laboratorer Ce 31	48 492
2 förste forskningsingenjörer Ce 29	29 616
1 förste forskningsläkare Ce 29	14 808
1 forskningsingenjör Ce 27	13 428
Forskningsassistent Ce 25 — forskningsingenjör Ce 27	684
<i>Avdelning 2.</i>	
3 laboratorer Cp 9	55 584
2 laboratorer Ce 31	32 328
1 förste forskningsingenjör Ce 29	14 808
9 forskningsingenjörer Ce 27	120 852

	Ökning
<i>Avdelning 3.</i>	
4 laboratorer Cp 9	74 112
1 laborator Ce 31	16 164
5 förste forskningsingenjörer Ce 29	74 040
11 forskningsingenjörer Ce 27	147 708
2. Överflyttning av tjänster.	
Ett antal tjänster i 24 och lägre lönegrader överflyttas från anslaget till viss forskningsverksamhet	383 577
3. Omräkning.	
Löneklassuppflyttningar m. m.	6 000
Avrundning	859
	Summa kronor 1 090 000

Motiv.**Allmänt.**

I början av år 1949 utarbetade forskningsanstalten i samarbete med försvarsgrensförvaltningarna en plan över verksamheten vid forskningsanstalten i syfte att under budgetåren 1949/52 genomföra de forskningsuppgifter, som från såväl försvarsgrensförvaltningarnas som forskningsanstaltens sida bedömdes mest angelägna. Anstaltens medelsäskanden för budgetåret 1950/51, som uppgingo till sammanlagt 10 735 000 kronor, grundade sig på denna treårsplan. Statsmakterna ha emellertid med hänsyn till det statsfinansiella läget ansett sig icke kunna öka medelsanvisningen till forskningsanstalten för sistnämnda budgetår utan rekommenderat forskningsanstalten att i vidgad omfattning lägga sin verksamhet på s. k. beställningsforskning, varvid dock borde tillses, att verksamheten, såvitt möjligt, hölles inriktad på uppgifter i forskningsanstaltens treårsprogram.

Forskningsanstalten framhåller, att anstalten under budgetåret 1949/50 från olika myndigheter utverkat bidrag till kostnaderna för vissa forskningsuppgifter och erhållit ersättning för utförda uppdrag med sammanlagt omkring 550 000 kronor. Inkomsterna under forskningsanslaget ha uppgått till sammanlagt omkring 925 000 kronor, i vilket belopp jämväl ingår av aktiebolaget Atomenergi erlagd engångsersättning i samband med reglerandet av mellanhavandena mellan bolaget och forskningsanstalten. Trots detta icke oväsentliga tillskott har forskningsanstalten på grund av bristande tillgång på medel nödgats att under budgetåret 1949/50 nedskära och begränsa forskningsverksamheten i förhållande till vad som planerats i förutnämnda treårsprogram. Forskningsanstalten har också, till en del beroende på svårigheter att med den nuvarande bristen på befattningar i högre lönegrader förvärva tillräckligt många högkvalificerade forskare, tvingats fransäga sig uppgifter, vilka försvarsgrensförvaltningarna uttryckt önskemål om att anstalten skulle lösa.

Detta förhållande har synts styrelsen oroande, med tanke på det positiva

intresse för treårsplanens genomförande, som vid dess uppsättande och senare visats såväl från försvarsgrenarna som från annat håll. I betraktande härav har forskningsanstalten under år 1950 i samråd med försvarsgrensförvaltningarna företagit en översyn av förenämnda treårsplan i syfte att utröna, huruvida någon del av de i planen upptagna arbetsuppgifterna skulle kunna slopas. Det har därvid visat sig angeläget att om möjligt bearbeta samtliga i treårsprogrammet upptagna problem. Från försvarsgrensförvaltningarnas sida ha därjämte uttalats önskemål om att forskningsanstalten skulle till behandling upptaga jämväl ett antal nya utanför treårsprogrammet fallande frågor, vilkas lösande vore av stor betydelse för vårt lands försvar.

Under innevarande och kommande budgetår torde icke någon förbättring i fråga om försvarsgrenarnas möjligheter att understödja forskningsarbetet kunna påräknas. Även bortsett härifrån framstår denna finansieringsmetod för forskningsanstalten som olämplig, främst därigenom, att det icke är möjligt att engagera kvalificerad personal för uppbyggandet av effektiva forskningsgrupper enbart med stöd av bidrag, som beviljas från år till år av försvarsgrenarna och äro avhängiga av respektive försvarsgrens tillfälliga ekonomiska resurser. Med hänsyn till att det för landets försvar är angeläget att de i treårsprogrammet upptagna frågorna snarast möjligt bringas till sin lösning finner forskningsanstalten det oavvisligt att ur de synpunkter anstalten har att företräda yrka på att den för treårsperioden 1949—1952 beräknade utbyggnaden av organisationen i så gott som full utsträckning kommer till stånd under budgetåret 1951/52.

1. Personalförstärkningar m. m.

Förslagen innebära till stora delar upprepningar av förslag i forskningsanstaltens medelsäskanden för tidigare budgetår. Beträffande av forskningsanstalten åberopade motiv för de för budgetåret 1951/52 föreslagna personalförstärkningarna m. m. må här upptagas följande.

Kansliet. Kamreraren åligger att leda arbetet inom kansliet och tjänstgöra såsom personalchef. Med hänsyn till de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna anses denna böra uppflyttas till 31 lönegraden med tjänstebemärkningen byrådirektör. Till stöd för lönegradsuppflyttningen åberopas vidare jämförelse med liknande befattningar vid andra statliga myndigheter.

Avdelning 1. För forskning vid anstalten rörande organisk och oorganisk kemi ha hittills anlitats vid andra vetenskapliga institutioner anställda experter. Det anses emellertid nödvändigt att forskningsanstalten beredes möjlighet att förvärva inom nämnda områden högt kvalificerade forskare, vilka odelat kunna ägna tid och arbete åt anstalten. För ändamålet föreslås, att två laboratorstjänster i Cp 9 inrättas. — Med hänsyn till den omfattning avdelningen numera erhållit erfordras ett organ, som biträder avdelningschefen med planering av forskningsarbetet i stort och samtidigt sammanhåller alla uppgifter om detaljplaneringen och arbetets fortgång inom de olika uppdragsgrupperna. En dylik forskningsutrednings- och planeringsgrupp måste

intimt samarbeta med motsvarande organ inom militära staber och förvaltningar samt andra institutioner och industrier. I betraktande av de mycket höga krav, som måste ställas på innehavaren av befattningen som chef för denna grupp, anses befattningen böra placeras i Cp 9.

Med hänsyn till arbetets kvalitet och omfattning anses cheferna för respektive sektionen för rök- och pyroteknisk forskning (nu Ce 29), sektionen för gasmasker och kontroll av gasskyddsmateriel (nu Ce 29) samt sektionen för raketforskning (nu arvode motsvarande Ce 29 från forskningsanslaget) böra erhålla ställning som laboratorer i Ce 31. De båda härigenom frigjorda tjänsterna i Ce 29 anses böra bibehållas för raketforskning, varigenom skulle möjliggöras för anstalten att för denna forskning under längre tid behålla civilingenjörer och annan personal med högre utbildning.

För tillgodoseende av personalbehovet för raketforskning anses därjämte en tjänst för förste forskningsingenjör i Ce 29 och en tjänst för forskningsingenjör i Ce 27 erforderliga.

För intensifiering av explosivämnesforskningen erfordras en förste forskningsingenjör i Ce 29.

För den försvarsmedicinska forskningen erfordras en förste forskningsläkare. Med hänsyn till svårigheterna att för ändamålet erhålla lämplig personal anses tjänsten icke böra placeras lägre än i 29 lönegraden.

Som chef för det nyuppförda köldlaboratoriet tjänstgör för närvarande en forskningsassistent i Ce 25. De med tjänsten förenade arbetsuppgifterna anses motivera en löneställning såsom forskningsingenjör i Ce 27.

Avdelning 2. Tjänsten som chef för instrumentsektionen (nu i Ce 31) anses, med hänsyn till de stora krav som i såväl teoretiskt som praktiskt hänseende måste ställas på innehavaren av tjänsten, böra hänföras till Cp 9. Den nuvarande tjänsten i Ce 31 anses erforderlig för annat ändamål inom anstalten och föreslås därför få bibehållas. — I likhet med vad gäller första avdelningen anses det oundgängligen nödvändigt att för andra avdelningen tillskapa ett organ, som kan vara avdelningschefen behjälpligt med planeringen och sammanhållandet av forskningsarbetet ävensom med överförandet av vid avdelningen vunna forskningsresultat till olika militära myndigheter m. m. Med hänsyn till de maktpåliggande arbetsuppgifterna anses chefen för denna grupp icke böra placeras lägre än i Cp 9. — För att möjliggöra för forskningsanstalten att såsom chef för matematiska sektionen förvärva en framstående kapacitet anses ofrånkomligt att för ändamålet inrättas en tjänst i Cp 9. Här ifrågasvarande tjänst har tidigare varit hänförd till Ce 31. Sedan det emellertid icke visat sig möjligt att med denna löneställning förvärva en tillräckligt dugande matematiker har tjänsten måst tagas i anspråk för annat ändamål inom forskningsanstalten.

För maskerings- och fysikalisk sprängämnesforskning anses två tjänster för laboratorer i Ce 31 böra inrättas.

Vid bifall till anstaltens sålunda angivna förslag beträffande andra avdelningen komma, på sätt närmare framgår av forskningsanstaltens förenämnda

skrivelse, tre tjänster i Ce 29 att frigöras. Dessa tjänster anses, med hänsyn till de relativt dåliga befordringsmöjligheterna vid forskningsanstalten, alltjämt böra bibehållas.

Behov anses vidare föreligga av ytterligare en förste forskningsingenjör i Ce 29 för krutraketforskning.

Till stöd för att inrätta ytterligare tjänster för forskningsingenjör i Ce 27 åberopas, att härigenom skulle möjliggöras för anstalten att under längre tid få behålla kvalificerad personal med högskoleutbildning.

Avdelning 3. I likhet med vad som föreslagits beträffande första och andra avdelningarna anses det nödvändigt att för chefen för forsknings-, utrednings- och planeringsgruppen inrätta en tjänst i Cp 9. — En radioteknisk grundforskningsgrupp har bildats genom sammanslagning av vissa sektioner. Chefen för denna grupp (nu Ce 31) kommer därigenom att sammanhålla större delen av avdelningens grundforskningsbetonade arbete och bör därför uppflyttas till Cp 9. — Med hänsyn till det synnerligen omfattande och krävande arbetet inom styrnings- och räknemaskingruppen anses chefen för gruppen (nu Ce 31) icke böra placeras lägre än Cp 9. — Det anses nödvändigt att ledningen av arbetet inom radiokommunikations- och elektroakustikgruppen handhaves av en mycket kvalificerad forskare. Därest forskningsanstalten skall kunna under längre tid behålla en dylik forskare bör för ifrågavarande tjänst lägre lönegradsplacering än Cp 9 icke ifrågakomma. — Vid genomförande av nu framlagt förslag skulle två tjänster i Ce 31 bortfalla. Dessa föreslås emellertid såsom erforderliga för andra ändamål inom anstalten få bibehållas.

Med hänsyn till de stora krav i fråga om såväl tekniska som praktiska kunskaper, som måste ställas på chefen för antennforskningen, föreslås att för denne befattningshavare inrättas en laboratorstjänst i Ce 31.

Förslagen om att inrätta ett antal tjänster för förste forskningsingenjör i Ce 29 och forskningsingenjör i Ce 27 ha framlagts för att tillgodose det synnerligen stora behovet av befordringstjänster samt för att möjliggöra för anstalten att under längre tid behålla civilingenjörer och annan personal med högre utbildning.

2. För närvarande avlönas ett antal extra ordinarie tjänster från anslaget till viss forskningsverksamhet. Dessa tjänster anses böra i största möjliga utsträckning avlönas från forskningsanstaltens avlöningsanslag. På grund härav föreslås, att ett antal tjänster — huvudsakligen för personal med expeditjons- och kontorsarbete samt i viss mindre utsträckning även sådana rent tekniska tjänster, varav ett stadigvarande behov kommer att föreligga — överföras från forskningsanslaget till avlöningsanslaget.

I övrigt har forskningsanstalten beträffande anstaltens personal hemställt, *dels* att en tjänst för revisor i Ca 24 måtte inrättas i utbyte mot en dylik tjänst i Ce 24 enligt reglerad befordringsgång för amanuenser, *dels ock* att en tjänst för kansliskrivare i Ce 15 måtte utbytas mot kassör i Ca 15 (1950: 1, bil. 6, s. 157).

Departementschefen.

Försvarets forskningsanstalt har nu varit i verksamhet i sex år. Under denna tid har anstalten successivt utökats till en omfattning, som avsevärt överstiger vad som planerades vid anstaltens inrättande. Utvecklingen har såvitt avser personalorganisationen väsentligen omfattat forskare och teknisk personal i övrigt, medan däremot anstaltens ledning och administrativa organ förblivit i stort sett oförändrade. En översyn av anstaltsledningens organisation har därför befunnits påkallad. Med hänsyn bland annat härtill har jag enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1950 tillkallat en utredningsman för att verkställa utredning rörande den centrala ledningen av forskningsanstalten och dess avdelningar ävensom att i samband därmed ägna uppmärksamhet åt frågan om de olika befattningshavarnas tjänsteåligganden. Utredningsarbetet beräknas bli avslutat under år 1951.

I avvaktan på resultatet av utredningen kan jag icke tillstyrka någon förändring beträffande kansliets personalorganisation. Ehuru jag är väl medveten om behovet av att antalet befattningar vid anstaltens forskningsavdelningar, främst i de högre lönegraderna, utökas, är jag i nuvarande statsfinansiella läge likaledes förhindrad att föreslå någon dylik förstärkning av anstaltens fasta organisation. Jag räknar alltså med oförändrad personalorganisation såvitt avser anstaltens avlöningsanslag. Någon överflyttning av personalkostnader från forskningsanslaget till avlöningsanslaget kan jag alltjämt icke tillstyrka.

Med den ståndpunkt jag här intagit kan jag icke tillstyrka annan höjning av avlöningsanslaget än den som föranledes av löneklassuppflyttningar m. m. Anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal bör i anledning härav uppräknas med 6 000 kronor till 929 000 kronor. Anslagsposten till rörligt tillägg torde för erhållande av en jämn anslagssumma böra minskas med 1 000 kronor till 136 100 kronor. Övriga poster upptager jag till oförändrade belopp.

I enlighet härmed upptager jag avlöningsanslaget till (1 310 000 + 6 000 — 1 000 =) 1 315 000 kronor, innebärande en anslagshöjning om 5 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets forskningsanstalt, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1951/52:

Avlöningsstat.*Utgifter:*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	233 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 100
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	13 300
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	929 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	136 100

Summa kronor 1 320 500

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	5 500
	<u>Nettoutgift kronor 1 315 000</u>

b) till *Försvarets forskningsanstalt*: *Avlöningar* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 1 315 000 kronor.

[14.] **Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	195 000	226 653
1950/51 (statsliggaren s. 275) ..	215 000	
1951/52 (förslag)	235 000	

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 135) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader för budgetåret 1951/52 beräkna ett förslagsanslag av 235 000 kronor.

Yrkande.

Försvarets forskningsanstalt har hemställt, att anslaget höjes med 65 000 kronor.

	Ökning
1. Sjukvård	10 000
2. Reseersättningar	10 000
3. Expenser.	
Bränsle, vatten och elektrisk ström	10 000
Övriga expenser	<u>35 000</u>
	65 000

Motiv.

1. Belastningen på anslagsposten uppgick under budgetåret 1949/50 till i runt tal 28 500 kronor mot för innevarande budgetår beräknade 15 000 kronor. Med hänsyn härtill ävensom till utbyggnaden av anstaltens organisation beräknas anslagsposten till 25 000 kronor.

2. Kungl. Maj:t har medgivit, att resekostnaderna för personal, avlönad från anslaget till viss forskningsverksamhet, må bestridas från samma anslag. Den nu gjorda beräkningen av medelsbehovet till reseersättningar m. m., 40 000 kronor, grundas på förutsättningen, att så får ske jämväl i fortsättningen.

3. Belastningen på delposten till bränsle, vatten och elektrisk ström uppgick under budgetåret 1949/50 till i runt tal 70 000 kronor mot för innevarande budgetår beräknade 55 000 kronor. Med hänsyn härtill föreslås delposten höjd till 65 000 kronor. — Beträffande delposten till övriga expenser framhålles att möjlighet bör förefinnas att i erforderlig utsträckning tillgodose sådana utgiftsändamål, som kunna verka främjande på verksamheten och bidra till att göra denna framgångsrik. Med utgångspunkt härifrån och på grundval av företagna undersökningar rörande kostnaderna för ifrågasvarande expenser under budgetåret 1949/50 beräknas delposten till 150 000

kronor, huvudsakligen avseende skrivmateriel o. d. samt inköp och underhåll av inventarier.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka, att anslaget uppräknas med större belopp än 20 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 235 000 kronor.

[15.] **Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	5 000 000	5 195 044
1950/51 (statsliggaren s. 275)	5 400 000	
1951/52 (förslag)	5 900 000	

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 135) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 5 900 000 kronor.

Försvarets forskningsanstalt har — under framhållande att kostnaderna för forskningsverksamheten för nästa budgetår beräknas till 8 810 000 kronor men att anslaget syntes kunna gottskrivas inkomster å 1 010 000 kronor — hemställt, att anslaget höjes med 2 400 000 kronor varjämte liksom för innevarande budgetår hemställts om bemyndigande att utlägga beställningar på materiel för forskningsverksamhet intill ett belopp av 1 500 000 kronor utöver anvisade anslagsmedel. Rörande den närmare innebörden av förslaget torde få hänvisas till de handlingar som komma att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

I skrivelse den 21 december 1950 har *krigsmaterielverket* efter samråd med forskningsanstalten hemställt om ett anslag för budgetåret 1951/52 av 700 000 kronor för utveckling och tillverkning inom landet av främst elektronrör. Ämbetsverket har i samband därmed erinrat om att i forskningsanstaltens anslag till viss forskningsverksamhet för budgetåret 1950/51 inräknats ett belopp av 400 000 kronor för utveckling och tillverkning inom landet av elektronrör och andra teletekniska detaljer. Detta belopp hade förutsatts skola förslå endast under ett halvt budgetår. Medelsbehovet för helt budgetår beräknades således till 800 000 kronor, varav cirka 700 000 kronor för elektronrör och cirka 100 000 kronor för andra teletekniska detaljer. Arbeten inom denna kostnadsram påginge vid svenska företag enligt av krigsmaterielverket i samråd med forskningsanstalten, på grundval av ett med företagen uppgjort ramavtal, lämnade uppdrag. Svårigheterna att importera främst detaljer men även specialrör och vanliga rör ökades snabbt. Med hänsyn till att medelsbehovet för anskaffning av detaljer ännu ej vore fullt klarlagt ansåge krigsmaterielverket sig böra nu endast äska medel, avsedda främst för elektronrör. Ämbetsverket avsåg att så snart tillräckligt underlag framkommit efter den

utredning därom, som påginge inom försvaret, återkomma till frågan om medel för detaljerna.

Vidare har *forskningsanstalten* i skrivelse den 28 december 1950 hemställt, att för uppgörande av evakueringsplan för forskningsanstalten 160 000 kronor måtte anvisas.

Departementschefen.

Det är mig icke möjligt att i nuvarande statsfinansiella läge tillstyrka högre anslag till viss forskningsverksamhet än 5 900 000 kronor, innebärande en anslagshöjning om 500 000 kronor. Jag förutsätter, att inom ramen för detta belopp skola bestridas erforderliga kostnader för utveckling och tillverkning inom landet av elektronrör, i den mån icke andra medel stå till förfogande därför. Någon särskild medelsanvisning för att förbereda anstaltens evakuering kan jag icke heller tillstyrka. Liksom för innevarande budgetår bör utverkas riksdagens bemyndigande att medgiva utläggande av materielbeställningar intill ett belopp av 1 500 000 kronor utöver anvisade medel.

Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 5 900 000 kronor;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar på materiel för försvarets forskningsanstalts verksamhet må utläggas inom en kostnadsram av 1 500 000 kronor.

[16.] **Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	240 000	251 309
1950/51 (statsliggaren s. 275) ..	250 000	
1951/52 (förslag)	245 000	

I årets statsverksproposition (Bil. 6, punkt 135) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning för budgetåret 1951/52 beräkna ett reservationsanslag av 250 000 kronor.

Försvarets forskningsanstalt har hemställt, att anslaget höjes med 270 000 kronor för utrustning av nytillkommande lokaler för anstalten. I annat sammanhang föreslår jag en väsentlig begränsning av det byggnadsprogram som framlagts av forskningsanstalten. Med beaktande härav föreslår jag, att förevarande anslag uppföres med ett belopp av 245 000 kronor, innebärande en anslagsminskning om 5 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* för budgetåret 1951/52 anvisa ett reservationsanslag av 245 000 kronor.

Sammanställning

över de i det föregående äskade anslagen ävensom de anslag under riksstatens fjärde huvudtitel, om vilka slutliga äskanden framlagts i de i annat sammanhang anmälda propositionerna nr 88 och 108.

Anslag	I statsverkspropositionen upptaget belopp	Slutligt äskat belopp
Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar	1 470 000	1 470 000
Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	119 000 000	122 000 000
Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond:		
Arméns delfond	21 000 000	20 707 000
Armén: Vissa repetitionsövningar m. m.	—	53 000 000
Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	47 800 000	47 800 000
Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond:		
Marinens delfond	8 000 000	7 587 000
Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	50 000 000	52 000 000
Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.	185 000 000	255 000 000
Flygvapnet: Ersättning till försvarets fastighetsfond:		
Flygvapnets delfond	14 000 000	14 072 000
Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar	1 310 000	1 315 000
Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader	235 000	235 000
Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet	5 900 000	5 900 000
Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning.....	250 000	245 000
Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond	10 000 000	10 625 000
Summa anslagsökning		127 991 000

Enligt årets statsverksproposition (Bil. 6, s. 232) skulle fjärde huvudtitelns slutsumma för budgetåret 1951/52 vid bifall till vad däri föreslagits uppgå till 1 051 585 300 kronor. Vid bifall till de här angivna förslagen skulle slutsumman ökas med 127 991 000 kronor till 1 179 576 300 kronor.

Med bifall till vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt förordnar Hans Maj:st Konungen, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

A. Broberg.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING.

	Sid.
1. Koncentrering av utbildningsverksamheten inom vissa av arméns trupp- slag m. m.	2
Departementschefen	14
2. Rationaliseringsverksamhet i övrigt inom försvaret	20
3. Flottans underofficerare	22
Departementschefen	41
4. Personalorganisationen vid de fasta maskinanläggningarna vid lägre för- band inom försvaret m. m.	44
Departementschefen	47
5. Reservofficerare i flygförartjänst	50
Departementschefen	53
6. Musikorganisationen inom försvaret	54
7. Arméns remontinköp	55
8. Fortifikationsförvaltningen: Avlöningar	58
9. Armén: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	64
Departementschefen	105
10. Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	116
Departementschefen	137
11. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.	143
Departementschefen	176
12. Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.	180
Departementschefen	182
13. Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar	184
Departementschefen	189
14. Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader	190
15. Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet	191
16. Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning....	192
Sammanställning	193